

На основу члана 35., 36. и 42. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник Републике Србије" бр. 72/2009, 81/2009 и 24/2011), члана 74. Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник Републике Србије" бр. 31/2010 и 69/2010) и члана 25. Статута Града Јагодина ("Службени гласник града Јагодина", бр. 1/2008, 2/2008 и 11/2011), Скупштина Града Јагодина на VI седници одржаној 28.01.2013. године, усвојила је

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ЈАГОДИНА

Члан 1.

Просторни план града Јагодина (у даљем тексту: Просторни план) представља основни плански документ за управљање и усмеравање дугорочног одрживог развоја локалне заједнице, коришћења, заштите, организације и уређења простора општине и њених природних и створених ресурса.

Просторни план садржи:

- текстуални део,
- графички део и
- документациони део.

Члан 2.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Према Закону о локалној самоуправи ("Сл.гласник РС" бр.129/07), Закону о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС" бр.129/07) град Јагодина територијална јединица локалне самоуправе коју чини насељено место –град Јагодина и 52 села, са седиштем у насељеном месту Јагодина.

Просторни план града Јагодина представља основни плански документ за управљање и усмеравање дугорочног одрживог развоја локалне заједнице, коришћења, заштите, организације и уређења простора општине и њених природних и створених ресурса. Овим планом се разрађују основна развојна опредељења и смернице утврђене Просторним планом Републике Србије од 2010. до 2020. године ("Сл.гласник РС", бр.88/10), и другим националним, регионалним и локалним развојним документима, заснованим на европским принципима одрживог развоја и принципима декларација, повеља и конвенција, које обавезују Републику Србију и њене територијалне јединице локалне самоуправе да их поштују и примењују, како у планирању, тако и у остваривању планских решења.

Плански хоризонт Просторног плана града Јагодина је 2025. година са првом фазом која разматра могућности остварења стратешких приоритета и пројеката (хоризонт реалне извесности) до 2015. године.

Плански основ израде Просторног плана града Јагодина је Просторни план Републике Србије од 2010 до 2020 године("Службени гласник РС", број 88/2010)

Правни основ израде Просторног плана града Јагодина се огледа у члану 19. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011 да се просторни план јединице локалне самоуправе доноси за територију јединице локалне самоуправе и одређује смернице за развој делатности и намену површина, као и услове за одрживи и равномерни развој на овој територији. Доношење Просторног плана је у надлежности Скупштине града Јагодина (чл. 35 важећег Закона о планирању и изградњи).

Поред наведеног правног основа, као **повод за израду Просторног плана** се издвајају потребе и обавезе за:

- доношењем просторног плана општине у року од 18 месеци од дана ступања на снагу

Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011),

- усклађивањем планских докумената ужег са планским документима ширег подручја, т.ј. урбанистичких са просторним плановима (чл. 33 важећег Закона о планирању и изградњи);
- даљом разрадом и имплементацијом планских решења дефинисаних: Просторним планом Републике Србије, као планског документа вишег реда чија је планска решења за подручје града Јагодина потребно да се даље разраде и примене кроз израду Просторног плана;
- планским усмеравањем ширења грађевинског земљишта, као и дефинисањем стратешког оквира за валоризацију положаја и улоге општине Јагодина у просторном развоју ширег региона;
- израдом јединственог планског документа који ће представљати плански и правни основ за реализацију локалних интереса свих физичких и правних лица са подручја града;
- израдом планског документа који је могуће директно примењивати, првенствено по питању организације и уређења простора, као и изградње објеката у оним деловима чији даљи просторни развој неће да се дефинише и усмерава кроз израду урбанистичких планова; и
- израдом развојног документа који уз уважавање основних европских принципа и начела просторног развоја, представља основ за привлачење и реализацију инвестиција из локалних, националних и европских фондова.

Одлуку о изради Просторног плана града Јагодина број 011-72/09-01-1 од 23.11.2009 године са Концептом израде Просторног плана, као и Одлуку о изради Стратешке процене утицаја на животну средину Просторног плана града Јагодина, донела је Скупштина града Јагодина. Одлука о изради Просторног плана, заједно са Одлуком о изради Стратешке процене утицаја на животну средину Просторног плана, представљају Одлуку о изради планског документа Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011).

Обрађивач Просторног плана је ЈП Дирекција за урбанизам из Крагујевца.

Садржина Просторног плана је одређена члановима 20 и 29-32 Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС" бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011)., и Правилником о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Службени гласник РС" бр. 31/10, 69/10 и 16/11).

Извештај о стратешкој процени утицаја ПП града Јагодина на животну средину је саставни део Просторног плана.

Нацрт просторног плана припремљен је на основу прихваћене прве фазе израде Просторног плана - Концепта Просторног плана града Јагодина, од стране Комисије за планове града Јагодина. Нацрт просторног плана заснован је на анализи постојеће документације и експертизама урађеним за све области од значаја за планско подручје и дефинисање планских решења. Нацрт садржи: полазне основе за израду плана, планска решења за заштиту, уређење, коришћење и развој природних система и ресурса (пољопривредног земљишта, шума и шумског земљишта, вода и минералних сировина); просторни развој и дистрибуцију становништва, насеља, јавних служби и привредних делатности; развој туризма, организацију и уређење туристичких и рекреативних простора; просторни развој саобраћаја и инфраструктурних система (саобраћајних, водопривредних, енергетских и телекомуникационих); заштиту животне средине, предела, природних и непокретних културних добара и заштиту од елементарних непогода; намену простора, правила уређења и грађења; и имплементацију Просторног плана, са шест рефералних карата у размери 1:50 000. :

1. Намена простора-Реферална карта број 1
2. Мрежа насеља, јавне службе - Реферална карта број 2
3. Инфраструктурни системи-Реферална карта број 2а
Саобраћајна инфраструктура-Реферална карта број 2а
4. Инфраструктурни системи - Реферална карта број 2б
Електроенергетска и телекомуникациона инфраструктура
Термоенергетска инфраструктура
Водопривредна инфраструктура

5. Туризам и заштита простора- Реферална карта број 3

6. Карта спровођења- Реферална карта број 4

За потребе израде Плана користе се подлоге:

- ортофото план из 2007. године
- топографске карте размере 1:50 000.
- скенирани катастарски планови 1:5000, 1:2500

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНА

1. ОБУХВАТ И ОПИС ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Обухват Просторног плана је територија града Јагодина укупне површине цца 469.50 км² на којој се налази насељено место –град Јагодина и 52 села

1.1.Граница подручја Просторног плана поклапа се са границом јединице локалне самоуправе (града Јагодина), која је према Закону о територијалној организацији Републике Србије ("Сл.гласник РС" бр.129/07) утврђена границама одговарајућих катастарских општина са њене територије.

1.2.Обухват грађевинског подручја

Надлежни органи јединица локалне самоуправе донеће, на основу овог Просторног плана и података катастра непокретности, **акт о границама грађевинског подручја**, тј. грађевинског земљишта за постојеће изграђено земљиште, за сва насеља и делове насеља у обухвату Просторног плана, у року од **12 месеци** од дана ступања на снагу овог Просторног плана.

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА И ДРУГИХ ДОКУМЕНАТА

Постојећа планска документација и планско развојни документи

ПРОСТОРНИ ПЛАН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

(Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године, "Службени гласник РС", бр. 88/2010)

Просторним планом Републике Србије утврђује се визија, принципи и циљеви просторног развоја Републике Србије и њених регионалних целина

Просторни план Републике Србије дефинише интегрални метод као основни методолошки приступ у изради просторних планова заснован на принципима одрживог развоја. За потребе израде планских докумената спроводиће се интегрално истраживање фактора економског, социјалног, еколошког и институционалног развоја.

Прецизније дефинисање одређених тема је од кључног значаја за просторни развој којим се даје јасан приказ оцене стања, принципа, општих и посебних циљева, концепције, стратешких пројекта и мера за предметну област. Утврђена су планска решења, смернице и пропозиције које се односе на предметно подручје и окружење

Стратегијско опредељење је значајно саобраћајно и економско повезивање, побољшање квалитета живота и стимулисање мањих урбаних средина. Значајни елемент будућег развоја јесте развој сеоских насеља-рурална подручја, социјалних и културних подручја, јачање привреде и пољопривреде, оптимално коришћење природних и културних добара.

Социјална кохерентност: Шумадија, Поморавље и Западна Србија треба да реше озбиљан проблем расцепканости условљене геоморфолошким карактеристикама и традиционалном неповезанашћу у социјалном смислу. Начин насељавања и структура економских делатности биће усмерени на јачање улоге урбаних центара (Јагодина). Њихово функционално повезивање са селима раштрканог типа ће бити отежано пре свега услед слабије могућности саобраћајног и инфраструктурног повезивања, што ће захтевати посебне програме руралног развоја засноване на специфичним областима пољопривреде, сточарства, шумарства, као и мале индустрије засноване на локалним ресурсима, туризма и рекреације савременог типа.

Економско-регионална интерактивност: Слаба приступачност и функционална повезаност међу општинама Поморавља, Шумадије и Западне Србије ће се постепено елиминисати, уз важну улогу Републике у првој фази. Поред специфичних видова пољопривреде, значајну улогу ће имати воћарство, виноградарство, индустрија и индустријски центри средње величине, ослоњена на природне ресурсе или модерне технологије око града (Јагодина),

као и сеоски туризам високог стандарда (који треба да потенцира конкурентност овог подручја у ширим оквирима, што захтева и добру функционалну повезаност са Србијом).

Подручја са посебним развојним проблемима: Дугогодишња стагнација привреде и процес реструктурирања индустријског сектора имали су за последицу економску-производну девастацију и драстично смањење броја запослених у градовима (Јагодина), некадашњим носиоцима развоја ширег подручја. Услед ограничења у развоју, девестиране општине суочене су са израженим економским, структурним и социјалним проблемима (низак степен привређивања, неприлагођеност локалне привреде, ниска стопа запослености).

Мрежа урбаних центара и регионална организација: град Јагодина представља урбани центар државног значаја, функционално урбано подручје, регион од државног значаја Шумадије и западне Србије. " (перспективни ФУП државног значаја). Пошто је Јагодина демографски угрожено подручје, за очекивање је да ће урбани центар, у зависности од будућег нивоа улагања и спровођења политике децентрализације постићи статус демографски стабилног подручја..

Путна мрежа и објекти: Развојне осовине, које иду коридором државног пута првог реда, државних путева другог реда и трасом магистралне пруге Београд-Ниш треба да представљају функционалну везу на ове осовине развоја Републике. У периоду после 2014. године, у правцу остваривања циљева просторног развоја Србије, планско решење у области путног саобраћаја је активност на реконструкцији државног пута I реда. Коридори свих државних путева се задржавају, а у наредном периоду тежиште је на њиховом унапређењу (рехабилитација, доградња неизграђених путних праваца и допуна постојећих праваца, везаних за нове услове и стратешка опредељења развоја Републике).

Функционалне везе са ширим окружењем: Поморавска област је вреднована као област са приступачношћу далеко изнад просека; Поред регионалног оквира сарадње, непосредне сарадње тзв трограђе Јагодина-Ђуприја-Параћин, теме које су од заједничког интереса Србије, могуће је прецизнији дефинисати кроз билатералне активности. Те теме претежно се односе на изградњу објеката инфраструктуре,

Просторна дистрибуција и развој индустрије:

Јагодина спада у индустријске центре средње величине, има одређене просторно-развојне потенцијале

Просторним планом РС предлаже се више потенцијалних локација интермодалних терминала и логистичких центара, између осталих и у: Јагодина, Крагујевцу и Краљеву..

Природни **ресурси:** Укључују претежно пољопривредно (воћарство, виноградарство и сл.) и мањим делом шумско земљиште, минералне сировине, воде и водно земљиште, и потенцијал у обновљивим изворима енергије. Општина Јагодина се налази у равничарском подручју, са значајним површинама пољопривредног земљишта (велики потенцијал) и великим бројем водотокова у сливу реке Мораве, виноградарско-воћарском, са сегментима заштићеног подручја.

Најзначајнији комплекси под шумама висококвалитетног фонда су у западном делу општине Јагодина на подручју Планине Црни врх. Планирано је пошумљавање са умањењем уситњености шумских површина са основним циљем смањења проблема климатских промена и њиховог све израженијег негативног утицаја.

ППРС предвиђа трајно решење водоснабдевања прикључењем на Расинско-Поморавски регионални водоводни систем. Постоји извориште Рибаре, извор Буковче и хипотермални извор лековите воде у селу Шуљковац који је потенцијал природног богатства општине али и неискоришћен ресурс.

На подручју постоји експлоатационо поље минералних сировина-кречњак. Највећу перспективу има зона у близини насеља Мишевић и Лозовик, са лежиштима минералне сировине кречњак и минералне сировине мермерни оникс, који су везани за масив Црног врха.

Туризам и заштита животне средине: У групи Остали градови и општине националног туристичког значаја су перспективно Краљево, Крушевац и Јагодина. Примарни туристички простор представља део потеза Црни врх (севрозападни део Општине), који карактерише још увек неадекватна понуда. Северни део Општине представља потенцијални туристички простор специјални резерват природе –Брзанско Моравиште. Значајан туристички простор је

град Јагодина са значајним туристичким садржајем (музеј воштаних фигура, и сл) Највећи део територија посебно њен урбани део, представља подручје загађене и **деградирание животне средине** (локалитети са прекорачењем граничних вредности загађивања, урбана подручја, подручја отворених копова, јаловишта, депоније, коридори утопутева, водотоци четврте и «ван класе») са негативним утицајима на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. За ову категорију треба обезбедити таква решења и опредељења којима се спречава даља деградација и умањују ефекти ограничавања развоја. Потребно је санирати и ревитализовати дегардиране и угрожене екосистеме и санирати последице загађења, у циљу стварања квалитетније животне средине.

Интермодални транспорт и логистички центри. Просторним планом РС предлаже се више потенцијалних локација интермодалних терминала и логистичких центара, између осталих и у: Јагодини, Крагујевцу и Краљеву.

Енергетска инфраструктура. Пројектом изградње система продуктовода кроз Републику Србију, између осталих планира се и правац Панчево-Смедерево-Јагодина–Ниш. Систем продуктовода подразумева и изградњу више терминала, од којих се један налази у Јагодини.

Водопривреда и водопривредна инфраструктура. Основни циљ је оптимизација интегралних водопривредних система на јединственом водопривредном простору Републике Србије и усклађивање њиховог развоја са циљевима очувања животне средине и других корисника простора.

У функционалном и управљачком погледу, у ППРС издвојени су речни системи, са кључним вишенаменском објектима. У речним системима реализују се објекти и мере који обезбеђују њихово деловање. На подручју обухвата РПП Шумадијског, Поморавског округа налазе се следећи речни системи:

Табела 1: Речни системи

Речни системи	Кључне постојеће акумулације и обј.	Кључне нове акумулације, објекти и мере
Велика Морава	Регулација корита, заштитне касете	Моравска каскада ХЕ + интегрално уређење долине, ППОВ у свим насељима у долини

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА АУТОПУТА Е-75, ДЕОНИЦА БЕОГРАД-НИШ
("Сл. гласник РС", бр.69/03)

План је на основу Уредбе о утврђивању Просторног плана подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш, који је донела влада Републике Србије, урађен за подручје које обухвата подручје трасе државног пута првог реда и његову заштитну зону.

Просторним планом утврђују се основе организације, коришћења, уређења и заштите подручја инфраструктурног коридора, смернице и препоруке за усмеравање развоја и планирање коришћења, организације и изградње простора у непосредном окружењу инфраструктурног коридора аутопута 5, које обухвата простор захваћених градова и општина. на деловима територија градова Београда и Ниша, Смедерево, Велика Плана, Лапово, Баточина, Свилајнац, Јагодина, Ћуприја, Параћин, Ћићевац, Ражањ и Алексицац.

Економска интеграција Европе и транзиција земаља југоисточне Европе одвија се, између осталог, кроз модернизацију и усклађивање саобраћајне инфраструктуре и услуга, као основног предуслова друштвеног и привредног развоја. Геостратешки значај традиционалних путева долинама река Дунава, Саве и Мораве, изграђености транспортних капацитета и достигнут обим саобраћајне тражње, представљају окосницу развоја саобраћајне инфраструктуре југоисточне Европе. Изградња, уређење и опремање Инфраструктурног коридора, допринеће у првом реду бржем развоју регионалних и предеоних целина које се непосредније везују за овај коридор, односно саобраћајној и привредној интеграцији са укупним простором Србије. Истог значаја је очекивани допринос привредном развоју и интеграцији регионалних и предеоних целина које нису у непосредном окружењу Инфраструктурног коридора.

Изградња, опремање и уређење Инфраструктурног коридора допринеће јачању саобраћајних, привредних и других функција Београда и Ниша, Јагодине - Ћуприје -

Параћина, Алексинца и већег броја мањих градова, а тиме и остваривању циљева Просторног плана Републике Србије и укупне стратегије развоја Србије

Примарна функција Државног пута IA реда бр 1 од Београда до Ниша је обезбеђење путне саобраћајнице великог капацитета и високог нивоа саобраћајне услуге за задовољење очекиваних саобраћајних токова, док је секундарна функција непосредни подстицај за развој подручја и саобраћајно повезивање у зони утицаја аутопута. Како је реализација доградње, опремања и уређења коридора Државног пута IA реда бр 1 од Београда до Ниша могућа и уз ангажовање тзв. концесионог капитала, то су планирани саобраћајни токови на овом путном правцу базирани, на очекиваном даљинском транзитном саобраћају, уз остварење максималних комерцијалних ефеката у што краћем периоду.

Предуслов за развојну валоризацију позитивних утицаја Инфраструктурног коридора је повећање квалитета постојеће саобраћајне мреже, саобраћајног отварања и повезивања подручја Просторног плана и средишње Србије, нарочито са регионалним и магистралним саобраћајним инфраструктурним системима у коридору, насељима, привредним и туристичким капацитетима.

Територијом Србије пролазе најкраћи железнички магистрални правци између Средње Европе и Блиског истока који припадају трансевропској мрежи пруга за велике брзине. Просторним планом Републике Србије утврђене су магистралне пруге за велике брзине које су у саставу Паневропског мултимодалног саобраћајног коридора

Активности и садржаји у функцији транзитног **туризма** у заштитним појасима аутопута предвиђени су на значајним раскрсницама, односно улазима-излазима аутопута и намењени су за одмор и рекреацију са дужим задржавањем (оквирно три-четири сата), укључујући и могућност ноћења у мотелу или другом смештајном објекту. Овакве активности и садржаје треба реализовати тамо где не постоје, или нису планирани мотели, бензинске станице и одморишта, односно уз петље аутопута код Пожаревца, Смедерева, Јагодине, Параћина, Ражња и Алексинца.

Положај коридора магистралних и прикључних железничких пруга. На подручју ПППИСК задржавају се све постојеће железничке пруге са службеним местима и индустријским колосецима, а који се односе на магистралну међународну пругу Београд-Ниш са свим прикључним пругама и осталим железничким инфраструктурним садржајима. За реализацију постављених техничко технолошких параметара, планирана је реконструкција и модернизација магистралне пруге Београд-Ниш корекцијом ограничавајућих делова пруге и мањим одступањима ради исправљања радијуса кривина

Функција ваздушног саобраћаја

Секундарну мрежу аеродрома на подручју Просторног плана чиниће планирани спортски аеродром "Јагодина".

Развој и изградња секундарне мреже аеродрома за потребе привредне и спортске авијације, авиотакси превоза и за туристичко-комерцијалне сврхе и резервисање простора за аеродром Јагодина

Функције водопривредних система

Развој насеља и привреде и размештај инфраструктурних система на подручју Просторног плана усклађиваће се са захтевима система заштите од вода, коришћења вода и заштите вода и условима за реализацију Просторним планом Републике Србије утврђеним водопривредним решењима, и то:

- 1) Савско-београдског, Млавско-моравског, Расинско-поморавског и Доње-јужноморавског система за снабдевање становништва водом; и
- 2) Система Велике Мораве, Западноморавског и Јужноморавског система коришћења, уређења и заштите речних вода

Функција магистралних оптичких каблова

Просторним планом Републике Србије планирана је изградња оптичких каблова на свим магистралним правцима на територији Републике, како би се извршила замена превазиђеног технолошког система аналогних веза, новим и јефтинијим дигиталним технологијама, које обезбеђују, поред развоја ТТ капацитета терминалног домаћег и транзитног међународног саобраћаја и развој широкопојасне дигиталне мреже интегрисаних телекомуникационих услуга (ИСДН).

Један од најзначајнијих магистралних праваца оптичких каблова на подручју Републике Србије је правац граница Мађарска - Суботица - Нови Сад - Београд - Ниш и даље два

крака: Ниш - граница Бугарске и Ниш - граница Републике Македоније. Највећи значај има реализована деоница оптичког кабла Београд - Ниш. Деоница магистралног оптичког кабла Београд - Ниш представља главни међународни правац и национални саобраћајни правац јер, у телекомуникационом систему непосредно повезује транзитна подручја (Крагујевац, Ниш и Приштина) са Београдом.

Функција магистралног гасовода

У складу са Просторним планом Републике Србије снабдевање гасом подручја Просторног плана, као и средишње и југоисточне Србије, вршиће се путем магистралног гасовода МГ-05, МГ-07, МГ-08 и МГ-09 од Београда (главни разводни чвор - ГРЧ "Батајница") до Ниша (ГРЧ "Ниш"), односно магистралног гасовода МГ-11 од Ниша (ГРЧ "Ниш") за правац према Прокупљу (ГРЧ "Лесковац").

Траса магистралног гасовода постављена је у простору на најрационалнији начин, у складу са принципима размештаја инфраструктурних система утврђених овим просторним планом, и с циљем да се индустријским центрима и градовима омогући безбедно и ефикасно снабдевање природним гасом као најквалитетнијим примарним енергентом. Енергетски потенцијал гасоводног система омогућава развој хемијске, прехранбене, машинске, фармацеутске, текстилне и других индустријских грана у његовом непосредном окружењу и радијалним правцима на удаљености преко 100 км, као и интензивнији развој пољопривреде у зимским месецима коришћењем стакленика на простору дуж реке Мораве са изузетним педолошким вредностима земљишта.

Основни потрошачи гаса на подручју Просторног плана и у окружењу, после Београда, су: Младеновац, Смедеревска Паланка, Велика Плана, Смедерево, Лапово, Јагодина, Параћин и Ниш, за које је пројектовани гасовод димензионисан са капацитетом од 1720 милиона м³ годишњег протока, а који је сада искоришћен са око 50 % капацитета.

Функција електроенергетских објеката

Просторним планом Републике Србије, за обезбеђење основне преносне мреже електроенергетског система на подручју средишње и југоисточне Србије, предвиђен је 400 кВ далековод Београд - Пожаревац (термоелектрана "Дрмно") - Јагодина (број 401/1) и Крагујевац - Јагодина - Ниш (број 423) са крацима "Обреновац А" - Београд (број 412), "Колубара Б" - "Београд 8" (1. и 2. вод) и Ниш-Крушевац-"Косово Б", који повезују најзначајније потрошачке центре Београд, Бор, Ниш и Крагујевац са енергетским изворима у Обреновцу, Ђердапу и Дрмну, преко трафостаница 400/110 кВ "Београд 8", "Смедерево 3" и "Јагодина 4".

Заштићена природна добра. На подручју Просторног плана ИСК у града Јагодина, на подручју КО Кочино Село налази се заштићено природно добро-природна реткост ботаничког карактера: "Храст Коче Капетана" - храст лужњак.

ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СИСТЕМА ПРОДУКТОВОДА КРОЗ РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд - Смедерево - Јагодина - Ниш
("Сл. гласник РС", бр.19/11)

Просторни план обухвата подручје које се налази на деловима територије градова Сомбор, Нови Сад, Зрењанин, Панчево, Београд, Смедерево, Јагодина и Ниш, и општина Кула, Врбас, Тител, Опово, Ковин темерин, Смедеревска Паланка, Велика Плана, лапово, Баточина,Свилајнац, Ћуприја, Параћин, Ћичевац, Ражањ и Алексинац.

Цевоводни систем у Србији заступљен је (тек) од 1980. године и то само у сфери сирове нафте. Србија је једна од ретких земаља у којој се за транспорт нафтних деривата (продуката) не користе „ продуктоводи“, што је термин прихваћен из западне праксе за цевоводе којимасе истовремено, сукцесивно, дакле један за другим, транспортује више производа. Предност овог вида транспорта деривата су: висок степен економичности, ефикасности, поузданости,заштите животне средине, као и потпуно и савремено управљање материјалним токовиманафтних производа на тржишту. Тренутно у Србији преовлађује друмски транспорт деривата цистернама што озбиљно оптерећује и угрожава безбедност саобраћаја и оштећује путну инфраструктуру. Све ово указује да постоји нужна потреба за увођењем и развојем новихсавремених транспортних система за промет нафтних деривата.

Од укупне површине планираног подручја ППППН СПС која износи 409.300 ха, подручју Регионалног просторног плана припада 44.760 ха и то на територији: општине Лапово (КО

Лапово) - 5.500 ха, општине Баточина (КО Брзан) - 2.898 ха, општине Свилајнац (КО Радошин и Војска) - 2.995 ха, града Јагодина (КО Багдан – село, Дубока, Јагодина, Кончарево, Кочино Село, Ланиште, Милошево, Рајкинац, Ракитово и Рибаре) - 12.459 ха, општине Ћуприја (КО Мијатовац, Остриковац, Супска, Ћуприја – град и Ћуприја ван града) - 8.408 ха, општине Параћин (КО Дреновац, Главица, Горње Видово 2, Крежбинац, Лебина, Параћин, Параћин град, Ратаре, Сикирица, Стрижа и Текија) - 10.734 ха и општине Ћићевац (КО Плочник и Појате) - 1.766 ха.

Планско подручје у погледу природних потенцијала и ограничења може се оценити као повољно за планирање и изградњу оваквог система цевоводног транспорта.

Цевоводни транспорт нафтних деривата има низ предности у односу на конвенционални начин транспорта камионским транспортом у цистернама или железничким – вагонима, цистернама. Предност цевоводног система транспорта се пре свега огледа у: (а) ефикаснијем економичнијем начину транспорта; (б) безбеднијем и еколошки прихватљивијем начину транспорта; (в) смањењу трошкова за гориво и одржавање путне и железничке инфраструктуре; (г) смањење саобраћајних оптерећења; (д) подстицању конкурентности произвођача и снабдевача; као и (ђ) увођењу савремених технологија у управљању токовима нафтних деривата.

Цевоводним транспортом нафтних деривата омогућиће се: (а) увођење савременог транспорта деривата, (б) смањење транспортних тарифа у односу на друге видове транспорта, повећање запослености (у току изградње и у току експлоатације), (в) стварања нове друштвене вредности и ефикасности повећањем друштвене нето садашње вредности и друштвене интерне стопе рентабилности, (г) виши степен еколошке безбедности уз већу ефикасност и поузданост транспорта.

Продуктовод представља систем цевовода за транспорт течних деривата нафте – моторних горива (моторних бензина и дизела). Изградња продуктовода кроз Србију конципира се као једноцевни и двоцевни систем за транспорт моторних горива којим би било повезано 7(седам) планираних припадајућих терминала са управљачко-дистрибутивним центрима.

Терминали представљају чворна места на којима се врши мерна регулација, складиштење, дистрибуција и др. функције неопходне за несметан, поуздан и безбедан транспорт нафтних деривата.

Реализација продуктовода предвиђена је у три фазе:

- **I фаза** - деонице Панчево - Нови Сад и Панчево - Смедерево
- **II фаза** - деонице Смедерево - Јагодина и Јагодина - Ниш и
- **III фаза** - деонице Нови Сад - Сомбор и Панчево - Београд.

Изградња деонице продуктовода Смедерево - Јагодина конципира се као једноцевни систем за транспорт моторних горива. Траса продуктовода деонице Смедерево-Јагодина полази од терминала „Смедерево“ и води се до терминала „Јагодина“ у дужини од цца 92,3 км

Реализација продуктовода друге фазе подразумева изградњу деонице Смедерево - Јагодина (у дужини од цца 92,3 км) и Јагодина – Ниш (у дужини од цца 102,1 км) која ће пролазити кроз планско подручје Регионалног просторног плана са терминалом Јагодина (у зони Државног пута IA реда бр 1 Београд – Ниш и нове индустријске зоне „Јагодина“),.

Терминал „Јагодина“: Налазиће се у зони Државног пута IA реда бр 1: Београд – Ниш у оквиру Нове индустријске зоне „Јагодина“. Потребна површина терминала Јагодина је 18,35 ха. На простору терминала налазиће се следећи објекти:

- Резервоари за складиштење моторних горива запремине 2 x 10.000 м³, 6 x 5.000 м³ сатанкванама;
- Управна зграда;
- Пумпна станица;
- Мерна станица;
- Аутопунилиште;
- Вагонпунилиште;
- Техничко-сервисни објекат;
- Трафостаница;
- Постројење за третман зауљених отпадних вода површине;
- Портирница
- Саобраћајнице и платои .

Терминал „Јагодина“ има улогу и дистрибутивног центра региона који му гравитирају, па се планира да има ауто и вагон пунилиште за отпрему деривата.

Подручја под водним земљиштем, алувијалне равни река - могу бити од посебног значаја због постојања услова високе водопропусности и постојања изворишта за водоснабдевање на бази подземних вода. Већи део трасе продуктовода кроз централну Србију прати ободне делове алувијалне равни Велике Мораве и Јужне Мораве. У зонама непосредне заштите изворишта водоснабдевања биће потребно посебним пројектима обезбедити рад са вишим нивоом мониторинга и примене превентивних мера заштите;

Развој, уређење и коришћење подручја које је обухваћено ППППН НПК су условљени критеријумима, условима и режимима заштите и културолошког коришћења НПК, првенствено у границама подручја НПК, а затим и у границама зоне његове непосредне заштите. Овај концепт односи се на потребу максималног степена коришћења простора на начин који неће знатније угрозити његове природне и традиционално створене средине, а уз оптимално очување, унапређење и ревитализацију природних и непокретних добара, али и локалног становништва, његовог етно-идентитета, етно-традиције и производње.

Планска документација која је у изради

Влада Републике Србије донела је Одлуку о изради:

**ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ ТРАНСНАЦИОНАЛНОГ ГАСОВОДА "ЈУЖНИ ТОК" кроз Србију ("Службени гласник РС", бр.8/12)
(Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010. до 2020. године, "Службени гласник РС", бр. 88/2010)**

Просторни план подручја посебне намене транснационалног гасовода "ЈУЖНИ ТОК" поменутом Одлуком коридор транснационалног гасовода на територији града Јагодина обухвата део КО Дражимировац, КО Глоговац и КО Добра Вода

СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА

Стратегија одрживог развоја наслања се на релевантне стратегије, Миленијумске циљеве развоја –(МРЦ) УН, Националну стратегију одрживог развоја РС, Стратегију за смањење сиромаштва у РС, Националну стратегију привредног развоја РС 2006-2012, Нацрт Националног програма заштите животне средине и секторске стратегије у Републици.

Стратегија има за циљ увођење интегисаног система планирања који обухвата сва битна питања локалне заједнице укључујући и социјалну инклузију, општу друштвену информисаност и заштиту животне средине. Стратегија обухвата све смернице, циљеве и мере релевантне за све секторе, стварајући услове за реализацију или развој других планова на локалном нивоу.

Основни принципи и планирања и одрживи просторни развој општина, насеља кључни су критеријуми за оцену развоја Републике, засновани на

- одрживости свих активности у простору Србије;
- територијалној кохезији, резултат уравнотеженог социо-економског регионалног развоја;
- јачање конкуретности, јачање и функционално профилисање слабо развијених региона;
- полицентрични територијални развој са наглашеном улогом градова и функционалних урбаних подручја, као и јачање веза село-град;
- функционална специјализација, поштујући предности у погледу развојних потенцијала регионалних целина;
- формирање и јачање мрежа градова и насеља које могу да обезбеде развој комплементарних функција
- унапређење саобраћајне доступности као доминантан фактор искоришћења територијалних потенцијала и уравнотеженог развоја;
- развој културног идентитета;
- заштита јавног интереса, јавних добара и јавног простора;
- унапређење и заштита природног и културног наслеђа као развојног ресурса;
- смањење штетног утицаја на животну средину

Релевантне стратегије и друга планска документација

Израда Просторног плана, осим поменутих правних и планских аката, **усклађена је са** другим Законима и актима који се односе на предмет Просторног плана, и регулишу услове за коришћење и изградњу у простору.

- Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл.гл. РС", 135/04 и 88/10),
- Законом о заштити животне средине ("Сл.гл. РС", 36/09 и 72/09),
- Закону о заштити природе (Сл. гласник РС. бр. 36/09, 88/10 и 91/10-исправка),
- Законом о заштити од буке у животној средини (Сл. гласник РС, бр. 36/09 и 88/10).
- Законом о управљању отпадом (Сл. гласник РС бр. 36/09 и 88/10)
- Законом о туризму ("Сл.гласник РС", 35/94, 38/94, 48/99 и 45/05,
- Законом о Просторном плану Републике Србије ("Сл.гласник РС",88/2010),
- Уредбом о утврђивању Водопривредне основе РС ("Сл.гл.РС", бр. 11/02),
- Законом о пољопривредном земљишту ("Сл. гласник РС", бр. 62/06,65/08-др.Закон, 41/09).
- Законом о шумама ("Службени гласник РС" број 46/91, 83/92, 53/93, 54/93, 60/93, 67/93, 48/94, 54/96, 101/05 и 93/12);
- Закон о водама ("Сл. гласник РС", бр 93/12)
- Закон о заштити ваздуха ("Сл. гласник РС", бр 93/12)
- Закон о заштити од пожара ("Сл. гласник РС", бр 111/09)
- Закон о енергетици ("Сл. гласник РС", бр 93/12)
- Закона о јавним путевима (Сл.гласник РС бр. 101/11 и 93/12)
- Закон о ваздушном саобраћају ("Сл. гласник РС", бр 93/12)
- Законом о железници ("Сл.гласник РС", број 18/05),
- Законом о културним добрима ("Сл. гласник РС", бр. 71/94),
- Законом о одбрани (Сл.гл.РС бр.116/07, 88/2009, 88/2009 - др. закон и 104/2009 - др. закон),

и другим актима који се односе на предмет Просторног плана, и регулишу услове за коришћење и изградњу у простору.

Постојећа планска документација, планско развојни документи

- Просторни план Републике Србије ("Службени гласник РС",број 88/2010)
- Просторни план подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд –Ниш
- Просторни план подручја посебне намене система продуктовода кроз Србију
- Генерални урбанистички план Јагодина. (1981.год)
- Генерални план насеља Јагодина-измена и допуна (1999 год)
- Граница измене и допуне Генералног плана насеља Јагодина (2001 година)

Стратешки развојна документа:

-Актуелним стратегијама Владе Републике Србије (Стратегија просторног развоја Републике Србије 2009-2013-2020., Стратегија регионалног развоја Републике Србије 2007-2012.,Стратешки план развоја социјалне заштите за период од 2008. до 2012. године

-Стратегија одрживог развоја града Јагодина 2011-2016, Стратегија развоја пољопривреде Србије („Службени гласник РС”, број 78/05), Национална стратегија управљања отпадом, са програмом приближавања Европској унији (Закључак Владе 05 број: 353-4070/2003-001 од 04.07.2003. године), Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2015. године (Министарство рударства и енергетике РС), Стратегија развоја шумарства Републике Србије („Службени гласник РС”, број 59/06), Стратегија развоја туризма Републике Србије („Службени гласник РС”, број 91/06), Стратегија одрживог развоја Шумадије и Поморавља, 2011-2021., Национална стратегија привредног развоја Републике Србије од 2006. до 2012. године, Републички завод за развој, Водопривредна основа Републике Србије ("Службени гласник РС", број 11/02); Програм остваривања Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2015. године за период од 2007. до 2012. године ("Службени гласник РС", бр. 17/07, 73/07, 99/09 и 27/10); Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године ("Службени гласник РС", број 4/08);и др.

Подаци о становништву, активностима и простору

Демографски подаци за потребе израде Просторног плана засниваће се на подацима Републичког завода за статистику, Попис 2011. године. и пројекцији становништва 2020

Подаци о природним и створеним условима и ресурсима преузеће се из постојеће документације (пројекти, планови, истраживања и студије), услова надлежних институција и теренским истраживањима

3. ИЗВОД ИЗ ТЕКСТУАЛНОГ ДЕЛА УСВОЈЕНОГ КОНЦЕПТА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

3.1. ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА СА СИНТЕЗНОМ SWOT АНАЛИЗОМ

Планско подручје, Поморавски управни округ, се налази у средишњем делу Србије са сложеном морфологијом терена. Заузима Параћинско-Јагодинску котлину, узан равничарски појас са обе стране Велике Мораве који се простире од Сталаћке клисуре на југу до Багрданског теснаца на северу. Јагодина лежи углавном на равnoj површини алувијалне равни која се постепено диже ка истоку према хомољским и кучајским планинама, а према западу ка благим падинама Јухора (773 м), Гледића и Црног врха (707 м).

Плански обухват је испресецан речним долинама, притокама Велике Мораве (која раздваја општину на два дела) са истока – Црницом, Раваницом и Ресавом, са запада Каленићком реком, Лугомиром, Белицом и Осаоницом.

На планском подручју укрштају се саобраћајни правци од изузетног значаја за унутаррегионалну и трансрегионалну повезаност. Источним делом планског подручја пролази најзначајнији саобраћајни правац Србије - коридор Државног пута IА реда бр 1, на који се надовезује мрежа државних путева првог и другог реда, што са железничком путном мрежом овај простор чини саобраћајно доступним и привлачним за економски развој и насељавање.

3.1.1. ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ

Географски положај и рељеф-Побрђе око града чине огранци околних масива као и терасе настале повлачењем Панонског мора, а усечене коритима приточних река. У рељефу овог краја, који се издваја као средишњи и равничарски у средњем току Велике Мораве и доњих токова њених притока, могу се издвојити још две предеоне целине. То су источни планински предео који припада Карпатско - Балканским планинама и западни предео који припада Родопским планинама. Ову целину западно од Велике Мораве, чине ниске планине Јухор, Црни врх и огранци Гледићких планина, а између њих је Левачки басен.

Град Јагодина простире се на цца 470 км², обухвата 53 насеља и граничи се са седам општина. Северно се граничи са општином Свилајнац, североисточно са општином Деспотовац, а северозападно са општином Баточина. На истоку и југоистоку граничи се са општинама Параћин и Ћуприја, на западу градском општином Пивара града Крагујевца и југозападно општином Рековац. Јагодина лежи на 43° 59' северне географске ширине и на 24° 14' источне географске дужине, на просечној надморској висини од 116 метара, а највиша кота је Ћурђево брдо на 213 метара.

Геолошко – сеизмолошке карактеристике-Јагодинско поље је део простране алувијалне равни Велике Мораве, коју је она изградила током повлачења Панонског мора. Планинске бујичне притоке, па и сама Велика Морава, насуле су у току честих плављења и изливања равничарски појас наталожени муљем, градећи плодно тле, али и врло нестабилан терен.

Побрђа око града су огранци околних масива, или су резултат ритмичког повлачења Панонског мора, што је оформило неку врсту тераса. Речне терасе су формиране у побрђу, које су често биле и обале повремених језера.

Две потолине на којима лежи град одваја греда коју представља огранак Црног Врха који иде ка Ћурђевом брду све до речне долине Белице. То је највероватније и геолошка граница алувијона и терцијара. Масив Јухора, представља стари и накнадно преображен тектонски хорст, као један од заосталих делова некадашње јединствене масе, која се протезала од сталаћких висова на југу, до Црног Врха и Ресавских хумова на северу.

Најраспрострањеније наслаге на истраживаном подручју су терцијарне и квартарне старости и од литолошких чланова појављују се: речни нанос (шљунак, песак и муљ), насут слој отпадака цигле и црепа и осталог грађевинског материјала, глиновит хумус песковито-прашинсте глине, песковита и муљевита глина, глина средње пластичности, песак (местимично прашинаст) и шљунак. Подаци датирају из квартара неогена јер бушењем се није зашло у палеоген и дубље творевине.

Терцијарне наследе чине: шкриљци вишег и нижег кристалинитета (претежно филити, аргиолошисти, гнајсеви и сочива мермерисаног кречњака) и могу се отворено посматрати на Ђурђевог брду. Уочено је да су ове стене изразито поломљене и израседане и да су пукотине испуњене кварцитом и калцитским жицама које су обложене током геолошке историје. Поједине зоне ових стена су алтерисане (хлоритисане). Ове стене чине обод и подину басена и од њих су изграђени Јухор и Црни Врх. Интерпретацијом испитиваног терена, може се закључити да се поменути терцијарне и квартарне творевине међусобно често смењују како у хоризонталном тако у вертикалном правцу, што је условило значајну појаву сочива. То су углавном пескови различите крупноће. Најраспрострањенији седименти су глине.

Количина глина је различита и креће се од 3,10 до 7,50 м у дубину а садрже доста песковитих и прашинастих честица. У површинском делу глина је доста хуминизирана (до 1,5 м), а у појединим деловима садржи више или мање органских материја тј. муљевита је.

Ове глине спадају у групу глина средње, ређе и високе пластичности. Величина честице глине креће се испод 0,002 мм, а учешће глине је од 1% до 14%. Шљунак се углавном појављује на већим дубинама од 3 до 12 м и његово учешће у саставу узорка је од 2% до 30%. Величина зрна је око 2 мм.

Песак се обично јавља на дубинама већим од 2 м. Његово учешће износи од 7 до 72% у узорку. Величина зрна креће се од 2 до 0,02 мм. Прашина учествује од 12 до 33% узорка.

На **сеизмолошкој карти** публикованој 1987. године за повратне периоде 50, 100, 200, 1000 и 10 000 година која показује максимални очекивани интензитет земљотреса, са вероватноћом појаве 63%, подручје Јагодине се на олеати за повратни период од 500 година налази у зони 9 МСС⁰ скале.

Догођени максимални сеизмички интензитет на подручју Јагодине је био 8⁰ МСК – 64 као манифестација земљотреса Јагодина. Жариште која одређују ниво сеизмичке угрожености на простору Јагодине су Јагодина, Свилајнац.

Педолошке карактеристике-Педолошки покривач планског обухвата је веома хетероген. Чине га више типова, подтипова и варијанти земљишта што је последица различитих чинилаца педогентеске природе, углавном климе, рељефа, подлоге и вегетације.

Смоница се претежно јавља у басену Велике Мораве. Знатне површине под смоницом леже око Белице и Лугомира, затим у левачкој депресији око Рековца, као и у парафинско – ражевачкој депресији, одакле се шире на север ка Ресави.

Гајњаче са својим подтиповима и варијантама захватају највећа пространства. Пружају се одмах испод зоне са деградираним черноземом, крећући се на југ уз ток Велике Мораве, па у неким појасевима прекривају басен све до источних и западних граница. Карактеристичне зоне са гајњачом се срећу и на јагодинском пољу, где се у ствари јављају огајњачавањем смонице на неогеним седиментима различитог механичког састава.

Подзоласта земљишта се у региону јављају изузетно на јужном делу, у саставници Јужне и Западне Мораве. Минерално – барска земљишта су местимично распоређена у поречијима појединих река, с тим што најчешће леже непосредно уз ливадска земљишта или плавни алувијум.

Алувијални и делувијални наноси чине најмлађу групу земљишта. Алувијум се среће дуж река, у виду ужих или ширих трака, у овом случају око Велике Мораве и Белице, док је делувијум на терасама изнад њих.

Стабилност стенских маса- Највећи део истраживаног терена је стабилан. Ако се изузме северна падина Ђурђевог брда, клизања и одрона на осталим површинама нису нигде констатовани, те је у том погледу терен подесан за изградњу објеката. Северна падина Ђурђевог брда је угрожена настанком клизишта, а богатство водом тог подручја додатно отежава ситуацију и прети продирањем клизишта дубље у брдску масу. Угрожено је неколико објеката и процес клизишта је још изражен док се не успостави природна равнотежа или док се клизиште не санира.

Хидрогеолошке и хидролошке карактеристике- Истраживано подручје представља део хидрогеолошког реона Велике Мораве и уклапа се у општи великоморавски хидрогеолошки режим, уз садржај чисто локалној специфичности. Од хидрогеолошких објеката констатовани су: копани и бушени бунари за потребе водоснабдевања града и један врло дубоки бунар (бушотина у кругу прехрамбене индустрије «Јухор»). У овој

бушотини се воде појављују субартерски и излазе до 1 метра испод површине терена. Температура воде је знатно повишене и минерализована. Више мањих извора је констатовано на клизишту у Ђурђевој брду као и појаве пиштивина.

Колекторе изгани углавном чине глине на подручју града, које са песком и шљунком чине хидрогеолошке комплексе. На ободу басена јављају се кристаласти шкриљци који се у зависности од метаморфности понашају као колектори или изолатори издани.

Хидролошке потенцијале чине релативно сиромашне подземне и површинске воде. Јагодинско поље је окренуто ка Великој Морави, највећој реци у региону, која протиче североисточним ободом подручја које захвата ПП у правцу југиусток - северозапад. Надморска висина корита јагодинског поља износи 112 м. Ширина корита се мења, код Сталаћа је око 80 м, али се према ушћу шири. В. Морава насипа широк простор око корита, па је и на овом делу, са ерозивним материјалима, изградила равну и плодну равницу. Међутим у току увећаног водостаја, она прави поплаве околним подручјима. Због плитке воде и малог пада, не убраја се у реке богате водом нити има перспективе за развој саобраћаја и производњу енергије.

Два главна водотока – притоке В. Мораве су Белица и Лугомир. Белица има два крака: Вољавицу и Бешњају. Вољавица извире из Комаричке чуке на Црном врху, а Бешњаја из места Ломови које се сматра за огранак Црног Врха. Обе се спуштају испод села Мишевић, а више села Белице и тако чине реку Белицу. Од свог извора до ушћа Белица је дуга око 25 км. Има више притока са леве стране али најглавније притока је са десне стране тока и то је поток Врба. Са леве стране у Белицу се уливају Лозовички поток, Јошанишка река, Штипљанска река и Вољовачки поток. Лугомир настаје од два водотока: Дуленске реке и Жупањевачке реке. Дуленка извире на источним падинама Гледићких планина, а код села Драгошевца спаја се са Жупањевачком реком и чине Лугомир, леву притоку Велике Мораве. Дужина Лугомира од изворишта Дуленске реке па до ушћа у Велику Мораву је око 50 км.

Подземне воде се јављају на релативно малој дубини, али су се током последњих 15-20 година спустиле на 5-10 м у побрђима и 15-25 м у вишим деловима. На побрђу Црног Врха у току лета неки извори пресушују.

Приликом испитивања простора у окружењу насеља Шуљковац извршено је низ бушења. Једна од тих бушотина је у Шуљковцу, дубока преко 100м. Вода је анализирана на Геолошком институту у Београду где је установљено да је хемијски и биолошки чиста, богата селеном и сумпором. Лековита вода је квалитенија по саставу од Пролом воде.

Градски водовод се снабдева водом из бунара дубине 80 м, лоцираних у селу Рибаре, дуж леве обале Велике Мораве, док алтернативни значај имају воде Буковичке чесме у Буковчу и неискоришћени издани око изворишта и горњег тока Јошаничке реке.

Климатске карактеристике- Климатске одлике формирају географски положај и рељеф, па је за цео регион пресудно што је високим планинама одвојена од изразитих утицаја Срадоземног мора, а широко отворена према панонској низији. Тиме се граде слике умерено континенталне климе са хладним зимама и топлим летима, уз мања одступања, док се у пролеће снажније осећају топлија струјања са југа утичући на брже топљење снега, на пораст водостаја и бржи раст вегетације. Средња годишња температура износи 11,2°Ц - 11,7°Ц. Средње месечне температуре ваздуха крећу се од 0,8°Ц у јануару до 22,2°Ц у јулу. Такав распоред температуре условљен је продором хладних ваздушних маса са севера и топлих са југа. Укупна годишња сума осунчавања износи 2.068 часова, од тога на период од марта до октобра отпада 1.759 часова или 85% годишње суме, што ово подручје сврстава у област умерене облачности. У јануару је најмање учешће сунчаних часова и износи 65, а највеће је у јулу са 306 часова.

Падавине у просеку износе 619 мм годишње. Средње месечне суме су највеће у мају (83 мм), а најмање у фебруару (35 мм). Релативна влажност ваздуха је највећа у зимским месецима када су температуре ниске, док је у току лета најнижа. Она се креће од 64 % до 71 %, док је средња вредност притиска водене паре 8,5 мм/Хг са амплитудама у јануару од 4 мм/Хг до јула од 13,8 мм/Хг.

Ветрови се јављају као стални када проузрокују локалне временске непогоде, или као повремени ако их стварају продори ваздуха из суседних области. Иначе, врло су значајан фактор јер утичу на климатске промене изазивајући разлике у температури, доносећи падавине или сушу. Најучесталије дува *северозападни ветар* са особином да доноси велике количине падавина под утицајем ваздушних струја са Атланског океана и Јадранског мора.

Други по учесталости је југоисточни ветар *кошава* који стизе преко долине реке Црнице и креће се низводно све до Багрданског теснаца. Долази са Карпатско-Балканских планина услед разлика у ваздушном притиску које настају као резултат високог ваздушног притиска који се образује изнад континенталних области у Украјини и Средоземља где влада низак ваздушни притисак. Током пролећа и лета дува као сув и топао ветар са којим ретко стижу падавине чак и у току зиме, мада доноси сув снег и гради сметове. Трећи по значају је хладни *северац* нарочито због утицаја на исушивање тла у периоду вегетације од јула до септембра. Јужни ветар, *развигорац*, дува током целе године. У рано пролеће може да се нагло јави и да траје дуже изазивајући поплаве. Са њим се мешају локална југозападна ваздушна струјања из Левачке котлине или из Варваринског поља, али их Ђурђево брдо омета у продору ка Јагодини.

Иначе, средња јачина ветрова износи 2-6 босфора, или 2-5 м/с (7-8 км/х), док максимална јачина иде до 6-9 босфора, доводећи до озбиљних штета. Јаки ветрови обично не трају дуго, са изузетком кошаве која током зиме и пролеће дува и до 15 дана са максималном снагом од 8 босфора, односно 55 км/х.

Биљни и животињски свет, биодиверзитет

Разнолики биљни свет који се јавља у Поморављу резултат је разних физичко географских услова почев од топографских, педолошких, климатских до хидролошких и других особина овог краја. Некада је ово подручје било цело под шумом. Данашња вегетација је битно измењена у односу на првобитни покривач. Шумска станишта је заузела пољопривредна култура, а у мањој мери ливаде и пашњаци. Доминантну улогу у травнатој вегетацији има мочварна вегетација. Јавља се на врло влажним теренима поред Велике Мораве у мртвајама и напуштеним коритима и по барама. Мочварна вегетација овог региона се јавља у неколико асоцијација: *As. Scirpeto-Pharmitetum (Koch.)* са представницима трске (*Phragmites communis*), рогоза (*Typha latifolia*), барске млечике (*Euphorbia palustris*), *Sagittaria sagittifolia* ... *As. Glicerieto – Sperkanietum* и представницима: *Glyceria fluitans*, *Scirpus silvaticus*, *Heleocharis palustris*, *Equisetum palustris*, *Ranunculus repens*, *Poa palustris*. У нешто сувљим зонама јављају се ливадске оштрице *As. Carocetum – Tricostato – Vulpinae (Horvatic)* - са представницима *Carex riparia*, *C. vulpina*, *C. gradilis*, *Gratiola officinalis*, *Iris pseudacorus*, *Ranunculus repens*, *Galium palustre* и др.

Групе долинских ливада и пашњака заступљене су у виду неколико асоцијација:

Poeto-Alopecuretum pratensis (Alopecurus pratensis, Poa trivalis, Poa pratensis, Bromus racemosus, Galium constrietum, medicago resupinatum и др.)

Fosuceto-Herdetom secalini (Festuca pratensis, Hordeum secalinum, Bromus racemosus, Trifolium fragiferum, Clematis integrifolia).

Групе брдских ливада и пашњака заступљене су у следећим асоцијацијама:

As:Agrositetum vulgare – јавља се углавном у буковом региону (Agrostis vulgare, Anthoxanthum odoratum, Runela laciniata, Trifolium campestre, T. repens, Lotus corniculatus, Galium verum).

As:Chirsopogonetum grilli (ливадске ђурђевоине) чине следећи представници: *Chrisopogon gryllus*, *Gramineae: Agrostis vulgaris, Anthoxanthum odoratum, Trifolium campestre, Galium verum, Achillea millefolia, Plantago lanceolata*. *Chirsopogonetum grilli* има велики еколошки значај на стрмим нагибима јер има врло моћан и развијен корен, често и преко десет метара у дубину и одлично везује земљиште на нагнутим теренима и тиме умањује разорно дејство ерозије.

As:Xerantemeto-Hachaemetum чине представници: *Andropogon sp., Trifolium campestre, achillea millefolia, Festuca vallesiaca*.

As:Festucetum vallesiacaе (Festuca vallesiaca, Teucrium chamaedris, Dorycheum herbaceum, Galium verum).

Највећи комплекс шума налазе се у Кучајским планинама, а затим на Јухору и Црном врху. У структури шумске вегетације заступљени су као доминантни лишћари - буква, храст и др., а

од четинара јела смрча, бели и црни бор. Целокупна шумска вегетација је сврстана у неколико асоцијација:

Шума врба и топола (*Populeto – Salicetum*) јавља се на влажним стаништима, крај река, на алувијалном земљишту. Ову асоцијацију чине: *Salix alba*, *Salix fragilis*, *S. amygdalina*, *Populus nigra*, *P. alba*.

Шуму лужњака и пољског јасена (*Querceto- Fraxinetum*) чине представници: *Quercus pedunculata*, *Fraxinus angustifolia*, *Carpinus betulus*, *Ulmus campestre*, *Acer campestre*. Ове шуме су углавном уништене и могу се наћи њихови остаци.

Шуме китњака и граба (*Querceto – Carpinetum*) се углавном налазе на брдовитим теренима до 500 метара надморске висине. Овде се јављају китњак (*Quercus sessiliflora*) и граб (*Carpinus betulus*), бела липа (*Tilia argentea*), жешља (*Acer tataricum*), брекиња (*Sorbus torminalis*), дивља трешља (*Prunus avium*), леска (*Corylus avellana*) и сл.

Шума сладуна и цера (*Quercetum conferte – ceris*) се данас одржала само још у забранима. Јављају се до 600 мнв. Представници су: *Quercus conferta*, *Q. ceris*, *Q. Pubescens*, *Q. sessiliflora*, *Pirus piraster*.

Шума грабића и медунца (*Carpinetum orientalis serbicum*) налази се на већим нагибима и често је девастирана. Представници су: *Carpinus orientalis*, *Q. pubescens*, *Fraxinus ornis*, *Acer monspesulanum* и многобројне врсте жбуња.

Брдска буква заузима терене од 300 до 1000 мнв. Често се смењује са брдском храстовом шумом. Представници су: *Fagus moesiaca*, *Acer pseudoplatanus*, *A. platanoides*, *Fraxinus exelsior*, *Ulmus montana*, *Tilia argentea*, *T. grandiflora*.

У шумама и шумарицама овог краја има доста дивљачи. Најчешћи су зец, лисица, ласица, јазавац, веверица, док се вук врло ретко среће. У рејону побрђа, с обзиром на конфигурацију терена, шумске и травнате површине, доминира крупна дивљач као што су дивље свиње и срне. Заступљене су затим и птице јаребица (*Perdix perdix*), препелица (*Coturnix coturnix*), шумска шљука, врана (*Corvus corone*), сврака (*Pica pica*), славуј (*Luscinia megarynchos*), шева (*Lullula arborea*, *Alauda arvensis*), сова (*Strix aluco*), детлићи (*Dendrocopos major*, *D. syriacus*, *D. minor*), ластва (*Hirundo rustica*, *Delichon urbica*) а у одређеним рејонима и фазани (*Phasianus colchicus*). По напуштеним меандрима Велике Мораве и барама поред осталих река има доста барских птица, дивљих пловки и дивљих гусака.

Велика Морава је од свих река овог краја најбогатија рибом. Заступљени су мрена, шаран, клен, смуђ и кркуша, а од крупније рибе сом. У Ресави има и пастрмке, док је у Сисевцу на изворишту Црнице подигнут модерно уређен рибњак за одгајање пастрмки.

Специјални резерват природе «Брзански Моравиште» чине очувана мочварна и влажна станишта која представљају рефугијуме за многе Законом заштићене биљне и животињске врсте, пре свега птице. Значај овог подручја огледа се у томе што су многе баре, мртваје и друга влажна станишта исушена претворена у обрадиве површине, или су девастирана експлоатацијом шљунка или су претворена у сметлишта. Значај поменутог мочварног подручја се огледа и у томе што повезује у еколошком смислу Подунавље, Поморавље и централну Србију. Посебну важност ово подручје има са аспекта заштите птица мочварица, јер чини део коридора миграције, али обезбеђује и услове за гнездење многих ретких и заштићених врста птица. На Брзанском моравишту редовно борави 59 строго заштићених врста птица од којих се 29 и гнезди на овом локалитету. Исто тако оно је и репродуктивни центар за више врста водоземаца и гмизаваца. Флора и вегетација овог подручја, као и већина у долини В. Мораве, је претрпела знатне измене услед антропогеног утицаја, али и даље има велики значај у погледу заштите водене вегетације.

Резерват има и заштитну зону која би обухватала унутрашњост потковице моравишта (Радошинско поље) и појас од 50м од спољне границе заштићеног подручја. У заштићеној зони је забрањена изградња индустријских објеката и експлоатација речних седимената и минералних сировина.

Пољопривредно земљиште -Територија Јагодине је позната по пољопривредној производњи ратарских култура, повртарству и виноградарству у равничарском и брдско планинском подручју. Развијено је и сточарство.

Пољопривредно земљиште територије Јагодине заузима површину од 33320 хектара. Ове зоне обухватају обрадиве површине и пашњаке. У обрадиве површине спадају оранице, баште, воћњаци, виногради и ливаде. Пољопривредна производња је заступљена у већини пољопривредних домаћинства.

Долина В. Мораве, Лугомира и Белице су због климатских и педолошких карактеристика врло повољне за ратарско - повртарску производњу и сточарство. Површине под ратарским културама су најраспрострањеније (подаци су преузети из Републичког завода за статистику из 2008.год):

- 25 728 хектара – оранице и баште,
- 2 230 хектара - воћњаци,
- 993 хектара - виногради,
- 2005 хектара - ливаде,
- 2309 хектара -пашњаци.

Шуме и шумско земљиште- Шуме у оквиру планског захвата припадају комплексу шума Јужнокучајског шумског подручја и то његовом западном делу који обраста Јухор и источне падине Гледићких планина (гледићко – јухорски комплекс). Преовлађују шуме букве али уз нешто јаче учешће китњаково – грабових и сладуново – церових шума. Општа карактеристика шума овог подручја је добра склопљеност, обраслост и функционалност.

Стање шума Јужнокучајског шумског подручја илуструју следећи подаци:

очуване шуме (заузимају 70% површине) имају запремину 200 м³/ха и пораст од 5,5 м³/ха, разређене шуме простиру се на 12,6% површине подручја (164 м³/ха, 3,8 м³/ха), девестиране шуме заступљене су на 1,3% површине, а шикаре и шибљаци на 0,5%, односно 15,5%.

У следећој табели приказан је биланс шума и шумског земљишта за подручје града Јагодина (табела бр 2)*

Општина	укупно	Биланс шума и шумског земљишта							
		Шуме и шумско земљиште				Остало земљиште			
		свега	шуме	шум.култ уре	шум.зе мљиште	свега	неплод но	за остале сврхе	узурпа ције
		ha							
Државно	2.504.84	2.469.25	2.357.95	17.15	94.16	38.58	21.14	10.68	6.76
Приватно	6.814.70	6.814.70	6.779.27	30.33	5.10	0.00			
Јагодина	9.322.54	9.283.96	9.137.22	47.48	99.26	38.58	21.14	10.68	6.76

*Изв
ор
пода
така
–
Јавн
о
пред
узећ

е за газдовање шумама «Србијашуме» Београд 2007.

Поред букве, констатовано је присуство тополе, ораха, граба, цера, липе, сладуна, трешње, кестена, црног јасена, китњака, јасике, брезе, букве, бреста, млеча, јавора, багрема, киселог дрвета, клема, а од четинара: јеле, смрче, црног и белог бора, дугланзије, ариша. Упадљиво мало учешће четинара као антропогених шума (око 5%) указује да се ради о изразито лишћарском подручју.

Према подацима Републичког завода за статистику из 2009., год, пошумљених површина у Јагодини и просечна дрвна маса дати су у наредној табели. Табела бр. 3

Пошумљене површине и просечна дрвна маса, 2008. год.

Табела бр.3 Пошумљене површине и просечна дрвна маса, 2008

Управни округ Општина	Пошумљено, ха				Обрасла шумска површина – укупно, ха	Просечна дрвна маса			
	у шуми		ван шуме			укупно, м ²		техничко дрво %	
	лишћар има	четинар има	лишћар има	четинари ма		лишћара	четинара	лишћара	четинара
Поморавс ки округ	9,57	15,3	30,09	27,54	75605,68	117986	2456	27	88
Јагодина- град	-	-	15,14	-	27345,94	59037	1955	39	88

Лов

Ловачко друштво Јагодина је члан ловачког друштва савеза Србије и газдује ловиштем «Липар» у укупној површини од 33646 ха. Основне активности које се спроводе у оквиру газдовања ловиштем су: зимска прихрана дивљачи, пролећно бројање, акције на уништавању штеточина у ловишту, уношење дивљачи у ловиште из вештачке производње. Поред седишта удружења, ловачко друштво Јагодина поседује ловачки дом «Поток» на Ђурђевој брду, као и фазанерију са инкубаторском станицом. У ловишту се налази велики број ловних и ловнотехничких објеката (високе затворене и отворене чеке, хранилишта за крупну и ситну дивљач, воријере за прихват фазанске дивљачи и сл.). Ловачко удружење има преко 900 чланова, распоређених у 48 градских и сеоских секција.

Ловачко удружење «Црни Врх» из Бунара, општина Јагодина, газдује ловиштем «Црни Врх», на укупној површини 12.140 ха, од чега ловне површине обухватају 11.071 ха. Удружење има 286 активних чланова. Стално гајене врсте дивљачи у ловишту «Црни Врху» су срна, дивља свиња, зец, фазан и пољска јаребица. Ловиште у функцији има стабилне чеке, чеке на дрвету, хранилишта за срнећу дивљач, хранилишта за фазане и јаребице, солишта и прихватилишта за фазане. Удружење поседује и ловачки дом.

Риболов

Спортски риболов на подручју Јагодина је заступљен у организацији риболовних удружења и малог је обима. Значајнијих успеха у производњи рибе, за шта постоје изузетни потенцијали, до сада није било. Постојећи рибњаци, уз интервенције и реконструкцију, као и увођење савремених поступака производње, могли би успешно да се користе.

На предметном подручју дозвољен је риболов у научно-истраживачке сврхе, спорта, док је привредни риболов забрањен, будући да за то и нема услова. Дозвољавање спортског риболова (уз поштовање ловостаја, минималне дужине рибе и употребу вештачког мамца), предвиђено је по установљењу стабилне популације рибе и повећане моћи њене природне репродукције (по посебном акционом плану газдовања овом врстом и њеним стаништима).

Велика Морава је од свих река овог краја најбогатија рибом. Заступљени су мрена, шаран, клен, смуђ и кркуша, а од крупније рибе сом. У Ресави има и пастрмке, док је у Сисевцу на изворишту Црнице подигнут модерно уређен рибњак за одгајање пастрмки.

Геолошки ресурси - минералне сировине

Подручје града Јагодине нема неких већих минералних лежишта која би била значајна за привреду општине. У погледу налазишта грађевинског материјала подручје Јагодине је нешто богатије. Поред Мораве постоје лежишта шљунка и песка, и на неколико места се врши експлоатација грађевинског камена (каменолом Ђурђево брдо).

У кориту В. Мораве (на територији планског обухвата) тренутно се експлоатише шљунак на неколико локалитета. Постоје подаци за позајмишта из 2007 године, 2005 - 2006 и из 1999. Позајмишта/напуштена позајмишта се налазе у следећим КО: Кочино село, Багрдан село, Ланиште, Милошево, Рибаре.

Према условима Министарства рударства и енергетике (бр. 350-01-84/2010-13) на територији ППО Јагодина, истраживања се врше у Лозовику (мермерни оникс) од стране предузећа «Оникс Мининг», експлоатација се врши на локалитету «Јошанички Прњавор» (кречњак) предузеће «Пут», где постоје и резерве ове сировине.

Не постоје званично обављена испитивања рудних налазишта, осим што се зна да кроз територију општине пролази рудна жила, која није испитана.

Потенцијали и ограничења природних ресурса

На основу анализе и оцене стања постојећих природних карактеристика уочени су следећи потенцијали:

- позиција града Јагодина, која се налази у долини Велике Мораве, на транзитном правцу Београд – Ниш представља позиционо велику повољност за живот и рад људи,
- углавном равничарски рељеф са благим падинама према истоку и западу узрокују уједначену повољну микроклиматску средину,
- плодно тле представљају велики потенцијал за здрав живот становништва, производњу здраве еколошки безбедне хране уз развој туризма и презентацију простора као значајног еколошког ентитета централне Србије,
- 70% површина планског подручја чине пољопривредне површине што представља важан предуслов за развој привреде,

- општа карактеристика шума овог подручја је добра склопљеност, обраслост и функционалност (пеко 70% шума су очуване шуме),
- преко 9.000 ха је под шумом, што представља значајан потенцијал за развој привреде (шумарства и туризма); посебно значај шума се огледа у очувању здравствено корисних функција шума и у еколошком смислу – очувању екосистемског, специјског и генетичког биодиверзитета;
- квалитетне шумске састојине стварају могућност очувања и коришћења секундарних функција шуме – шумских плодова, лековитог биља, узгој дивљачи и сл..

Ограничења:

- неадекватна искоришћеност целокупног природног потенцијала, са доста нарушених и деградираних зона,
- присуство загађења због непостојања адекватне инфраструктуре, акумулирањем отпада и сл.; то све негативно утиче на изворни квалитет подручја и његових појединачних медијума, биодиверзитета и квалитета предела,
- недовољна заступљеност шума у односу на просек,
- недовољна заступљеност квалитетних ливадских екосистема,
- подручје сиромашно водом,
- лош водни баланс, честе смене поплава када се излива В.Морава и сушних периода, када ниво воде опада, а неке реке и потоци пресушују; низак ниво подземних вода, са тенденцијом опадања,
- општа економска и аграрна политика - уситњен земљишни посед; старење пољопривредног становништа, руинираност пољопривредних објеката и низак ниво техничке опремљености газдинстава за пољопривреду, посебно нема услова за производњу здраве хране; лоши санитарни услови држања стоке, и чувања стајског ђубрива,
- најквалитетније земљиште се налази у долини Велике Мораве где је највећа концентрација становништва и урбаног ширења насеља, радних зона и инфраструктуре,
- бујични наноси различити етиологије али најчешће због експлоатације шљунка у приобаљу што представља велики проблем у привредном, природном и економском погледу; недостатак интереса да се покрене питање решавања проблема шљункара и последица које оне стварају,
- клизишта која су додатно активирани на теренима која су подводна и са већим нагибима, изградњом објеката и прокопавањем путева,
- простор је недовољно истражен у области геолошких ресурса, те се залихе не могу проценити нити предвидети даља експлоатација сировина,
- пуно деградираних површина – сметлишта, шикаре, мртваје и сл., над којима се или започело или ништа није урађено по питању санације деградираних зона,
- ниска свест становништва о природној средини у којој живе, неповољна старосна структура и недовољан ниво знања која су неопходна за максимално одрживо коришћење природних ресурса уз вишеструки бенефит,
- недовољна подршка на локалном и регионалном нивоу за сарадњу, субвенционисање и едукацију становништва како би се успоставио одрживи развој општине уз приоритетну заштиту природних ресурса од деградације и загађења.

3.1.2. СТАНОВНИШТВО, МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

3.1.2.1. СТАНОВНИШТВО

У административно-територијалном погледу, Град Јагодина улази у састав Поморавског округа чији је уједно и центар, заједно са Свилајнцем, Деспотовцем, Ћупријом, Парафином и Рековцем.

Посматрано у односу на цео Поморавски округ, Јагодина је трећа по величини општина на територији округа, иза Деспотовца и Парафина, и заузима 18% укупне територије, прецизније 470км².

Град Жагодина заузима површину од 470 км² и према последњем попису становништва, који је рађен 2011. године, у граду живи 71.195 становника.

Од 52 насеља, колико их има на територији Града Жагодине, 40 насеља је погођно депопулацијом, док 12 насеља има позитивну стопу раста становништва. Поред тога што Град карактерише негативан природан прираштај (2010. године -5,5%).

Густина насељености становништва указује на територијални распоред становништва. Површина Града Жагодине је 470км², са 151 становника на 1 км², по Попису 2011.г., што је изнад републичког просека.

Табела 1. Кретање броја становника по пописима

Ред. бр.	Назив насеља	Број становника				по мет.поп.2002г.		2011. г.	индекс броја ста.	
		1971. г.	1981. г.	1991. г.	2002. г.	1991. г.	2002. г.		2002/1991	2011/02
Жагодина општина		68910	76460	77226	76221	73796	70894	71195	96.07	100.42
1	Багрдан	1230	1105	1025	983	973	890	767	91.47	86.18
2	Белица	662	591	453	399	445	393	340	88.31	86.51
3	Бресје	715	735	695	705	671	656	650	97.76	99.09
4	Буковче	600	654	790	816	754	750	833	99.47	111.07
5	Бунар	760	656	575	520	565	495	453	87.61	91.52
6	Винорача	781	796	802	849	775	799	980	103.1	122.65
7	Вољавче	698	806	919	1921	895	1813	1875	202.57	103.42
8	Врановац	287	233	201	170	195	159	136	81.54	85.53
9	Врба	427	375	293	268	293	264	204	90.1	77.27
10	Главинци	796	730	700	668	680	636	518	93.53	81.45
11	Глоговац	1965	1921	1840	1759	1698	1561	1288	91.93	82.51
12	Горње Штипље	375	306	231	190	231	190	145	82.25	76.32
13	Горњи Рачник	314	242	182	143	175	124	89	70.86	71.77
14	Деоница	732	668	625	562	607	550	606	90.61	110.18
15	Добра Вода	823	790	758	756	525	430	372	81.9	86.51
16	Доње Штипље	518	418	356	297	333	272	200	81.68	73.53
17	Доњи Рачник	982	900	848	699	791	649	540	82.05	83.2
18	Драгоцвет	1094	1129	1118	1023	1103	1003	1134	90.93	113.06
19	Драгошевац	701	652	589	535	576	501	430	86.98	85.83
20	Дражмировац	630	654	605	539	508	438	411	86.22	93.84
21	Дубока	1097	992	859	834	810	737	625	90.99	84.8
22	Ивковачки Прњавор	164	131	131	105	129	102	85	79.07	83.33
23	Жагодина	27658	35488	37560	36752	36743	35589	36092	96.86	101.41
24	Јошанички Прњавор	154	90	63	45	63	45	36	71.43	80

25	Каленовац	153	82	55	30	52	27	21	51.92	77.78
26	Ковачевац	324	305	253	237	251	235	285	93.63	121.28
27	Коларе	685	657	629	625	621	619	508	99.68	82.07
28	Кончарево	1665	1645	1687	1708	1630	1628	1635	99.88	100.43
29	Кочини Село	1121	1081	1028	972	1011	952	901	94.16	94.64
30	Ловци	1086	1021	1033	1007	952	861	785	90.44	91.17
31	Лозовик	629	536	443	340	432	328	275	75.93	83.84
32	Лукар	285	222	163	142	163	139	113	85.28	81.29
33	Мајур	2440	2832	2906	2926	2849	2777	2844	97.47	102.41
34	Мали Поповић	619	656	510	487	479	445	371	92.9	83.37
35	Медојевац	246	251	194	170	191	165	131	86.39	79.39
36	Међуреч	639	551	489	449	471	430	401	91.3	93.26
37	Милошево	1866	1655	1427	1529	1296	1229	987	94.83	80.31
38	Мишевић	547	432	289	234	289	233	148	80.62	63.52
39	Ново Ланиште	940	826	752	727	748	694	608	92.78	87.61
40	Рајкинац	775	704	582	536	567	495	389	87.3	78.59
41	Ракитово	722	1398	1933	2037	1783	1729	1895	96.97	109.6
42	Рибаре	2515	2976	3259	3482	3102	3165	3517	102.03	111.12
43	Рибник	451	433	394	317	366	304	289	83.06	95.07
44	Сиоковац	475	432	424	386	422	381	349	90.28	91.6
45	Слатина	356	275	233	236	233	228	165	97.85	72.37
46	Старо Ланиште	674	629	607	581	593	560	452	94.44	80.71
47	Старо Село	192	154	123	76	123	76	52	61.79	68.42
48	Стрижило	2035	2249	1976	1609	1188	479	370	40.32	77.24
49	Топола	59	48	43	36	43	36	20	83.72	55.56
50	Трнава	1110	1536	1938	2395	1784	2237	2391	125.39	106.88
51	Црнче	501	406	309	248	305	248	198	81.31	79.84
52	Шантаровац	712	616	531	457	528	453	387	85.8	85.43

На основу пописних података (1991-2002.год.) уочава се смањење броја становника на административном подручју града Јагодина, али последњи попис (2002-2011. год.) бележи пораст становника. Највећи пораст становника забележен је у Вољавча (122,659%), Ковачевац (121,28%), затим у Драгоцвету (113,06%), Рибаре (111,12%), Деоници (110,18%) и Ракитово (109,6%). У насељима Вољавче, Јагодина и Кончарево према последњем попису, забележен је пораст око 100% у односу на предходни попис.

Табела 2. Класификација насеља

Групе насеља према броју становника	Попис 2011.г.	
	Број насеља	Број становника
до 200	13	1,349
од 200 до 500	17	5,978
од 500 до 1000	14	9,944
од 1000 до 2000	5	7,827
преко 2000	3	8,752

Извор: Попис 2011.г. РЗС Београд

Посматрајући укупан број становника по насељима запажа се да доминира Јагодина - као центар административног подручја (36.092).Затим се издвајају насеља: Мајур (2.777) , Трнава (2.237) и Рибаре (3.517)

Преко 1.000 становника имају насеља Вољавче, Ракитово, Кончарево, Глоговац, и Драгоцвет.

Најмањи број (испод 100) становника имају четири насеља: Каленовац, Топола, Јошанички Прњавор и Старо Село.

Структура становништва

Старосна структура становништва представља једну од најважнијих демографских структура. Важна је како за садашњи тако и за будући демографски и економски развој посматраног подручја. Из ње произилазе кључни континенти становништва како за биолошку репродукцију, тако и за формирање радно способног континента.

Потпуније сагледавање старосне структуре становништва по функционалним добним групама на територији општине Горњи Милановац, може се сагледати из следеће табеле:

Табела 3. Функционалне добне групе по попису 2002.г.

Подручје	Укупно	0-3	4-6	7-15	16-19	20-24	25-59	60-64	65 и више
Општина Јагодина	70.894	1.899	1.981	6.051	4.424	4.742	33.756	4.076	13.339
	100%	2,7	2,8	8,5%	6,2%	6,7%	47,6%	5,7%	18,8%
Градско насеље	35.589	985	1.024	3.055	2.334	2.606	17.838	1.927	5.501
	100%	2,8	2,9	8,6%	6,6%	7,3%	50,1%	5,4%	15,5%
Остала насеља	35.305	914	958	2.996	2.09	2.136	15.918	2.149	7.838
	100%	2,6	2,7	8,5%	5,9%	6,1%	45,1%	6,1%	22,2%

Извор податка – Пол и старост – Попис 2002.г. РЗС Београд

Табела 4. Функционални континенти становништва по попису 2002.г.

Подручје	Укупно	Функционални континенти становништва									
		Предшколски (0-6г.)		Школообразовни (7-14г.)		Радни (15-64г.)		Фертилни (15-49г.)		Старог (65 и више)	
		бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%
Србија	7.498.001	494.868	6,6	682.318	9,1	5.031.158	67,1	1.807.018	24,1	1.237.170	16,5
Општина Јагодина	70894	3861	5,4%	5278	7,4%	37907	53,4	16641	19,1	12940	18,3%

Извор податка – Општине у Србији - РЗС Београд

Економски смисао оваквог груписања становништва лежи, пре свега, у проналажењу извора радне снаге с једне и утврђивању укупног потрошачког становништва с друге стране. У демографском погледу старосна структура становништва представља важан чинилац у кретању становништва, служи за анализу постојећег становништва и статистичка предвиђења.

Табела 4. Индикатори демографске старости

Подручје	просечна старост	млади до 20 год.	млађи од 40 год.	стари 60+ год.	индекс старења
Град Јагодина	41,3	20,2%	46,5%	24,0%	1,21
Јагодина град.насеље	39,8	28,7%	48,6%	20,3%	0,94%

Извор податка – Пол и старост – Попис 2002.г. РЗС Београд

На основу индикатора демографске старости, становништво Града Јагодине сврстава се у 6 стадијум – дубока демографска старост. Градско насеље Јагодина има повољнију старосну структуру и његово становништво се сврстава у 5 стадијум – демографска старост

Образовна структура становништва

Образовање становништва представља просторно-културни степен који је достигло становништво посматраног подручја, а како образовање представља и један од значајних услова економског напретка, то анализа структуре становништва по образовању сачињава једну од полазних тачака у проучавању неких економских проблема.

У складу са подизањем продуктивног и пословног нивоа дошло је и до подизања образовног цензуса. Ово представља најповољнији квалитет демографске структуре и добру основу за даљи развој средине.

Табела 5. Образовна структура становништва

Становни. старо 15 и више год. према школској спреми	Општина Јагодина	
	број	%
Укупно	60.337	
Без школске спреме	3.346	5,5
Неписмених	2.241	3,7
Непотпуна основна школа	1.415	2,3
Основно образовање	14.796	24,5
Средње образовање	24.648	40,9
Више образовање	2.942	4,9
Високо образовање	3.113	5,2
Нерегистрованих	724	1,2

Извор податка –Школска спрема и писменост- Попис 2002 РЗС Београд

По подацима пописа 2002. године 3,7% становника општине Јагодина старијих од 15 година је неписмено, 2,3% има завршену основну школу. Док је средње образовање најзаступљенију вид образовања са 40,9%. Са вишом је 4.9% а са високим образовањем 45,2% становника општине.

Промена броја и просечна величина домаћинства

Промене броја домаћинстава на подручју општине, које су од значаја за изградњу бројних насељских садржаја – станова, комуналних система, нових радних места, условљене су променом укупног броја становника и раслојавањем домаћинстава.

Просечна величина домаћинства смањивала се од пописа до пописа, 1981. године износила је 3,3 члана, по попису 1991.г. 3,2 члана, по попису 2002.г. 3,1 члана и по последњем попису 2011.г. 2,9 члана.

Табела 6. Домаћинства

Назив и тип насеља	Број домаћинстава				попис 2011.год	просечна величина домаћин.2002	просечна величина домаћ. 2011.
	по методологији ранијих пописа			по методологији пописа 2002. год			
	1981	1991	2002				
Град Јагодина	22717	23859	25076	24345	24785	3.1	2.9
Багрдан	373	354	361	350	323	2.8	2.4
Белица	161	143	131	131	131	3	2.6
Бресје	201	211	246	230	220	3.1	3
Буковче	161	213	249	240	257	3.4	3.2
Бунар	193	185	178	175	159	3	2.8
Винорача	235	233	244	240	288	3.5	3.4
Вољавче	224	263	591	552	605	3.5	3.1
Врановац	73	66	67	65	57	2.6	2.4
Врба	97	91	82	82	65	3.3	3.1
Главинци	214	215	239	235	180	2.8	2.9
Глоговац	448	426	442	432	375	4.1	3.4
Горње Штипље	92	79	82	82	68	2.3	2.1
Горњи Рачник	74	61	50	46	31	3.1	2.9
Деоница	183	178	162	162	192	3.5	3.2
Добра Вода	171	159	159	138	132	5.5	2.8

Доње Штипље	122	115	112	108	92	2.8	2.2
Доњи Рачник	251	223	204	202	182	3.5	3
Драгоцвет	335	345	331	328	386	3.1	2.9
Драгошевац	171	157	160	154	96	3.5	4.5
Дражмировац	152	149	142	136	125	4	3.3
Дубока	275	240	239	230	229	3.6	2.7
Ивковачки Прњавор	39	35	31	31	27	3.4	3.1
Јагодина г. насеље	11676	12768	13237	12987	13461	2.8	2.7
Јошанички Прњавор	31	29	22	22	19	2	1.9
Каленовац	37	28	19	19	13	1.6	1.6
Ковачевац	77	69	75	74	90	3.2	3.2
Коларе	176	197	208	208	152	3	3.3
Кончарево	435	478	519	507	523	3.4	3.1
Кочино Село	284	274	292	286	272	3.4	3.3
Ловци	264	259	259	250	349	4	2.2
Лозовик	142	143	129	126	111	2.7	2.5
Лукар	61	54	50	49	37	2.9	3.1
Мајур	778	807	936	910	848	3.2	3.4
Мали Поповић	140	132	125	121	114	4	3.3
Медојевац	70	59	51	50	45	3.4	2.9
Међуреч	141	141	137	137	127	3.3	3.2
Милошево	480	454	477	426	435	3.6	2.3
Мишевић	119	101	95	95	69	2.5	2.1
Ново Ланиште	235	226	260	250	212	2.9	2.9
Рајкинац	171	147	148	143	133	3.7	2.9
Ракитово	356	480	556	509	560	4	3.4
Рибаре	784	845	993	948	1042	3.7	3.4
Рибник	137	126	105	101	95	3.1	3
Сиоковац	121	127	124	124	115	3.1	3
Слатина	84	81	84	84	64	2.8	2.6
Старо Ланиште	192	182	189	184	151	3.2	3
Старо Село	49	42	30	30	23	2.5	2.3
Стрижило	410	403	288	228	316	7.1	1.2
Топола	15	13	12	12	7	3	2.9
Трнава	440	553	703	666	751	3.6	3.2
Црнче	128	105	94	94	81	2.6	2.4
Шантаровац	206	179	158	157	140	2.9	2.8
Шуљковац	233	216	199	199	210	3.5	3,0

Извор податка –Упоредни преглед домаћинства- РЗС Београд

Табела 7. Домаћинства

Назив насеља	Укупан број домаћин.	Домаћинства са газдинст.	Домаћинства без газдинст.	Просечан број чланова
Општина Јагодина	24345	9174	15171	2,91
Градско насеље	12987	1675	11312	2,74
Остала насеља	11358	7499	3859	3,11

Извор податка –Домаћинства попис 2002 - РЗС Београд

Табела 8. Домаћинства према броју чланова

Подручје	Укупан број домаћинстава	са 1 чланом	2	3	4	5	6	7 и више
Град Јагодина	24345	4957	6313	4638	5061	1830	1082	464
		20.4%	25.9%	19.1%	20.8%	7.5%	4.4%	1.9%
Градско насеље	12987	2777	3338	2849	2983	715	246	79
		21.4%	25.7%	21.9%	23%	5.5%	1.9%	0.6%
Остала насеља	11358	2180	2975	1789	2078	1115	836	385
		19.2%	26.2%	15.8%	18.3%	9.8%	7.4%	3.4%

Извор податка –Домаћинства попис 2002 - РЗС Београд

Резиме базног периода

1. Демографски показатељи	
Укупан број становника по попису 2011.	71195
Укупан број становника по попису 2002.	70894
Укупа пораста– стопа пораста	301
Природни прираштај – 2010.год.	-5,5‰
2. Индикатори демографске старости	
Просечна старост становништва Попис 2002.	40,3
Млади до 20 година	20,2%
Млађи од 40 година	46,5%
Старији од 60 година и више	24,0%
Индекс старења	1,21
Стадијум демографске старости	VI стадијум-демографска старост
3. Економска структура становништва	
Издржавано становништво	24,357
Лица са личним примањима	14.604
Активно становништво	31.758
5. Домаћинства	
Укупан број домаћинстава попис 2011 г	24785

Снага	Слабости
<ul style="list-style-type: none"> - Пораст броја становника у међупописном периоду 2002.-2011.г. - У укупном становништву општине 19,1% чини женско фертилно становништво - Могућност повећања искоришћености континента радно способног становништва (53,4%) 	<ul style="list-style-type: none"> - Миграциони процеси - Негативан природни прираштај -5,5‰ - Одмакао процес старења становништва и недовољно обнављање - Неадекватна образовна структура становништва

Могућности	Претње

<ul style="list-style-type: none"> - Имплементација националних стратегија које стварају повољније околности за рађање као што су стратегија за подстицање рађања, стратегија за смањење сиромаштва, стратегија за младе... - Имплементација стратегије регионалног развоја која подстиче ревитализацију сеоских насеља, смањује емиграцију и подстиче повратак младих... 	<ul style="list-style-type: none"> - Стварање неповољног социоекономског амбијента, - Повећање незапослености - Наставак миграционих кретања
---	---

3.1.2.2. МРЕЖА НАСЕЉА

Мрежа насеља представља интегрисан и динамично организован систем, односно чини део субсистема мреже насеља поморавске области, односно функционално урбано подручје државног значаја у оквиру утицаја два урбана центра државног значаја Крагујевац и Крушевац. Јагодина као регионални центар државног значаја чини трограђе са регионалним урбаним центрима Ђуприја и Параћин.

Велики број насеља и њихова структура и категоризација указује на рурални или слабоурбанизовани карактер подручја. Пресељење се није увек дешавало на релацији село-центар, већ је у многим случајевима ова корелација била на линији село-регионални центар (па и одлазак у иностранство). Све ово је довело до негативне демографске слике у руралним просторима. Недовољна друштвено-економско-комунална понуда ових центара условила је потребу кретања становника ка јачим нодусима где су социо-економске функције израженије. Јачи урбани центри између 10.000-100.000ст. имали су експлозиван раст (и функционални и морфолошки). Привредно-услугне делатности су у њима на значајно вишем нивоу, центри су рада и носиоци развоја општине. У административном смислу то су центри округа (Ђуприје и Параћина који су у систему трограђа са Јагодином)

Град Јагодина је део централног развојног простора Србије, Поморавског округа, на западној страни реке Мораве, која просторно-функционално интегрише централни део републике и јужни део региона ка крајњем јужном делу Републике. Повољност геостратешког положаја насеља посебно се огледа у проласку државног пута I реда, магистралне железничке пруге и државних путева другог реда. Изванредан географски положај је делом саобраћајно валоризован у мери која му одговара (квалитет железнице, магистралних и регионалних путева који га повезују са ужим и ширим регионалним окружењем; инфраструктурна опремљеност и њој комплементарних субсистема).

Услед континуалних миграторних кретања из планинских зона, у овим долинама формирала се густа мрежа насеља у којој је концентрисано око 60% становништва општине. На тај начин постоји евидентна зона урбанизације.

Јагодина, као средиште, директно и индиректно врши демографски, социо-економски, функционални и физиономски преображај насеља Општине:

- демографски преображај насеља одвија се услед слабо развијене и недовољно квалитетне инфраструктурне мреже, што смањује доступност сеоских насеља (пре свега, планинског дела) центру и њихову међусобну повезаност. То условљава и неразвијеност јавно-социјалне инфраструктуре у тим подручјима, а индиректно и миграције, односно депопулацију и демографску уситњеност ових насеља. С друге стране, шире се урбани утицаји из центра на насеља из непосредног окружења, која постају одредишта миграната (услед недостатка простора и недовољно развијене јавно-социјалне, комуналне и техничко-стамбене инфраструктуре у центру). Тако долази до демографског пражњења једног дела, и мање или веће поларизације у градском центру и његовом окружењу.
- социо-економски преображај темељен је на динамичним променама у природном кретању, т.ј. у просторној и социјалној редистрибуцији становништва из сеоских у градска насеља, и из неразвијених у боље развијена подручја и у иностранство, те из примарних у секундарне и терцијарне делатности.. Социо-економска трансформација изражена је смањењем учешћа пољопривредног у укупном и активном становништву, и повећањем броја домаћинстава непољопривредних и мешовитих извора прихода.
- функционални преображај територије и диверзификација функција насеља одвија се у

условима запошљавања становништва у непољопривредним делатностима и постепеног развоја и нешто дисперзнијег распореда објеката јавно-социјалне инфраструктуре у сеоским подручјима.

- физиономски преображај темељи се на степену развијености спољних-централних функција (карактеристичних за урбана насеља). Поред општинског центра који припада типу градских насеља, одређен степен развијености спољних-централних функција има већина приградских насеља, поједини центри заједнице села и већи сеоски центри (који према распореду објеката јавно-социјалне инфраструктуре конкуришу центрима заједнице села, али немају њихово гравитационо подручје, већ задовољавају потребе матичног насеља). Поларизација у центру и његовом окружењу иницира дневне миграције на релацији приградска насеља - центар.

Урбана концентрација становништва и функција, различити инфраструктурни развој појединих делова, условљен, пре свега, географским факторима, развојем туризма, т.ј. близином контакта са инфраструктурним коридорима, довели су до изразитих разлика у демографској величини насеља. Основне морфолошке карактеристике показују да су насеља историјски формирала грађевинску зону, дуж саобраћајница, у долинама река, падинама и котлинама и да је мали број насеља разбијеног типа

Основни **потенцијали** за развој су;

- повољан географски положај на државном путу I реда и државном путу II реда (недовољно валоризован) и релативно повољна концентрација становништва, привредних активности у насељима коридора
- повољан географски и саобраћајни положај омогућује интегрално повезивање како самих насеља на територији, тако и успостављање међуопштинских и међурегионалних функцијских односа и веза са суседним центрима у окружењу.
- иницирани процеси функционалне трансформације насеља, посебно у рубном појасу општинског центра и дуж пута.
- релативно развијена полифункционална структура популационо највећих насеља на подручју општине.
- насеље Јагодина, као урбани ареал у руралном окружењу, (планском и спонтаном) трансформацијом приградских насеља у рубне зоне градског насеља и формирањем урбане агломерације, повећава број становништва, зону утицаја, а тиме и свој значај у мрежи центара Региона. Ова локална интеграција представља потенцијал даљег убрзаног развоја, који ће пак зависити од могућности диверзификације функција и партиципирања у развојним процесима ширег регионалног окружења.

Ограничавајући фактори уравнотеженог просторно-функционалног развоја су:

- диспропорција у размештају становништва и природних потенцијала који се могу активирати за развој пољопривреде, шумарства и њима комплементарних делатности.
- концентрација становништва, привредних активности и јавно-социјалне инфраструктуре у општинском центру, на једној страни, односно демографска уситњеност, депопулација, саобраћајна изолованост, неразвијена структура делатности и јавно-социјална инфраструктура у селима планинског дела општине, на другој страни.
- нерационално заузимање плодног пољопривредног земљишта (поготово у приградским насељима општинског центра) проузроковано стихијском и непланском изградњом, што за последицу има недостатак одговарајуће комуналне и јавно-социјалне инфраструктуре у тим насељима.
- нерационална употреба (уситњеност поседа) и недостатак хидро-мелиорационих система, представљају ограничење за интензивирање пољопривредне производње и изградњу објеката компатибилних овој врсти земљишта ради даље финализације пољопривредних производа (хладњаче, сушаре, магацини).
- недостатак организованог управљања у циљу заштите животне средине у општинском и околним насељима

3.1.2.3. ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

Јавне службе и делатности подразумевају низ делатности од општег значаја којима се обезбеђује остваривање права односно задовољење потреба и интереса цивилног сектора у областима образовања, здравствене и социјалне заштите, културе и информисања, спорта

и рекреације, комуналног снабдевања и др. Јавне службе формирају јединствену мрежу услуга која се комбинује са осталим садржајима на укупном подручју.

На територији града Јагодина просторна дистрибуција јавних служби је у директној зависности од величине и типа насеља, броја становника, економске моћи насеља.

Стање јавних служби је задовољавајуће у смислу концентрације различитих типова основних и стандардних служби.

Остала сеоска и полуурбана насеља дефинише различито стање јавних служби. Већа села, веће економске моћи и са значајнијим бројем становника, су по питању делатности које чине јавне службе боље опремљена, уз квалитетнију просторну дистрибуцију истих, него мања села, положајем дислоцирана у односу на саобраћајне правце и слабије привредне моћи. Поједина села, иако административно нису центри заједнице насеља, својом опремљеношћу обезбеђују висок ниво свих услуга, а тиме и основних и, ређе, стандардних јавних служби

ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Мрежа образовних установа на нивоу основних и средњих школа је релативно добро развијена у читавом региону, иако не постоји довољан број објеката предшколског образовања и васпитања, док се у већини сеоских насеља, ова делатност обавља у оквиру установа и објеката основних школа

Према доступним подацима, објеката **предшколског образовања и васпитања** има укупно 15 предшколских установа од тога 7 градских и 8 сеоских у којима тренутно има 1.556 деце и 209 запослених. Градски вртићи су "Пионир", "Бамби", "Сунце", "Пцелица" и "Лептирић" у којима има 1.468 деце. Сеоска забавишта су у селима Мајур, Бунар, Багрдан, Милошево, Ловци, Глоговац, Дубока и Рибаре са 88 деце.

У домену **основног образовања и васпитања** потенцијал представља рационализација, повећање доступности и квалитета наставног процеса постојеће децентрализоване и дисперговане мреже. Расположиви капацитети основних школа, посебно на сеоском подручју, могу да задовоље и неке од потреба неформалног образовања (образовање одраслих, доживотно образовање итд).

Мрежа објеката основног образовања и васпитања омогућава оптималан ниво доступности. После четвртог разреда долази до највећег осипања ученика у основном образовању. Предуслов за задржавање објеката осморазредних школа и издвојених четвороразредних одељења у функцији, јесте санација, модернизација и опремање, док би вишак простора могао да се користи за рад других јавних служби, у првом реду за потребе мобилних јавних служби: дечје установе, здравствене заштите и културе-мултифункционални центри.

Објекти основног образовања и васпитања заступљени су у 11 основних школа од тога су 6. градских:

- "Рада Миљковић" (са подручним одељењима Стрелиште, Буковче и Вољавче)
- "Милан Мијалковић" (са подручним одељењем Ђурдево брдо),
- "Бошко Ђуричић" (са подручним одељењима Винорача и Деоница)
- "17 Октобар" (са подручним одељењима Врановац и Горње Штипље)
- "Горан Остојић" (са подручним одељењем у Трнави)
- Музичка школа "Владимир Ђорђевић"

5 сеоских школа:

- "Љубиша Урошевић" Рибаре (са одељењима у Кончареву, С.Ланишту, Н. Ланишту, Ракитову и Кочином Селу,
- "Вожд Карађорђе" Мајур (са одељењима у Колару, Драгошевцу, Медојевцу, Главинцима)
- "Бранко Радичевић" Бунар (са одељењима у Драгоцвету, Белици, Лозовику, Медуречју, Слатини, Шантаровцу, Шуљковцу и Мишевићу)
- "Вук Караџић" Глоговац (са одељењима у Дубокој, Дражмировцу, М. Поповицу, Рајкинцу и Доброј Води)
- "Јоца Милосављевић" (са одељењима у Милошеву, Стрижилу, Ловцима Д. Рачнику и Г. Рачнику)

Укупан број ученика основних школа је 6.372

Средње образовање на подручју се одвија у четири средње школе

- Гимназија "Светозар Марковић"

- Економско - трговинска школа "Славке Ђурђевић" (занимања: конобар, кувар, трговац, правни, економски и финансијски техничар и техничар обезбеђења)
 - "Прва Техничка школа" (смерови: машинство и обрада метала, текстилство и кожарство)
 - Електротехничка и грађевинска школа "Никола Тесла" (занимања: електротехничар и електромеханичар за расхладне и термо уређаје, електротехничар аутоматике и рачунара, аутоелектричар, електроинсталатер и електромеханичар за машине и опреме).
- Укупан број ученика свих средњих школа је 2.991

У градском центру Јагодина обавља се **више и високо образовање**, према утврђеним програмима како државних тако и приватних факултетских институција, односно Унивезитета. На планском подручју постоји народни унуверзитет "Радисав Никчевић".

Учитељски факултет у Јагодини основан је 1993. године заједно са учитељским факултетом у Београду, Ужицу, Врању, Сомбору и Призрену. Успешно наставља стогодишњу традицију школовања учитеља у Јагодини. Учитељска школа у Јагодини основана је 1898. године и словила је за једну од најбољих учитељских школа на просторима Школа са интернатом за децу отежаног слуха и говора "11 Мај" коју похађа тренутно 78 деце (5 предшколски узраст, 27 основна школа и 46 средња школа).

Предшколско образовање и васпитање – Обзиром на садашње стање и капацитете државних установа и њихову просторну дистрибуцију, потенцијали за повећање и квантитета и квалитета се могу наћи у сарадњи са приватним сектором, али и на начин својствен и прилагођен локалним специфичностима.

Основно, средње и високо образовање – Постојећа мрежа објеката образовања је релативно развијена, али је потребно постојећи грађевински фонд унапредити. Потенцијал за унапређење квалитета и концепцију развоја наставног и образовног процеса подразумева промене у организацији рада школа (увођење продуженог боравка у школама, рад у једној смени), али и повећање доступности објектима образовања и побољшање квалитета наставе за ученике у сеоским насељима (увођење организованог ђачког превоза, мобилне наставне екипе, специјализована настава у подручним школама, и сл.). Евентуално, расположиви капацитети објеката школства у сеоским насељима могу задовољити и потребе за организовањем неких компатибилних активности (предшколска настава, образовање и стручна едукација одраслих, и сл.).

Потенцијали:

- примена концепта интегрисане бриге о деци (нега, социјална и здравствена заштита, васпитање и образовање), ниске цене за дневни боравак и бесплатан припремни програм годину дана пред полазак у школу.
- постојећа мрежа основних школа и издвојених одељења, као потенцијал за развој припремног предшколског образовања за децу узраста 5-7 година.
- рационализација, повећање доступности и квалитета наставног процеса постојеће децентрализоване и дисперговане мреже објеката основног образовања.
- расположиви капацитети основних школа, посебно на руралном подручју, могу да задовоље и неке од потреба неформалног образовања (образовање одраслих, доживотно образовање итд).
- рационално организована (посматрајући на регионалном нивоу) мрежа средњих школа,
- редефинисање и усклађивање образовних профила средњих школа са структуром и потребама привреде на локалном и регионалном нивоу, као и нови начини финансирања уз повезивање са привредом.

Ограничења:

- непостојање организованог, специјализованог и субвенционисаног превоза школске деце и деце са посебним потребама до објеката образовања и васпитања, чиме би се обезбедила већа доступност ових објеката.
- највећи број објеката треба санирати, а за све објекте је исказана потреба набавке додатне опреме, дидактичких средстава и намештаја. Потребно је и проширење капацитета постојећих или изградњи нових објеката и њихово опремање.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Дом здравља, Општа болница и Апотека.

У дому здравља организовано је 19 служби, у оквиру којима се грађанима пружа здравствена заштита из свих грана медицине. Ради лакше реализације здравствене заштите осигурана, организоване су три сеоске здравствене станице, 11 амбуланти и три апотекарске станице. Дом здравља спроводи високо специјализовану заштиту, обзиром да су у области ултразвучне дијагностике, радиолошке службе, биохемијске лабораторије, стоматологије и других области, уведене нове, најсавременије методе у дијагностици и то путем набавке најсавременије медицинске опреме и стицања специјализација, ужих специјализација, као и ангажовања кадра наставног особља медицинских факултета.

У Општој болници организовано је 11 служби: општа хирургија са радом лапароскопских операција, интерна служба са геријатријом, кардиологија са најсавременије опремљеном коронарном јединицом, ендокринологија са гастроентерологијом која је опремљена у потпуности за ендоскопске прегледе дигестивног тракта, акушерство и гинекологија, деце одељење, неурологија и психијатрија, анестезиологија која је у задњих пар година добила насавременије апарате за праћење најтежих болесника, ортопедија, урологија и грудно одељење, у оквиру којих се обезбеђује лечење, здравствена нега, рехабилитација болесника, као и специјалистичка и консултативна здравствена заштита.

У модерно опремљеним апотекама Здравственог центра - градској апотеци у Дому здравља, као и болничкој апотеци, обезбедује се у сваком моменту неопходна количина лекова и санитарског материјала.

Потенцијал

Мрежа објеката примарне здравствене заштите и објеката у урбаним центрима и на руралном подручју је рационално организована. Потенцијал за повећање доступности услуга примарне здравствене заштите представља организовање мобилних здравствених екипа које би, поред пружања услуга болесницима, имале едукативну и превентивну функцију. Већина објеката примарне здравствене заштите има медицинску опрему и апарате, санитарски материјал, теренска и санитарска возила. Пружање квалитетне прехоспиталне хитне медицинске помоћи условљено је набавком санитарских возила, а за теренски рад на руралном подручју недостају теренска возила, или су постојећа амортизована.

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Овај вид заштите и старања подразумева систем економских, политичких, просветних, правних и свих других социјално-институционализованих мера и активности чији је циљ превенција узрока могућих индивидуалних социјалних случајева и групних социјалних проблема, као и обезбеђење услова за одговарајуће институционализоване интервенције у случајевима јављања тешкоћа које онемогућавају успешно лично и социјално функционисање. Социјална заштита укључује и организован систем разноврсних услуга, почев од приватних, јавних, државних и других социјалних или социјално-хуманитарних служби и институција, као и невладиних организација, и других специфичних локалних облика међусобне подршке и помоћи грађанима.

У систему социјалне заштите се на нивоу градова и општинских центара спроводе организоване мере и активности на стварању услова за остваривање заштитне функције породице, услова за самосталан живот и рад лица која се налазе у стању социјалне потребе, или за њихово активирање у складу са способностима, обезбеђивање средстава за живот материјално необезбеђеним за рад неспособним грађанима и другим грађанима који су у стању социјалне потребе, као и обезбеђивање других облика социјалне заштите и помоћи.

Градски **центар за социјални рад** Јагодина је установа социјалне заштите која врши јавна овлашћења у области социјалне и породично-правне заштите. Основан је 06.02.1961. године. ГЦСР Јагодина покрива територију од око 470 квадратних метара са око 83.000 становника. Налази се у близини центра Града Јагодина у оквиру стамбене зграде на око 500м².

Служба за заштиту деце и младих

Служба за заштиту деце и младих бави се заштитом права и интереса деце и омладине из породица са поремећеним породичним односима, деце и омладине без родитељског старања, деце и омладине са посебним потребама, као и деце и омладине са различитим облицима неприхватљивог и законски санкционисаног понашања. Такође, служба ради и са

родитељима којима је потребна помоћ у њиховој животној ситуацији и породицама које желе да се ангажују око деце и омладине која се налазе у посебној животној ситуацији.

Служба за заштиту одраслих и старих

Служба за одрасле и старе кроз свој рад пружа социјалну помоћ и заштиту одраслим и старим лицима са породичним проблемима, ментално недовољно развијеним одраслим и старим лицима, душевно оболелим одраслим и остарелим лицима, одраслим лицима са асоцијалним понашањем, теже физички оболелим лицима и лицима са инвалидитетом, одраслим незбринутим лицима, остарелим лицима без породичног старања, остарелим лицима без средстава за живот итд.

Служба за пружање услуга у локалној заједници

У оквиру Градског центра за социјални рад Јагодина се налазе радне јединице:

Дневни центар “Свети Трифун” који у свом саставу има:

Дневни боравак за децу са аутизмом,

Дневни боравак за децу са дечијом и церебралном парализом,

Дневни боравак за децу са сметњама у развоју у којима је претежно заступљена услуга дневног боравка за децу са инвалидитетом.

“Сигурна кућа” – прихватилиште за жртве насиља у породици.

Установа социјалне заштите **Геронтолошки центар Јагодина** обавља следећу делатност за коју је регистрована:

- Збрињавање (обезбеђивање становања, исхране, хигијене, неге, помоћи и старања, и одевања), задовољавање културно-забавних, рекреативних, окупационо-радних активности, пружање услуга социјалног рада и других услуга пензионерима и другим старим лицима у стању утврђене социјално-заштитне потребе, за који је такав облик заштите утврђен као најцелисходнији.

- Обезбеђивање краткотрајног прихвата и збрињавања старих лица која се нађу у скитњи или у другим случајевима када им је због постојања тренутне социјално-заштитне потребе неопходно организовано, краткотрајно збрињавање.

- Пружање стационарне здравствене заштите корисницима на смештају или краткотрајном прихвату.

- Обезбеђивање пензионерима са подручја општине Јагодина дневног боравка, пружање услуга исхране, прања и пеглања веша, задовољавања културно-забавних, рекреативних, окупационо радних, потреба дружења и других потреба у складу са њиховим жељама и интересовањима.

Геронто сервис који пружа услуге помоћи у кући старим лицима и особама са инвалидитетом, са психосоцијалном подршком корисницима.

Заштићено становање у социјалним условима.

Породично саветовалиште.

Услуге које организује невладин сектор у социјалној заштити нису довољно развијене и искоришћене, док приватан сектор још увек није укључен у пружање услуга социјалне заштите.

Потенцијал представља формирање заједничких мобилних тимова здравствене и социјалне заштите, у сарадњи са општинским управама, као и развој иновативних и алтернативних програма социјалне заштите за децу, омладину и старе. Један од тих програма су мобилне службе проширене социјалне заштите (пројекат помоћи у кући уз психосоцијалну подршку старима, немоћнима и инвалидима). Потенцијал представља и укључивање невладиног сектора у пружање социјалне помоћи, као и учешће локалне заједнице у програмима надлежног Министарства, ЕАР, УНДП и др. (као што је пројекат ПЛУС - планирање локалних услуга социјалне заштите, Министарства рада и социјалне заштите).

КУЛТУРА

Постојеће стање у овој области, која је истовремено и стандардни и елитни облик јавне делатности од општег интереса, у смислу институција које се баве различитим видовима културне делатности, али и активности и програма које пружају крајњим корисницима, је у протеклом периоду била условљена, пре свега, нивоом економске развијености и прилично рестриктивним мерама економске политике на нивоу укупног региона.

На територији града Јагодина евидентирана је релативно развијена мрежа објеката у области културе, са концентрацијом објеката у општинском центру.

Локална самоуправа уложила је значајна средства за изградњу и делимичну или потпуну реконструкцију и опремање домова културе и библиотека у селима Стрижилу, Ракитову, Старом Ланишту, ковачевцу, Бресју, драгоцвету, драгошевцу, Рибару, Дубокој, Рајкинцу, Доброј Води, Рибнику, Старом селу, Главинцима, Ловцима, Багрдану, Милошеву, Шуљковцу и Дразимировцу.

Културна активност у Јагодини одвија се у оквиру објекта-Центар за културу Данашњи **Центар за културу** - Јагодина настао је у периоду 1950 - 1951. године када је отворена Велика сала Центра за културу, која је важила за једну од најлепших у тадашњој Југославији. У том периоду су постављени темељи мале сале, која је завршена 1964. године.

"Светозар Марковић"- културни центар својом програмском оријентацијом задовољава потребе грађана Јагодина за најразноврснији културним садржајима. Културни центар располаже са 2 објекта (мала и велика сала) укупне површине 2.500 м² са преко 1.000 седишта који су саграђени у периоду од 1959 до 1963. године. Велика сала је била најакустичнија сала бивше Југославије (са преко 700 седишта).

Делатности Културног центра су: биоскопски, позоришни, музичко - сценски, културно образовни, ликовни , књижевни и забавни програм.

Народна библиотека у Јагодини је модерна установа са дугогодишњом традицијом у раду са књигом, у неговању и задовољавању културних и образованих потреба средине у којој делује. Главна је матична библиотека за Поморавски округ и као таква представља чвориште библиотечко - информационог система ове регије.

Библиотека располаже богатим фондом од око 100.000 књига из свих области људског знања и стваралаштва. Библиотека свој рад организује подсредством одељења и служби. У саставу има Дечије одељење, Одељење одраслих корисника, Одељење стручне књиге, Завичајно одељење, Матично одељење, Одељење периодике, Одељење набавке и обраде библиотечког материјала, Редакцију културно уметничког програма, и Одељење управе. Укупан простор библиотеке у којој су њене, службе, одељења, радни и магацински део износи 650 м². Две уционице - за младе и одрасле, користе и за јавне приредбе промоције књига за сусрете са књижевницима , издавачима.

Завичајни музеј је регионална музеолошка установа комплексног типа од изузетне важности са јурисдикцијом над општинама Јагодина, Свилајнац, Рековац и Деспотовац.

Музеолошки рад се остварује кроз 5 одељења: археолошко, етнолошко, природњачко, историјско и уметничко. Поред одељења постоје и службе: општа, водичко - педагошка, библиотечарска, документаристичка, конзерваторска и фототечка.

Завичајни музеј је од оснивања 1954. године мењао локације да би коначно 1981. године прешао у зграду бивше "Соколане" (Соколско друштво "Партизан") изградене 1935. године. Зграда музеја је 1987 године проглашена спомеником културе. Музеј има 400 м² изложбеног простора и депо од 150 м². Располаже са око 200.000 експоната велике научне и културне вредности.

Музеј наивне уметности у Јагодини је основан 1960. године као прва музејска установа специјализована за сакупљање чување, заштиту, проучавање излагање и публикавање дела наивне уметности. Смештен је у згради која датира из 1929. године. Данас је то установа са богатом колекцијом од преко 2.000 дела из земље и иностранства почев од 1935. године. МНУ је такође, један од највећих документационих центара за проучавање наивне уметности у Европи. У својој бранши, највећи је на Балкану и један од најзначајнијих у свету.

Историјски архив "Средње Поморавље", основан 1948. године са основном функцијом да прикупља, чува и заштићује, сређује, обрађује, публикује важну архивску грађу и омогуће њену научну, службену и другу употребу. Рад се остварује кроз службе: служба заштите архивске грађе ван архива, у архиву - служба депоа и служба сређивања обраде архивске грађе.

У административној згради Историјског архива у Јагодини, налази се и библиотека. Библиотека Архива поседује 3.000 библиотечарских јединица и 1.500 периодичних издања. У библиотеци се налази велики број старих и ретких књига од којих је најзначајнија збирка извора Прибављеније III, издате у Бечу 1795. године. Смештајни простор - депо Историјског архива је у згради некадашње Учитељске школе "Сретен Ахић" која је споменик културе.

Градско аматерско позорише постоји 52 године

Културно уметничко друштво "Каблови" које је познато и изван граница наше земље, основано је 1952 године Има више секција: фолклорну, музичку, ликовну, драмски студио и књижевни клуб.

Музеј Воштаних фигура је отворен 29. априла 2008. је године , један је од шест музеја у Европи, а први у Србији са ликовима домаће историје- Светог Саве.

Потенцијал за развој културе на маргинализованим и руралним подручјима јесте примена интегрисаних програма културе, образовања, здравствене заштите, спорта и др.

Очување идентитета и наслеђа на овом подручју, је један од примарних циљева даљег развоја. Могуће решење је изградња типских мултифункционалних објеката (месне канцеларије, библиотека, пошта, просторија за културно-едукативне и забавне активности и сл.) у центрима свих нивоа. Ефекти изградње оваквих објеката су вишеструки, а један од најважнијих је то што се омогућава везивање младих људи за своју месну заједницу, чиме се спречава демографско пражњење села. Рад објеката културе на руралном подручју може се употпунити организацијом мобилних служби у склопу установа културе у општинском центру: мобилне библиотеке, мобилни клубови, радионице и др. Значајан потенцијал овог сектора се огледа и кроз активности које треба усмерити ка програмима који ће бити атрактивни за туристичку популацију.

СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈА

Мрежа спортско-рекреативних објеката је веома неуједначена Најразвијенија је свакако у градском центру Јагодина, а потом и у већим центрима. Значајни напредак у спортској инфраструктури представља изградња спортских хала, затворених и отворених базена, као и постојање елитних објеката, површина и сличних већих спортских објеката и комплекса - спортско-рекреационих центара, који у мањој или већој мери задовољавају савремене спортске стандарде у погледу употребљивости, техничке опремљености и квалитета.

Стање покривености стандардним објектима спортско-рекреативне инфраструктуре (мањи спортски терени, игралишта за мале спортове) у осталим (полуурбаним и сеоским) насељима је повољно. Квалитет ових површина, опремљеност пратећим садржајима, општи систем одржавања и коришћења је на задовољавајућем нивоу.

У циљу развоја спорта на селу изграђени су терени за мале спортове. До сада су изграђена, ограђена, асфалтирана и осветљена 45 таква терена како у граду тако и у селима Бунаре, Кончареву, Трнави, Деоници, Ракитову, Винорачи, Глоговцу, Вољавчу, Багрдану, Стрижилу, Рибару, Малом Поповићу, Доњем рачнику, Кочином Селу, Ковачевцу, Новом Ланишту, Колару, Бресју, Драгошевцу, Медојевцу, Белици, Лозовику, Ловцима и Међуречу.

Спортски клубови и удружења у различитим спортским дисциплинама су у дијапазону од професионалних до потпуно рекреативних,

Спортски клубови

[АЕРО КЛУБ ЈАГОДИНА, Јагодина](#)

[АТЛЕТСКИ КЛУБ ВОЖД, Јагодина](#)

[БОКСЕРСКИ КЛУБ КАБЛОВИ, Јагодина](#)

АМЕРИЧКИ ФУДБАЛ Орао јагодина

[ЏУДО КЛУБ 13. МАЈ, Јагодина](#)

[ЈАГОДИНСКИ ТЕНИСКИ КЛУБ ЈАГОДИНА, Јагодина](#)

[КАРАТЕ КЛУБ, Јагодина](#)

[КЕШ АУТО СПОРТСКИ КЛУБ, Јагодина](#)

[КУГЛАШКИ КЛУБ ЈАГОДИНА, Јагодина](#)

[МУШКИ ОДБОЈКАШКИ КЛУБ, Јагодина](#)

[ОДБОЈКАШКИ КЛУБ ЈАГОДИНА](#)

ПЛИВЧКИ КЛУБ Јагодина 2000

СПОРТСКИ САВЕЗИ - ЈАГОДИНА

[ДРУШТВО ЗА СПОРТ И РЕКРЕАЦИЈУ ИНВАЛИДА ОПШТИНЕ..., Јагодина](#)

[ФУДБАЛСКИ САВЕЗ ОПШТИНЕ ЈАГОДИНА, Јагодина](#)

[ФУДБАЛСКИ САВЕЗ ПОМОРАВСКОГ ОКРУГА, Јагодина](#)

[КОШАРКАШКИ САВЕЗ ЈАГОДИНА, Јагодина](#)

[ОПШТИНСКИ РУКОМЕТНИ САВЕЗ, Јагодина](#)

СПОРТСКИ САВЕЗ ОПШТИНЕ ЈАГОДИНЕ, Јагодина

СПОРТСКИ ТЕРЕНИ, ХАЛЕ И ДВОРАНЕ - ЈАГОДИНА

ЈАГОДИНА РУКОМЕТНИ КЛУБ, Јагодина

СПОРТСКЕ ХАЛЕ МЛАДОСТ, Јагодина

СПОРТСКА ХАЛА МЛАДОСТ, Браће Дирак ББ

ТЕНИСКА КУЋА ЈАССА, Јагодина

На основу претходног, може се констатовати да је мрежа спортско-рекреативних објеката на подручју општине Јагодина оптимално развијена и да постоје услови како за спортско, тако и за рекреативно бављење спортом.

Потенцијал

На подручју града Јагодина планирани су следећи садржаји намењени спорту и рекреацији:

- терени за спорт и рекреацију, појединачни терени за мале спортове и дечја игралишта у оквиру блокова и центара, за становништво из непосредног окружења.

Обзиром на постојеће стање и значајан потенцијал и грађевински фонд ових објеката као и активности које се одвијају, потребно је даљи развој усмерити на активно одржавање ових објеката и јавних простора. Такође, од интереса је и усмерити активности локалних заједница на omasовљење и укључивање свих старосних група, кроз одговарајуће и примерене здравствено-рекреативне спортове.

ЈАВНИ СЕРВИСИ

Размештај и доступност месних канцеларија на територији општине Јагодина су прилично неуједначени. Једна од основних функција локалне самоуправе јесте приближавање јавних власти грађанима и трансформација у јавни сервис грађана. Повећање доступности јавних власти грађанима обезбедиће се развојем услужних центара општинске управе у општинском центру и развојем мреже услуга општинске управе и мреже објеката месних канцеларија на руралном подручју. Ради приближавања јавне управе грађанима и задовољавање потреба и интереса локалног становништва на руралном подручју града, месним канцеларијама могу да се повере одређени послови из надлежности општине, и да се организује обављање појединих послова општинске управе, ради лакшег остваривања права грађана.

Стратешке пројекте за развој јавног сервиса на територији општине представља изградња мултифункционалних објеката у оквиру центара месних заједница у којима не постоје месне канцеларије. Осим месне канцеларије, ови објекти би садржали библиотеку, амбуланту, пошту, просторију за културно-едукативне и забавне активности и сл. (уколико неки од ових објеката већ не постоји). Већи број насеља нема грађевинско-просторне могућности за развој и едукацију становника, кроз изградњу појединачних објеката са поменути садржајем, па је предложена изградња типских мултифункционалних објеката. Ефекти изградње оваквих објеката су вишеструки, а један од најзначајнијих је и тај што становници Месне заједнице добијају Месну канцеларију, где могу да остварују своја грађанска права.

ИНФОРМИСАЊЕ

Најважнији локални медији у општини су Радио и ТВ које је основала Јагодина, а програм се одвија на српском језику.

- - [Телевизија Јагодина](#)

Телевизија Јагодина почела је са радом 15. децембра 2000. године. Већ је деценију врсна новинарска радионица у којој су поникла бројна угледна имена српског новинарства.

- - [ТВ Палма Плус-Јагодина](#)

Телевизија Палма плус емитује свој програм двадесетчетири часа, а уз доминацију информативног програма нуди и друге садржаје из области културе, образовања, екологије, спорта... .

- [-Радио Јагодина](#)
- [-Радио Морава-Јагодина](#)

Приоритетни задатак у области информисања је побољшање пријема радио и ТВ програма. Потребно је у перспективи да се број електронских медија повећа и да се покрену нови штампани медији (новине које излазе једном недељно и сл.).

3.1.3. ПРИВРЕДА, ТУРИЗАМ, ЛОВ И РИБОЛОВ

3.1.3.1. ПРИВРЕДА

Према Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2010. годину („Службени гласник РС”; бр. 51/10) Град Јагодина је према степену развијености локалних самоуправа сврстана у прву групу (чини је 40 локалних самоуправа) чији је степен развијености изнад републичког просека.

Табела 1. Број запослених и степен запослености, 2009.год.

Подручје	Укупно	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама	Предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1.000 становника
Република Србија	11.889.085	1.396.792	492.293	246
Поморавска област	50.000	32.000	19.000	235
Град Јагодина	24.000	12.000	11.000	339

Извор података: РЗС, Општине у Србији 2011.год.

Податак о 24.000 запослених у 2010. години – 339 запослених на 1000 становника (на нивоу Републике је 258 запослена на 1000 становника) говори о позицији у односу на републички просек. Док 152 незапослени на 1000 становника (100 незапослених на 1000 становника на нивоу Републике у 2010.год.), указује на повољнији положај у односу на републички просек.

Табела 2.

Година	Укупно	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама	Предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1.000 становника
2004	24.668	14.717	9.951	350
2005	33.120	14.540	18.580	471
2006	31.017	13.761	17.256	442
2007	30.395	13.517	16.878	434
2008	29.593	13.457	16.137	423
2009	26.790	12.873	13.918	383
2010	24.000	12.000	11.000	339

Извор података: РЗС, Општине у Србији

Предузетници и лица која самостално обављају делатност и запослени код њих, заступљени су са 45,8% у укупном броју запослених.

Посматрајући статистичке показатеље, примећује се пад укупног броја запослених, и у периоду 2004.-2010.године. Највеће разлике у броју запослених су у сектору прерађивачких делатности (2390 запослених), затим у делатности трговине (520 запослених) Истовремено се дешава пораст укупног броја запослених у образовању, здравству и другим друштвеним и личним услугама.

Табела 3. Запослени у предузећима, установама, задр. и организацијама према секторима делатности 2010.г.

Подручје	Укупно	Пољопривреда лов шумарство	Прерађивачка индустрија	Производња ел. енергије	Грађевинарство	Трговина	Хотели ресторани	Саобраћај	Финансијско посредовање	Активности вези са некрет.	Државна управа	Образовање	Здравство	Остале комуналне	Лица која самостално обављају делатност) и запослени код њих
Град Јагодина	12.384	246	2390	247	161	520	37	347	50	223	359	644	842	310	11.616
	100%	1.99%	19.30%	1.99%	1.30%	4.20%	0.30%	2.80%	0.40%	1.80%	2.90%	5.20%	6.80%	2.50%	48.40%

Извор података: РЗС, Општине у Србији 2011.

Посматрано по секторима, највећи број запослених ради у прерађивачкој индустрији 19,3%, затим у здравству 6,8%, образовању 5,2% трговини 4,2%, државној управи 2,9%, саобраћају 2,8%. Лица која самостално обављају делатност и запослени код њих обухватају 48,4% од укупно запослених.

Табела 4. Незапослени лица 2010.г.

Подручје	Укупно	Први пут траже запослење		Без квалификација		Жене		На 1000 становн.
		свега	%	свега	%	свега	%	
Република Србија	729.520	267.550	36,7	244.218	33,5	384.396	52,7	100
Поморавска област	27.846	10.888	39,1	10.779	38,7	14.874	53,4	130
Град Јагодина	10.635	3.909	36,8	3.947	37,1	5.823	54,8	152

Извор података: РЗС, Општине у Србији 2011.

Табела 5. Структура незапослених

Година	Укупно	Без квалификација	Незапослени на 1.000 становника
2004	12.313	2.680	174
2005	9.964	3.944	142
2006	10.481	4.164	149
2007	9.668	4.040	138
2008	9.729	3.865	139
2009	10.371	4.029	148
2010	10.635	3.947	152

Извор података: РЗС, Општине у Србији 2011.

Према подацима националне службе за запошљавање, крајем 2010. године у Граду Јагодина је било 10.635 незапослених лица на тржишту рада. Статистика показује да је у граду у односу на истом нивоу као и републички просек. Што се тиче структуре незапослених према степену образовања, већину чине лица са средњим и без квалификације 37% од укупног броја незапослених.

Инвестиције

Град Јагодина, као и многи градови на територији Републике Србије, није избегла судбину ниске инвестиционе активности.

У 2010. години, 6,3% инвестиционог фонда локална привреда уложила је у одржавање постојећих капацитета, 14,6% усмерила је у реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење капацитета, док је у нове капацитете уложено највише чак 79,1% средстава.

Преглед структуре улагања по секторима у граду Јагодина, указује да је највише уложено у снабдевању електричном енергијом (28,8%) и снабдевању водом (24,7%), у прерађивачкој индустрији (21,4%) а затим у трговину (3,9%), грађевину (3,7%), ... Појединачно посматрано, највише је инвестиција у оквиру секундарног сектора.

Зараде

Зараде у Граду Јагодина од 2006. године номинално расту. У привреди просечна зарада по запосленом у 2009. години износила је 26.223 РСД а у ванпривреди 34.374

РСД, (без пореза и доприноса). Највише зараде остварене су у финансијском посредовању (43.722 РСД), производњи електричне енергије (34.895 РСД), саобраћај (33.409 РСД), државна управа (33.782 РСД), ...

Према најновијим подацима за април 2012. године просечне зараде на нивоу Града Јагодине без пореза и доприноса износи 32.963,00 динара.

Привреда Града Јагодине

Према подацима Агенције за привредне регистре на крају 2009. године на територији града Јагодине је било активно 910 предузећа и 2.135 предузетника.

Преглед предузећа по секторима делатности показује да највећи број предузећа је из области трговине (367 или 40,3%), затим индустрије (225 или 24,7%), саобраћај (73 или 8%), послови са некретнинама, грађевинарство... Веома мали проценат предузећа је из област пољопривреде само (42 или 4,6%)...

Најзаступљеније индустријске гране су: трговина и услуге, саобраћај, пољопривреда и прехранбена индустрија, металска и електро индустрија, грађевинарство, дрвна индустрија и графичке делатности, хемијска и текстилна индустрија. Индустријске гране које се виде као најбитније за даљи развој су прехранбена и електро индустрија.

Основни подаци о предузећима индустрије и другим делатностима

На подручју Града Јагодине послује 621. привредно друштво, од тог броја 6 великих, 19 средњих и 596 малих привредних друштава.

Број привредних друштава по величини и власништву: Друштвена 18; Приватна 581; Задружна 8; Мешовита 11; Државна 3; Укупно 621.

Од тога 8 привредних друштава је у процесу ликвидације, 5 у стечају а 90 су исказале укупан приход 0.

Сектор **индустрије** је због вишегодишњег одсуства са међународог тржишта изгубио изграђене позиције, што је резултирало смањењем обима производње и отпуштањем радника. Негативан тренд „одумирања“ индустрије настављен је кроз прозес приватизације чиме се наставио пораст стопе незапослености и одлив (одлазак) стручног кадра.

Приватизација

Највећи број привредних друштава, који је у поступку приватизације, је у процесу реструктурирања и стечаја.

На подручју града Јагодине привредна друштва "Јухор АД", "Пут", и "Стндард" су нашла стратешког партнера, али је највеће привредно друштво "Холдинг каблови АД" у процесу реструктурирања.

Аустријска компанија "Пор Вернер и Вебер" уложила 16 милиона евра у депонију. Институција која координира овај процес је Агенција за приватизацију Републике Србије.

Велика предузећа/системи

По броју запослених највећа привредна друштва су: "Холдинг каблови АД" Јагодина у реструктурирању са 2.464 запослена радника, "Стандард" са 538 запослених радника и "Јухор АД" са 445 запослена радника.

Најзначајнија привредна друштва су: Јухор АД, Холдинг каблови АД у реструктурирању, Виннерс цомпану ДОО, Металка-Мајур ДОО, Стандард, Јагодинска пивара у реструктурирању, Јела Јагодина ДОО, Пут, Алфа ДОО, Виннерс-Продуцтс ДОО, Пиврапромет ДОО, Интерцхем-Хим ДОО, Агрикола ДОО, Тренд-цомпану ДОО, Феман ДОО,

Агро-Ђоле ДОО, Х-траде ДОО, Србокока ДОО, ЈП Топлана, Текстил ДОО, Зоран-Реисен ДОО, Биро Инжењеринг ДОО, Житомлин, Цоол&Фрост ДОО, Јагодина пут ДОО.

Групи малим и средњим предузећима припада највећи број привредних друштава, 19 средњих и 596 малих. Од тог броја 8 привредних друштава је у процесу ликвидације, 5 у стечају а 90 су исказале укупан приход 0. Мала и средња привредна друштва су најзаступљенија у сектору трговине и услуга, саобраћаја, пољопривреде и прехранбене индустрије, металске и електро индустрије, грађевинарства, дрвне индустрије и графичке делатности, хемијске и текстилне индустрије.

Према подацима инспекције рада, број непријављених радника у шест општина Поморавског округа, је у сталном порасту и достигао је тридесет одсто. Највише их је у грађевинарству, угоститељству и трговини.

Значајни ресурси

У Јагодини постоји значајна површина за изградњу, развој индустријске зоне. Инфраструктура је развијена: комунална (водоводна мрежа, кишна и фекална канализациона мрежа), саобраћајна (приступни путеви, унутрашње саобраћајнице око индустријске зоне), енергетска (далеководи, гасоводи, топоводи) и остала инфраструктура (телекомуникације, потребне документације на једном месту). У Јагодини постоји слободна царинска зона.

Пољопривреда

Агроеколошки услови у Граду Јагодини су веома повољни за пољопривредну производу. Повољни природни услови за развој свих грана пољопривреде (ратарства, повртарства, воћарства и сточарства), повољан географски положај и рељеф подручја основа су ове делатности. Обрадиво земљиште је најважнији природни ресурс општине и чини базу пољопривредне производње. На територији Града Јагодине пољопривреда је важна привредна делатност, а рурални простор њен неодвојив део.

Земљиште представља један од најважнијих фактора за развој пољопривреде. Пољопривредно земљиште у Граду Јагодини 2010. године захвата укупно 33.326ха, од тога на оранице и баште спада ха, 25.744, воћњаке 2266 ха, док ливаде и пашњаци захватају површину од 4289 ха.

Међутим, рационално управљање овим ресурсом у граду (као и у ужем и ширем окружењу) отежавају бројни чиниоци. То су пре свега наслеђени проблеми уситњености приватних пољопривредних поседа, перманентни губитак квалитетног пољопривредног земљишта земљишта због непланске урбанизације и изградње на ванградским подручјима, недефинисане политике управљања државним земљиштем, недовршена приватизација и реструктурирање пољопривредних предузећа и задруга. Све то резултира кризом пољопривреде и села.

Анализа праваца коришћења пољопривредног земљишта на просторима Града Јагодине указује да су у укупној пољопривредној површини највише заступљене оранице и баште, а затим ливаде, пашњаци и на крају воћњаци. У структури ратарске и повртарске производње, као најзначајније културе се издвајају кукуруз, пшеница и кромпир, а у воћарској производњи јабука и шљива.

Од укупног броја становника у Граду Јагодини, пољопривредно становништво чини 7,22%, док је на сеоском подручју проценат заступљености пољопривредног становништва у укупном сеоском становништву већи и износи 14,1%.

Осим градских насеља, где је мали број пољопривредног становништва, и поједина сеоска насеља имају мало процентуално учешће пољопривредног становништва у укупном становништву.

Према Уредби о утврђивању јединствене листе развијености региона и јединица локалне самоуправе за 2010. годину („Службени гласник РС”; бр. 51/10) Град Јагодина је према степену развијености локалних самоуправа сврстана у прву групу (чини је 40 локалних самоуправа) чији је степен развијености изнад републичког просека.

Табела 1. Број запослених и степен запослености, 2009.год.

Подручје	Укупно	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама	Предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1.000 становника
Република Србија	11.889.085	1.396.792	492.293	246
Поморавска област	50.000	32.000	19.000	235
Град Јагодина	24.000	12.000	11.000	339

Извор података: РЗС, Општине у Србији 2011.год.

Податак о 24.000 запослених у 2010. години – 339 запослених на 1000 становника (на нивоу Републике је 258 запослена на 1000 становника) говори о позицији у односу на републички просек. Док 152 незапослени на 1000 становника (100 незапослених на 1000 становника на нивоу Републике у 2010.год.), указује на повољнији положај у односу на републички просек.

Табела 2.

Година	Укупно	Запослени у привредним друштвима, установама, задругама и организацијама	Предузетници, лица која самостално обављају делатност и запослени код њих	Број запослених на 1.000 становника
2004	24.668	14.717	9.951	350
2005	33.120	14.540	18.580	471
2006	31.017	13.761	17.256	442
2007	30.395	13.517	16.878	434
2008	29.593	13.457	16.137	423
2009	26.790	12.873	13.918	383
2010	24.000	12.000	11.000	339

Извор података: РЗС, Општине у Србији

Предузетници и лица која самостално обављају делатност и запослени код њих, заступљени су са 45,8% у укупном броју запослених.

Посматрајући статистичке показатеље, примећује се пад укупног броја запослених, и у периоду 2004.-2010.године. Највеће разлике у броју запослених су у сектору прерађивачких делатности (2390 запослених), затим у делатности трговине (520 запослених) Истовремено се дешава пораст укупног броја запослених у образовању, здравству и другим друштвеним и личним услугама.

Табела 3. Запослени у предузећима, установама, задр. и организацијама према секторима делатности 2010.г.

Извор података: РЗС, Општине у Србији 2011.

Подручје	Укупно	Пољопривреда и шумарство	Прерађивачка индустрија	Производња електричне енергије	Грађевинарство	Трговина	Хотели и ресторани	Саобраћај	Финансијско посредовање	Активност везана за некрет.	Државна управа	Образовање	Здравство	Остале комуналне	Лица која самостално обављају делатност) и запослени код њих
Град Јагодина	12.384	246	2390	247	161	520	37	347	50	223	359	644	842	310	11.616
	100%	1.99%	19.30%	1.99%	1.30%	4.20%	0.30%	2.80%	0.40%	1.80%	2.90%	5.20%	6.80%	2.50%	48.40%

Посматрано по секторима, највећи број запослених ради у прерађивачкој индустрији 19,3%, затим у здравству 6,8%, образовању 5,2% трговини 4,2%, државној управи 2,9%, саобраћају 2,8%. Лица која самостално обављају делатност и запослени код њих обухватају 48,4% од укупно запослених.

Табела 4. Незапослени лица 2010.г.

Подручје	Укупно	Први пут траже запослење		Без квалификација		Жене		На 1000 становн.
		свега	%	свега	%	свега	%	
Република Србија	729.520	267.550	36,7	244.218	33,5	384.396	52,7	100
Поморавска област	27.846	10.888	39,1	10.779	38,7	14.874	53,4	130
Град Јагодина	10.635	3.909	36,8	3.947	37,1	5.823	54,8	152

Извор података: РЗС, Општине у Србији 2011.

Табела 5. Структура незапослених

Година	Укупно	Без квалификација	Незапослени на 1.000 становника
2004	12.313	2.680	174
2005	9.964	3.944	142
2006	10.481	4.164	149
2007	9.668	4.040	138
2008	9.729	3.865	139
2009	10.371	4.029	148
2010	10.635	3.947	152

Извор података: РЗС, Општине у Србији 2011.

Према подацима националне службе за запошљавање, крајем 2010. године у Граду Јагодина је било 10.635 незапослених лица на тржишту рада. Статистика показује да је у граду у односу на истом нивоу као и републички просек. Што се тиче структуре незапослених према степену образовања, већину чине лица са средњим и без квалификације 37% од укупног броја незапослених.

Инвестиције

Град Јагодина, као и многи градови на територији Републике Србије, није избегла судбину ниске инвестиционе активности.

У 2010. години, 6,3% инвестиционог фонда локална привреда уложила је у одржавање постојећих капацитета, 14,6% усмерила је у реконструкцију, модернизацију, доградњу и проширење капацитета, док је у нове капацитете уложено највише чак 79,1% средстава.

Преглед структуре улагања по секторима у граду Јагодина, указује да је највише уложено у снабдевању електричном енергијом (28,8%) и снабдевању водом (24,7%), у прерађивачкој индустрији (21,4%) а затим у трговину (3,9%), грађевину (3,7%), Појединачно посматрано, највише је инвестиција у оквиру секундарног сектора.

Зараде

Зараде у Граду Јагодина од 2006. године номинално расту. У привреди просечна зарада по запосленом у 2009. години износила је 26.223 РСД а у ванпривреди 34.374

РСД, (без пореза и доприноса). Највише зараде остварене су у финансијском посредовање (43.722 РСД), производњи електричне енергије (34.895 РСД), саобраћај (33.409 РСД), државна управа (33.782 РСД), ...

Према најновијим подацима за април 2012. године просечне зараде на нивоу Града Јагодина без пореза и доприноса износи 32.963,00 динара.

Привреда Града Јагодина

Према подацима Агенције за привредне регистре на крају 2009. године на територији града Јагодина је било активно 910 предузећа и 2.135 предузетника.

Преглед предузећа по секторима делатности показује да највећи број предузећа је из области трговине (367 или 40,3%), затим индустрије (225 или 24,7%), саобраћај (73 или 8%),

послови са некретнинама, грађевинарство... Веома мали проценат предузећа је из област пољопривреде само (42 или 4,6%)...

Најзаступљеније индустријске гране су: трговина и услуге, саобраћај, пољопривреда и прехранбена индустрија, металска и електро индустрија, грађевинарство, дрвна индустрија и графичке делатности, хемијска и текстилна индустрија. Индустријске гране које се виде као најбитније за даљи развој су прехранбена и електро индустрија.

Основни подаци о предузећима индустрије и другим делатностима

На подручју Града Јагодине послује 621. привредно друштво, од тог броја 6 великих, 19 средњих и 596 малих привредних друштава.

Број привредних друштава по величини и власништву: Друштвена 18; Приватна 581; Задружна 8; Мешовита 11; Државна 3; Укупно 621.

Од тога 8 привредних друштава је у процесу ликвидације, 5 у стечају а 90 су исказале укупан приход 0.

Сектор **индустрије** је због вишегодишњег одсуства са међународог тржишта изгубио изграђене позиције, што је резултирало смањењем обима производње и отпуштањем радника. Негативан тренд „одумирања“ индустрије настављен је кроз прозес приватизације чиме се наставио пораст стопе незапослености и одлив (одлазак) стручног кадра.

Приватизација

Највећи број привредних друштава, који је у поступку приватизације, је у процесу реструктурирања и стечаја.

На подручју града Јагодине привредна друштва "Јухор АД", "Пут", и "Стндард" су нашла стратешког партнера, али је највеће привредно друштво "Холдинг каблови АД" у процесу реструктурирања.

Аустријска компанија "Пор Вернер и Вебер" уложила 16 милиона евра у депонију. Институција која координира овај процес је Агенција за приватизацију Републике Србије.

Велика предузећа/системи

По броју запослених највећа привредна друштва су: "Холдинг каблови АД" Јагодина у реструктурирању са 2.464 запослена радника, "Стандард" са 538 запослених радника и "Јухор АД" са 445 запослена радника.

Најзначајнија привредна друштва су: Јухор АД, Холдинг каблови АД у реструктурирању, Виннерс цомпану ДОО, Металка-Мајур ДОО, Стандард, Јагодинска пивара у реструктурирању, Јела Јагодина ДОО, Пут, Алфа ДОО, Виннерс-Продуцтс ДОО, Пиврапромет ДОО, Интерцхем-Хим ДОО, Агрикола ДОО, Тренд-цомпану ДОО, Феман ДОО, Агро-Ђоле ДОО, Х-траде ДОО, Србокока ДОО, ЈП Топлана, Текстил ДОО, Зоран-Реисен ДОО, Биро Инжењеринг ДОО, Житомлин, Цоол&Фрост ДОО, Јагодина пут ДОО.

Групи малим и средњим предузећима припада највећи број привредних друштава, 19 средњих и 596 малих. Од тог броја 8 привредних друштава је у процесу ликвидације, 5 у стечају а 90 су исказале укупан приход 0. Мала и средња привредна друштва су најзаступљенија у сектору трговине и услуга, саобраћаја, пољопривреде и прехранбене индустрије, металске и електро индустрије, грађевинарства, дрвне индустрије и графичке делатности, хемијске и текстилне индустрије.

Према подацима инспекције рада, број непријављених радника у шест општина Поморавског округа, је у сталном порасту и достигао је тридесет одсто. Највише их је у грађевинарству, угоститељству и трговини.

Значајни ресурси

У Јагодини постоји значајна површина за изградњу, развој индустријске зоне. Инфраструктура је развијена: комунална (водоводна мрежа, кишна и фекална канализациона мрежа), саобраћајна (приступни путеви, унутрашње саобраћајнице око индустријске зоне), енергетска (далеководи, гасоводи, топоводи) и остала инфраструктура (телекомуникације, потребне документације на једном месту). У Јагодини постоји слободна царинска зона.

Пољопривреда

Агроеколошки услови у Граду Јагодини су веома повољни за пољопривредну производу. Повољни природни услови за развој свих грана пољопривреде (ратарства, повртарства, воћарства и сточарства), повољан географски положај и рељеф подручја основа су ове

делатности. Обрадиво земљиште је најважнији природни ресурс општине и чини базу пољопривредне производње. На територији Града Јагодине пољопривреда је важна привредна делатност, а рурални простор њен неодвојив део.

Земљиште представља један од најважнијих фактора за развој пољопривреде. Пољопривредно земљиште у Граду Јагодини 2010. године захвата укупно 33.326ха, од тога на оранице и баште спада ха, 25.744, воћњаке 2266 ха, док ливаде и пашњаци захватају површину од 4289 ха.

Међутим, рационално управљање овим ресурсом у граду (као и у ужем и ширем окружењу) отежавају бројни чиниоци. То су пре свега наслеђени проблеми уситњености приватних пољопривредних поседа, перманентни губитак квалитетног пољопривредног земљишта земљишта због непланске урбанизације и изградње на ванградским подручјима, недефинисане политике управљања државним земљиштем, недовршена приватизација и реструктурирање пољопривредних предузећа и задруга. Све то резултира кризом пољопривреде и села.

Анализа праваца коришћења пољопривредног земљишта на просторима Града Јагодине указује да су у укупној пољопривредној површини највише заступљене оранице и баште, а затим ливаде, пашњаци и на крају воћњаци. У структури ратарске и повртарске производње, као најзначајније културе се издвајају кукуруз, пшеница и кромпир, а у воћарској производњи јабука и шљива.

Од укупног броја становника у Граду Јагодини, пољопривредно становништво чини 7,22%, док је на сеоском подручју проценат заступљености пољопривредног становништва у укупном сеоском становништву већи и износи 14,1%.

Осим градских насеља, где је мали број пољопривредног становништва, и поједина сеоска насеља имају мало процентуално учешће пољопривредног становништва у укупном становништву.

SWOT анализа

Потенцијали	Ограничења
<ul style="list-style-type: none"> – Природни потенцијали за развој пољопривреде, туризма и индустрије – Богати природни ресурси – Могућности braunfild инвестиције – Институционална подршка за потенцијалне инвеститоре – Здрава животна средина, природне лепоте и богато културно историјско наслеђе – Постојање квалификоване радне снаге 	<ul style="list-style-type: none"> – Висок проценат незапослености – Недовољно развијена мала и средња предузећа – Недостатак инвестиција – Неискоришћеност природних потенцијала – Висок степен сиве економије – Недостатак стручних кадрова, низак проценат кадрова са вишом и високом стручном спремом – Низак ниво инвестирања и опремања – Недостатак финансијских средстава и неповољни услови кредитирања

Шансе	Опасности

<ul style="list-style-type: none"> – Унапређивање привреде Јадодинекроз отварања нових МСП, стварањем партнерства, – Коридор X – Коридор продуктовода – Траса јужни ток – Ефикасност рада локалне самоуправе 	<ul style="list-style-type: none"> – Наставак демографско пражњења – Недостатак финансијских средстава за модернизацију и одржавање инфраструктуре – Недостатак планске и пројектне документације – Недовољна инвестициона активност – Неадекватно решавање проблема локалне инфраструктуре – Занемаривање концепта одрживог развоја – Политичка нестабилност – Недовољан приступ међународним кредитима
---	--

3.1.3.2.ТУРИЗАМ

Стратегија развоја туризма Града Јагодине обухваћена је Стратегијом развоја туризма Републике Србије 2005-2010.

Јагодина се простира у подножју Ђурђевог брда, својеврсног симбола града, лепог и столетним зеленилом украшеног излетишта. Зоолошки врт "Тигар", једини у централној Србији, располаже са више од 80 различитих врста животиња. Урађен је по највишим светским стандардима и до сада је угостио велики број посетилаца из земље и иностранства. Једна од погодности је и туристички возић. У непосредној близини овог комплекса је и Аква парк, први у Србији, који располаже са шест базена за спортске и рекреативне активности, од тога једним олимпијским. Водене атракције за децу и систем тобогана дужине 400 метара права су туристичка мета током летњих месеци. Број посетилаца ове туристичке атракције се мери стотинама хиљада. У Јагодини је историја опипљива кроз ликове српских светаца, царева, писаца, спортиста. Јагодина је шести град у Европи а први у Србији који има Музеј воштаних фигура. Поставка тренутно садржи 29 од планираних 39 фигура истакнутих личности из најраније али и најновије историје Србије. Туристичку презентацију треба свакако употпунити ботаничком баштом Учитељског факултета где се налази 240 биљака од којих 30 изузетно ретких, које расту само на овим просторима. Препоручује се и посета институцијама културе највишег државног ранга, Завичајном музеју који са богатом збирком преко 100.000 експоната сваком посетиоцу показује вековни ток живота и рада на овим просторима, и Музеју наивне уметности, јединственој установи у земљи, смештеном у једној од најлепших кућа у граду, који чува преко 2.500 слика, скулптура, цртежа и графика најистакнутијих наивних уметника из земље и иностранства, као и културно историјским споменицима какви су Народна библиотека и Црква Светог Петра и Павла у центру града. У непосредној близини Јагодине налазе се значајни архитектонски споменици Моравске школе-манастири Јошаница, Каленић и Раваница. Све ове туристичке јединствености издвојиле су Јагодину не само у овом региону већ и у Европи, као трећу српску туристичку дестинацију по броју посетилаца.

Културне манифестације су: Дани комедије (такмичење најбољих позоришта Србије), Музичка јесен (музика у интерпретацији инструменталиста и солиста озбиљне музике), Октобарски салон наиваца, Сусрети села итд.

Смештајне капацитете туристима пружају хотел "Јагодина", хотел "Епос" и приватни сектор (домаћа радиност).

Табела 6. Број туриста на подручју Града Јагодине

Год.	Туристи			Ноћење туриста			Просечан број ноћења туриста	
	свега	домаћи	страни	свега	домаћи	страни	домаћи	страни
2005	9857	5107	4750	12624	7221	5403	1,4	1,1
2006	5528	4366	1162	6465	5143	1322	1,2	1,1

2007	8666	5819	2847	12021	8278	3743	1,4	1,3
2008	6389	4961	1428	10513	8305	2208	1,7	1,5
2009	5036	3776	1260	6742	4952	1790	1,3	1,4
2010	5672	4554	1118	9230	7551	1679	1,7	1,5

Укупно учешће Града Јагодине у туристичком промету Поморавског округа у 2010.години је 35,7% . Туристички промет у граду последњих година показује тенденцију пораста у погледу укупног броја туриста и броја ноћења. Такође се може приметити да је последњих година смањено процентуално учешће страних туриста у укупном броју туристичких посетилаца (процент страних туриста 2005.године је био 48%, 2007.године је тај проценат 67%, а у 2010.години је 19%).

У Граду постоје повољни туристичко-географски и природни услови за развој ове привредне гране. Поред њих, и антропогене вредности, којих у овој крају има прилично, представљају значајан потенцијал за развој ове делатности.

3.1.3.3. ШУМАРСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ

Шумарство

Потенцијали:

- потенцијал за очување биодиверзитета,
- потенцијал за обезбеђивање еколошких (посебно када су у питању заштитни појасеви земљишта) и социјалних функција шума,
- потенцијал за очување квалитета животне средине у целини,
- потенцијал за ловну производњу и заштиту дивљачи (заједно са осталим производним земљиштем),
- потенцијал за обезбеђивање радних места.
- један од приоритета Европског партнерства,
- могућност коришћења страних инвестиција и домаћих фондова,
- унапређивање затеченог стања шума,
- реалније учешће шумарства у Стратегији руралног развоја и туризма,
- јачање институционалног и кадровског ресурса у области шумарства.

Ограничења:

- недовољна инфраструктурна опремљеност (посебно шумским комуникацијама),
- недостатак података о стању приватних шума и количинама посеченог дрвета на годишњем нивоу,
- нерешени имовински односи.
- спорост у доношењу и неусаглашеност законских аката,
- спорост у приступу одговарајућим фондовима на међународном нивоу,
- недовољна институционална и кадровска покривеност,
- угрожавајући фактори (климатске промене, пожари, ветрови, загађивање земље, воде и ваздуха) на шумским подручјима.

Лов

Лов је организован у локалним ловачким друштвима удруженим у Ловачки савез Србије. У ловиштима је, због изостанка адекватних узгојних мера и материјалне подршке, бројно стање основног матичног фонда и одстрел главних врста гајене дивљачи врло скроман и вишеструко мањи у поређењу са природним одликама станишта и економским капацитетом. Осим тога, и постојећи развојни програми нису реализовани услед недостатка средстава.

Ловишта се разликују по степену уређености, опремљености као и матичном фонду и одстрелу главних врста гајене дивљачи.

Потенцијали

Орографски, хидрографски, педолошки и климатски услови су повољни за гајење и развој гајених дивљачи

Задовољавајући прехрамбени потенцијал у току вегетационог периода уз неопходну допунску прехрану зими

Мир у ловишту је на граници задовољавајућег

Ловиште има изузетно повољне услове за обуку паса птичара и гонича, као и за обуку и лов соколовима.

Ограничења

- Неопходни развој инфраструктуре и насеља угрожава мир у ловишту
- Недовољан прехранбени потенцијал ван периода вегетације

Риболов

Значајнијих успеха у производњи рибе, за шта постоје изузетни потенцијали, до сада није било. Постојећи рибњаци, уз интервенције и реконструкцију, као и увођење савремених поступака производње, могли би успешно да се користе.

Потенцијал је богатство рибљег фонда реке Мораве и атрактивност локалитета који може бити део туристичке понуде.

Ограничења су у недовољној организацији развоја риболова и недовољном броју вештачких рибњака.

3.1.4. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

3.1.4.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Друмски саобраћај у Републици Србији је од изузетног значаја што проистиче пре свега из заступљености овог вида саобраћаја, обзиром да се на нивоу Републике 80% теретног и 74% путничког саобраћаја обавља друмским саобраћајем*.

Постојећа мрежа државних путева I и II реда у Републици Србији износи 17065км према важећој категоризацији, док се у наредном периоду прекатегоризацијом очекује смањено учешће државних путева I и II реда у мрежи категорисаних путева. Општински путеви заступљени су у путној мрежи Републике Србије са 23780км путева**.

Вредновано са аспекта регионалне приступачности (утрошак енергије и средстава, квантитет и квалитет постојеће регионалне инфраструктуре као и удаљеност -време путовања становништва), како са гледишта приступачности Републике Србије тако и са гледишта међурегионалног повезивања просторна приступачност посматраног простора знатно је изнад републичког просека и може се сматрати изузетно добром (према анализи из Просторног плана Републике Србије).

На подручју просторног плана Јагодина заступљен је друмски и железнички саобраћај при чему део најважнијих инфраструктурних коридора Републике Србије пролази овим подручјем.

Инфраструктурну мрежу друмског саобраћаја, према постојећој категоризацији, чини мрежа од 249 км категорисаних путева, при чему 5 државних путева II реда има укупну дужину 88 км и 32 општинска пута укупне дужине 161 км.

Ауто - пут М1 Државни пут IA реда број 1 (Е-75 пролази подручјем општине у дужини од око 23,5 км.)

На територији општине према постојећој категоризацији егзистирају следећи државни путеви II реда:

- Државни пут II реда број 170 (Крагујевац - Јагодина)
- Државни пут II реда број 132 (Ниш - Јагодина - Велика Плана траса старог "Цариградског друма")
- Државни пут II реда број 164 (од Гиља према Варварину и Крушевцу)

Преглед државних путева у захвату плана са саобраћајним оптерећењем (ПГДС - просечан годишњи дневни саобраћај - возила/24 часа) дат је у следећој табели:

Табела 1

Државни пут 1. и 2. реда	Дужина у захвату плана (км)	2009 (ПГДС)***	2010 (ПГДС)***
Државни пут IA реда број 1 М-1 (Е-75)	23,517	14828	14895
Државни пут II реда број 170 (Р-110)	35,577	1250	1250
Државни пут II реда број 132 (Р-214)	24,368	-	2590

Државни пут II реда број 164 (Р-217)	1,857	-	-
Укупно (км)	85.319		

*** Податак за деоницу са највећим саоб.
оптерећењем у захвару плана

* Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. год. ("Сл. гласник РС", бр. 4/2008)

** Преме подацима ЈП Путеви Србије

Државни путеви II реда су са савременим коловозом, од чега је део државних путева II реда реконструисан. Положај државних путева II реда омогућава добру повезаност са суседним општинама, чему погодују и повољни теренски услови.

Генерално гледано опште стање општинских путева и пратећих елемената није на одговарајућем нивоу. Наиме, део општинске путне мреже је још увек са земљаним и туцаничким коловозним застором, док технички елементи (радијуси хоризонталних кривина, подужни и попречни нагиби коловоза, одводњавање) најчешће нису у складу са Правилником о пројектовању јавних путева ван насељених места. Значајан проблем представља и немогућност одговарајућег одржавања општинске путне мреже, а разлог је недостатак финансијских средстава и опреме.

Улице и путеви асфалтирани су у дужини од 135.577 м. и насипани каменим материјалом у дужини од 72.046 м. у селима: Драммировцу, Милошеву, Новом Ланишту, Сиоковцу, Деоници, Малом Поповићу, Доброј Води, Дубокој, Доњем Рачнику, Ловцима, Багрдану, Трнави, Кончареву, Рибнику, Ракитову, Рајкинцу, Рибару, Драгоцвету, Вољавчу, Глоговцу, Ковачевцу, Шантаровцу, Винорачи, Црнчу, Стрижилу, Главинцима, Драгошевцу, Бресју, Медојевцу, Ивковачком Прњавору, Колару, Мајуру, Кочином Селу, Врановцу, Доњем Штипљу, Лукару, Бунару, Врби, Слатини, Међуречу, Старом Селу, Белици, Буковчу и Старом Ланишту.

Железнички саобраћај

Мрежа железничких пруга у земљи износи 4347км од чега је електрифицирано 1387км*.

У Републици Србији свега 7% железничких пруга (276км) има изграђене дупле колосеке, док је свега 3,2% од свих пруга оспособљено за брзине веће од 100км/х (око 50% пруга оспособљено је за брзине до 60 км/х)*.

Железничку инфраструктуру у захвату плана чини магистрална двоколосечна електрифицирана пруга Београд-Ниш, која представља кичму железничке мреже Републике Србије и најрационалнију везу централне и западне Европе са Блиским истоком.

Укупна дужина железничке пруге на подручју плана износи око 23.52 км, при чему у захвату плана егзистирају две железничка станице за рад и манипулацију робом (Јагодина и Багрдан) и више железничких стајалишта (Милошево, Ланиште, Буковче и Гиље).

Пад привредних активности у протеклом периоду довео је до смањења учешћа железнице у транспортном раду на нивоу републике што се негативно одразило на развој железничког саобраћаја.

* Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. год. ("Сл. гласник РС", бр. 4/2008)

Ваздушни саобраћај

На посматраном подручју планском документацијом вишег реда нису предвиђени аеродроми.

У зони насеља Винорача постоји полетно-слетна стаза која се користи за привредне и спортске активности.

Водни саобраћај

У захвату просторног плана не постоје пловни путеви.

Потенцијали и ограничења развоја саобраћајног система

У граду Јагодина основни проблеми и ограничења у функционисању саобраћајног система су следећи:

- пружање државних путева II реда кроз неселењену зону што за последицу има повећање буке и аерозагађења и смањење безбедности саобраћаја услед мешања

- транзитних и локалних саобраћајних токова
- недовољно развијена улична мрежа и мрежа општинских путева у смислу неодговарајућих техничко-експлоатационих карактеристика
- неодговарајуће одржавање путне мреже, које се најчешће своди на санирање већих оштећења (“ударних рупа”)
- недовољна изграђеност саобраћајних површина за немоторна кретања што доводи до смањења безбедности најугроженијих категорија учесника у саобраћају
- неодговарајуће стање железничке инфраструктуре и недовољна искоришћеност постојећих капацитета.
- непостојање директних саобраћајних веза између суседних насељених места.

Узимајући у обзир постојеће стање саобраћајног система и развојне могућности града Јагодина као потенцијали развоја саобраћаја на посматраном подручју могу се издвојити:

- изузетно повољан саобраћајно-географски положај обзиром да планским подручјем пролази европски коридор и један од најважнијих магистралних инфраструктурних коридора у нашој земљи
- основни аутопутски коридор у нашој земљи - Државног пута IА реда бр 1 (аутопут Е-75) Београд-Ниш пролази територијом општине по правцу север-југ при чему Јагодина има изузетну везу на аутопутски коридор преко једне постојеће петље, једне планиране петље и једног денивелисаног укрштања
- планским подручјем пролази основни магистрални железнички коридор, којим се омогућавају међудржавне везе као и повезивање са осталим деловима Србије
- могућност успостављања пловног пута током Велике Мораве и повезивања са међународним пловним путевима
- повољан положај Јагодина у односу на позицију мањих аеродрома у непосредном окружењу према просторном плану Републике Србије (Велика Плана, Параћин-Давидовац)
- значајан туристички потенцијал.

SWOT анализа

ПОГОДНОСТИ (снаге)	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - изузетно повољан саобраћајни положај (међународни коридор - друмски и железнички пролази планским подручјем) - добра регионална приступачност (изнад републичког просека) - развијена мрежа државних путева - на већем делу планског подручја повољни теренски услови за надградњу путне мреже 	<ul style="list-style-type: none"> - пролазак државних путева и железничке инфраструктуре кроз централне зоне насељених подручја - неодговарајуће техн.-експлоатационе карактеристике путне мреже - неодговарајућа старосна структура превозних средстава - застарела инфраструктурна мрежа и опрема железничког саобраћаја
ШАНСЕ (могућности)	ОПАСНОСТИ (претње)
<ul style="list-style-type: none"> - добри предуслови за надградњу постојеће путне мреже - изградња робно-транспортног центра (смањење транспортних трошкова) - изградња међународног пловног пута током Велике Мораве - постојање међународних инфраструктурних коридора (коришћење европских фондова, концесије) - туристички потенцијал 	<ul style="list-style-type: none"> - недостатак финансијских средстава и стабилних извора финансирања за дужи временски период са дефинисаном динамиком улагања - компликоване и неефикасне процедуре јавних набавки (отежана реализација пројеката) - недовољан степен координације активности у планирању и реализацији програма саобраћаја

3.1.4.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Водопривредна инфраструктура на територији града Јагодина има следеће карактеристике:

- за наше услове, не рачунајући реку Велику Мораву, мали водни ресурси, просечан специфичан отицај се креће од 4 до 7 л/с/км²
- неповољан водни режим, који карактерише веома изражена временска неравномерност протока, са врло бујичним великим водама и све дужиим периодима малих вода
- проблем водоснабдевања је изражен. Једино организовано водоснабдевање има град Јагодина
- водоводи имају велике губитке у мрежи
- неизграђеност система за одвођење и пречишћавање отпадних вода
- погоршан је квалитет површинских и подземних вода
- због све израженијег погоршавања режима вода (време концентрације великих вода је све краће, максимални протоци су све већи) степен заштите од поплава је незадовољавајући

Водоснабдевање

На подручју Града Јагодине једино организовано и контролисано снабдевање водом врши се у самој Јагодини. Неогено извориште Јагодине, „Рибаре“, чине 14 бунара са укупном издашношћу око 270 л/сек. Пречишћавање подземне воде, која садржи значајан проценат гвожђа и мангана, врши се методом подземне оксигенације. Наиме, вода засићена кисеоником се враћа у подземље у циљу оксидације гвожђа и мангана у самом подземљу. Овај поступак омогућава много дуже време филтрације, не изискује посебне хемикалије и нема отпадног муља као код класичних система кондиционирања. Захваћена вода се потискује у сабирни резервоар, где се врши флуорисање и хлорисање а затим потискује у градску мрежу.

Део сеоских насеља располаже локалним сеоским водоводима. Преостали део села нема водовод, већ се становништво снабдева водом из копаних бунара, околних извора и постојећих сеоских чесми.

У граду постоје индустријски водоводи и имају их: Јагодинска пивара (30 л/с), Јухор-експорт, Холдинг предузеће Индустрија каблова (матична фабрика и делимично „Елмос“, 60 л/с).

Генерално, може се закључити, да водоснабдевање на територији Града Јагодине није на задовољавајућем нивоу.

Одвођење отпадних вода

Постојеће стање одвођења и пречишћавања отпадних вода на територији Града Јагодине није на задовољавајућем нивоу. На подручју града постоји изграђена мрежа фекалне канализације и постројење за пречишћавање отпадних вода (ППОВ) лоцирано северно од града, на десној обали Белице. Постројење је изграђено почетком деведесетих година и због старости и слабог одржавања не постиже пројектоване ефекте пречишћавања. У осталим насељеним местима ситуација је знатно лошија, с обзиром да не постоје никакви елементи канализационих система, већ се све отпадне воде које се генеришу на подручју, неконтролисано упуштају у неадекватне и водопропусне септичке јаме, околне водотокове и напуштене копане бунаре.

Атмосферске воде одводе се кишном канализацијом из централног дела Јагодине. Из осталих делова насеља атмосферске воде отичу површински.

Систем за одвођење атмосферских вода карактерише недовољна изграђеност. Велики број реципијената олакшава евакуацију атмосферских вода.

Регулација водотокова

На територији Града Јагодине изведени су обимни радови на регулацији водотокова. Дуж Велике Мораве великим делом је изграђен левообални насип. Река Белица је регулисана од ушћа у Велику Мораву до Драгоцвета. Река Лугомир је регулисана од ушћа у Велику Мораву до изнад Фабрике каблова. Делом су регулисани Вољевачки и Милешевски поток, као и делови потока у Новом Ланишту.

У Драгоцвету и Милошеву су изграђене мини акумулације које служе за наводњавање.

СВОТ анализа

ПОГОДНОСТИ (снаге)	СЛАБОСТИ
--------------------	----------

-локални водни капацитети омогућавају обезбеђење воде за пиће -ширење водоводног система на сеоска подручја -започета изградња канализационих система -коришћење вода (привреда, пољопривреда, туризам) -изведеним регулационим радовима велики делови територије су заштићени од поплава	-загађивање површинских и подземних вода -неизграђеност водоводних система на сеоском подручју -стара водоводна мрежа условљава велике губитке -неизграђеност канализационе мреже и постројења за пречишћавање отпадних вода (сем у граду) и лоше стање санитације у селима -неразвијен систем за одвођење атмосферских вода
ШАНСЕ (могућности)	ОПАСНОСТИ (претње)
-интегрално управљање водама -могућност ширења водоводних система на сеоска подручја -изградња канализације, ППОВ и хигијенских септичких јама -водорегулације, мере и објекти у функцији заштите од великих вода -постојеће мини акумулације за наводњавање	-највећи део водних ресурса је транзитни -наставак даљег загађења површинских и подземних вода -недостатак пројектне документације за реализацију водоводних и канализационих система.

3.1.4.3. ТЕРМОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

У обухвату Просторног плана града Јагодине основни системи грејања су дистрибутивна гасоводна мрежа и топоводни систем даљинског грејања. Постоје још и локалне котларнице за грејање појединачних стамбених комплекса и појединачних зграда, као и пећи и котлови за појединачне породичне куће.

Гасоводне инсталације

У обухвату просторног плана постоје следећи гасоводни објекти:

- Магистрални гасовод МГ 08, деоница Баточина – Параћин, пречника \varnothing 457 мм, од челичних цеви, радног притиска до 50 бара.
- ГМРС (Главна мерно регулациона станица) „Јагодина“
- Дистрибутивна гасоводна мрежа ниског притиска до 4 бар.

Топловодне инсталације

Систем даљинског грејања се састоји од четири одвојене дистрибутивне мреже, тј. топовода. Највећа се снабдева из индустријске топлане у власништву фабрике каблова „ФКС“, док су остале топлане Сарина Међа, Навип и Кајсијар.

Карактеристични подаци за систем даљинског грејања у Јагодини

Табела 1

Назив топлане	Број котлова	Укупан капацитет котларнице (MW)
ФКС	3	57
Сарина Међа	2	7
Навип	1	2,5
Кајсијар	1	2,5
Укупно	7	69

Потенцијали

- У обухвату просторног плана општине Јагодина постоје системи производње и дистрибуције енергије високог стандарда, са нарочито разгранатом дистрибутивном мрежом природног гаса, који је доступан становништву и индустријским потрошачима у већем делу општине.

- Потенцијал коришћења нових и обновљивих извора енергије

Ограничења

- Непостојање мерења испоручене топлотне енергије

- Лоше стање топловода, подстанца и котлова (по два котла у топланама ФКС и Кајсијар су из 1975. године)
- Велики губици у транспорту и дистрибуцији енергије

3.1.4.4. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Конзумно подручје електродистрибуције Јагодина напаја се из преносне мреже Ј.П. "Електромрежа Србије" далеководима 400kV и 110kV.

Далеководи 400kV повезују трафостаницу 400/110kV "Јагодина 4" са Крагујевцем (број 423/1) и Нишом (број 423/2) а изграђени су 1976. године.

Далеководи 110kV имају следеће правце: 123/5 "Крагујевац 2 - Јагодина 2" (1957.), 123/6 "Јагодина 2 - Јагодина 4" (1957.), 105/3 "ТС Јагодина 4 - Јагодина 1" (2006.), 105/2 "ТЕ Морава - ТС Јагодина 4" (1948.), 152/4 "ТС Параћин 1 - ТС Јагодина 4" (1970.), 108 "ТС Крушевац 1 - ТС Јагодина 1" (1950).

Трансформаторска станица 400/110kV "Јагодина 4" капацитета је 300MVA, а пуштена је у рад 2006. године.

Трансформаторска станица 110/35kV "Јагодина 1" капацитета је 31,5MVA а пуштена је у рад 1952. године.

Трансформаторска станица 110/35kV "Јагодина 2" капацитета је 40,2MVA.

Потенцијали и ограничења

Највећи потенцијал подручја у захвату плана је двострано напојена трансформаторска станица 400/100kV капацитета 300MVA. Поред ње значајне су и трансформаторске станице 110/35(/10)kV.

Главно ограничење представља велика старост а самим тим и ниска поузданост појединих електроенергетских објеката, од којих је најстарији далековод "ТЕ Морава - ТС Јагодина 4", изграђен и пуштен у рад 1948.

Постоји разграната мрежа средњег напона у којој су заступљени напонски нивои 10kV, 20kV и 35kV. Прелазак на напон 20kV ограничен је недостатком финансијских средстава.

3.1.4.5. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

Телефонски капацитети у захвату плана састоје се од јавних телефонских централа, система преноса и приступне телефонске мреже.

Постојеће телефонске централе су аналогног и дигиталног типа.

Телефонске централе на подручју плана повезане су са надређеном централом у Крагујевцу као и са магистралним оптичким каблом Београд-Ниш који се делом налази у захвату плана.

На подручју катастарске општине Јагодина постоји изграђена дистрибутивна мрежа кабловског оператера "Коперникус" која покрива градско језгро и приградска насеља Мајур, Колонија и Трнава.

Оператери "МТС" и "Вип Мобиле" у захвату плана имају тринаест базних станица мобилне телефоније и шест радио-релејних коридора.

У захвату плана постоји седамнаест објеката предузећа "Пошта Србије" који задовољавају потребе становништва и привреде.

Потенцијали и ограничења

На подручју града Јагодине није планирано отварање нових јединица поштанске мреже јер постојећи капацитети задовољавају потребе привреде и становништва.

Само део постојеће телекомуникационе инфраструктуре, која обухвата телекомуникационе објекте, телефонске централе, спојне путеве, примарну и секундарну мрежу може се сматрати модерном и савременом мрежом која задовољава тренутно важеће стандарде за ту врсту објеката. Расположиви капацитет аутоматских телефонских централа не задовољава потребе у појединим насељима.

3.1.4.6. КОМУНАЛНИ СИСТЕМ И УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

3.1.4.6.1. КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ

Гробља

На територији постоји градско гробље и још 46 гробља у сеоским атарима. Углавном свако село има једно гробље или два (Кончарево, Ланиште и Трнава). Насеља Буковаче и Рибник имају заједничко гробље, Глоговац и Мали Поповић, као и Драгоцвет и Ковачевац. Постојеће

стање капацитета гробаља задовољава потребе локалног становништва, с тим што она углавном нису уређена на адекватном нивоу.

Комунални отпад

На територији града Јагодина услугу сакупљања и одвожења комуналног отпада врши ПОРР – WEPNER & WEBER – Јагодина Д.О.О. Организованим прикупљањем отпада покривене су све градске месне заједнице и четрдесет осам сеоских. Четири села која се налазе на обухваћеном подручју нису покривена услугом због немогућности прилаза камионима.

Подручје покривено услугом сакупљања и одвоза комуналног отпада подељено је на четири реона. Први реон обухвата главне улице у најужем делу града. Други реон обухвата шири центар града. Трећим и четвртим реоном обухваћена су градска насеља и села (табела бр. 1 Покривеност услугама сакупљања и одвоза комуналног отпада. Услугом одвоза комуналног отпада покривене су и све радне организације.

Табела 1: Покривеност услугама сакупљања и одвоза комуналног отпада*

Извор:	РЕОН	Бр. домаћинства	Бр. контејнера 1,1м³	БРОЈ ИЗНОШЕЊА		
				дневно	недељно	годишње
„Порр-Вепнер & Вебер Јагодина“	I	5561	348	1	7	366
	II	3964	229	1	7	366
	III	4417	278	1	7	366
	IV	3515	282	1	7	366
	I група села	3263	84		1	52
	II група села	3627	77		1	52
	Радне организ.				5	260
	Аутоподизачи				5	260
	УКУПНО	24347	1298			

Д.О.О.

У наредној табели приказане су количине чврстог комуналног отпада које се прикупе на територији града Јагодина на дневном, недељном, месечном и годишњем нивоу.

Табела 2: Количине чврстог комуналног отпада*

РЕОН	КОЛИЧИНА СМЕЂА (кг)			
	дневна	недељна	месечна	годишња
I	15320	107240	467260	5607120
II	10390	72730	316895	3802740
III	14790	103530	443700	5413140
IV	16470	115290	494100	6028020
I група села	7950	55650	241150	2893800
II група села	7190	50330	218096	2617160
Радне орг.	7380	36900	159900	1918800
Аутоподизачи	8950	44750	272975	3275700
УКУПНО	88440	586420	2614076	31556480

Део акумулатора и део стакленог амбалажног отпада се сакупља и на извору од стране нерегистрованих сакупљача, те се не може добити тачан податак везан за овај ток отпада. Остало доспева на депонију.

Отпадне гуме се генеришу углавном код вулканизерских радњи, које гуме складиште у оквиру свог плаца фирме до одвожења на даљи третман. Отпадне гуме са територије града Јагодине преузима од вулканизера овлашћено предузеће Холцим – ЕКО РЕЦ из Поповца код Параћина.

ЕЕ-отпад (електрични и електронски отпад) се за сада одвози у склопу редовног одвожења комуналног отпада. Најчешће завршава на разним сметлиштима и дивљим депонијама.

Општа болница Јагодина је од стране Министарства здравља Републике Србије одређена као локално место третмана медицинског инфективног отпада (ЛМТ). Управљање инфективним медицинским отпадом врши се на основу Правилника о управљању инфективним медицинским отпадом и поседује систем за третман инфективног медицинског отпада који се односи на класификацију, обележавање, паковање, евидентирање, одлагање,

сакупљање, интерни транспорт до постројења за управљање отпадом, мерење и третман отпада.

На територији града Јагодина, Здравствена установа „Апотека Јагодина“ поседује радно упутство за поступање са расходом (отпадом), којим је јасно дефинисан поступак збрињавања *фармацеутског отпада* који се одлаже у подрумске просторије, о чему се води уредна документација. Ово је за сада једини начин збрињавања фармацеутског отпада. Не постоји систем збрињавања фармацеутског отпада од грађана и углавном такав отпад заврши у контејнерима за комунални отпад или на „дивљим“ депонијама. У овом случају, грађани треба овакав отпад сами да однесу до овлашћене институције у граду која врши сакупљање.

Фармацеутски отпад из ових апотека се складишти у подрумске просторије здравствене установе. Фармацеутски отпад из приватних апотека се не збрињава у здравственој установи „Апотека Јагодина“ већ свака аптека свој отпад збрињава у Здравственом центру Ћуприја.

Животињски отпад настаје у кланицама, постројењима за прераду меса, рибе, објектима за узгој и држање животиња итд. Споредни производи животињског порекла, из објекта који се налазе на подручју града Јагодина и који су под надзором ветеринарске инспекције, отпремају се у ветеринарску установу „Напредак“ у Ћуприји (кафилерија). У периоду од јануара до септембра 2010. године отпремљено је 2500 тона овог отпада.

Управљање *отпадом на фармама* је неадекватно (не постоје постројења за пречишћавање отпадних вода ни објекти за складиштење стајског ђубрива), што доводи до загађења водотокова нутријентима. Неконтролисано испуштање течног отпада са фарми, збрињавање чврстог стајског отпада и животињских екскремената у неадекватне јаме су стална пракса на сеоским имањима. Ако се овоме дода и неконтролисана испаша где стока долази у контакт са широм површином, може се констатовати велики ризик по стање животне средине а посебно утицај на квалитет вода. Ефикасним планирањем и системским приступом коришћењу стајњака у сврху пољопривредне производње, може се знатно уклонити ризик који ова врста отпада ствара на околину и здравље људи.

Индустријски отпад се или складишти и скупља на простору произвођача или се третира у складу са законом. Неколико предузећа се бави сакупљањем индустријског отпада како би се поново употребило. На тај начин се смањује количина доспелог индустријског отпада на дивље депоније.

У граду Јагодина прерада грађевинског отпада није присутна. Гвожђе је једини материјал, који се до сад издвајао и искоришћавао у занемарљивим количинама. У досадашњој пракси израде планске документације сем одлагања на привремене депоније токови ове врсте отпада се нису пратили. Тачна евиденција о врсти, количини и пореклу ове врсте отпада не постоји. Привремена локација за одлагање грађевинског отпада постоји, али је неуређена. Грађевински отпад се одлаже и на дивље депоније.

Катастар дивљих депонија

Јагодина има велику површину под нехигијенским сметлиштима која не задовољавају основне критеријуме од значаја за заштиту животне средине. До скоро градска званична депонија у Кабловској улици, као највеће сметлиште није санирана и рекултивисана иако је издато решење за то од стране инспекције за заштиту животне средине још 1999. год. На територији општине идентификовано је још 17 локација под дивљим депонијама:

Добра вода (поред пута Добра вода),
Јагодина – не постоје подаци о локацији,
Кончарево – на обали В. Мораве – 120 м²,
Рибаре- у близини моста на В. Морави – 100 м²,
Рибаре 2 – у близини моста са Глоговачке стране – 400 м²,
Шантровац – у близини моста на Белици,
Белица – у насељу на обали Белице,
Драгоцвет – уз сеоско гробље – 150 м²,
Дражимировац- на путу Дражимировац – В. Поповић,
Дубока- поред пута за село Дубока 200 м²
Дубока 2 – у селу испод моста,

Глоговац – у селу испод моста,
Мајур – код фабрике Каблова – 180 м²
Мишевић – поред пута за село Мишевић,
Штипље – у селу испод моста у потоку,
Шуљковац – на улазу у село у кориту реке,
Винорача – поред пута уз Штипанску реку.

На поменутих сметлиштима се углавном налазе комунални отпад, индустријски, метални, грађевински, амбалажни, а понегде билошки, гуме и пепео. Није још увек покренут поступак санације површина под сметлиштима.

Морфолошки састав комуналног отпада за општину Јагодина дат је на бази података од ЈКП „Стандард“ -Јагодина о врсти отпада из домаћинства као и врстама инертног отпада из индустрије за 1994. годину. Количина комуналног отпада креће се око 145 м³/дневно некомпактованог, а индустријског око 65 м³/дневно некомпактованог. Отпад се износи 22 дана месечно.

Подаци о Регионалној депонији

Према Националној стратегији упављања отпадом коју је усвојила Влада републике Србије 2003.године, и ревидирала 2009, предметни регион, означен бројем 20 обухвата Јагодину, Ћуприју, Параћин, Ражањ и Деспотовац. Све наведене општине још увек нису потписале споразум о формирању региона, али су пројектанти узели у обзир захтеве Инвеститора, као и чињеницу да Национална стратегија представља основ за формирање региона.

Процес припреме и израде документације за Регионални центар, започет је потписивањем уговора између града Јагодина и „ ПОРР – WEPNER & WEBER ENVIRONMENTAL ТЕХНОЛОГИЕС“ о стратешком партнерству за поверавање обављања комуналних делатности, уз улагање финансијских средстава у изградњу објекта за обављање комуналних делатности. Новоизграђена санитарна депонија «Гигош» у складу са претходним, преузима улогу регионалног центра.

Изградњом Регионалног центра за сакупљање, селекцију и одлагање комуналног чврстог отпада, грађевинског отпада из привреде на локацији „Гигош“ у Јагодини, трајно се решава проблем диспозиције отпада на простору општине Јагодина, али и других општина Поморавског округа (Јагодина, Рековац, Ћуприја и Параћин) уз примену савремених принципа одлагања, селекције и кампостирања, којима се не загађује природна средина.

Локација регионалне депоније се налази на око 13 км северозападно од Јагодине на локацији „Гигош“ на брдском подручју шумског газдинства „Јужни Кучај“- Деспотовац, односно Шумске управе Јагодина-Београд. На Регионалном центру „Гигош“ у Јагодини предвиђен је третман неопасних врста комуналног и индустријског отпада, као и прихват кабастог кућног отпада. Упоредо са изградњом одлагалишта отпада изграђен је Центар за селекцију у близини постојећег сметлишта (на 500 м од њега) у индустријској зони у Кабловској улици.

За простор предметног региона не постоји план управљања отпадом и не постоји програм примарне селекције. Пројектом изградње регионалног центра „Гигош“ предвиђено је да се одређене компоненте отпада примарно издвајају на резервним платоима, док се преостали мешани отпад отпрема на погон за ручно механичку селекцију секундарних сировина.

Опасан отпад – медицински, фармацеутски, амбалажни, индустријски и други, се у потпуности не третира и складишти на прописан одговарајући начин. Због тога је неопходно спровести институционална, законодавна и систематска подршка у примени важећих закона и европских стандарда, како би се сачувала животна средина и здравље људи.

Пречишћавање градских и индустријских отпадних вода

Отпадне воде из домаћинства и индустрије канализационом мрежом се одводе до Централног постројења за пречишћавање отпадних вода у Пањевачком Риту. Канализационом мрежом је покривен град и насеље Трнава. Села нису прикључена на канализациону мрежу.

Основни циљ обраде отпадних вода је смањење садржаја органских материја биолошким методама пречишћавања. Потпуно природним начином прераде, без употребе

хемијских средстава, из отпадне воде се може одстранити 85% – 95% органске материје, бактерија и вируса.

Централно постројење је димензионисано за хидрауличко оптерећење тј. максимални дневни проток воде од 405 л/с. Ово још увек задовољава потребе града јер је просечни дневни проток воде на улазу око 250 л/с. Пројектовано је да обезбеди потребан степен пречишћавања тако да квалитет излазне воде задовољава критеријуме прописане за упуштање у реку Белицу. Просечни дневни проток пречишћене воде на излазу, односно количина воде која се упушта у Белицу је око 170 л/с.

Пречишћавање отпадних вода на ЦППОВ одвија се у три фазе:

примарна – основна обрада

секундарна - процес активног муља

терцијална - анаеробна стабилизација муља

Количина отпада са ЦППОВ након свих фаза прераде који се свакодневно одвози на депонију износи од 5 м³ до 10 м³ у периодима када се процес прераде неометано одвија. Може се рећи да се годишње са ЦППОВ на депонију одвезе око 2500 т отпада од тога око 500 т песка и другог неорганског отпада.

Централно постројење за пречишћавање отпадних вода није у потпуности завршено тако да се трећа фаза обраде одвија само делимично. Изградњом осталих делова ЦППОВ било би омогућено одвијање комплетног процеса прераде отпадних вода што би битно утицало на смањење количине отпада.

Анаеробним третманом органског муља може се постићи разградња до стабилизованог производа. Финални продукти били би метан - горући гас, угљендиоксид и биомаса. Количина чврсте материје за одлагање била би знатно мања и у одређеној мери би се постигла дезинфекција преврелог муља. Енергија добијена из метана могла би да задовољи 70 – 90% потреба за енергијом на самом систему. Остатак чврсте фазе који није разграђен метановом ферментацијом могао би се употребити као пољопривредно ђубриво или као гориво након исушивања и пресовања у брикете. Предуслов за овакво искоришћење продуката прераде отпадних вода је да улазна вода буде одговарајућег квалитета и да не садржи токсичне супстанце и тешке метале. То би било могуће када би све индустрије које упуштају отпадне воде у градски колектор имале одговарајући предtretман којим би биле уклоњене све супстанце које могу штетно утицати на процес прераде.

ЈП „Стандард“ нема тачну евиденцију индустрија које упуштају отпадне воде у канализацију. Према саставу отпадне воде која улази у систем а често је јако агресивна и токсична или садржи перје крв и масти, може се закључити да већи број индустрија без дозволе упушта отпадне воде у градску канализациону мрежу. Процес прераде зато често није могућ па је тешко дати прецизне податке о продукцији отпадног муља.

У функцији унапређења градског система за пречишћавање отпадних вода и побољшања свеопште санитације насеља урађен је Генерални пројекат са Претходном студијом оправданости сакупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода насеља општине Јагодина, 2008. године, Београд, Водоинжењеринг.

Гробље за угинуле животиње

У захвату плана не постоји локација за сахрањивање угинулих животиња. Званични подаци указују на то да кланице имају директан уговор са Кафилеријом «Фабим – Напредак» из Ћуприје, мада добар део угинулих животиња и кланичног отпада заврши на сметлиштима.

Према Правилнику о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла, ветеринарско-санитарним условима за изградњу објеката за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице (Службени гласник РС, бр 31/2011)нешкодљиво уклањање животињских лешева и отпадака животињског порекла врши се прерадом у објекту за прераду животињских лешева и отпадака животињског порекла (кафилерије). Кафилерија "ФАБИМ - Напредак " у Ћуприји, треба да врши преузимање отпада из објеката за клање животиња и објеката за прераду меса са територије града Јагодина. Извршено је њено проширење капацитета, осавремањавање технологије и заштите животне средине. Пошто је ова фабрика близу извора отпада, на територији општине Јагодина није неопходно предвидети посебну

локацију која ће вршити функцију откупно сабирног центра угнулих животиња и њихових остатака.

Потенцијали комуналне опремљености града Јагодине:

- град Јагодина је приступио процесу регионализације у систему управљања комуналним отпадом – изграђена је регионална депонија Гигош,
- уведен процес сепарације изградњом рециклажног центра – Центра за сепарацију,
- идентификован је катастар дивљих депонија,
- постоји централни систем за печишћавање отпадних вода на који је прикључен већи број привредних субјеката,
- градско подручје је покривено канализационом мрежом,
- у изради је локални план управљања отпадом који ће дефинисати начин третмана и токове управљања свих врста отпада, у градском подручју,
- спремност локалне самоуправе и овлашћених кадрова и институција да се баве проблемом побољшања комуналних услова на нивоу општине Јагодина.

Ограничења:

- недовољна покривеност територије фекалном канализацијом и водоводном мрежом,
- неадекватно управљање отпадним водама на фармама, које изливају директно фекалије и стајњак у водоток или имају непрописне септичке јаме поред водотокова, које се непрописно празне,
- смањен капацитет система за пречишћавање отпадних вода, терцијарни сектор није у функцији, тако да настаје већа количина отпада; губи се енергија која би се стварала из рада терцијарног сектора (анаеробни третман органског муља),
- систем управљања отпадом није на завидном нивоу, отпад се не сортира и не - рециклира у потпуности, недовољна покривеност подручја системом прикупљања отпада,
- није извршена санација и рекултивација сметлишта,
- друге врсте отпада (опасан, грађевински, медицински, амбалажни, фармацеутски, индустријски и др.) се у потпуности не третирају на адекватан начин, обично завршавају на депонијама или се непрописно баца у водотокове или на дивље депоније,
- низак ниво свести о комуналној хигијени насеља.

3.1.5. ЖИВОТНА СРЕДИНА, ПРЕДЕЛИ, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРИРОДНА ДОБРА И ПРЕДЕЛИ

3.1.5.1. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине, уређење и унапређење предела

Према простроној диференцијацији животне средине подручје, а узимајући у обзир постојеће стање животне средине и тренд у наредном периоду, Јагодина припада подручју загађене и деградиране животне средине.

Подручја загађене и деградиране животне средине (локалитети са прекорачењем граничних вредности загађења, урбана подручја, подручја отворени копова, јаловишта, депоније, коридори аутопутева, водотоци четврте и «ван класе» са негативним утицајем на човека, биљни и животињски свет и квалитет живота. За ову категорију треба обезбедити таква решења и опредељења којима се спречава даља деградација и умањују ефекти ограничавања развоја. Потребно је санирати и ревитализовати деградиране и угрожене екосистеме и санирати последице загађења, у циљу стварања квалитетније животне средине. Овој категорији најугроженија подручја припада и подручје града Јагодине.

Постојеће стање елемената животне средине

Карактеристике и стање животне средине града Јагодине, резултат је не само природно историјских промена (геолошких, геоморфолошких, климатских и др.) већ у великој мери и промена спроведених и изазваних од стране човека, рационалних и нерационалних односно стихијских. Утицај човека је имао и има за последицу измене лика ових предела и нарушену биолошку стабилност.

У оквиру редовног мониторинга који врши РХЗРС из Београда, прате се параметри који показују квалитет воде реке В.Мораве, Лугомира и Белице. ЈКП «Стандард» квартално мери квалитет воде реке Белице пре упуштања воде у систем за пречишћавање и после

испуштања пречишћене воде. Повремено се од стране ЈКП «Стандард» контролише и квалитет воде реке Лугомир.

Основни **еколошки проблеми** дати су кроз сагледавање потенцијалних узрочника загађења медијума животне средине – ваздуха, земљишта и воде.

Ваздух

Ваздух на подручју града Јагодина загађују:

- индивидуална ложишта домаћинстава, односно мање котларнице стамбених објеката и јавних служби, које ваздух загађују током зимског периода године (за огрев се користи дрво и угаљ);
- саобраћај дуж државних путева првог реда ауто пут Београд – Ниш, државни путеви другог реда са укрштањем на територији општине чине „саобраћајно чвориште“ (у чијој непосредној близини долази до незнатно повећане концентрације сумпордиоксида, угљен-монооксида, азотних оксида, формалдехида, дима, чађи и олова, као последица издувних гасова из моторних возила), као и дуж локалних путева без коловозног застора (повећана запрашеност јавља се током сушних летњих месеци);
- застарели технолошки процеси у индустријским зонама који могу емитовати штетне гасове (угљендиоксид, натријумдиоксид и сумпордиоксид) у околину,
- позајмишта камена и каменоломи техничко-грађевинског камена (на локалитетима где се врши експлоатација техничко-грађевинског камена јавља се повећана запрашеност ваздуха, која највише зависи од интензитета и правца дувања доминантних ветрова, околног рељефа и климатских прилика у одређеном делу године);
- депоније и сметлишта комуналног отпада представљају незнатне загађиваче ваздуха, с обзиром на мање количине одложеног отпада на овим локалитетима на подручју Плана;
- пољопривредни отпад одложен у двориштима сеоских домаћинстава представља проблем нарочито током летњих месеци, услед високих температура ваздуха и слабије проветрености подручја.

Континуирано праћење загађености ваздуха (концентрације сумпордиоксида, натријумдиоксида, чађи и суспендованих честица са тешким металима и другим елементима) на подручју плана се не врши, али повремено долази до угрожавања ваздуха због поменутих активности.

Земљиште

Загађење земљишта на подручју општине се одвија на ширем простору и различитим типовима загађења. Земљиште је деградирано због:

- примена вештачких ђубрива и средстава за заштиту биља у пољопривреди свакако доприноси измени физичко-хемијских карактеристика земљишног покривача, имајући у виду да се око једне трећине вештачких ђубрива кумулира у земљишту, а тај проценат приликом примене пестицида износи скоро 70%;
- сметлишта и депоније чврстог отпада у насељеним подручјима такође представљају значајнији фактор загађивања земљишта, ако се узме у обзир да се штетне материје приликом разлагања отпада инфилтрирају у педолошки супстрат, доприносећи такође и нарушавању визуелно-естетских карактеристика пејзажа;
- деградацији земљишта доприносе и напуштена позајмишта камена и каменоломи техничко-грађевинског камена, с обзиром да нису спроведене неопходне мере санације и рекултивације ових простора након њиховог експлоатисања, сходно мерама и условима заштите ових врста објеката према закону;
- експлоатацијом шљунка на више локација у захвату, скида се добар део обале, нарушава се живи свет обале и загађују вода и земљиште,
- на деградацију земљишта утичу саобраћајне активности (претежно у путном појасу државних путева, услед таложења честица олова које се продукују путем издувних гасова моторних возила и заслањивања земљишта, као последица посипања соли натријум-хлорида ради одржавања путева током зимске сезоне), односно активности у функцији туризма (изградња туристичких објеката на пољопривредном земљишту, одлагање отпада од стране туриста, али и грађана на за ту сврху непредвиђеним локацијама),

- загађењу доприноси и лоша санитација руралног подручја као упуштање фекалија и стајњака из мнобројних фарми директно у воду и земљиште, беза адекватног третмана поменутог органског отпада,
- непланском изградњом различитих објеката и инфраструктуре, често уз непримерено укопавање, засецање и неадекватно препланирање природног терена, без довољно пажње према педолошком покривачу и вегетацији.

Контрола квалитета земљишта у оквиру редовног мониторинга се на територији општине не врши. На захтев пољопривредника, појединачно, по потреби, а са циљем да се утврди плодност и хемијски састав земљишта упућују се налази Пољопривредном институту у Јагодини, на основу чега се наменски врше испитивања појединачних узорака земљишта са одређених парцела.

Вода

Воде на подручју града Јагодина у извесној мери су загађене, иако постоји централни систем за пречишћавање отпадних вода на који су углавном прикључени већи гиганти (сем Јухора) и градска кишна и фекална канализација. На то указује и чињеница да постоје проблеми у приобаљу који изазивају директно загађење водотокова.

Према програму систематског испитивања квалитета вода РХМЗС, општи параметри квалитета вода испитују се за В. Мораву на х.с. Варварин, х.с. Багрдан и х.с. Љубичевски мост, реку Балицу на х.с. Јагодина, реку Лугомир х.с. Јагодина, дванаест пута годишње.

Квалитет вода на територији Јагодине приказан је у наредној табели (табели бр.1 Квалитет вода на територији града Јагодине у 2009.год (РХМЗ)

Табела бр 1: Квалитет вода на територији града Јагодине у 2009.год (РХМЗ)

	<i>В. Морава (Багрдан)</i>	<i>Белица</i>	<i>Лугомир</i>
Показатељ	класа		
Растворени кисеоник	I	VK	I
Процент засићења кисеоником	VK	VK	VK
БПК-5	III	IV	III
ХПК	I	IV	I
Степен сапробности	II	-	-
Најверватнији број коли-клица	-	IV	IV
Суспендоване материје	VK	VK	III
Растворене материје	I	II	II
ПХ	II	I	II
Видљиве отпадне	I	I	I
Боја	III	III	I
Мирис	I	VK	I
Стварна класа	III/ IV	VK	III/ IV
Захтевна класа	IIV	IIV	IV

Податак за Белицу приказан је са пункта пре упуштања у систем за пречишћавање, тако да након испуштања система квалитет воде реке Белице припада III класи.

Воде територије града Јагодине угрожавају:

- директна уливања отпадних непречишћених вода, фекалија и других загађујућих материја из субјеката који немају предtretман у реципијент и уливања посредним путем преко процедурних вода, кроз земљиште,
- непостојање адекватне и потпуне санитације насеља, посебно у руралном подручју,
- различит отпад и отпадне материје који се налази у директном контакту са водом, или преко процедурних вода са сметлишта кроз земљиште, отпадне загађене воде доспеју до природних текућих вода, посебно су угрожена изворишта (бунари) у оквиру изворишта Рибаре са евидентираним загађивачима у оквиру уже зоне заштите – пластеници, стамбени објекти и депније,

- употреба пестицида у пољопривреди доводи до загађења подземних и повшинских вода неорганским и органским ђубривом,
- атмосферске воде које се сливају са изграђених, посебно коловозних и паркинг површина,
- експлоатација шљунка – преко моторних возила из којих се излива нафта,
- фарме и мини фарме које су лоциране дуж тока реке Лугомир из којих стајњак несавесно доспева у Лугомир.

Природна загађења вода манифестују се код већине водотока, али не утичу битно на њихове класе док су антропогена загађења пресудна за угроженост површинских и подземних вода (које прихватају непречишћене отпадне воде). У реку Лугомир доспевају органске фекалне материје са фарми дуж десне обале и отпадне воде предузећа Јухор. Јагодинска пивара такође испушта отпадне воде у реку Лугомир и до сада је неколико пута била узрочник помора рибе.

Извориште „Рибаре“ снабдева водом за пиће град и велики број околних села. Озбиљан проблем представља често стварање дивљих депонија шута, комуналног отпада и животињских остатака на подручју обухваћеном зонама санитарне заштите Изворишта. Загађивање подземних вода је, пре свега, последица неадекватног третмана септичких јама у свим сеоским насељима. Новији објекти, било да је реч о фармама или стамбеним објектима, имају непропусне септичке јаме које се периодично празне.

Бука за потребе израде плана није мерена. Главни извори буке је саобраћај на главним друмским саобраћајницама у насељима. Редовни мониторинг буке није успостављен.

Потенцијали града Јагодине по питању заштите животне средине:

- постоји систем за пречишћавање отпадних вода који је у функцији,
- иницирано је решавање проблема отпада на свим нивоима укључивањем у систем регионализације;
- спремност локалне управе да се систематски бави одрживим развојем општине према принципима заштите животне средине,
- покренуте иницијативе на општинском нивоу уз помоћ еколошких организација и удружења, у виду разних развојних пројеката који су засновани на принципима заштите животне средине (Акциони план управљања отпадом градских и сеоских подручја, изградња санитарне/регионалне депоније, рециклажног дворишта, Интегрални катастар загађивача општине Јагодина...).

Ограничења:

- низак ниво свести грађана и слаба обавештеност о проблемима заштите животне средине; нема маркетиншког приступа,
- непостојање или недовољна изграђеност комуналне инфраструктуре (пре свега фекалне канализације у руралном сектору),
- бројне дивље депоније које загађују земљиште и воде,
- загађени речни токови и подземне воде, као и угрожено извориште водоснабдевања може прерасти у велики еколошки проблем – немогућност водоснабдевања (неисправна вода за пиће), помор живог света текућих вода и сл.,
- бројна јаловишта, девастирани простори, позајмишта, шљункаре и нерекултивисани простори представљају лошу слику пејзажа и деструктивно делују на земљиште, воду и ваздух,
- конфликти појасеви и зоне које емитују повећану концентрацију полутаната (сумпор диоксид, угљенмоноксид, чађ, тешке метале) из мотора са унутрашњим сагоревањем (саобраћајна чворишта и фреквентни правци) као и извори буке,
- дивља градња и ширење урбанизације без адекватног претходног сагледавања последица изазива бројне проблеме у животној средини,
- непостојање систематског праћења стања животне средине, нема мониторинга,
- недовољна (или је нема) документационе основе за адекватно управљање животном средином.

3.1.5.2. ЗАШТИТА УРЕЂЕЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ, БИОДИВЕРЗИТЕТА И ПРЕДЕЛА

Заштита природног наслеђа

На основу документације Завода за заштиту природе Србије, као и увидом у централни регистар заштићених природних добара, констатовано је да се на територији која је обухваћена границама ПП града Јагодине налазе следећа **заштићена природна добра**:

Споменик природе «Парк Учитељске школе» у Јагодини, за које је скупштина града Јагодине донела Одлуку о заштити Споменика природе «Парк Учитељске школе – Јагодина», бр. 011-19/04-01 Од 18.05.2004.,

Споменик природе «Градски парк Ђурђево брдо» у Јагодини, за који је скупштина града Јагодине донела Одлуку о заштити Споменика природе «Градски парк Ђурђево брдо», бр. 011-21/04-01, од 18.05.2004.

Специјални резерват природе «Брзанско моравиште» у поступку је заштите код надлежног Министарства. Укупна површина заштићеног добра (II и III зона заштите) износи 64,75 66 ха од је на територији града Јагодине 49,8 ха. Од укупне површине под природним добром 41 38 51 ха налази се у режиму II степена заштите, а 23 37 15 ха у III степену заштите.

Специјални резерват природе је подручје са неизмењеним или незнатно измењеним природом, од нарочитог значаја због јединствености, реткости или репрезентативности, а које обухвата станиште угрожене дивље врсте биљака, животиња и гљива, без насеља или са ретким насељима у којима човек живи усклађено са природом, намењено очувању постојећих природних одлика, генског фонда, еколошке равнотеже, праћењу природних појава и процеса, научним истраживањима и образовању, контролисаним посетама и очувању традиционалног начина живота.

Категорија природног добра према националном законодавству и класификацији светске уније за заштиту природе IUCN:

I категорија – заштићено подручје међународног, националног, односно изузетног значаја.

IUCN Category IV: Habitat/Species Management Area (IV категорија – подручје којим се управља у циљу очувања врста и станишта) – подразумева заштићено природно добро у коме се проводе одговарајуће мере заштите и интервенције у циљу унапређења статуса појединих врста и станишта.

Ово природно добро нема међународни статус.

Резерват «Брзанско моравиште» је једно од поседњих очуваних мочварних станишта у долини Велике Мораве. То је природна мртваја настала на просотру старог меандра реке Мораве, где су се и поред одређенг антропогеног притиска сачувале основне вредности мочварног екосистема. Остала влажна станишта уз В. Мораву су у највећој мери исушена и претворена у обрадиве површине. Мали број преосталих бара и мртваја је углавном девастиран експлоатацијом шљунка или је претворен у одлагалишта отпада. Из тог разлога први значај овог простора се може која би требало да обезбеди функционалну повезаност еколошких елемената уз цели ток В. Мораве, односно еколошку повезаност Подунавља, Поморавља и централних делова Србије.

Географски положај природног добра: Брзанско моравиште се налази у Поморављу између села Брзан и Милошево у близини Баточине. Већим делом припада граду Јагодини (49 68 17 ха), КО Милошево, а мањи део се налази на територији општине Баточина КО Брзан (15 07 54 ха). Надморска висина резервата је око 105 м надморске висине.

Границе природног добра: Природно добро препознатљиву просторну целину потковичастог изгледа који представља стари меандар Мораве. Почетна тачка границе Специјалног резервата природе представља чворну тачку у којој се додирују катастарске парцеле бр. 4984 КО Брзан и 240/1 КО Милошево. Од те тачне границе се прати у смеру казаљке на сату границама парцеле које улазе у заштићено природно добро, а то су : КО

Брзан: 4413, 4391, КО Милошево: 656 (праати канал до уливања у Мораву), 47, 71, 70, 69, 66, 65, 62/2, 62/1, 61, 58/1, 58/2, 57, 54, 53, 50, 49, 46, 45, 41, 40, 35, 34, 33, 32, 31, 30, 29, 28, 27, 26, 25, 24, 23, 22, 21/2, 21/1, 4937/2 (поток), 291, 293, 300, 305, 306, 310, 311, 316, 317/1, 325/1, 388, 385, 384, 382, 379, 373, 376/1, 375/1, 374, 371, 370, 369, 367, 366, 365, 362, 361, 356, 357, 354, 353/2, 353/1, 353/3, 468, 471, 474, 475/2, 475/1, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 870/2, 462/3, 462/1, 462/2, 463/2, 463/1, 463/3, 467, 389/5, 389/4, 389/10, 389/9, 389/8, 389/7, 389/6, 389/2, 299, 294, 274, 273, 240/1.

Целокупно земљиште обухваћено резерватом се налази у приватном власништву.

Реферална карта 3: Туризам и заштита простора Р 1:50 000.

На предметном подручју постоје и стара стабла – записи, која нису посебно заштићена Законом. Међутим, због својих посебних вредности ова стабла захтевају одређена мере заштите, те је неопходно планирати њихову заштиту, како појединачних стабала, тако и њихове непосредне околине. Под тим се подразумева одређивање заштитне зоне око стабала као и покретање оних активности које неће угрозити раст и развој стабла.

На предметном подручју су следећа стабла заштићена као:

Споменик природе «Храст Коче Капетана» у Кочином селу, за који је Скупштина града Јагодине донела Одлуку о заштити стабла «Храст Коче Капетана», бр.011-12/97-01.

Природни споменик «Стабло храста лужњака (*Quercus robur. L*), у селу Коларе, за које је СО Јагодина донела Одлуку о заштити «Стабла храста лужњака (*Quercus robur. L*),» бр. 633-2/70-3/1.

На основу Уредбе о еколошкој мрежи (Сл.гласник РС, бр.102/10) на предметном подручју је идентификовано:

- СРП Брзанско Моравиште у поступку заштите. Због значајног мочварног подручја и станишта великог броја птица, ово подручје има потенцијал да уђе у мрежу значајних миграторних токова птица селица од националног и међународног значаја.

Заштита биодиверзитета

Разнолики биљни свет који се јавља у Поморављу резултат је разних физичко географских услова почев од топографских, педолошких, климатских до хидролошких и других особина овог краја. Највећи комплекс шума налазе се у Кучајским планинама, а затим на Јухору и Црном врху. У структури шумске вегетације заступљени су као доминантни лишћари - буква, храст и др., а од четинара јела смрча, бели и црни бор. У шумама и шумарицама овог краја има доста дивљачи. Најчешћи су зец, лисица, јазавац, док се вук врло ретко среће. У рејону побрђа, с обзиром на конфигурацију терена, шумске и травнате површине, доминира крупна дивљач као што су дивље свиње и срне. Заступљене су затим и птице јаребица, препелица, шумска шљука, а у одређеним рејонима и фазани. По напуштеним меандрима Велике Мораве и барама поред осталих река има доста барских птица, дивљих пловки и дивљих гусака.

Велика Морава је од свих река овог краја најбогатија рибом. Заступљени су мрена, шаран, клен, смуђ и кркуша, а од крупније рибе сом. У Ресави има и пастрмке, док је у Сисевцу на изворишту Црнице подигнут модерно уређен рибњак за одгајање пастрмки.

Специјални резерват природе «Брзански Моравиште» чине очувана мочварна и влажна станишта која представљају рефугијуме за многе Законом заштићене биљне и животињске врсте, пре свега птице. Значај овог подручја огледа се у томе што су многе баре, мртваје и друга влажна станишта исушена претворена у обрадиве површине, или су девастирана експлоатацијом шљунка или су претворена у сметлишта. Значај поменутог мочварног подручја се огледа и у томе што повезује у еколошком смислу Подунавље, Поморавље и централну Србију. Посебну важност ово подручје има са аспекта заштите птица мочварица, јер чини део коридора миграције, али обезбеђује и услове за гнездење многих ретких и заштићених врста птица. На Брзанском моравишту редовно борави 59 строго заштићених врста птица од којих се 29 и гнезди на овом локалитету. Исто тако оно је и репродуктивни центар за више врста водоземаца и

гмизаваца. Флора и вегетација овог подручја, као и већина у долини В. Мораве, је претрпела знатне измене услед антропогеног утицаја, али и даље има велики значај у погледу заштите водене вегетације.

Резерват има и заштитну зону која би обухватала унутрашњост потковице моравишта (Рдошинско поље) и појас од 50м од спољне границе заштићеног подручја. У заштићеној зони је забрањена изградња индустријских објеката и експлоатација речних седимената и минералних сировина.

Потенцијали Јагодине по питању биолошке разноврсности и природног наслеђа заснивају се на следећем:

- подручје Јагодине поседује прилично разноврстан биљни и животињски свет услед хетерогених морфолошких, педолошких, геолошких и хидролошких карактеристика,
- валитетне шумске састојине, појединачна стара стабла и влажна станишта имају велики значај у очувању биолошке разноврсности подручја,
- окренут поступак заштите Специјалног резервата Брзанско моравиште, као веома значајног влажног станишта – резервата,
- лажна станишта дуж В. Мораве представљају значајан еколошки коридор за многе птице које мигрирају, као и гнездилиште за многе мочварице,
- остојање иницијативе на локалном и институционалном нивоу за израду програмско планске документације као основа заштите.

Ограничења су многобројна и односе се на:

- неспровођење установљених мера и режима заштите природног наслеђа,
- слаба примена активних мера заштите природних добара, недостатак информисаности о природном богатству подручја, неинтегрисаност природних капацитета са појединим аспектима развоја (туризам, спорт, рекреација, привреда...),
- простори заштићене природе, споменици културе са својим окружењем (који су свакако и потенцијал овог простора), стандарди квалитета средине као и све друге вредности, локалног или регионалног карактера, нису још увек препознате, истражене и валоризоване, што је неопходно при избору развојних програма,
- евидентирана директна угроженост значајних и важних станишта и врста, непланском експлоатацијом природних ресурса, исушивањем станишта и антропогеним загађењем.

Уређење и заштита предела

Функција предела је да обезбеди ексклузивност и препознатљивост одређеног подручја. Хетерогеност природних и стечених карактеристика сврстава подручје града Јагодине у урбани рејон са елементима ратарско равничарски макрорејона у залеђу (периурбана пољопривреда). Град Јагодина, индустријски центар средње величине, лежи у долини В. Мораве одакле се према истоку благо дижу масиви Кучаја и Хомоља, и ка западу огранци Јухора, Гледића и Црног врха. Доминира равничарско пољопривредни крај. Крајолик допуњује долина В. Мораве, која се простире од југоистока према северозападу, као и бројне њене притоке.

Уређење и заштита предела, очување изворности и препознатљивости краја и свих његових карактеристика је важан фактор развоја општине.

Потенцијали у оквиру заштите и уређења предела су:

- постојање препознатљивости предела Јагодинског поља посебно као сегмента моравског краја и насеља уз В. Мораву – од урбаног до ратарског домаћинства,
- карактеристике рељефа, климе, биљног света и др. природних одлика утичу на формирање мозаичности предела као потенцијала развоја.

Ограничења

- деградација предела услед урбанизације и непланске градње, изградње инфраструктурних система, експлоатације минералних сировина, депоновањем смећа, девастацијом и исушивањем водених станишта,
- хомогенизација предела која настаје услед интензивирања и повећања притиска урбанизације, што доводи до нестајања биодиверзитета (предеоног, екосистемског и специјског);
- конверзијом пољопривредног и шумског земљишта, изграђивањем и коришћењем простора који не уважава регионалне и локалне специфичности;
- одсуство проблематике предела у законској и планској регулативи,

- непостојање свести о значају и вредностима предела како у стручној тако и у широј јавности.

3.1.5.3. ЗАШТИТА КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Простор града Јагодина садржи богато градитељско наслеђе, које сведочи о значајним дометима становништва, не само у области градитељства, већ и о културном, историјском и економском развоју у дугом временском периоду, од праисторије до данашњег доба. Као вишеслојна историјска и културна баштина, непокретна културна добра чувају се и уграђују у развојне перспективе посебним третманом у просторно-планској документацији.

Потенцијали

Богатство и разноврсност културних добара, највише заступљених у виду споменика културе и просторно културно историјских целина; могућност интегрисања заштите и туристичке презентације културног наслеђа са природним наслеђем планског подручја

- Значајана и непокретна културна добра представљају велики потенцијал у туристичкој понуди
- Непокретна културна добра треба штитити интегрално са простором у коме се налазе и третирати их као развојни потенцијал подручја општине Јагодина.

Ограничења

- слаба доступност непокретних културних добара услед неразвијене путне мреже лошег квалитета, као и осталих инфраструктурних система;
- недовољно спровођење заштите, конзервације или обнове културних добара у протеклом периоду;
- недовољна истраженост непокретних културних добара;
- недовољна интеграција заштите културног и природног наслеђа;
- недовољна туристичка и медијска презентација потребна за развој туризма;
- низак ниво свести у погледу вредности и заштите културне баштине.
- недовољна финансијска средства за потребе истраживања, одржавања и унапређења НКД
- недостатак одговарајуће институционалне, организационе и планске подршке
- недовољно развијена и јасна стратегија развоја

3.1.5.4. ЗАШТИТА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТА ОД ПРИРОДНИХ НЕПОГОДА

СНАГЕ (постојеће)	СЛАБОСТИ (унутрашње)
<ul style="list-style-type: none"> • Сеизмичка рејонизација и стриктна примена стандарда асеизмичког пројектовања објеката и инсталација • Постојање система за одбрану од града, пасивну и активну заштиту од поплава, Планова заштите шума од пожара • Постојање институционалног оквира, јавна предузећа, оперативно-методолошки центри. • Постојање стручних кадрова са вишегодишњим искуством у заштити од природних непогода • Пораст свести о потреби планирања заштите од природних непогода на локалном нивоу 	<ul style="list-style-type: none"> • Непотпуност и недоступност информација о ризицима од могућих природних непогода, као и о последицама које могу изазвати (недовољно учешће јавности "публиц партиципацион") • Недовољан капацитет локалних органа, стручних служби и консултаната за савремени приступ управљању ризицима од природних непогода • Непостојање мониторинга природних, природно-антропогених и антропогених процеса у циљу заштите од природних непогода • Неодговарајући законски оквир и недостатак адекватних законских и техничких регулатива • Непостојање јединствене базе података о просторном размештају одређених природних непогода, односно дереминисање потенцијално критичних зона
МОГУЋНОСТИ (развојни потенцијали)	ПРЕТЊЕ (развоју)
<ul style="list-style-type: none"> • Опредељеност државе да користећи европска искуства уведе систем управљања природним непогодама у свим ситуацијама и на свим нивоима • Пораст свести о неопходности спровођења анализе, детерминисања и управљања ризицима од природних непогода на свим нивоима • Увођење норми и стандарда ЕУ којима се обезбеђује квалитет и савремени приступ 	<ul style="list-style-type: none"> • Даљи негативан утицај антропогеног фактора на деградацију природних услова, глобалне климатске промене и њихов утицај на повећање учестаности и интензитета природних непогода • Неусаглашено секторско планирање и слаба координација надлежних институција, служби и организација • Недостатак финансијских средстава за развој, опремање и обуку надлежних органа,

<ul style="list-style-type: none"> • управљања ризицима од природних непогода • Институционализовање система одбране од природних непогода. Примена европског модела који подразумева успостављање система за управљање кризама • Формирање Фонда за заштиту од природних непогода 	<ul style="list-style-type: none"> • служби и јединица укључених у управљање ризиком • Неразумевање и одсуство воље за реамбулацију базних подлога (карта сеизмичке активности, ерозије земљишта, плављених зона, катастри клизишта, бујичних токова, противбујичних објеката, противпожарна карта, хазарда...) и примену савременог приступа управљању ризиком од природних непогода
---	---

Са аспекта потенцијалног хазарда од елементарних непогода подручје је изложено, у првом реду, опасностима од атмосферских непогода, поплава, одроњавања и клизања земљишта, пожара, земљотреса и др. Присутне су климатске појаве невремена, преко зиме са јаким ветровима, сметовима, снеголомовима и др., а преко лета са електричним пражњењима, олујама, бујицама и др. Учесталост елементарних непогода је значајно већа на контакту ободних делова котлина и подгорја. Посебан ризик представљају појаве везане за проблеме заштите хидрогеолошког ресурса подземних вода, односно заштиту квалитета речних и изворских вода.

3.1.6. СИНТЕЗНА СВОТ АНАЛИЗА

Основне снаге, слабости, могућности и претње развоју планског подручја су:

ПРЕДНОСТИ -СНАГЕ (унутрашњи фактори који имају позитиван утицај на положај општине Јагодина и креирање регионалних компаративних предности.)

- Географски положај у односу на путне правце регионалног и државног значаја обезбеђује контакте са значајним центрима у окружењу и држави.
- Повољна природни услови (клима, педолошке карактеристике, геоморфолошке карактеристике...) Квантитативно и квалитативно богатство природних ресурса: вода, и плодног тла,
- Плодно пољопривредно земљиште којим доминирају ливаде и пашњаци; повољни природни услови за развој сточарства, воћарства, производњу здраве хране, хране дефинисаног географског порекла, лековитог и шумског биља и пчеларства;
- Ресурси за производњу здраве хране.
- Развијен бренд за одређене (пољопривредне) производе.
- Експлоатација минералних сировина.
- природни ресурси, амбијенталне карактеристике, и положај, и богато културно историјско наслеђе, традиција и етно култура потенцијали су за развој туризма (посебно руралног, спортског- рекреативног, ловног, излетничког и транзитног).
- Очувана животна средина и природне вредности; значајан потенцијал обновљивих извора енергије (хидроенергија, енергија биомасе, соларна енергија).
- Заштићена природна добра националног значаја и друга подручја очуваних природних вредности;
- Туристичке вредности (очуване природне карактеристике, без негативних антропогених утицаја), које пружају могућност за развој више видова туризма (летњег, зимског, транзитног, еколошког, сеоског, етно и др.).
- Постојање планске и стратешке документације и пројеката, као и значајна искуства у спровођењу пројеката на локалном и регионалном нивоу који се финансирају посредством општинских власти, у оквиру међународних програма и донација развоја локалне инфраструктуре.
- коришћење нових и обновљивих извора енергије

СЛАБОСТИ (Унутрашњи фактори који имају негативан утицај на позицију општине)

- Низак степен запослености укупног и радно-способног становништва, неповољна образовна и економска структура становништва.
- Синтетички индикатор развијености је испод нивоа Републике, што подразумева: низак ниво продуктивности рада предузећа, технолошко заостајање привредних погона, недостатак квалификоване радне снаге (нарочито у области технолошких грана индустрије), недовољну регионалну сарадњу предузећа и др.
- Неповољна старосна структура становништва.

- Депопулације на нивоу општине.
- Ниска густина насељености
 - Пад животне и економске виталности руралног становништва и подручја услед одласка младих и радно способних у општинске центре и градове,
- Успорен процес трансформације привреде; недостатак инвестиција и конкуренције; недовољно развијена мала и средња предузећа; низак предузетнички капацитет (непостојање предузећа - локалних привредних лидера); недостатак нових и нестајање постојећих брендова.
- Монолитна привредна структура (са високим учешћем пољопривреде у структури националног дохотка).
- Недовољно изграђена привредна инфраструктура.
- Незадовољавајуће стање локалне путне мреже,
- Временска неравномерност вода (бујични режими и дуги периоди маловођа) која релативизира водно богатство подручја; развијени ерозиони процеси на планинским подручјима;
- Недостатак система управљања отпадом (дивље депоније, непостојање регионалне санитарне депоније и локалних трансфер станица).
- Непотпуна истраженост минералних сировина и других природних ресурса.
- Неадекватно корпоративно управљање, менаџмент и маркетинг.
- Проблем бесправне градње и непоштовање закона из области планирања и уређења простора и изградње.

ШАНСЕ (проистекле из боља употреба снага или умањивање слабости, као и из позитивног утицаја екстерних фактора).

- Развој савремене пољопривредне производње, производње здраве хране, мини фарми специфичних производа, подизање нових плантажа воћа, пластеника и стакленика (за рано поврће и цвеће), производња пољопривредних производа дефинисаног географског порекла; стварање инфраструктуре за обуку пољопривредника.
- Јачање мултифункционалне улоге пољопривреде и руралног простора у привредном и просторном развоју, са умрежавањем у шири систем руралног и регионалног развоја
- Коришћење хидролошких потенцијала (извори природних пијаћих вода највишег квалитета и водени токови највиших класа); под условом еколошке прихватљивости.
- Велики број пројеката у области развоја локалних институција и инфраструктуре.
- Развој центара у мрежи насеља и ревитализација села у складу са објективним потребама; усмеравање демографског развоја.
- Реконструкција и модернизација путне мреже.
- Близина великих урбаних центара (образовање, пласман производа, потенцијално тржиште, заједнички наступи)
- Пословни инкубатори.
- Повећање ефикасности рада локалне самоуправе.
- регионална и међурегионална сарадња.
- Активности различитих фондова и донатора (међународних организација).
- Пораст интереса за активним одморима, сеоски туризам и рекреативну наставу;
- Сарадња са туристичким организацијама у окружењу;
- Пораст интереса за биолошки вредном храном
- обновљен интерес Владе Р Србије за развој пољопривреде, веће интересовање одређених међународних организација за подстицање пољопривреде, веће интересовање донатора за сеоску средину.
- Сукцесивна модернизација и развој електро мреже и објеката; перспективна гасификација у функцији заштите животне средине и рационализације потрошње енергије; примена алтернативних извора енергије; развој савремених телекомуникац. система и услуга.магистрални инфраструктурни коридори
- Повећање површине под шумом, имајући у виду бонитетни састав земљишта и полифункционални аспект коришћења; санација и пошумљавање деградираних (еродираних) површина и девастираних шума.

ОПАСНОСТИ- ПРЕТЊЕ

- Економска нестабилност и недостатак инвестиција

- Демографски фактор (демографско пражњење периферних делова општине и миграције, односно мања заинтересованост младих људи за живот у традиционалним условима).
- Занемаривање концепта одрживог развоја.
- Еколошки фактор (наставак деградације земље, воде и ваздуха, што може утицати и на опште здравље становника).
- Недовољна инвестициона активност.
- Неадекватно решавање проблема локалне инфраструктуре.
- Недостатак стручних кадрова за реализацију потребних пројеката.
- Сива економија.
- Јака конкуренција у области аграра и других привредних грана, из других општина, региона и иностранства.
- Недостатак инвестиција у животну средину; занемаривање концепта одрживог развоја.
- Нерационална потрошња електричне енергије; слаба промоција примене обновљивих извора енергије.
- Јака конкуренција у области привреде, из других општина, региона и иностранства; спор наставак процеса приватизације; недовољна инвестициона активност; -недостатак стручних кадрова за реализацију потребних пројеката; честе промене закона и прописа.

3.2. ПРИНЦИПИ И ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

3.2.1. ВИЗИЈА И ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Визија развоја

До краја планског хоризонта (2025. година - хоризонт приближавања основним циљевима просторног развоја), Јагодина треба да се складно развија на начин усклађен са интересима животне средине, са динамичном привредом заснованом на знању, са пријатним друштвеним и културним окружењем оријентисаним на одржив развој, и да се докаже као пословни, туристички и образовно-културни центар функционалног урбаног подручја државног значаја, са високо развијеним капацитетима за производњу и привлачење инвестиција, са грађанским друштвом активно укљученим у процес одлучивања (уз комуникацију са општинском управом) и са континуираним растом дохотка грађана.

Стратешки развојни приоритети, од којих зависи остваривање визије развоја општине су:

1. Развој малих и средњих предузећа и предузетништва (МСПП);
2. Развој села (рурални развој);
3. Развој услуга за грађане;
4. Развој туризма;
5. Заштита животне средине.

У складу са поменутиим приоритетима развоја, намећу се следећи стратешки циљеви развоја:

1. Оснажити постојећа МСП и основати нова:
 - стимулисати креирање нових бизниса;
 - промовисати развој пословних капацитета;
 - повећати друштвени и културни капитал;
 - развијати средње стручно образовање у складу са потребама тржишта;
 - пружити саветодавну подршку малим и средњим предузећима;
2. Унапредити развој туризма;
 - стимулисати развој туризма
 - унапредити ресурсе
 - промовисати развој туризма
3. Повећати производњу и услуге на селу:
 - стимулисати развој у пољопривреди;
 - стимулисати развој у облаци сеоског туризма;
 - омогућити диверзификацију у сеоским подручјима;
 - унапредити људске ресурсе за развој села;
 - промовисати развој заједница у сеоским подручјима;
 - промовисати образовање (формално и неформално) код младих и здрав стил живота;
4. Унапредити ефикасност и квалитет услуга грађанима од стране локалне самоуправе:
 - унапредити примену информационих технологија у локалној управи;

- унапредити туристички потенцијал општине;
 - унапредити руковођење у локалној управе;
 - унапредити оспособљеност запосленост у локалној управи;
 - градити партнерске односе између локалне управе, привреде и грађанског друштва;
5. Обезбедити заштиту природних ресурса и промовисати одрживи развој:
- подићи ниво информисаности и јавне свести;
 - унапредити очување природних ресурса;
 - обезбедити одрживо управљање отпадом и отпадним водама;

Принципи просторног развоја

Основни принципи заштите, уређења, коришћења и развоја подручја Просторног плана су:

- одрживост, као генерални принцип, који мора бити примењен код свих активности у простору (одржива животна средина, одрживо коришћење развојних ресурса и др.);
- унапређење територијалне кохезије (резултат уравнотеженог социо-економског развоја);
- јачање конкурентности и повећање уређености и ефикасности територијалног развоја;
- просторно-функционална интегрисаност и повезивање са окружењем;
- полицентрични територијални развој (јачање везе села, центара заједница насеља, општинског центра ,града);
- унапређење саобраћајне приступачности (као доминантан фактор искоришћења територијалних потенцијала и уравнотеженог развоја);
- повећање доступности информацијама и знању (преко телекомуникационих мрежа);
- развој културног идентитета и територијалне препознатљивости;
- субсидијарност (могућност решавања проблема на више нивоа одлучивања, т.ј. на оном нивоу који обезбеђује највећу ефикасност) и јавно-приватно партнерство;
- већа транспарентност у доношењу одлука о просторном развоју;
- перманентна едукација грађана и администрације, и учешће јавности у одлучивању;
- заштита јавног интереса, јавних добара и јавног простора
- унапређење и заштита природног и културног наслеђа;
- смањење штетног утицаја на животну средину;

3.2.2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Опште циљеве просторног развоја Јагодине треба лоцирати, пре свега, у оквиру односа карактеристика и потенцијала општинске територије са специфичним окружењем, који подржава функције локалног и регионалног значаја (према основним циљевима просторног развоја Републике). Успешан просторни развој (т.ј. приближавање визији њеног просторног развоја) захтева достизање серије општих циљева (равноправних по значају), што предпоставља поштовање серије међузависних приоритета (посебних циљева).

Општи циљеве

Општи циљеве развоја, рационалне организације и уређења простора подручја општине јесу:

- **уравнотежен развој подручја** (територијална кохезија) и унапређење социјалне кохезије - одрживо активирање целокупног капитала и потенцијала територијалних јединица које за то имају одговорност и капацитет, што значи и јачање институција, кадрова, стратешких планова, културе, образовања и сл. ("меки капитал") у деловима општине који немају одговарајући капацитет, као и смањење разлика у степену развијености и јачање територијалне конкурентности општине и њених делова. Ово подразумева заштиту егзистенцијалних интереса локалних заједница и унапређење квалитета живљења и привређивања локалног становништва стимулацијом постојећих и развојем нових делатности.

- **територијална конкурентност и приступачност** - раст (привредне) конкурентности ће бити омогућен развојем мреже насеља, јачањем функција и уређењем центара развоја, очувањем и ревитализацијом сеоских насеља и јачањем територијалног капитала. Конкурентна привреда у специфичном просторном окружењу, омогућиће већи привредни раст и стандард становништва. Центри развоја, а пре свега општински центар као генератор развоја, утицаће на просторну и функционалну интегрисаност са руралним окружењем, унапређење квалитета мреже водопривредне, енергетске и телекомуникационе инфраструктуре, као и мреже услуга и објеката јавних служби.

-просторно-функционална интегрисаност подручја општине са регионалним окружењем - интеграција подручја у оквиру функционалног урбаног подручја и шире, у оквиру области, региона и Републике. Функционални утицаји развоја прелазе административно утврђене границе на свим нивоима, па је према томе неопходно систематско планско сагледавање могућности за имплементацију пројеката из области заштите животне средине, заштите и повезивања природног и културног наслеђа, развоја техничке инфраструктуре и саобраћаја, пољопривреде, туризма и др.

-заштићена и унапређена животна средина - заснива се на рационалном коришћењу природних ресурса, рационалном коришћењу обновљивих извора енергије, увођењу чистијих технолошких решења, принципу регионалног одлагања отпада, смањењу негативних утицаја у урбаном окружењу, унапређење мера заштите животне средине у руралном подручју, уређењу предела и шумњавању, уређењу јавних простора и зелених површина у насељима и другим мерама које ће унапредити квалитет живљења на подручју општине.

-заштићено и одрживо коришћено природно и културно наслеђе - чини основ идентитета регионалног окружења, али и темељ будућег привредног/туристичког развоја општине. Ово подразумева даљи развој мрежа вредних/заштићених природних целина и културних предела, уз заштиту природног и културног наслеђа и предела

Посебни циљеви

-природни системи и ресурси - штедња, рационално коришћење и заштита природних система и ресурса (пољопривредно земљиште, шуме и шумско земљиште, воде, геолошки ресурси), нарочито дефицитарних и стратешки значајних за развој и квалитет живљења, што подразумева успостављање планских основа за одговорно управљање развојем, уређењем и заштитом простора, у складу са реалним потенцијалима и ограничењима простора, и дугорочним потребама економског и социјалног развоја општине. Ово се пре свега односи на ефикасну контролу нерационалног ширења грађевинских подручја и утврђивање режима коришћења и заштите простора заштићених подручја и коридора, уређених предела, природног и културног наслеђа, пољопривредног, шумског и водног земљишта. Зато је од изузетног значаја формирање информационог система о земљишту, као најважнијем, ограниченом и недовољно искоришћеном ресурсу, што је и предуслов за подизање продуктивних, еколошких и рентних потенцијала земљишта.

-становништво, насеља и јавне службе - ублажавање негативних демографских процеса и њихово преумеравање посебним мерама социјалног и економског развоја (пре свега заустављање емиграције младог стручног становништва уз њихово ангажовање на ревитализацији недовољно развијених подручја). Циљ је интензивно повећање броја становника и спречавање даљег пада (који није велики, али је карактеристичан), стварањем услова у простору и функцијама општине које ће обезбедити побољшање опште демографске структуре, а тиме и даљи развој општине. Ово подразумева подршку полицентричном развоју, уз спровођење политике децентрализације, а у циљу смањивање разлика између развијених и неразвијених делова општине. При томе, потребно је подићи општи ниво градског насеља Јагодина и осталих насеља у мрежи, подстицањем развоја микроразвојних центара (као носиоца социо-економског развоја заједница руралних насеља), јавних служби, саобраћајне и техничке инфраструктуре, а такође и дефинисати минимални функционални капацитет насеља и формирати систем одрживости сеоских заједница које одумиру, уз подршку неразвијеним подручјима са значајним територијалним и ресурсним потенцијалом, и плански осмишљен развој руралног подручја заснован на повезивању са функционалним урбаним подручјима и/или на програмима рехабилитације. Развој руралних подручја, неговање и промовисање њихових вредности (природна хетерогеност, културно-историјски идентитет и др.), омогућава смањење разлике у квалитету градске и сеоске средине, боље коришћење, уређење и заштиту земљишта, одржање демографског капацитета и продуктивно запошљавање у руралном комплексу, т.ј. подизање социјалног и економског нивоа на читавом подручју општине. Ово захтева квалитативне и квантитативне промене на руралном подручју, засноване на унапређивању локалних ресурса, подизању саобраћајне доступности, нивоа комуналне опремљености и опремљености јавним службама, диверзификацији развоја пољопривреде и села у складу са специфичним ресурсним, структурним, техничко-технолошким и социо-економским

обележјима (нпр. планинско подручје предиспонирано је за пашњачко сточарење). Развој просторно-функционалне организације подручја по заједницама насеља оствариваће се, између осталог, и децентрализацијом јавних служби. Програми развоја јавних служби и формирања мреже насеља биће усклађени са привредним развојем, финансијским могућностима и особеностима, као и циљевима развоја појединих подручја.

-привредне делатности и туризам - развој привредних активности у складу са карактеристикама и реалним капацитетима града, уз убрзану трансформацију и реструктурирање постојећих предузећа (кроз приватизацију, форсирање малих и средњих адаптивних предузећа, освајање производње нових пропульзивних индустријских грана и производа са широким домаћим и инотржиштем, усавршавање модерног управљања предузећима, повећање иновационих делатности, подизање нивоа техничко-технолошке опремљености и просторно-еколошке прихватљивости, и др.), стварање погодне климе за привредни просперитет и повећано запошљавање погодном пореском политиком (стимулишући напредак постојећих предузећа и привлачећи нове предузетнике), обезбеђење довољног броја квалитетних локација за развој привреде (благовременим и погодним уређивањем грађевинског земљишта, уз коректне и стабилне цене инструмената земљишне политике), стварање погодног амбијента за преквалификацију и доквалификацију радника (како би лакше решило питање велике незапослености), фаворизовање знања кроз едукацију и стручно усавршавање младих људи, коришћење расположивих предности (јефтина и квалификована радна снага), побољшавање конкурентности локалне привреде и интензивирање сарадње између општина и региона, развијање еколошке свести и оријентацију на еко-привреду и др. Ово подразумева и доношење потребне планске. Подручје општине ће свој развој заснивати и на контролисаној експлоатацији природних ресурса, што ће омогућити дисперзан развој мањих и средњих производних и прерађивачких капацитета. Интензивирање развоја пољопривреде, посебно сточарства и воћарства, омогућиће бржи развој разноврсних прерађивачких капацитета. Упоришта развоја пољопривреде засниваће се на побољшању аграрне структуре .

Терцијарни сектор привреде (посебно савремени системи трговине и транспорта, туризам, угоститељство и друге услуге) неопходно је, не само надокнадити, већ и знатно интензивирати и диверзификовати у складу са функцијама појединих центара у мрежи насеља и приоритетима у развоју туристичких центара и руралних подручја. Финансијске и друге специјализоване услуге (нарочито оне које развијају пословање у оквиру највиших нивоа делатности, користећи знање, високу специјализацију, информатичке технологије и комуникације, и захтевају најмање простора и техничке инфраструктуре, а дају највећи ефекат у пословању и подизању општег нивоа средине) ће се концентрисати у општинском центру.

Развој туризма заснива се на очуваној животној средини, заштићеним природним добрима , пределима очуваних природних вредности, изузетном културном наслеђу, могућности развоја транзитног туризма, могућности развоја сеоског туризма, и постојећим туристичким ресурсима у непосредном окружењу. Објекти археолошког геонаслеђа са значајним природним , еколошким културним и естетским вредностима су потенцијални елементи промоције општине Јагодина у туристичком погледу. У оваквој туристичкој понуди доминираће туризам сагласан режимима заштите природних и културних добара и ресурса.

-саобраћај и инфраструктурни системи - повећана саобраћајна приступачност и опремљеност простора техничком инфраструктуром, уз капитално инвестирање у значајну саобраћајну и техничку инфраструктуру. Са становишта територијалне кохезије и унутрашње интеграције општине, нарочито је важно побољшање мреже општинских путева (нарочито ка недовољно активираним деловима општине) и повезивање те мреже са мрежом државних путева. Са становишта просторно-функционалне интегрисаности подручја општине са регионалним окружењем и развојним осовинама Републике приоритет је активност на завршетку реконструкције и осавремењавања постојећег државног пута I реда. Државни пут (уз положај општине на важним саобраћајним коридорима) је битан фактор за активирање привредних потенцијала општине. Изградња саобраћајних терминала (теретни, путнички и железнички), робно-транспортног центра, система мирујућег саобраћаја, реконструкција и модернизација магистралне железничке пруге Београд-Ниш и друге капиталне инвестиције у области саобраћаја, довешће до даље модернизације саобраћајног система општине. Системи техничке инфраструктуре (водопривредна, енергетска,

телекомуникациона и комунална инфраструктура), односно развој, рационално коришћење, одржавање и проширење (пре свега на рурално подручје) ових система, уз повезивање на регионалне и републичке системе, представљаће подлогу за даљи социо-економски развој општине. Са становишта система техничке инфраструктуре, приоритет је сукцесивна модернизација и развој електро-мреже и објеката (модернизација локалних мрежа и смањење дистрибутивних губитака услед ниске волтаже), перспективна гасификација (у функцији заштите животне средине и рационализације потрошње енергије), побољшање енергетске ефикасности у складу са економском оправданошћу и еколошком прихватљивошћу, а посебно развој система управљања отпадом (општинског и регионалног, уз реализацију регионалне санитарне депоније и локалних трансфер станица, искоришћење потенцијала за рециклажу отпада, санацију постојећих сметлишта и дивљих депонија и смањење количине насталог отпада). Посебно је значајно решавање питања прешишћавања отпадних комуналних вода насеља и повећање поузданости снабдевања насеља водом.

-животна средина, предели, природна и културна добра - заштита, контролисано и одрживо коришћење природе, природних ресурса, природног и културног наслеђа, уз систематску санацију, рекултивацију и рехабилитацију подручја са угроженом животном средином. Основни принцип заштите животне средине је одрживо коришћење простора, са очувањем еколошког капацитета основних елемената животне средине (земљиште, вода, ваздух, вегетација, флора и фауна), као и еколошке функције простора, уз штедљив однос према природним ресурсима. У том смислу, потребно је плански дефинисати одговарајућу намену простора општинске територије са адекватним разграничењем карактеристичних зона (пољопривредног, шумског, водног и грађевинског земљишта; зона заштите и зона са могућим неповољним утицајем на животну средину и сл.), као и мере за заштиту, уређење и унапређење животне средине и предела. Такође, потребно је планирати, организовати и заштитити еколошке зоне и потезе (уз могуће вишенаменско коришћење), формирати систем еколошке одрживости кроз улагање у програм и подизање еколошког капацитета простора (зоне посебних природних вредности, зоне за производњу биолошки вредне хране, и сл.), формирати систем мониторинга елемената животне средине и информациони систем о животној средини (у циљу очувања биодиверзитета, систематизације, валоризације и заштите аутохтоне флоре и фауне и сл.). Важно упориште развоја општине представља и заштита, уређење и унапређење утврђених, евидентираних и потенцијалних природних и културних добара, што подразумева адекватну валоризацију, промоцију и презентацију природне баштине и културно-историјског наслеђа општине. У том смислу, циљ је интегрална заштита и програмско повезивање природних и културних добара, утврђивање мера заштите и коришћења за сваку групу добара, као и смерница за планско спровођење тих мера.

3.2.3. ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА ПО ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА

3.2.3.1. ЗАШТИТА И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА

Заштита и коришћење природних система и ресурса

Пољопривредно земљиште

Собзиром да је пољопривредна производња врло важна привредна грана овог краја, **основни циљ** је заштита најважнијих карактеристика пољопривредног земљишта (педолошких, агроеколошких, екосистемских и др.), у функцији остваривања производње квалитетних прехранбених производа.

На тој основи утврђују се следећи **оперативни циљеви**:

- ограничено и контролисано ширење урбанизације, како би се спречило непотребно заузимање плодног земљишта посебно у насељу дуж речних токова,
- очувати постојећи пољопривредни фонд, односно успоставити оптимум пољопривредних површина за општину,
- ускладити развој пољопривреде са режимима заштите речних токова и њихових кретања,
- спречити даљи процес ерозије усклађивањем начина коришћења пољопривредног земљишта у складу са косинама и нагибом, мењањем вегетацијског склопа, пошумљавањем и сл.,
- предузимање превентивних мера заштите од бујичних токова и очување плодности земљишта,

- увођењем новина у пољопривреду према стандардима ЕУ, кроз различите видове едукације, информисањем, мерама стимулације како би се добио органски здрав производ,
- укрупњивањем поседа и удруживањем у циљу добијања већег приноса, као и у циљу заједничког пласмана производа (комасација и арондација),
- санирањем неповољних ефеката изазваних лошом пољопривредном праксом.

Воде

Основни циљ јесте интегрално коришћење, уређење и заштита водних ресурса, што подразумева вишенаменски систем који је оптимално уклопљен у окружење и усклађен са свим другим корисницима простора, а уједно је уклопљен и у водне системе вишег реда утврђене Водопривредном основом Републике Србије и Просторним планом Републике Србије. **Оперативни циљеви** интегралног коришћења, уређења и заштите водних ресурса су следећи:

- утврдити водне билансе свих вода (река, потока, бунара, подземних вода, акумулација) како би се вода рационално користила сходно потребама,
- трајно обезбеђивање квалитетне и довољне количине воде за потребе становника,
- унапређење квалитета свих површинских и подземних подручју општине према захтевној класи (IIб класи квалитета В. Морава),
- заштита свих изворишта воде, приоритетно изворишта Рибаре и алтернативних изворишта водоснабдевања,
- антиерозиона заштита сливова, применом биолошких мера (пошумљавање, мелиорације) и неопходних техничких.

Циљеви развоја шума и шумског земљишта

Основни циљеви уређења и коришћења шума и шумских земљишта јесу:

- 1) унапређивање стања шума и
- 2) повећање површине под шумом .

Полазећи од основних циљева и стања шума на територији ПП града Јагодине, **посебни циљеви газдовања шумама** јесу:

- одрживо газдовање шумама у функцији очувања свеукупног биодиверзитета,
- повећање шумског фонда у складу са карактером природног потенцијала и окружења,
- очување потенцијала шума како би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе и данашње и будућих генерација,
- унапређење свеопштег стања шума – санација и узгој шума и низ других радњи којима се обезбеђује већи и квалитетнији принос шума,
- обезбеђење и трајно јачање и развој корисних функција шума, повезивањем шума, ваншумског зеленила и зеленила насеља у систем зелених површина,
- усаглашавање интереса шумарства и развоја туризма и лова, водопривреде и других делатности.

Основни циљеви узгоја дивљачи и развоја ловства су планска заштита, узгој и одрживи развој дивљачи. Неопходна је:

- спровођење мера и активности према ловним основама ловишта Липар и Црни Врх (заштита и унапређење стања дивљачи),
- повећање бројности ситне (зец) и вишеструко повећање бројности крупне дивљачи (срна и дивља свиња);
- побољшање структуре (полне и старосне) популације и квалитета крупне дивљачи;
- очување свих, а посебно угрожених врста.

Минералне сировине

Основни циљ је планско, одрживо и економично коришћење минералних сировина уз примену мера заштите. .

Да би се то постигло, треба утврдити следеће **оперативне циљеве**:

- стварање услова за потпуну информисаност о свим резервама минералних сировина – спровести детаљне истражне радове;
- стимулисање детаљних геолошких истраживања и отварања малих погона за експлоатацију, пре свега геолошко – исплативих резерви;
- подршка програмима коришћења секундарних сировина, као замене природних материјала;

- спречавање непланског/несмотреног коришћења минералних сировина – посебно моравског шљунка, уз сагледавање комплексности проблема експлоатације шљунка, која се негативно одражава на животну средину и процену бенефита,
- утврђивање накнаде (ресурсне ренте) од експлоатације/коришћења минералних сировина ,за нарушен екосистемски режим.

3.2.4. СТАНОВНИШТВО, МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

3.2.4.1.СТАНОВНИШТВО

Основни циљеви и приоритети развоја становништва

Концепцијски циљеви демографског и просторног развоја планског подручја су:

- Обнова привредних капацитета и интензивирање инвестиционе активности имајући у виду богатство природних ресурса и друге потенцијале подручја Плана
- Отварање нових радних места као кључног фактора за стимулисање задржавања и прилива становништва на основу миграција
- Побољшање образовне и економске структуре, у складу са потребма друштва. Увођењем програма формалног и неформалног образовања којима би се омогућила преквалификација, доквалификација и други облици усавршавања радне снаге, тј. развој система сталне обуке на раду и образовања за рад.
- Имплементација националних стратегија и програма који се директно тичу решавања демографских проблема (Национална стратегија за подстицање рађања и Национална стратегија о старењу).

3.2.4.2.. МРЕЖА НАСЕЉА И ЦЕНТАРА

Основни циљеви развоја и организације система насеља и центара су:

Основно стратешко опредељење у погледу развоја територије града Јагодине јесте равномернији просторни развој на бази изузетно повољног гео-саобраћајног положаја. Преко система мреже насеља, усмеравају се: процеси урбанизације: развој урбане опреме насеља, адекватно коришћење земљишта и природних потенцијала, уз демографски развој који је основ развоја јавних и других функција и равномерног функционисања територије општине

Полазећи од чињенице да су насеља носиоци функционалне организације и жаришта преображаја геопростора, посебан нагласак мора бити стављен на развој њихових система. У том смислу, општи циљ је уравнотеженији развој функционалних подручја центара у систему насеља. Стратешко опредељење за остваривање овог циља је планско усмеравање и контрола просторног и функцијског развоја, као и подстицање развоја функција и умрежавања осталих микроразвојних центара. Поред овога потребно је сагледати заједничке интересе и потенцијале функцијских веза у оквиру ширег региона.

Основни циљеви будућег развоја и организације система насеља и центара су:

- даље јачање полифункционалних карактеристика општинског центра, пре свега у погледу развоја терцијалних делатности;
- континуирано реструктурирање и технолошко унапређивање секундарних делатности у општинским центрима, уз селективну децентрализацију тих делатности у микроразвојне центре на подручју општине, како би се, у технолошко-производном смислу, обезбедила територијална/хоризонтална и технолошка/вертикална комплементарност и компатибилност урбане и руралне економије;
- модернизација и развој пољопривреде и допунских активности (микробизнис и др.) развијати у функцији задржавања контингента радне снаге на пољопривредним газдинствима (фармерско сточарство, укрупњавање поседа, органска пољопривреда и др.).
- 1- јачање привредне и друге сарадње са центрима регионалног окружења, имајући у виду добру саобраћајну повезаност;
- организација и конципирање система насеља према моделу „концентрисане дисперзије развоја“, односно даљем развијању општинског центра паралелно са унапређењем и развојем осталих насеља, пре свега популационо већих центара
- унапређење објеката јавних служби и комуналне инфраструктуре у сеоским насељима;
- усклађивање мрежа објеката и услуга јавно-социјалне инфраструктуре са функцијама центара у систему насеља и размештајем корисника.

- побољшање квалитета мреже путева и развој јавног саобраћаја како би се становништву са подручја општине омогућила боља веза са општинским центром и центрима у систему насеља;
- подстицање планске изградње и реконструкције јавних објеката и уређења јавних простора у сеоским насељима, ради побољшања квалитета живота, очувања насеља, културних предела и аутентичних вредности подручја;
- с обзиром да су основни индикатори развијености дисперзија становништва, објеката и услуга јавно-социјалне инфраструктуре и стамбеног фонда, за развој насеља је од посебног значаја функција становања.
- 2- развој туризма на потенцијалним пунктовима;
- 3- коришћење, развој и унапређење туристичких потенцијала
- иницирање диверзификације привредне структуре у насељима аграрног карактера и формирање већег броја домаћинстава са мешовитим изворима прихода;
- дефинисање граница грађевинских рејона, приоритетно ради контролисана изградње, у циљу заштите плодног пољопривредног земљишта, природних ресурса и културних вредности ;
- контролисана изградња у коридорима јавних путева;
- очување идентитета насеља и квалитета традиционалног вида становања, са свим његовим специфичностима у сеоским насељима, заснованим на рационалном коришћењу простора и заштити природе.
- лоцирање специјализованих мањих привредних зона у сеоским насељима повољних локационих погодности, а у складу са развојним интересима приватних предузетника;
- обезбеђивање инфраструктурно опремљених локација, са решеним имовинско-правним односима земљишта, ради могућности убрзаних инвестиција у производне и услужне делатности.

Основни циљ **развоја и уређења сеоских насеља и подручја** је: Очување и обнова социјалне, еколошко-физичке и економске виталности сеоских подручја, са повећањем квалитета живљења и привређивања на принципима одрживог развоја.

Оперативни циљеви развоја сеоских насеља

- Јачање територијалне кохезије кроз повећање рурално-урбане сарадње,
- Интегрисање села у социјални, привредни и културни развој шире заједнице,
- Креирање стабилних и реалних услова за одржив економски и социјални развој,
- Успостављање територијалног идентитета сеоских подручја,
- Повезивање села у систем насеља и комуникација са центрима вишег реда,
- Заштита животне средине, културне баштине, људи и добара,
- Изградња саобраћајница, техничке и друштвене инфраструктуре, како би се повећала доступност, смањила изолованост, побољшао комунални и социјални стандард и квалитет живљења на селу и активирао локални територијални потенцијал.

Општи принципи развоја села и руралних подручја у оквиру предметног Плана су:

- Изградња и очување идентитета локалног и ширег подручја,
- Очување и заштита руралног окружења,
- Интегралност у програмима развоја,
- Ослањање на локалне ресурсе и активирање територијалног капитала,
- Равноправност у локалном и ширем обухвату,
- Активно учешће сеоског становништва у свим сегментима развоја.

Претходно наведено подразумева примену посебних принципа:

Принципи заштите:

- Одрживост: подразумева дугогодишње континуирано функционисање комуналних система и заштиту егзистенцијалних интереса сеоског становништва,
- Јасност критеријума: ради успостављања стандарда за сеоску инфраструктуру у квалитету изградње, експлоатације и давање услуга,
- Подршка органском укључењу грађана: право и обавезе становника да у складу са могућностима и потребама, учествују у процесима одлучивања о изградњи, статусу и трансформацији комуналних служби,

- Поузданост: комунални системи у сеоским просторима функционишу са максималним степеном поузданости, са алтернативним и помоћним решењима прилагођеним сеоским условима живота,
- Истраженост: комунално опремање и уређење села захтева стално истраживање и примену иновација у функцији еколошке и економске ефикасности, у вези са типом сеоског насеља,
- Едукација и информисање: јачање свести заинтересованих за изградњу и учествовање у функционисању комуналних сеоских система.

Принципи уређења:

- Правна утемељеност: обезбедити одговарајући правни инструментариј како би се сагледали и дефинисали сви сегменти неопходни за функционисање села.
- Усклађеност са међународним документима: обавеза поштовања међународних конвенција и декларација, прилагођених локалним условима и руралним подручјима.
- Одговорност институције или појединца који се баве планирањем, програмирањем, изградњом, коришћењем, реконструкцијом и управљањем комуналним сервисима, је јавна и повезана са корисницима.
- Институционална организованост: обезбеђење веће ефикасности у развоју и функционисању комуналних служби и услуга.
- Учешће свих заинтересованих за унапређење комуналних услуга у сеоским просторима.

3.2.4.3. ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

Основни циљ организовања **јавних служби** је да се на релативно уједначен начин обезбеди доступност и остваривање загарантованих социјалних и културних услуга.

Образовање и васпитање

Предшколско образовање и васпитање

Основно образовање и васпитање

Средње образовање

Предшколско образовање и васпитање:

- повећање приступачности и квалитета објеката предшколских установа, али и услуга које оне пружају;
- повећање капацитета предшколских установа;
- једнак приступ предшколским установама за сву децу;
- повећање обухвата предшколског образовања;
- укључивање приватног сектора и невладиних организација у организовање предшколских установа.

Основно образовање:

- остваривање релативно уједначених услова образовања за укупну циљну групу.
- подизање квалитета наставе у основном образовању;
- повећање просторне доступности основних школа за ученике из насеља у периферним деловима општина;
- уједначавање квалитета наставе и основног образовања на територији;
- развој посебних програма прилагођених потребама предшколског и основног образовања деце и ученика са посебним потребама;

Средње образовање:

- равноправан приступ и могућности за учење и укључивање у образовне програме за све свршене ученике основне школе који желе да наставе школовање;
- обезбеђење квалитетног образовања у средњим школама и усклађивање образовних програма са професионалним квалификацијама потребним за развој локалних заједница.

Високо образовање:

- унапређење квалитета и понуде високог образовања на подручју укупног региона.

Здравствена заштита

- повећање квалитета и доступности услуга примарне здравствене заштите;
- интегрисано пружање услуга здравствене и социјалне заштите;
- развој приватне лекарске праксе и укључивање невладиног сектора у систем здравствене заштите;

- диверзификација и развој нових услуга специјализованих установа (бање) здравствене заштите.

Социјална заштита

- развој интегралне социјалне заштите ради очувања и побољшања квалитета живота осетљивих и маргинализованих појединаца и група, оспособљавања за продуктиван живот у заједници и предупређења зависности од социјалних служби;
- унапређења квалитета и разноврсности услуга и садржаја у постојећим установама социјалне заштите;
- развој мреже услуга које су усаглашене са потребама корисника, подржавају живот у заједници и обезбеђују неодложну заштиту корисника;
- укључивање различитих социјалних актера, у првом реду приватног и невладиног сектора у пружање услуга социјалне заштите, и обезбеђење партиципације корисника у доношење одлука о начину задовољавања њихових потреба.

Култура

- равномернији културни развој економски недовољно развијених подручја општине;
- развој пројеката и програма који доприносе очувању културног диверзитета и међукултурном дијалогу;
- унапређење, модернизација, диверзификација и децентрализација установа културе;
- подизање нивоа учешћа грађана у културним активностима и повећање доступности културних садржаја свим корисницима, нарочито осетљивим групама (средњошколска омладина, млади из сиромашних породица и мањинских етничких група) и корисницима на руралном подручју;

Физичка култура и спорт

- развој децентрализоване мреже објеката и услуга спорта, активне и организоване рекреације, различитог ранга, који функционално и садржајно задовољавају потребе свих категорија становника;
- стварање услова за омасовљење, већу доступност објеката и развој спортско-рекреативне инфраструктуре за рекреативно бављење спортовима.

Информисање

Приоритетни задатак у области информисања је побољшање пријема радио и ТВ програма на целој територији општине. Потребно је у перспективи да се број електронских медија повећа и да се покрену нови штампани медији (новине које излазе једном недељно и сл.).

3.2.5. ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ТУРИЗАМ

Дугорочни основни циљ привредног развоја на подручју Града Јагодине је опоравак и повећање конкурентности привреде уз остваривање одрживог привредног раста у свим, посебно у делатностима које су способне за конкурентски наступ, применом европских принципа индустријске политике и политике развоја предузетништва и МСП.

Реализација основног стратешког циља је уско повезана са остваривањем следећих **оперативних циљева** развоја привреде:

- активирање привредних делатности заснованих на знању, подршка иновацијама и усвајању нових технолошких решења и развој производа;
- успостављање одрживе структуре привреде подршком ефикасном реструктурању запостављених индустријских комплекса, агро-комплекса и туризма,
- економско-еколошко реструктурирање дела постојећих капацитета,
- подстицање развоја индустријских зона, бизнис инкубатора, кластерско удруживање и повезивање предузећа и интензивни раст пословних инкубатора;
- модернизација политике запошљавања подршком развоју предузетништва и стварању амбијента који подстиче развој МСП;
- обезбеђење повољних локација различитог степена опремљености и других пословно-инвестиционих услова;
- ревитализација дела постојећих браунфилд локација у градском подручју Јагодине;
- подстицај регионалне и међународне сарадње, пре свега у области нових пројеката и туризма;
- спречавање нерационалног коришћења и деградације пољопривредног земљишта;

- унапређење сарадње приватног и јавног сектора, јачање институција општинске управе ради подршке локалном развоју уз успостављање партнерства свих актера;

Специфични стратешки циљеви за појединачне приоритетне области су:

- *За развој индустрије:* опоравак, повећање секторске и територијалне конкурентности и запослености обезбеђењем повољних општинских, инфраструктурних и просторних услова, као и просторна дистрибуција усклађена са потенцијалима подручја и смањењем притисака на ресурсе. Развој прерађивачке индустрије јачањем предузетништва и формирањем МСП у сектору производње прехранбених производа, електро индустрија. Развој прехранбеног комплекса захтева строго поштовање савремених стандарда квалитета хране, с ослонцем на ревитализацију постојећих и увођење нових програма и технологија, биотехнологија, и др .
- *За развој пољопривреде:* усклађивање начина коришћења пољопривредног земљишта с природним погодностима и ограничењима у складу са политиком интегралног управљања природним ресурсима која је усмерена на побољшање стања животне средине; унапређивање локалних ресурса за производњу квалитетне хране и сировина за развој конкурентне прерађивачке индустрије; унапређење производње, понуде и пласмана високо квалитетних локалних пољопривредно-прехранбених производа ради постизања тржишне конкурентности; унапређење људског и физичког потенцијала пољопривредног сектора; континуелно побољшавање материјалних и социјалних услова живљења на селу, као и неговање и промовисање природне хетерогености, културно-историјског идентитета и других природних и створених вредности руралног простора, усклађивање стандарда нашег пољопривредног подручја са стандардима Европске уније.
- *За развој туризма:* одрживи развој туризма у домену сеоског, манифестационог, излетничког, спортског, културолошког, еколошког и других видова туризма као и заштите и унапређења природног и културног наслеђа; јачање постојећих и развој нових туристичких потенцијала и производа у складу са трендовима тражње, стандардима тржишта и социо-економским интересима; реконструкција, изградња и довођење у оптимално стање инфраструктуре у функцији туризма; санација, адаптација, реконструкција и модернизација постојећих објеката туристичког смештаја и угоститељских објеката, ради постизања виших и високих категорија; активно ангажовање локалног становништва уз брзу и ефикасну едукацију за послове туризма. Функционално повезивање туризма са комплементарним делатностима (производња здраве хране, народна радиност и традиционално занатство и сл.)

Шумарство

Основни циљ планског периода је сачувати постојеће шумске површине и у континуитету их увећавати. Такође тежити и значајнијем повећању техничке дрвне масе.

Неопходна је стална заштита и стабилност шумског екосистема ради остваривања свих функција шума, односно позитивних утицаја на животну средину:

- заштитне (заштита земљишта, заштита и унапређење режима вода, заштита пољопривредних култура, заштита климе, заштита насеља и саобраћајница и сл.);
- хигијенско-здравствене;
- туристичко-рекреативне (туризам везан за специфични амбијент, ловни туризам);
- привредне (продукција дрвета, дивљачи, лековитог биља, шумских плодова итд.).

Унапређење и коришћење шума и шумског земљишта спроводиће се трајним коришћењем шума на принципима одрживог развоја, а основни секторски задаци су:

- одржати постојеће шуме и зоне пошумљавања, уз одговарајуће техничке и еколошке мере садње, одржавања и експлоатације,
- заштитити и унапредити стање постојећих шума кроз мелиорацију девастираних, деградираних и разређених шума, уз рационално коришћење потенцијалних могућности станишта и максимално коришћење природног подмлађивања, а како би се успоставио оптималнији однос шумских и других екосистема;

Циљеви развоја ловства

У области развоја ловства на територији града Јагодине општи циљеви су:

- заштита, гајење, повећање бројности и структуре дивљачи и лов,
- заштита ретких и угрожених врста
- коришћење дивљачи кроз ловни туризам и рекреативну активност
- побољшање природних услова станишта
- посебни циљеви проистекли из специфичности ловишта, спроводиће се кроз важеће ловне основе и годишње планове газдовања ловишта.

Циљеви развоја риболова

Циљеви развоја везани су за унапређење рибљег фонда, односно очување квалитета и састава рибље популације са могућношћу бављења риболовом у спортско рекреативне сврхе.

Туризам

Развој туризма (транзитни, школски, етно и здравствено-рекреативни). Положај Јагодине и постојећи туристички капацитети (Музеј воштаних фигура, Аква парк, Зоолошки врт, Градски парк Ђурђево брдо, сеоски туризам и сл.) пружају изузетне могућности за развој туризма, а правци развоја су следећи:

- интензивирање туристичке понуде кроз потпуније коришћење постојећих капацитета, побољшање структуре и квалитета, као и других битнијих фактора конкурентности, уз потенцирање иновативности, селективности и тржишности,
- реинтеграција Јагодине као туристичке дестинације на домаћем и регионалном тржишту, која се најефикасније може остварити усклађивањем структуре, квалитета и цена производа и услуга са захтевима одговарајућих сегмената домаће тражње уз интензивну промоцију туристичког производа,
- повећање домаћег туристичког промета због његових вишеструких економских, социјалних, демографских, еколошких и других ефеката,
- ефикасно и одрживо управљање развојем туризма, до кога се може доћи сталним предузимањем иновативних мера и активности у погледу доградње постојећих и развијања нових компоненти њеног организовања и функционисања.
- изграђивање привредног амбијента који ће стимулативно деловати на улагања и побољшање пословања у овој привредној грани.

3.2.6. ИНФРАСТРУКТУРА

Саобраћај и саобраћајна инфраструктура

Основни циљеви развоја саобраћаја на посматраном подручју су:

- обезбеђење услова за развој свих видова саобраћаја као основног носиоца привредног развоја општине
- обезбеђење просторних услова за изградњу, реконструкцију и несметано функционисање државних путева I и II реда
- повећање саобраћајне приступачности и повезаности центара у мрежи насеља са зонама привредног развоја, реконструкцијом постојећих и етапном реализацијом планираних општинских путева
- реконструкција и изградња општинских путева у функцији побољшања туристичке понуде
- подизање квалитета заштите животне средине у саобраћајним коридорима
- подизање нивоа услуге саобраћајно-транспортног система
- изградња саобраћајних површина намењених немоторним кретањима у функцији безбедности и развоја еколошког урбаног живљења
- унапређење животне средине и превозних капацитета развојем превоза на електро погон у еколошким зонама
- повећање капацитета и безбедности друмског и железничког саобраћаја изградњом денивелисаних путних прелаза.

Циљеви развоја **железничког саобраћаја**:

- усклађен развој система са плановима суседних земаља и европске уније
- модернизација и реконструкција пруга и пратеће опреме као и обнављање возних средстава

- подизање нивоа квалитета услуге у превозу путника и робе што ће утицати на повећање конкурентске способности и рационалну рерасподелу на све видове саобраћаја
- унапређење техничко-технолошких и експлоатационих карактеристика железничког саобраћаја у функцији интензивирања привредног развоја и у сегменту путничког саобраћаја у функцији побољшања јавног превоза
- регулисање небезбедних укрштања друмских путева са железничком инфраструктуром
- увођење електровуче због побољшања енергетског биланса земље и позитивних еколошких ефеката
- развој транспортног система према потребама и захтевима корисника железничких услуга
- стварање повољнијих услова за ефикасно и економски оправдано функционисање система.

Циљеви развоја **ваздушног саобраћаја**:

- реализација аеродрома Јагодина са планираном локацијом, к атегоријом и сл.
- координисање активности на изради планова и пројеката у функцији оптималног искоришћења.

Циљеви у области **интермодалног транспорта**:

- оптимизација транспортне мреже и повећање укупне транспортне ефикасности транспортног система
- подизање нивоа квалитета транспортне услуге
- смањење транспортних трошкова и загађења животне средине
- развој терминала интермодалног транспорта (контејнерски, Хуцке-пацк,) и интеграција терминала у националну и међународну саобраћајну мрежу.

Водопривредна инфраструктура

Циљеви дугорочног развоја водопривредне инфраструктуре су:

- Приоритетно и максимално биће коришћена локална изворишта водоснабдевања, а недостајуће количине воде биће обезбеђиване из регионалног система водоснабдевања.
- Рационално коришћење воде за пиће и вишекратно коришћење воде у технолошким процесима, као и смањење специфичне потрошње у свим видовима потрошње..
- Побољшање снабдевања водом свих корисника.
- Заштита квалитета подземних и површинских вода.
- Смањење губитака у водоводном систему
- Усаглашавање развоја система за водоснабдевање и одвођење отпадних вода.
- Изградња система за одвођење и пречишћавање санитарних отпадних вода и у осталим насељима.
- Изградња система за пречишћавање технолошких отпадних вода у виду предтретмана или комплетног третмана, зависно од реципијента.
- Изградња система за одвођење атмосферских вода.
- Заштита насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода.
- Антиерозионо уређење сливова

Енергетска инфраструктура

- Наставак гасификације општине Јагодина
- Ревитализација и модернизација постојећих енергетских капацитета
- Рационалнија, економски-ефективнија и енергетски-ефикаснија потрошња енергије, уз очување животне средине и поштовање еколошких стандарда у свеобухватном концепту одрживог развоја
- Коришћење потенцијала нових и обновљивих извора енергије.

Електроенергетска инфраструктура

Циљ развоја

Одржавање, развијање и модернизација електроенергетске мреже како би се обезбедило сигурно и поуздано напајање конзума.

Општи циљеви планирања у целини и за случај планирања електроенергетских објеката и постројења уз одређена прилагођавања, су:

- постизање ефикасности: економске (постизање највећих енергетских ефеката уз најмања улагања), функционалне (усклађивање развоја некомпатибилних функција) и просторне (усклађивање некооперативних намена површина, оптимизација у размештају погона енергетско-индустријског комплекса, насеља, саобраћајница...)
- квалитет средине и квалитет живљења (обезбеђење, у складу са реалним друштвеним могућностима, прихватљивих еколошких и амбијенталних стандарда, као и општег нивоа друштвеног стандарда, доступности урбаних сервиса и др);
- смањење енергетских потреба код свих потрошача енергије, путем доношења и обавезне примене стандарда енергетске ефикасности, економских инструмената и организационих мера;
- обезбедити квалитетну, сигурну и ефикасну испоруку електричне енергије диктирану потрошњом у наредном периоду за све потрошаче на подручју општине
- реконструисати постојећу и изградити нову мрежу 20(10)kV. Нисконапонска дистрибутивна мрежа, преко које се директно снабдевају сви потрошачи на овом подручју, треба да се усклади са овим променама
- изградити нове и реконструисати постојеће трафостанице 20(10)/0,4kV, у складу са захтевима реконструисане дистрибутивне мреже и порастом потрошње
- у насељима изградити квалитетно јавно осветљење по стандардима Међународне комисије за осветљење (ЦИЕ) и важећим европским нормама.

Телекомуникациона инфраструктура

Просторно и функционално ширење телекомуникационих мрежа и услуга, јер представљају компаративну предност у већ опремљеном и активираним простору.

Активности треба фокусирати на следеће:

- трансформацију и модернизацију постојећих ПТТ јединица;
- развијање и ширење мреже оптичких каблова;
- изградњу мреже дигиталних централа, односно савремене приступне мреже;
- увођење широкопојасних услуга и телематских понуда;
- развијање и ширење кабловског дистрибутивног система;
- изградњу нових базних станица мобилне телефоније; и
- јачање локалних телевизијских и радио система у функцији обавештености о актуелним догађањима и мониторингу живота грађана.

3.2.7. КОМУНАЛНИ СИСТЕМИ

Основни циљ је планско опремање подручја комуналном инфраструктуром као услов за квалитетан живот. Оперативни циљеви се могу дефинисати као:

- стварање услова и средстава за допуну, изградњу и трансформацију постојеће комуналне мреже и објеката,
- доградња канализационе мреже за урбанизована насеља и решење санитације (изградња септичких јама) у сеоским насељеним подручјима,
- доградња централних капацитета за пречишћавање отпадних вода и изградња појединачних предtretмана, према технолошком програму индустријских погона,
- стварање услова за ширење постојећих комуналних зона, према потребама становништва.

3.2.8. УПРАВЉАЊЕ КОМУНАЛНИМ ОТПАДОМ

Основни циљ управљања отпадом је увођење одрживог система управљања отпадом како би се смањило загађење животне средине. Изградњом регионалне депоније и отварањем Центра за селекцију, створени су услови за одрживо управљање отпадом, али је неопходно извршити и :

- усаглашавање прописа са ЕУ директивама и доношење регионалних и локалних планова управљања отпадом;
- смањење свеукупне количине отпада, на извору отпада као и на крајњем одредишту – депонији,
- промоцију и подстицање рециклаже и поновног искоришћења отпада ради очувања природних ресурса и животне средине;

- успостављање система за управљање посебним токовима отпада (индустријски отпад, медицински отпад, амбалажни отпад, пољопривредни,
- затварање и санација постојећих сметлишта комуналног отпада (најпре у Кабловској улици), ремедијација контаминираних локација опасног отпада и ревитализација простора,
- ширење мреже прикупљања отпада од стране овлашћеног оператера,
- информисање јавности о савременом начину управљања отпадом.

3.2.9. ЖИВОТНА СРЕДИНА. ПРЕДЕЛИ, ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА

Заштита животне средине – заштита природних добара

Заштита животне средине и заштита, очување и унапређење предела

Основни циљ јесте очување и унапређење стања животне средине и одрживо коришћење природних ресурса.

Оперативни циљеви су:

- очување квалитета ваздуха, воде и земљишта као основних елемената животне средине;
- заштита природних вредности и изворишта водоснабдевања,
- заштита пољопривредног и шумског земљишта од загађивања, деградације и пренамене у грађевинско земљиште;
- унапређење и стимулација коришћења обновљивих извора енергије – ветра, воде, биомасе;
- смањење количине, рециклирање и безбедно депоновање свих врста отпада и успостављање савременог система управљања отпадом,
- санација неконтролисаних сметлишта и свих деградираних површина приоритетно оних која угрожавају природне вредности и квалитет вода у водотоцима и извориштима вода;
- повећање обима инвестиција за заштиту животне средине и унапређење система управљања заштитом животне средине у свим секторима;
- унапређење еколошке свести припремом и реализацијом програма едукације и информисања становништва у домену заштите животне средине и значају квалитетног предела за развој планског подручја.

Уређење и унапређење предела

Основни циљ уређења и унапређења предела је заштита хетерогености и аутентичност предела.

Оперативни циљеви су:

- заштита очување, унапређене и промоција хетерогености предела, обезбеђујући одржив развој природних и стечених добара као тежишта развоја предела,
- санација и рекултивација деградираних предела,
- унапређење еколошке свести припремом и реализацијом програма едукације и информисања становништва у домену заштите и значају квалитетног предела за развој планског подручја.

Заштита природних добара и биодиверзитета

Основни циљеви заштите и одрживог коришћења природног наслеђа и биодиверзитета су: одрживи развој заштићених подручја кроз планско, контролисано и ограничено коришћење природних ресурса и простора, очување и унапређење биолошке разноврсности.

Уколико се настави досадашњи тренд деструкције приобаља Велике Мораве врло брзо ће доћи до губитка значајних станишта флоре и фауне.

Оперативни циљеви заштите и одрживог коришћења природног наслеђа су:

- спровођење и унапређење степена заштите проглашених природних добара кроз унапређење система заштите природе и управљања заштићеним подручјима,
- заустављање процеса деструкције мочварних станишта у долини В.Мораве, оштром политиком забране/ограничења ширења експлоатације шљунка, санацијом и ремедијацијом деградираних површина, са циљем очувања биолошке разноврсности и квалитета животне средине,
- идентификација подручја за европску еколошку мрежу заштићених простора;

- очувањем еколошког коридора В.Мораве у сваком смислу због важности повезивања Подунавља и Централне Србије,
- очување свеопштег флористичког биодиверзитета шумских екосистема и посебно појединачних ентитета који уживају посебни систем заштите (записи - стара стабла),
- резервисати простор око објеката археолошког геонаслеђа, због њиховог естетског, еколошког и природног значаја, ради даље квалификације у систем заштићених подручја,
- промоција природних добара у виду спровођења научноистраживачког и образовног рада, културе, спорта, рекреације и туризма,
- заснивање заштите на системском просторном, урбанистичком и еколошком планирању, одржавање и ширење регионалне сарадње од заједничког интереса.

Заштита културних добара

Дугорочна визија за подручје Просторног плана је да буде препознатљиво и конкурентно у националним оквирима, интегрисано са регионалним културним окружењем. Са очуваним културним реткостима (манастирски комплекси, стари историјски градови и друго културно наслеђе), са идиличном сеоском атмосфером у нетакнутом природном окружењу.

Основни циљ заштите културног наслеђа је: очување баштине националне и других култура које су се развијале на предметном простору, као необновљивог ресурса, и његово преношење будућим генерацијама

Оперативни циљеви:

- очување укупног фонда непокретног културног добра;
- реинтеграција културних добара у савремени животни простор;
- успостављање интегративне заштите (заштита наслеђа у одговарајућем аутентичном окружењу);
- успостављање система управљања културним наслеђем у склопу одрживог развоја подручја;
- повећање доступности непокретних културних добара, побољшањем квалитета регионалне и локалне путне мреже, и адекватном презентацијом и интерпретацијом добара;
- јачање свести и информисање јавности, посетилаца и локалног становништва о вредности и значају културне баштине, њеној адекватној заштити и коришћењу;
- утврђивање и уређење заштићене околине непокретних културних добара;
- заштита непокретних културних добара од свих облика неконтролисаних изградње и реконструкција непримерених постојећој изграђеној структури;
- очување, унапређење и заштита предела, амбијената и пејзажа око непокретних културних добара, у оквиру комплексног уређења и презентације ових целина;
- обављање систематских археолошких истраживања, утврђивања статуса и категоризације културних добара која уживају статус предходне заштите;
- формирање и уређење етно-паркова, ради очувања објеката народног градитељства;
- формирање јединствене информационе основе о културном наслеђу ради евидентирања, целовите валоризације и категоризације непокретних културних добара.

Основни **принципи** очувања културног наслеђа су:

- принцип очувања аутентичности како културног добра тако и његовог окружења. Планска решења су таква да се задржавају сви атрибути који веродостојно изражавају форму и дизајн, материјал и грађу, начин употребе и функцију, традицију и технику културног наслеђа;
- спровођење поступка објективне научне валоризације, користи се као незаобилазан у приступу очувања наслеђа.
- мултидисциплинарни рад, основни је услов за заштиту наслеђа.
- очување, заштита, ревитализација и културолошко коришћење непокретних културних добара у функцији науке, едукације, презентације јавности и туризма.

3.2.10. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ И ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

Заштита од интереса за одбрану земље и заштита од природних непогода

Основни циљ заштите од природних непогода је: интегрално управљање природним условима као фактором настанка природних хазарда, што је и основа за обезбеђење услова за ефикасан просторни развој, очување људских живота и материјалних добара. У том смислу, неопходно је створити добро организоване и опремљене службе које ће моћи да успешно раде на превенцији од ових катастрофа, као и на одбрани и отклањању последица, уколико се јаве.

Оперативни циљеви заштите од природних непогода:

- Управљање природним условима у складу са очувањем постојећих природних вредности и заштитом животне средине
- Унапређење заштите од природних непогода
- Успостављање и јачање система за управљање сеизмичким ризиком
- Успостављање и строго поштовање стандарда, критеријума и норматива за планирање, пројектовање и изградњу, као и за одржавање свих објеката у циљу заштите од појаве клижења дефинисаних Законом
- Спровођење мера превенције, приправности и одговора на природне непогоде на свим нивоима (од предузећа, преко општинских органа до Републике Србије)
- Институционално, организационо и кадровско јачање система одбране од природних непогода
- Обнова и унапређење деградираних природних услова услед манифестације природне непогоде

Основни циљ усаглашавања просторног развоја са потребама одбране земље је: стварање просторних услова који ће у потпуности одговарати потребама савременог система одбране, обезбеђење просторних услова за несметано функционисање војних комплекса и објеката од посебног значаја за одбрану земље, смањење негативних утицаја војних комплекса на животну средину и простор за посебне намене.

Основни циљ цивилне заштите је: успостављање адекватног система заштите становништва, материјалних и природних ресурса и животне средине становништва, материјалних и природних ресурса у случају елементарних непогода и удеса. Овај циљ подразумева:

- специфично просторно планирање у потенцијално угроженим зонама, са рејонизацијом површина према степену угрожености;
- обезбеђење оптималне координације и синхронизације свих активности на заштити и ублажавању последица;
- имплементацију система телекомуникација који омогућава максимално брзу реакцију свих служби у ванредним ситуацијама

Принципи заштите од природних непогода и просторног развоја система за заштиту у ванредним ситуацијама:

- Управљање - интегрални приступ управљању природним непогодама.
- Принцип превентивности - превентивно деловање на спречавању природних непогода.
- Принцип припремљености - приправност за реаговање у ванредним ситуацијама.
- Усклађеност - усклађено деловање по хијерархији (вертикали) свих актера у заштити од природних непогода.
- Принцип кооперативности - организација система заштите у ванредним ситуацијама.
- Принцип континуитета - наставак политике заштите од природних непогода удеса из ППРС, ВОС и других секторских стратешких докумената.

3.3. ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Град Јагодина са својим, капацитетима и потенцијалима, тежи да постане једна од фокусних тачака социо-економског развоја централне Србије, што подразумева функционално повезивање у оквиру територије, као и стварање нових, интензивних функционалних веза у окружењу. У том смислу, основно упориште је постизање већег степена функционалне интегрисаности подручја Просторног плана, обезбеђењем услова за већу интеграцију. Унутрашња интеграција подразумева смањење разлика у развоју појединих делова општине, кроз квалитативну промену у просторној, саобраћајној,

економској и социјалној структури. Интеграција са регионалним окружењем подразумева интеграцију са суседним општинама, општинама у оквиру функционалног урбаног подручја и шире у оквиру области

Основни правци концепције интеграције просторно су детерминисани саобраћајним коридорима, традиционалним привредним и културним везама, док су нови облици интегрисања потенцирани новим комуникационим технологијама и процесима умрежавања активности и управљања, подручја и насеља.

Основно упориште равномернијег територијалног развоја јесте јачање привредних и урбаних функција центра, подршка развоју и уређењу мултифункционалних руралних подручја функцијски повезаних са урбаним подручјима центара и њихових рубних зона, како би се остварила динамична урбано-рурална структура, уз заштиту и одрживо коришћење природних добара (пре свега од националног значаја), природних ресурса (изворишта вода високог квалитета и др.), туристички атрактивних простора и очуване животне средине. Основне концепцијске поставке и опредељења заштите, уређења и одрживог развоја подручја Просторног плана

- **социјална кохерентност:** демографски капитал општине представља један од критичних ограничавајућих фактора за њен будући просторни развој. Институционална одговорност локалне самоуправе, државе и других релевантних институција свешће се на формулисање и спровођење мера миграционе политике, популационе политике политике регионалног развоја и друштвено-економских мера и програма у циљу усмеравања пожељних трендова у размештају становништва. Социјална кохерентност подразумева јачање демографског и социјалног капитала, нарочито у деловима општине где је изражена депопулација или неповољна демографска структура. Ово подразумева подршку развоју урбаног и микроразвојних центара, њихово умрежавање и функционалну повезаност са селима у окружењу, ради јачања територијалног идентитета, приступачности и економске ефикасности појединих делова општине. Ограничење представља расцепканост условљена геоморфолошким карактеристикама и традиционалном неповезаношћу у социјалном смислу. Отежано функционално повезивање са селима раштрканог типа ће захтевати посебне програме руралног развоја засноване на специфичним облицима пољопривреде, сточарства, шумарства, лова, мале индустрије засноване на локалним ресурсима, туризма и рекреације савременог типа. Просторна дистрибуција, модернизација, повезаност и приступачност мрежа услуга и објеката јавних служби (нарочито здравства, образовања, социјалне заштите и културе), зависни су од брзине економског опоравка општине и Републике, законодавног оквира и система финансирања, повезаности јавног и приватног сектора, развоја и укључивања цивилног сектора.

- **еколошка повезаност, уређеност и одрживост:** заштита природних вредности и добара оствариваће се формирањем мреже заштићених и еколошки значајних подручја од националног и међународног значаја на територији општине и у окружењу, очувањем заштићених и строго заштићених врста дивље флоре и фауне, феномена геонаслеђа и кључних обележја предела. Приоритет је остваривање заштите, презентације и одрживог коришћења заштићених природних добара и вредности. Ефикасност заштите обезбедиће се укључивањем локалног становништва у активности и послове на заштити, уређењу и презентацији природних добара и ресурса. У уређењу урбаних и руралних предела, посебна пажња биће посвећена контроли ширења грађевинских подручја, превенцији бесправне градње, као и рециклирању грађевинског земљишта. Заштита пољопривредног земљишта и очување његовог биодиверзитета за производњу хране, као и санација шума и њихово увећавање на одржив начин, биће предмет систематске планске, законодавне и економске контроле. Међу природним ресурсима посебан значај имаће одрживо и строго контролисано коришћење водних ресурса и заштита вода од загађења и неадекватног коришћења. У том смислу неопходно је обезбеђење пречишћавања отпадних вода највећих концентрисаних извора загађења водотока, као и затварање, санација и ремедијација неконтролисаних депонија и градског сметлишта, као и остваривање руралне санитације и обезбеђење контроле коришћења простора зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања. Минералне сировине ће бити коришћене на строго контролисан и одржив начин, као необновљив ресурс, уз експлоатисање у складу са савременим економско-еколошким стандардима и реалним стратешким потребама. У циљу смањења утицаја на климатске промене услед прекомерног загревања и испуштања гасова који угрожавају озонски омотач,

посебним програмима стимулисаће се ангажовање алтернативних, обновљивих извора енергије. Основно концепцијско опредељење са еколошког аспекта јесте очување постојећег квалитета животне средине, уз ограничавање и елиминисање могућих негативних утицаја, при чему приоритет имају активности на заштити квалитета вода, земљишта и ваздуха, управљању отпадом, примени обновљивих извора енергије, очувању биодиверзитета и предела.

- економска повезаност и интерактивност: Јагодина у планском хоризонту треба да достигне ниво просторно структуриране и економски развијене општине, како би била конкурентна, социјално кохерентна и еколошки одржива. Ово подразумева активирање територијалног капитала и потенцијала на одржив начин, у складу са локалним специфичностима и реалним капацитетима. Основне карактеристике највећег дела територије општине су: подручје изразитих природних вредности и ресурса и богатог биодиверзитета, али недовољно искоришћених за развој туризма вишег стандарда, специфичних видова пољопривреде, ловства, шумарства, индустрије ослоњене на природне ресурсе (или модерне технологије - у општинском центру), што треба да потенцира конкурентност општине у ширим оквирима и функционална неповезаност са центрима, али и центара свих нивоа међусобно. За функционалну повезаност општине са другим деловима региона и Србијом у целини посебан значај има формирање мањих развојно-функционалних региона (функционално урбано подручје) у коме ће значајну улогу добити и урбани центар Јагодина. За просторни развој од значаја ће бити и карактеристичне целине и објекти, који је идентификују и афирмишу на регионалном, националном или међународном нивоу, као што су: урбани центар општине, објекти културног и природног наслеђа, и други репери општинског/регионалног идентитета (културни, историјски, природни, привредни).

Коришћење територијалног капитала: подразумева боље коришћење просторног положаја општине у подручју важних саобраћајних коридора од републичког значаја (државни пут I, државни пут II реда, магистрална железница) као и обнова постојеће и изградња нове инфраструктуре. Уз то, приоритетно је искористити могућности обнављања грађевинског фонда и релативну очуваност физичке средине, као фактор потенцијалног инвестирања.

Развој руралних подручја, неговање и промовисање њихових вредности уз јачање економске снаге сеоских домаћинстава, представља важно питање будућег равномерног развоја планског подручја. Сви циљеви и стратегије које воде ка развоју села и руралних подручја, усмераваће се на решавање питања популационог развоја, побољшавања услова живљења на селу и промовисања мултифункционалне породичне пољопривреде. У стратегијском смислу то захтева квалитативне и квантитативне промене на сеоском подручју, засноване на следећим основним поставкама:

- 1) унапређивање локалних ресурса за производњу квалитетних пољопривредно-прехранбених производа, уз успостављање партнерства локалних актера из јавног и цивилног сектора, при утврђивању и спровођењу локалних стратегија интегралног руралног развоја и сл.
- 2) подизање саобраћајне доступности, нивоа комуналне опремљености, опремљености јавним службама и укупне уређености села;
- 3) укрупњавање земљишних парцела (поседа) и/или засада;
- 4) развијање прерађивачких капацитета, посебно у центрима заједнице насеља, и сеоским центрима, уз поштовање правила изградње и уређења простора и услова заштите животне средине и уз повезивање са одговарајућим технолошким системима у или ван планског подручја;
- 5) обезбеђивање засебних инфраструктурно опремљених локалитета или локација у насељима у којима је испољен интерес за развој МСП;
- 6) диверзификација развоја пољопривреде и села у складу са специфичним ресурсним, структурним, техничко-технолошким и социо-економским обележјима, потенцијалима и ограничењима

Подједнако важан значај придаје се обнављању и побољшању квалитета шума, шумљевању, антиерозивним радовима, као и развоју предузетништва, посебно у области еколошки безбедне прераде локалних пољопривредних, шумских и минералних сировина.

Институционална одговорност: успешан просторни развој зависи и од начина

управљања просторним развојем. У том смислу, инструменти управљања просторним развојем морају бити доведени до оног степена који обезбеђује већу транспарентност, ефикасност и учешће свих актера код доношења одлука.

Веће отварање и интегрисаност подручја Просторног плана са окружењем оствариће се побољшањем саобраћајне приступачности, у првом реду државни пут I реда, државни путеви II реда и магистрална пруга За повезивање подручја са окружењем важну улогу имаће пруга Београд–Ниш.

Подједнаког је значаја развој и виши квалитет локалне мреже путева која омогућава приступ и повезивање заштићених, туристичких и руралних подручја са државним путевима и центрима у мрежи насеља.

Основна поставка је постизање боље конституције система урбаних и микроразвојних центара у општинама. То подразумева стимулисање индустријских и услужних делатности насеља и центара заједнице села на руралном подручју општина, то јест њихово боље опремање саобраћајном и техничком инфраструктуром и бржим развојем супраструктуре.

Да би се остварило превазилажење уситњености мреже сеоских насеља, центри заједнице села, који буду утврђени овим и просторним плановима општина, морају се подржати на разне начине и од локалних и од републичких институција и органа у даљем развоју и изградњи.

У циљу формирања заједнице села посебна пажња мора се посветити изградњи локалне мреже путева која повезује центре заједница села са гравитирајућим селима.

Приоритет има равномернији територијални развој привреде у складу с развојним потенцијалима и просторно-еколошким капацитетом подручја, ради повећања доступности радних места и стварања услова за запошљавање и унапређење квалитета живљења локалног становништва не само у општинским центрима, већ и у насељима на руралном подручју.

Привредни развој подручја оствариваће се подржавањем динамичног привредног раста у делатностима које су способне за конкурентски наступ на домаћем и страном тржишту (агроиндустрија, текстилна индустрија, прерада дрвета и производња намештаја и др.), првенствено мерама које доприносе побољшавању инвестиционе климе, спровођењу политике конкурентности и производње према потребама тржишта.

Подстицање развоја ефикасне, конкурентне и одрживе пољопривреде омогућиће побољшање квалитета живљења сеоског становништва и остваривање заштите и одрживог коришћења пољопривредног земљишта. Приоритет је развој пољопривредних производа посебних одлика квалитета до нивоа препознатљивог географског имена порекла (тзв. бренда) и јачање веза пољопривреде и комплементарних делатности (туризам, угостелство и сл.).

Значајно је подизање квалитета сектора услуга (туризма, трговине, транспорта, дистрибуција робе, нефинансијских услуга – истраживање тржишта, пословно повезивање и маркетиншка подршка и др.).

Туризам у перспективи треба да буде много значајнија привредна грана, него до сада. Туризам ће се развијати и као алтернативна делатност на просторима промењених намена и представљаће један од видова компензације локалном становништву за разне видове ограничења њихових активности. Остваривање стратешких опредељења у области туризма засниваће се на развоју туристичке супраструктуре и туристичке инфраструктуре, заштити простора за развој туризма, професионализацији људских ресурса и развоју тржишта рада за туризам, умрежавању са другим секторима који учествују у креирању нове вредности у туризму и др..

Подручја са заштићеним, уређеним и адекватно презентираним културним наслеђем ће јачати привлачност и конкурентност за инвестирање и развој туризма.

Развој водопривредне и енергетске **инфраструктуре** и телекомуникација имаће посебног значаја не само за подизање стандарда становништва, већ и за привредни развој подручја, развој мреже насеља и дисперзију привредних и туристичких капацитета на руралном подручју.

Приоритет има функцијско повезивање и јачање капацитета општина око питања заштите природних добара и интегралног управљања одрживим развојем подручја. Очекује се да ће подстицајну улогу имати увођење ресурсне ренте и остваривање добити за локалне заједнице по основу коришћења природних вредности и ресурса.

II ПЛАНСКИ ДЕО

1. ПЛАНСКА РЕШЕЊА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ

1.1. НАМЕНА ПРОСТОРА, БИЛАНСИ ПОВРШИНА

Основну намену простора чини пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште.

Оквирни биланси површина за територију општине утврђени су на основу затеченог стања (које по питању изграђених површина битно одступа од података катастра, што претпоставља велике површине које се воде као пољопривредно земљиште а представљају изграђене површине, као и чињеницу постојања великих окућница) као планираних промена у простору на глобалном нивоу.

Смањење површина пољопривредног земљишта би се првенствено остваривало на рачун земљишта најслабијег квалитета, односно на рачун квалитетног пољопривредног земљишта за планирано рестриктивно проширење грађевинског подручја насеља и изградњу инфраструктуре.

Површине под шумама се повећавају на теренима захваћеним ерозијом, голетим, и површинама под великим нагибом али у планираној структури коришћења земљишта не долази до битне промене услед резервисања површина за путне коридоре.

Планиране површине под саобраћајном структуром имаће оптималне промене у односу на постојеће стање, модернизације железнице као и планираних деоница општинских путева

Повећање грађевинског подручја је веће у центрима насеља, уз услов погушћавања у постојећем грађевинском подручју. У примарним насељима веће је повећање грађевинског подручја, мада рестриктивно, у равничарским деловима него у брдским деловима плана где је повећање незнатно и представља само заокружење започете изградње.

Приоритет има изградња објеката на постојећем грађевинском подручју насеља. За захтеве за изградњу који се не могу задовољити у границама постојећег и планираног грађевинског подручја, могућности изградње утврдиће се за намене.

Оквирни биланс постојеће и планиране намене површина

Основна намена	Постојећа површина ха	у обухвату плана %	Планирана површина ха	у обухвату плана %
Шумско земљ.	9322.54	19.85%	13051.34	27.79 %
Водно земљ.	936	1.99%	1205	2.56%
Пољопривредно земљ.	33320	70.96%	25367.66	54.03%
Грађевинско подр.(насељске површ., саоб., Ифастр. Остало)	3371.46	7.18%	Ван граница ГУП-а 3465 У границама ГУП-а 5648	7.38% 12.03%
укупно	46950	100%	46950	100%

Грађевинско подручје заузима 19.41% обухвата плана.

Планирана површина грађевинског подручја ван границе обухвата Генералног урбанистичког плана је 7.38%.

Повећање грађевинског подручја у оквиру обухвата Генералног урбанистичког плана је 12.03% које је дефинисано достављеним подацима ЈП Диртекције за урбанизам Јагодина.

1.2. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ, КОРИШЋЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И РЕСУРСА

1.2.1. ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА

Коришћење и заштита пољопривредног земљишта заснива се одрживом управљању, које обезбеђује добру еколошко природну структуру тла, наменску употребу

према условима природе и терена, као и санацију лоших деградираних површина у функцији пољопривреде (унапређење бонитетске структуре земљишта).

Концепција се заснива и на:

- подршци пољопривредним газдинствима у остваривању циљева у производњи органски здравих производа, кроз стимулативне мере и обезбеђивање тржишта за пласман брендова здраве хране,
- подршци развоју пољопривредних производа посебних одлика квалитета до нивоа препознатљивог **географског имена порекла (тзв. бренда – у воћарству, ратарству и сточарству)** и јачање веза пољопривреде и комплементарних делатности,
- савременом управљању пољопривредним земљиштем које подразумева «добру пољопривредну праксу» - ограничену примену пестицида на пољима, примену савремених агротехничких метода, директива и стандарда ЕУ и сл,
- едукативно преко локалне заједнице промовисати савремене пољопривредне принципе, (нпр «Нитратна директива» - управљање течним и чврстим стајњаком и сл.),
- антиерозионим и другим техничко биолошким мерама спречити ерозионе појаве, побољшати бонитетску структуру земљишта,
- подизањем квалитета услуга обезбедити пласман пољопривредних производа.

Смернице за развој са аспекта заштите и одрживог коришћења пољопривредног земљишта заснивају се на:

- у складу са расположивим природним условима (како у долини В. Мораве, тако и на побрђу) треба подржавати искоришћавање местимичних погодности за развој органске производње, у спрези са усвајањем савремених стандарда квалитета у производњи, преради и пласману и унапређивањем маркетинга;
- укрупњавањем поседа и формирањем удружења/кластера (у складу са претходном ставком) обезбедиће се боља производња и пласман,
- на **деградираним површинама и подручјима површинске експлоатације минералних сировина** приоритетна је рекултивација којом се, формира плодно земљиште, погодно за оснивање отпорног биљног покривача - шумских заједница, пољопривредних култура и ливада.

1.2.2. ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА РЕСУРСА ВОДА

Заштита и одрживо коришћење водних ресурса заснива се на:

Коришћење и заштита водних ресурса

Концепција заштите водних ресурса заснива се на:

1) заштити квалитета вода

- изворишта вода за снабдевање становништва водом – трајним обезбеђењем квалитета свих површинских и подземних вода на подручју општине према захтевној класи квалитета, а нарочито заштитом изворишта водоснабдевања Рибаре и алтернативних изворишта; успостављањем и спровођењем режима зона санитарне заштите; применом организационо-економских мера за спречавање и смањење загађења вода;
- површинских и подземних вода од загађивања и непланског коришћења – потпуном санитацијом свих насеља, приоритетно обухватом највећег броја насеља канализацијом и унапређењем система за пречишћавање отпадних вода,
- водених и приобалних екосистема у функцији заштите биодиверзитета.

2) заштити од вода регулацијом водотока и водног земљишта:

- усклађивањем техничких и биолошких радова на регулацији водотокова и заштите од великих вода, бујица и ерозије приобалња са планским решењима регионалних водопривредних система;
- амбијентално усклађеним уређењем приобалња и корита реке В.Мораве и притока на грађевинском подручју Јагодине по принципима урбане регулације, како би се створили услови за складно повезивање урбаних зона са акваторијама водотока;
- чишћењем корита од наноса, отпада и сл.

1.2.3. ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА

Заштита и коришћење шума и шумских земљишта засниваће се на

- спречавању даље деградације шума и пошумљавање терена ради спречавања ерозије – терена под већим нагибом од 45% односно 60%, као и регулација бујичних водотокова,
- успостављању јединственог и једнаког статуса свих шума, без обзира на власништво;
- одрживи развој еколошки прихватљивих делатности и активности, у односу на полифункционални значај шума – лов, туризам, продуктивно шумарство;
- интеграција шумске привреде са осталим делатностима које се одвијају у шумским подручјима и у том смислу континуирани развој;
- очување и заштита шума и шумског земљишта и коришћење шума као обновљивих извора енергије (мултифункционално коришћење шума и шумског земљишта);
- примена конвенција, стандарда и норми заштите и развоја шума у шумским подручјима, уз учешће надлежних институција и локалних заједница.

Смернице развоја шума и шумског земљишта се односе на:

- заштити и унапређењу свих шума на територији општине, одрживом коришћењу шума и шумског земљишта, а посебно угрожених делова шума,
- заштити шума од негативних угрожавајућих утицаја биотичког и абиотичког порекла, заштита дивљачи и остале шумске фауне;
- очување квалитета постојећих шума и увећање површина под шумом и то: реконструкција деградираних шума;
- конверзија изданаčkih шума у високи узгојни облик; пошумљавање необраслог шумског земљишта;
- пошумљавање терена са нагибом преко 45% односно 60%,
- санитарно-узгојне сече, сече ради прореда;
- интензивна заштита шума у свим фазама развоја;
- реализовање плана научно-истраживачке делатности у шумама и то:
 - оцена истражености биодиверзитета и утицаја планираног коришћења на биодиверзитет;
 - утврђивање еколошког капацитета шума у односу на све активности;
 - истраживање начина природне обнове основних врста дрвећа;
 - истраживање присуства глобалног и локалног загађивања шума;
 - истраживање штетних биотичких фактора који угрожавају поједине врсте на њиховим природним стаништима;
 - увођење информационе и ГИС технологије.

Предвиђене велике површине под шумама су дефинисане у циљу спречавања даље деградације шума и пошумљавање терена ради спречавања ерозије-терена под већим нагибом од 45% односно 60%, као и регулација бујичних водотокова. Постојеће површине под шумама су 19.85% а предвиђене површине су 27.79%

1.2.4. КОРИШЋЕЊЕ И ЗАШТИТА МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА

С обзиром на резерве и значај експлоатације минералних сировина, заштита и експлоатација минералних сировина заснива се на рационалном коришћењу у складу са принципима заштитом животне средине и природних ресурса. Према подацима Министарства рударства и енергетике, на проучаваној територији идентификоване су следеће локације на којима се врши експлоатација:

-Лежиште «Јошанички Прњавор», предузеће «Пут» минерална сировина кречњак,
Од резерви присутни су :

-Лежиште « Јошанички Прњавор» предузеће «Пут» минерална сировина кречњак,
Истраживања се врше на следећим локалитетима:

-Локалитет «Лозовик», предузеће «Оникс Мининг», сировина мермерни оникс

Рационалну и одрживу експлоатацију минералних сировина на подручју града Јагодина омогућиће доследна примена стандарда, односно примена техничко - технолошких мера у циљу спречавања и минимизирања штетних утицаја и последица по животну средину, здравље људи, природне ресурсе и предео. То подразумева и обезбеђење континуиране контроле и мониторинга стања животне средине у зонама утицаја експлоатационих поља и еколошких учинака предузећа у експлоатацији, транспорту, складиштењу и преради минералних сировина.

Приоритет има контрола и подршка остваривању законом утврђене обавезе рекултивације и ревитализације деградираних површина сукцесивно у току или по завршетку експлоатације минералних сировина.

Одрживо коришћење минералних ресурса на териорији града Јагодина подразумева:

Развој експлоатације минералних сировина заснива се на:

- адекватној процени количина и оправданости експлоатације минералних сировина, односно спровођењу истражних резултата који ће дати применљиве резултате,
- дефинисање ресурсне ренте као накнаде за коришћење минералних сировина,
- потпуна заштита животне средине и природе, применом адекватних мера заштите и најбољих доступних техника,
- ограничити или забранити експлоатацију минералних сировина у угроженим подручјима – на подручјима природних добара, на стаништима миграторних врста, у зонама изворишта водоснабдевања, ...

1.3 ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА И МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ

1.3.1. СТАНОВНИШТВО

Као почетак пројекционог периода узети су резултати пописа становништва 2002. године, као и најновији подаци Пописа 2011. године.

Узимајући у обзир континуитет депопулације на планском подручју, који је прекинут према првим подацима Пописа 2011. године, приликом израде пројекције будућег развоја становништва планског подручја. Испољене тенденције у досадашњем демографском развоју (са наглашеним слабљењем демографског потенцијала и одмаклом фазом биолошке депопулације у којој се налази планско подручје) донекле се могу ублажити ефектима побољшања општих друштвених токова и применом планских пропозиција до 2025. године.

Према оваквом сценарију број становника би се у будућности кретао на начин приказан у наредној табели.

Планирани број становника по насељима (2025.год.)

Насеље	Попис 2011. год.	Пројекција 2025.год.	Разлика 2025-2011.год.
Јагодина	71195	73000	2605
Багрдан	767	800	33
Белица	340	370	30
Бресје	650	600	-50
Буковче	833	750	-83
Бунар	453	400	-53
Винорача	980	850	-130
Вољавче	1875	2000	125
Врановац	136	100	-36
Врба	204	260	56
Главинци	518	625	107
Глоговац	1288	1520	232
Горње Штипље	145	175	30
Горњи Рачник	89	115	26
Деоница	606	530	-76
Добра Вода	372	420	48
Доње Штипље	200	242	42
Доњи Рачник	540	630	90
Драгоцвет	1134	1000	-134
Драгошевац	430	490	60

Дражмировац	411	430	19
Дубока	625	720	95
Ивковачки Прњавор	85	100	15
Јагодина	36092	38.000	1.908
Јошанички Прњавор	36	32	-4
Каленовац	21	18	-3
Ковачевац	285	220	-65
Коларе	508	600	92
Кончарево	1635	1700	65
Кочини Село	901	950	49
Ловци	785	860	75
Лозовик	275	300	25
Лукар	113	120	7
Мајур	2844	2850	6
Мали Поповић	371	340	-31
Медојевац	131	100	-31
Међуреч	401	420	19
Милошево	987	1060	73
Мишевић	148	170	22
Ново Ланиште	608	690	82
Рајкинац	389	480	91
Ракитово	1895	1790	-105
Рибаре	3517	3450	-67
Рибник	289	250	-39
Сиоковац	349	375	26
Слатина	165	215	50
Старо Ланиште	452	550	98
Старо Село	52	50	-2
Стрижило	370	500	430
Топола	20	30	10
Трнава	2391	2400	9
Црнче	198	220	22
Шантаровац	387	430	43
Шуљковац		660	660

Назив насеља	Год.	Укупно	0-3	4-6	7-15	16-19	20-24	25-59	60-64	65 и више
Град Јагодина	2002	70.894	1.899	1.981	6.051	4.424	4.742	33.756	4.076	13.339
		100%	2,7	2,8	8,5%	6,2%	6,7%	47,6%	5,7%	18,8%
	2025	73.000	2.190	2.190	5.840	4.380	4.380	34.894	4.380	14.746
		100%	3%	3%	8%	6%	6%	47,8%	6%	20,2%
Јагодина г.насеље	2002	35.589	985	1.024	3.055	2.334	2.606	17.838	1.927	5.501
		38.000	2,8	2,9	8,6%	6,6%	7,3%	50,1%	5,4%	15,5%
	2025	38.000	1.140	1.140	3.040	2.280	2.660	1.919	2.280	6.270
		100%	3%	3%	8%	6%	7%	50,5%	6%	16,5%
Остала насеља	2002	35.305	914	958	2.996	2.09	2.136	15.918	2.149	7.838
		100%	2,6	2,7	8,5%	5,9%	6,1%	45,1%	6,1%	22,2%
	2025	35.000	875	875	2.660	1.750	2.100	15.645	2.450	8.645

1.3.2. МРЕЖА НАСЕЉА

Полазећи од остварених просторно-функционалних односа и веза на територији града и његовог окружења, идентификована је вертикална/функционална и хоризонтална/просторна хијерархија у мрежи насеља. Функционалне везе и односе одликује недовољна кохерентност, то јест недовољна развијеност функцијских веза између појединих целина. Са источне стране ФУП чини континуално подручје урбаних центара са трограђем ФУП Ћуприја-Рековац-Параћин у којем доминира Град Јагодина. У циљу развоја кохерентне просторно-функцијске организације града Јагодина на бази природно-еколошких, демографских, социјално-економских и других карактеристика њеног геопростора, усваја се модел будућег система насеља, са вишестепеном хијерархијом центара следеће категорије:

I Градски центар - град Јагодина

II Субградски центар-Рибаре, Мајур,Трнава

III Центар заједнице насеља-Драгоцвет

IV Секундарни центар насеља-развојни центар- Милошево, Багрдан варош, Кочино село, Ракитово, Кончарево, Винорача, Вољавче, Бунар, Глоговац

V Сеоски центар- Стрижило, Доњи Рачник, Шуљковац, Коларе, Главинци, Бресје, Буковче, Ново Ланиште, Старо Ланиште, Дубока

VI Примарно сеоско насеље-Белица, Врановац,Врба, Горње Штипље,Горњи Рачник, Деоница, Добра Вода, Доње Штипље, Драгошевац, Драхимировац, Ивковачки Прњавор, Јошанички Прњавор, Каленовац, Ковачевац, Ловци, Лозовик, Лукар, Мали Поповић, Медојевац, Мешуреч, Мишевић, Рајкинац, Рибник, Сиоковац, Слатина, Старо Село, Топола, Црнче, Шантаровац

Усвојена организација има за циљ, да кроз стварање основних осовина развоја, допринесе рационалној мрежи центара, који ће бити носиоци трансформације околних насеља. Наведени центри ће утицати на активирање постојећих потенцијала за размештај различитих врста делатности као допринос укупном развоју града.

Посебну улогу у процесу равномернијег просторног развоја града Јагодина имаће **центар заједнице насеља**, односно групације насеља формиране на основу већ активираних просторних, функцијских, физиономских, социоекономских, културних и традиционалних веза и односа. У оквиру ове заједнице насеља, улогу центра добија насеље које се истиче саобраћајно-географским положајем, бројем становника, нивоом опремљености објеката јавних служби и комуналне инфраструктуре, функцијским значајем, привредним и ванпривредним капацитетима, процентом деаграризованог становништва, и др.

1.Градски центар

У првој хијерархијској равни је насеље Јагодина, као **градски центар** функционалних капацитета и зоне утицаја на социо-географску трансформацију окружења, која не прелази границе територије општине. Градски центар ће и у наредном периоду да делује свим својим функцијама на трансформацију насеља у његовој непосредној околини, формирајући урбано-рурални континуум са високим степеном деаграризације и великим бројем мешовитих и непољопривредних домаћинстава. Повећање грађевинског рејона градског насеља и интензивне дневне миграције на релацији село-град, довешће до тога да већи број становништва Општине живи у градском центру. При томе ће посебан проблем представљати санација и рехабилитација периурбаних насеља унапређених урбаним начином уређења простора.

2. Субградски Центар-Рибаре, Мајур,Трнава

Посебну улогу у процесу равномернијег просторног развоја града Јагодина имаће субградски центри, односно насеља формирана на основу већ активираних просторних, функцијских, физиономских, социоекономских, културних и традиционалних веза и односа. Улогу субградских центара добијају она насеља која се истичу саобраћајно-географским положајем, бројем становника, нивоом опремљености објеката јавних служби и комуналне инфраструктуре, функцијским значајем, привредним и ванпривредним капацитетима, процентом деаграризованог становништва, и др.

Овој категорији насеља са гравитационим подручјем припада Рибаре

Субградски центри насеља остварују шири функционални и развојни утицај на подручју које им гравитира и укупном подручју територије. Они, пре свега обезбеђују непосреднију везу грађана са локалном управом, системом организације пољопривредне производње и

пословања, услуга, јавних функција, постајући тако квалитетна испостава управних, привредних, услужних и друштвених функција општине на свом подручју, и уз подршку сеоских центара главни просторни и функционални ослонац подизања општег квалитета и развојног капацитета заједнице насеља.

3. Центар заједнице насеља-Драгоцвет

Овај центар треба да допринос равномерном развоју територије општине. Развој овог центра заснива се на развоју секундарних, терцијарних и примарних делатности, уз одговарајући степен опремљености насеља јавним службама којима треба да опслужује и одређено гравитационо подручје.

Самостални центар заједнице насеља који се развио или је евидентно да ће се развијати као насеље са специјализованим функцијама, као перспективни центар . То је самостални центар који са аспекта специфичних погодности и потенцијала за развој неких делатности као и достигнутог нивоа делатности поседује карактеристике које га издвајају. Овај центар ће се развијати према специфичности подручја.

Значај насеља заснован је на природном богатству, очуваној природи и животној средини, лепоти предела и геоморфолошкој знаменитости.

4. Секундарни центар насеља-развојни центар- Милошево, Багрдан варош, Кочино село, Ракитово, Кончарево, Винорача, Вољавче, Бунар , Глоговац

Чине спрегу са сеоским центрима у развоју просторне целине којој припадају, и функционално ће се умрежити са њима (уз осавремењавање постојеће саобраћајне мреже). То су већа сеоска насеља, која према броју становника, величини стамбеног фонда, заступљености објеката и услуга јавно-социјалне инфраструктуре, саобраћајној и комуналној опремљености, конкуришу центрима са којима остварују функционалне везе, али немају њихово гравитационо подручје. Опремљеност ових насеља јавним и осталим садржајима треба да задовољи потребе самог насеља али и села која им непосредно гравитирају.

5. Сеоски центар- Стрижило, Доњи Рачник, Шуљковац, Коларе, Главинци, Бресје, Буковче, Ново Ланиште, Старо Ланиште, Дубока

Већа сеоска насеља која се већ сада развијају аутономно (примарни/ независни сеоски центри), функционално ће се умрежити са општинским центром, односно одговарајућим центром заједнице насеља (уз осавремењавање постојеће саобраћајне мреже).

Развој сеоских центара зависиће од демографске пројекције насеља и његовог гравитационог подручја, изградње недостајућих објеката јавних служби, стања саобраћајне и комуналне инфраструктуре у насељима, односно побољшања укупног квалитета живљења у овим насељима. Сеоски центри се могу развијати као насеља са специјализованим функцијама (као перспективни мањи центри привредно-услужног карактера), или као остала рурална насеља, при чему се за она насеља са повољнијом демографском ситуацијом може очекивати даља функцијска специјализација чији ће гравитациони утицај остати у границама постојећих атара насеља.

Категорија насеља чији се развој заснива на пољопривредним делатностима. Имају основне садржаје неопходне за функционисање самог насеља, а функционално се везују на одговарајуће центре, при чему се за она насеља са повољнијом демографском ситуацијом, као и условима за развој делатности може очекивати извесна функцијска специјализација али ће гравитациони утицај остати у границама постојећих атара насеља.

Развој ових насеља на подручју стимулирати формирањем мањих привредних и услужних капацитета у оквиру граница грађевинских подручја насеља, уз осавремењавањем постојеће саобраћајне мреже и изградњом недостајућих деоница. Природно очувани предели општине омогућавају развој туризма при чему је предуслов његовог остварења задржавање млађег становништва и подизање постојеће комуналне опреме на виши ниво.

6. Примарно сеоско насеље-Белица, Врановац,Врба, Горње Штипље,Горњи Рачник, Деоница, Добра Вода, Доње Штипље, Драгошевац, Драхимировац, Ивковачки Прњавор, Јошанички Прњавор, Каленовац, Ковачевац, Ловци, Лозовик, Лукар, Мали Поповић, Медојевац, Мешуреч, Мишевић, Рајкинац, Рибник, Сиоковац, Слатина, Старо Село, Топола, Црнче, Шантаровац

Све функције вишег степена оствариваће се у центрима својих месних заједница, а затим у центрима заједнице села. Ова насеља морају бити опремљена садржајима који задовољавају дневне потребе.

Посматрајући просторно-функционалне односе међу насељима и миграторна кретања становништва унутар и изван граница територије, очекује се организовање највеће промене догодиће се у субградском центру, центрима заједнице насеља и секундарним центрима насеља. На осталом подручју, процес урбанизације треба усмеравати у смислу смиривања-пражњења брдско-планинских подручја.

²

1.3.3. ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

Развој мреже јавних служби заснива се на постојећој мрежи јавних служби, очекиваних демографских промена и развоју насељских функција. У складу са демографским развојем насеља дате су могућности формирања јавних служби по потреби. Основа за димензионисање јавних служби јесу: процењени број становника до краја планског периода по старосним групама и корисницима појединих функција, пожељни радијуси доступности појединих јавних служби корисницима са гравитирајућег подручја и одговарајући стандарди и нормативи.

ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ

Развој припремног предшколског образовања јесте постојећа мрежа основних школа и издвојених одељења. Већа доступност припремног предшколског образовања може се остварити организовањем специјализованог и субвенционираног превоза на подручју, који би користила деца предшколског и основно-образовног узраста. Запошљавање младих родитеља у урбаним центрима и селима изискиваће повећање капацитета предшколских установа, независно од кретања броја деце узраста до 6 година. Проширење мреже објеката усмераваће се на поједина приградска насеља, центре заједнице насеља, примарне сеоске и друге центре у мрежи насеља у складу са потребама деце и родитеља. Укључивање приватног сектора у пружање ових услуга треба подржати и развијати. Подршку невладиног сектора и донација би требало усмерити на развој дечјих вртића/учионица за мање доступна насеља, посебних програма за децу са посебним потребама, као и специфичних програма прилагођених деци различитих етничких група у постојећим школама, или наменски изграђеним вишефункционалним јавним и приватним објектима. Организовање специјализованог превоза неопходно је за децу са посебним потребама. Специјализовани превоз би истовремено опслуживао децу предшколског узраста и ученике основних школа. Неопходно повећање обухвата децу и доступности припремне предшколске наставе, обезбедиће се усклађивањем развоја и организације припремног предшколског образовања и васпитања са кретањем и размештајем деце узраста 5-7 година, и мрежом дечјих вртића и основних школа.

Неопходно је повећање доступности и обезбеђење подједнаких могућности за квалитетно **основно образовање и васпитање**. Увођење флексибилнијих програма омогућило би повећање релевантности знања, развијање животних вештина ученика, уважавање различитости и укључивање различитих групација деце у образовни процес. Организација мреже објеката основног образовања и васпитања ће се заснивати на матичним (и подручним) осморазредним школама у центрима заједнице насеља, већим приградским насељима, примарне сеоским и другим центрима у мрежи насеља. Рационализација мреже издвојених четвороразредних одељења засниваће се на демографским променама, доступности, квалитету и опремљености објеката, квалитету наставника и образовних постигнућа ученика, и процени могућности за побољшање квалитета наставног процеса, уз активну партиципацију родитеља и ученика у доношењу одлука. Једна од опција је вишенаменско коришћење постојећих објеката за мобилне екипе дечјих вртића, установа културе, курсеве информатике и сл. Предуслов за задржавање осморазредних и четвороразредних школа је адекватно одржавање санираних и реконструисаних објеката, опремање школског простора, уређење школског комплекса и простора за спорт и повећање квалитета доступности. Организовање специјализованог превоза неопходно је за ученике који живе на удаљености већој од 4 км од школе, као и за све ученике са посебним потребама. Имајући у виду да се ради о економски недовољно развијеном подручју, за организовање специјализованог превоза биће неопходна подршка средстава републичких и предприступних фондова и донација.

Постојећа мрежа објеката **средњег образовања** (ако се посматра на регионалном нивоу) може да задовољи будуће потребе. Неопходно је обезбедити подједнаку доступност корисницима са гравитирајућих подручја. Јачање и осамостаљивање постојећих средњих

škola и, евентуално, отварање нових, подразумева редефинисање и усклађивање образовних профила са структуром и потребама привреде на локалном и регионалном нивоу, као и тражење нових начина финансирања и повезивања са привредом. Регионализација и рационализација мреже средњег образовања подразумева умрежавање стручних школа сличних образовних профила њихову диверзификацију и већу флексибилност за прилагођавање потребама привреде и тржишта рада.. Развој стручног образовања подразумева модернизовање опреме и наставних средстава и опремање школа потребним садржајима, као што су специјалне наставне просторије, школске радионице, библиотеке и интернет учионице, трпезарије и ресторани, спортски терени и остале пратеће услуге.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

У документима Министарства здравља Републике Србије (Здравствена политика; Визија система здравствене заштите у Србији; Стратегија и акциони план реформе система здравствене заштите у Србији) и Закону о здравственој заштити, наглашена је важност обезбеђења правичног и једнаког приступа, свеобухватности и континуираности здравствене заштите.

Постојећа мрежа објеката омогућава рационалну организацију и доступност услуга примарне здравствене заштите на подручју, уз евентуално проширење капацитета у складу са потребама локалне заједнице. То ће се обезбедити подизањем квалитета услуга (опремање неопходном медицинском опремом и санитарским материјалом, обезбеђење потребног броја лекара и другог медицинског особља), објеката (санацијом и обновом већине постојећих и, евентуално, заменом и изградњом нових) и доступности (обезбеђењем теренских и санитарских возила). Један од начина за повећање доступности примарне здравствене заштите корисницима, нарочито на руралном подручју, јесте организовање мобилних здравствених тимова, интегрисаног пружања услуга здравствене и социјалне заштите и пружање квалитетне прехоспиталне хитне медицинске помоћи.

Доступност услуга примарне здравствене заштите на руралном подручју може се повећати изградњом типских мултифункционалних објеката у оквиру сеоских центара (седишта месних заједница) у којима не постоје месне канцеларије, а који би (осим месне канцеларије и других елемената јавних служби) садржали и амбуланту (с обзиром да већи број сеоских центара нема грађевинско-просторне могућности за изградњу више објеката јавних служби).

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Постојећа мрежа установа социјалне заштите (посматрајући на регионалном нивоу) омогућава рационалну организацију услуга социјалне заштите. Неопходна је рехабилитација постојећег Центра за социјални рад, подизањем квалитета објеката и услуга, проширењем капацитета за нове садржаје и програме рада, унапређењем квалитета постојећих и увођењем нових услуга, као и развојем алтернативних и иновативних програма социјалне заштите.

Акцент је на развоју мреже услуга које омогућавају већу територијалну и функционалну доступност услуга, подржавају живот у заједници и обезбеђују интегралну и неодложну социјалну заштиту корисника. Оријентација је на развој разноврсних социјалних услуга усаглашених са потребама корисника које се приоритетно задовољавају у локалној заједници и породици (природном окружењу), а омогућавају избор најмање рестриктивне услуге за корисника, што подразумева развој:

- услуга и служби за подршку природној породици (саветодавне, едукативне, патронажне услуге, услуге клубова и дневних центара са разноврсним садржајима);
- услуга различитих облика хранитељског смештаја;
- установа малих смештајних капацитета за недостајуће услуге за збрињавање корисника;
- стварање услова за коришћење постојећих услуга у локалној заједници које ће бити инклузивне за децу, инвалидне особе, старе и осетљиве групе и др. Приоритет је да се на овај начин омогући останак већег броја деце, одраслих и старијих у биолошкој, сродничкој или другој породици, односно смањење потреба за смештајем деце, одраслих и старијих грађана у установе социјалне заштите на подручју региона.
- неопходно је (посредством регионалних служби за хранитељство) обезбедити избор адекватних породица и њихову припрему, обуку и подршку којом се остварује превенција проблема и квалитетнији живот деце.
- неопходно је обезбедити развој услуга неодложних интервенција у Центру за социјалну

заштиту, које ће грађанима бити доступне 24 сата. Основни услови за обезбеђење услуга у кризним ситуацијама обухватају 24-сатно дежурство стручњака обучених за неопложне интервенције, дежурне службе за ургентни смештај (установе и хранитељске породице за ургентни смештај) и услуге СОС телефона.

- укључивање невладиног сектора у пружање услуга социјалне заштите и развој услуга мобилних служби проширене социјалне заштите (пројекат помоћи у кући уз психо-социјалну подршку старима, немоћнима и инвалидима).
- укључивање различитих социјалних актера, у првом реду приватног и невладиног сектора у пружање комерцијализованих и непрофитних услуга социјалне заштите, као и обезбеђење партиципације корисника у доношењу одлука о начину задовољавања њихових потреба.

КУЛТУРА

Очување културног идентитета и диверзитета подручја града Јагодина оствариваће се преко локалних и регионалних програма развоја културе и интегрисаних културно-образовних и других интерсекторских програма. За припрему и остваривање ових програма неопходна је рехабилитација и умрежавање постојећих установа културе, као и укључивање приватног и непрофитног сектора. Модернизовање и јачање установа у општинском центру оствариваће се укључивањем грађана у формулисање и реализацију програма и пројеката намењених деци и младима, међукултурном дијалогу, идентификовању и промоцији етнографских вредности и различитости, заштити културног наслеђа и др.

Рехабилитација установа културе у градском центру биће усмерена на: подизање квалитета и опремљености постојећих објеката, изградњу наменских објеката, формирање нових установа културе (у оквиру типских мултифункционалних објеката у центрима свих нивоа), развој нових програма и повећање њихове доступности корисницима, осавремењавање и унапређивање програмских садржаја локалних медија, организовање мултиетничких и међународних манифестација и др.

Повећање доступности културних активности и програма, нарочито младима на руралном подручју, омогућиће се развојем нових облика пружања услуга и формирањем организационих јединица постојећих установа културе, као и изградњом нових мултифункционалних објеката у микроразвојним центрима свих нивоа (у оквиру система насеља). Неопходно је и субвенционисање јавног и приватног сектора из републичких фондова и донација и укључивање непрофитног сектора у развој нових услуга, посебних програма, и организацију мобилне културне понуде (мобилне библиотеке, представе, креативне радионице, еколошке и хуманитарне активности и сл.).

ФИЗИЧКА КУЛТУРА И СПОРТ

Стратешко опредељење је развој мреже услуга за омасовљење рекреативног бављења спортом при постојећим предшколским установама, основним и средњим школама.

На градском подручју планирани су следећи садржаји намењени спорту и рекреацији:

- градски спортски центар;
- спортско рекреативни центар планиран као специфично организована целина, са могућношћу изградње објеката за спорт и рекреацију, терена за спортско рекреативне активности и пратећих садржаја за ту намену;
- терени за спорт и рекреацију појединачни терени за мале спортове и дечја игралишта у оквиру блокова и центара, за становништво из непосредног окружења.

На ванградском подручју, развој мреже спортско-рекреативних објеката, као приоритетни задатак има:

- изградњу физкултурних сала у осмогодишњим основним школама
- изградњу терена за мале спортове и рекреацију и дечјих игралишта у оквиру школских комплекса, или комплекса месних канцеларија, односно мултифункционалних објеката јавних сервиса, у центрима свих нивоа.

ЈАВНИ СЕРВИСИ –локална самоуправа

Остваривање стратешких циљева развоја јавних сервиса, подразумева реализацију следећих пројеката:

- реконструкција и модернизација свих објеката месних канцеларија на сеоском подручју уз могућност проширења капацитета и увођење комплементарних јавних и комерцијалних садржаја, мултифункционални центри (библиотека, амбуланта, пошта, просторија за културно-едукативне и забавне активности и сл.)
- повезивање управе, јавних предузећа и установа, и месних канцеларија на јединствену мрежу и базу података;
- креирање институционалног идентитета града - израда јединственог плана идентитета и маркетинга;
- перманентно организовање специјализованих обука за општински менаџмент, запослене у градској управи, јавним предузећима и установама, на тему: корпоративно управљање у јавном сектору, ефикаснија интерна и екстерна комуникације, израда и управљање пројектима финансираних из средстава ЕУ и сл.

1.4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

РАЗВОЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

Сагледавањем свих потенцијала, проблема, могућности и реалних потреба идентификоване су најзначајније привредне гране које су у граду Јагодини већ донекле развијене, али које у будућности могу на много вишем нивоу да се развију уколико се њихов развој подржи и подстакне. Издвајамо развој пољопривреде, туризма, хемијске и металопрерађивачке индустрије.

Оквирна развојна опредељења одрживог развоја привреде су:

1. Концепција развоја пољопривреде

- Унапређење постојећих и изградња нових складишних и прерађивачких капацитета заснованих на савременим технолошким процесима за све врсте пољопривредних производа
- Увођење тржишно оправданих сорти у пољопривредну производњу
- Зонирање пољопривредне производње уз поштовање природних услова и ресурса и њихове повољности за оптималну пољопривредну производњу
- Побољшање квалитета комуналне и саобраћајне инфраструктуре на руралном подручју у циљу развоја пољопривредне производње, прераде и свеукупног развоја села
- Обезбеђење стручне подршке за коришћење нових технологија кроз успостављање сарадње са општинским, регионалним и стручним службама на нивоу републике
- Школовање и стипендирање стручњака који ће остати на селу
- Увођење редовне контроле квалитета пољопривредног земљишта уз спровођење мера за унапређење квалитета земљишта и истовремено едукација пољопривредних произвођача у вези правилне примене агрохемијских и агротехничких мера
- Стварање услова за изградњу капацитета за складиштење, замрзавање и прераду пољопривредних производа на сеоском подручју, уз истовремено ограничавање заузимања плодног пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе
- Стварање услова за изградњу малих "породичних" складишта за пољопривредне производе (магацини и расхладне коморе) у оквиру пољопривредних домаћинстава
- Стварање услова за изградњу "мини-капацитета" за прераду сопствене производње и пласман на тржишту (мини сушаре за месо, воће, мини-погон за производњу зимнице од сопствених производа и сл.)
- Подршка пољопривредним произвођачима за изградњу система за наводњавање и обнову пољопривредне механизације
- Обезбеђивање подршке за брендирање и маркетинг пољопривредних производа, као и информисање пољопривредних произвођача о кретањима на тржишту и доступним финансијама
- Обезбеђивање подршке оснивању савремених облика организовања и удружењивања произвођача у циљу заједничке производње и посебно због организованог наступа у пласману пољопривредних производа на домаћем и страном тржишту

- Изналажење мера и акција у циљу поспешивања формирања фарми које ће кроз поделу рада и специјализацију наћи своје место и улогу у интегралном руралном развоју

2. Концепција развоја индустрије и МСП

- Развој производних погона и малих и средњих прерађивачких капацитета у функцији пољопривреде, шумарства, грађевинарства и домаће радиности, као и за производњу компоненти за велике индустријске системе
- Увођење савремених технологија, достигнућа и знања у процес производње
- Стварање препознатљивог производа и здраве пословне климе у циљу привлачења домаћих и страних партнера и инвестиција
- Развој индустријских, занатских и мањих производних погона уз примену свих мера заштите животне средине
- Подстицање производње и предузетништва који у свом пословању штите животну средину кроз примену савремених технологија и/или које се потпуно или у делу производње заснивају на основним постулатима заштите и одрживог развоја (reduce, reuse and recycle)
- Изналажење локације и формирање центра за откуп и складиштење секундарних сировина који неће бити искључиво локалног значаја
- Могућност формирања мањих радних локалитета и зона дуж значајнијих саобраћајних комуникација и њихово опремање потребном инфраструктуром
- Успостављање система праћења утицаја индустријских активности на животну средину
- Проширење локација постојеће индустрије и активирање капацитета који нису у функцији – brownfield инвестиције

3. Концепција развоја туризма

- Унапређење постојећих и изградња нових туристичких капацитета у складу са савременим стандардима који се очекују у овој области
- Дефинисање туристичких центара у општини
- Дефинисање специфичних туристичких целина на основу постојећих природних и створених потенцијала и складу са започетим правцима развоја
- Дефинисање туристичких тура за посетиоце у циљу допуне туристичке понуде
- Развој пратећих услужних делатности
- Увођење савремених стандарда квалитета туристичких услуга и едукација стручног кадра и становништва
- Побољшање квалитета услуга у туризму, развијање туристичке свести, туристичке културе и заштите и унапређења животне средине
- Унапређење богатог манифестационог програма на читавој територији општине и покретање нових културних дешавања
- Изградња етно-комплекса на сеоским подручјима
- Изградња туристичких капацитета уз примену принципа традиционалне архитектуре и природних материјала, у циљу уклапања у амбијент
- Уређење река и купалишта, стаза здравља, излетничких места и видиковаца

3. Шумарство

Неопходне нове шумске површине дефинисане су за:

- површине са нагибом већим од 20%, скелетног састава земљишта, које захтевају заштиту од изразитог спирања и гравитационог кретања земљишта;
- терени који захтевају заштиту од екстензивне и јаке ерозије, као што су камењари, камени пашњаци, јаруге, вододерине, и делимично брдско-планинске оранице деградираних земљишта;
- клизишта (треба избегавати дубљу обраду и уместо "тешких" дрвенстих врста, које доприносе интезивирању ове појаве, применити увођење ниских дрвенстих и сигурносних жбунастих култура, или заливађивање);

- неплодно и деградирано, као и условно неповољно пољопривредно земљиште (7 и 8 бонитетна класа), ради спречавања даље деградације.

Мелиоративно-заштитне мере на постојећим шумских површинама (поправљање структуре, чишћење од корова, подсејавање и др.), као и мере ресурекције (подизање нових културних састојина на јако деградираним и девастираним - огољеним стаништима) треба спровести уз коришћење врста одабраних у складу са природним потенцијалом станишта, при чему се мора водити рачуна не само о надморској висини већ и о експозицији, као што су:

- мере деградираних термофилних заједница тврдих лишћара, своде се на чишћење од закоровљености и друге мере које омогућују успешније подмлађивање и обогаћивање састава;

- на локалитетима на којима је, услед крчења мешовите заједнице храста границе и цера, дошло до настајања каменитих пашњака, ерозије и клизишта, треба подићи адекватне културе (углавном багрем), са циљем везивања терена.

Експлоатацију шумских ресурса треба вршити по посебном режиму који омогућава очување постојећег шумског комплекса, према важећим прописаним мерама газдовања шумама, као и према секторским политикама и мерама одговарајућих националних стратегија (Стратегија развоја шумарства, Стратегија развоја пољопривреде), релевантним за локални ниво. Према основама, коришћење шумског фонда мора да се спроводи на начин који не води деградацији састојина, огољавању терена, слабљењу отпорности шумске вегетацијске заједнице и у обиму који непосредно не може довести до угрожавања стабилности терена.

Концепција развоја шумарства засниваће се на следећем:

- конверзија или реконструкција изданичких шума у високе, пошумљавање шибљака и голети;

- попуњавању високих разређених шума и вештачки подигнутих разређених састојина;

- реконструкција високих деградираних шума и вештачки подигнутих деградираних састојина;

- побољшању стања шума у приватним поседима уз повећање запреминског прираста приватних шума, у циљу бољег искоришћавања потенцијала шумског фонда;

- решавање имовинских односа и стварање доступне информационе базе података о стању државних и приватних шума и количинама посеченог дрвета на годишњем нивоу;

- смањењу неприступачности шума и шумских комплекса (изградњом некатегорисаних и шумских путева), како би се испунио планирани годишњи етат (обим сече), у прописаном односу према годишњем прирасту, а у складу са принципима одрживог развоја овог сектора;

- едукацији локалне самоуправе, прерађивача дрвне сировине и других субјеката о карактеристикама и ефикасности коришћења дрвне биомасе као енергента, у циљу повећања производње и коришћења енергената на бази дрвне биомасе;

- повећању степена финализације дрвне сировине, у оквиру делатности дрвно-прерађивачке индустрије на територији општине;

- искоришћењу потенцијала шума за рурални развој, туризам, ловну производњу и заштиту дивљачи;

- организованој и ефикасној заштити од потенцијалних угрожавајућих фактора (климатске промене, пожари, ветрови, загађивање земље, воде и ваздуха) на шумским подручјима;

- обезбеђивању средстава за развој шумарства из страних и домаћих фондова и директних инвестиција (развој шумарства је један од приоритета Европског партнерства).

Овим мерама се постиже заштита и ревитализација аутохтоне природне средине, која (као основни продукциони принцип) треба да тежи квалитету и специфичности, а не квантитету шумског фонда.

4. Лов и риболов

- опремање ловишта потребним ловним, ловно-техничким и ловно-производним објектима

- изградња ловних објеката за смештај потенцијалних гостију

- коришћење дивљачи корз ловни туризам и рекреативну активност-допунити постојећу туристичку понуду приказивањем ловних потенцијала подручја
- сарадња са корисницима суседних ловишта
- развој риболова у спортско рекреативне сврхе, и укључивање у туристичку понуду.

Развој ловства базирати на:

- задржавању основних функција ловишта по питању узгоја, заштите и коришћења гајених врста крупне и ситне дивљачи (срне, дивље свиње, зеца, фазана, пољске јаребице и других ловостајем заштићених врста дивљачи које стално или повремено живе у ловишту).
- остваривању капацитета ловишта (броја одређених врста дивљачи на 100 ха ловно продуктивне површине) који обезбеђује нормалан развој шумских екосистема (без наносења штете шуми).

Достизање оптималног фонда гајених врста дивљачи обезбедиће се спровођењем следећих мера:

- праћењем и усмеравањем динамике развоја популације врста дивљачи;
- уређењем и одржавањем ловно-узгојних и ловно-техничких објеката;
- гајењем и заштитом дивљачи;
- обезбеђењем мира у ловишту;
- насељавањем дивљачи у ловишту;
- усклађивањем ловне и осталих делатности у ловишту;
- организацијом стручне службе у ловишту;
- санитарним одстрелом дивљачи, а по поправци стања и организовањем лова основних врста; и
- очувањем диверзитета дивљачи у целини.

1.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА, ОРГАНИЗАЦИЈА И УРЕЂЕЊЕ ТУРИСТИЧКИХ И РЕКРЕАТИВНИХ ПРОСТОРА

У домену туризма, приоритетна је ревитализација, развој и промоција туризма и угоститељства на савременим основама, имајућу у виду велике потенцијале за развој екотуризма и до сада недовољно коришћеног руралног залеђа, са његовим културним, пејзажним и другим вредностима и ресурсима. Коришћење ових потенцијала у складу са светским стандардима и потребама тржишта захтева развој квалитетних и одрживих туристичких производа, организацију и контролу квалитета пружања туристичких услуга и повезивање с понудом окружења.

Планске поставке за развој садржаја туристичке понуде на подручју општине Јагодина јесу:

- развој туризма високог квалитета, повећањем стандарда и капацитета основног туристичког смештаја (хотела и апартмана), подизањем квалитета услуга и развојем целогодишње туристичко-рекреативне понуде у простору, у складу са међународним стандардима и трендовима у европском туризму и хотелијерству;
- интензивирање развоја руралног, спортско-рекреативног (на водама, излетничким и планинарским итинерерима и др.), излетничког, манифестационог, еколошког, пословног, ловног, етнолошког, транзитног и др. туризма, уз њихову функцијску интеграцију са туристичком понудом Јагодине;
- очување, презентација, активирање и афирмисање природних и културних вредности и наслеђа;
- развој туризму комплементарних делатности, посебно у производњи еко-хране, аутентичних етно-производа, традиционалних заната и др.
- садржаји туризма, рекреације и спорта на подручју општине Јагодина биће зонирани и организовани у функционално интегрисаним предеоим целинама/зонама. Садржаји туристичке понуде у простору обухватиће туристичка места, комплексе и пунктове, као и објекте у склопу посебне туристичке инфраструктуре (жичаре, излетничке и планинарске стазе, спортски терени и др.).

Полазећи од анализе природних (са становишта географског положаја, природних услова и пејсажних квалитета) и антропогених туристичких потенцијала (са становишта туристичке традиције, могућности смештаја, угоститељских капацитета, културно-историјског наслеђа, амбијенталних вредности насеља са традиционалним начином изградње и

уређења простора), као и основних туристичких тачака и коридора који омогућавају контакт са природним и предеоним целинама и насељима, одликама и међусобном прожимању, представљају сегменте специфичне туристичке понуде у простору.

Неопходна је квалитативна реконструкција, изградња и опремање смештајних капацитета, ради њиховог реструктурирања и повећања категоризације према следећим смерницама за:

- домаћинства у зони насеља са туристичким функцијама - реализација породичних пансиона и кућа уклопљених у пејзаж и зеленило, и/или подизање квалитета постојећих изграђених структура;
- домаћинства у руралном залеђу - ревитализација у нове туристичке структуре и изградња нових смештајних капацитета у оквиру аутентичних туристичких села заснованих на традицији поморавских кућа, уз обезбеђење добре комуникације са осталом туристичком понудом на простору општине.
- одмаралишта - комерцијално хотелијерство;
- викендице - ограничавање изградње у зонама развоја туризма, усмеравање градње у насеља у руралном залеђу, као и стављање одређеног броја објеката у функцију туризма;

Унапређење развоја туризма подразумева:

- структурно и квалитативно трансформисање и прилагођавање туристичке понуде променљивим захтевима тражње, у циљу стварања услова за бржи развој домаћег туризма;
- укључивање у савремене токове домаћег и међународног туристичког тржишта;
- постизање нивоа укупне организованости и ефикасности управљања развојем у туризму;
- развој нових трендова у туризму, уз остваривање интеграције пољопривреде, угоститељства и туризма;
- израда локалне стратегије развоја туризма;
- анализа потреба и реализација обука у сеоском туризму - запослених у туристичкој организацији, домаћина сеоских домаћинстава и угоститеља;
- оснивање и изградња туристичко-информативног центра у ужем центру града;
- едукација и усавршавање знања туристичких радника у области туризма и маркетинга;
- развој брдско-планинског бициклизма и уређење бициклистичких стаза;
- повећање искоришћења постојећих туристичких капацитета насеља

1.6. ОСНОВНИ ПРАВЦИ ЕКОНОМСКОГ КОНЦЕПТА РАЗВОЈА

Да би се остварили постављени циљеви привредног и уопште економског и друштвеног развоја, град Јагодина у планском периоду неопходно је да убрза привредни развој, повећа инвестиције и запосленост, а уједно и друштвени производ, народни доходак и друге економске индикаторе.

Полазећи од остварења планских циљева, друштвени производ и народни доходак по становнику кретаће се изнад просека Србије, са циљем да се град Јагодина приближи најразвијенијим градовима Србије.

Пројекција укупног броја запослених

Табела 1

Година	Број запослених	Степен запослености
2008	29.593	423
2025	38.370	520

У односу на базну посматрану годину број запослених ће се до 2025. године увећати за 8.777, а на крају планског периода износиће више од 38.370.

Да би се остварио овакав број запослених потребан је развој свих сектора привређивања, а посебно секундарног и терцијарног сектора.

Постојећа велика предузећа као што су Каблови, Јухор, Јагодинска пивара, Мајур, Феман, Палма и др. и даље биће битни носиоци развоја.

Нова предузећа, а посебно средња и мала, такође чиниће основу развоја.

Радне зоне у градском насељу Јагодине, постојеће и нове, су значајан потенцијал за нове инвестиције. Јагодина има радну зону у Грчкој.

У циљу равномернијег развоја административног подручја града Јагодине, размештај пољопривредних и других привредних капацитета на ванградском подручју интензивираће се.

Пољопривредне површине, плодно земљиште и клима чине природни потенцијал Јагодине, што омогућава веће резултате и приносе у области ратарства, сточарства, воћарства и сл. Сировинску основу треба искористити за отварање мањих производних капацитета у сеоским насељима, а све у циљу већих економских ефеката.

Трограђе, близина градова Јагодине, Ћуприје и Параћина и повољна инфраструктура веома су интересантни за будући развој овог подручја.

Трговина и саобраћај, а посебно туризам чиниће и даље значајну економску основу Јагодине.

Концентрација туристичких простора и објеката је углавном у градском насељу Јагодине: Ђурђево Брдо, Зоолошки врт "Тигар", Музеј воштаних фигура, Аква парк и др. Приходи од туризма су значајни, јер Јагодина је трећа српска туристичка дестинација по броју посетилаца.

Ове потенцијале треба искористити за развој туризма на целом подручју града Јагодине, а и шире.

Будући развој туризма кретаће се у циљу да се постојећи капацитети оплемене и увећају, а паралелно да се развија туризам кроз постојеће и нове пратеће делатности.

Садашња понуда сеоског туризма углавном је орјентисана на Мораву Гарден и Војштанско-Багрданско језеро. Ово су недовољне дестинације, јер село пружа много веће могућности (изградња етно комплекса, здрава храна, природа, љубазност домаћина и др.).

Планинарски комплекс Црни врх, планинарска кућа на Црном врху и Бешњаја су нова будућност туризма Јагодине.

Саставни део туризма су и културне манифестације. Најзначајнији културни догађаји у Јагодини су: Дани комедије, Музичка јесен, Октобарски салон наиваца, Сусрети села и др.

За што успешнији економски, привредни и укупни развој потребна је и добра међународна сарадња. Јагодина овај облик сарадње интензивно развија, а наставиће и у будућности.

Велико интересовање за Јагодину потврђују многобројне посете амбасадора из више земаља. У протеклом периоду гости Јагодине били су амбасадори Велике Британије, Немачке, Индије, Белгије, Италије, Шведске, Финске, Израела, Египта, Мађарске, Бугарске, Кубе, Белорусије, Македоније, као и заменик амбасадора Сједињених Америчких Држава. У јулу 2008. године у Јагодини је боравила званична делегација града Хрисополија из Грчке, и том приликом је извршено братимљење ова два града. Приликом ове посете и узвратне посете делегације града Јагодине у септембру 2008. године, учвршћене су привредне везе и међусобна сарадња побратимљених градова.

Делегација Скупштине града Јагодине и 40 привредника из Јагодине била је и у службеној посети Бечу. Приликом ове посете установљени су значајни привредни контакти који ће се наставити и убудуће.

1.7. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА И ПОВЕЗИВАЊЕ СА РЕГИОНАЛНИМ ИНФРАСТРУКТУРНИМ МРЕЖАМА

1.7.1. САОБРАЋАЈ

Могућности поспешивања свеобухватног привредног, културног и социјалног развоја града Јагодина огледају се у јачању инфраструктурних веза, чиме се омогућава бољи и економичнији проток робе, путовање људи, размена информација итд.

Реализација стратешких опредељења развоја саобраћаја и саобраћајне инфраструктуре остварује се:

- на локалном нивоу, преко града Јагодина са одговарајућом управом и институцијама, удруживањем средстава из јавних прихода за путеве са средствима која се издвајају из буџета Републике (преко надлежних министарстава, као и уз коришћење различитих кредитних средстава и донација за пројекте, одржавање, изградњу и рехабилитацију регионалне и локалне саобраћајне мреже), приватног сектора и невладиних организација заинтересованих за развој одређених деоница путева

- на националном нивоу, преко Министарства за инфраструктуру (инвестиционом подршком из посебних средстава ресорног министарства и Националног инвестиционог плана), ЈП

Путеви Србије (надлежно за управљање државним путевима I и II реда), ЈП Железница Србије (надлежно за послове управљања државном железницом)...

Друмски саобраћај остаје основни носилац повезивања посматраног подручја са непосредним и ширим окружењем. Како би путна мрежа у наредном периоду испунила захтеве развоја привреде и потреба становништва, неопходан је континуални развој са дефинисаним приоритетима реализације:

- реконструкција и доградња државног пута I реда
 - реконструкција државних путева II реда,
 - дефинисање методологије вредновања општинских и некатегорисаних путева
 - изградња и реконструкција општинских и некатегорисаних путева према резултатима вредновања и приоритетима
 - реконструкција и изградња путних објеката и опреме пута
 - утврђивање аутобуских стајалишта и опремање стајалишта
 - усмереност ка заштити животне средине кроз све фазе реализације саобраћајних пројеката;
 - интегрисаност са окружењем и осталим видовима саобраћаја, која се огледа у просторној приступачности у координацији са другим видовима саобраћаја;
 - повећање капацитета постојећих и дефинисање нових јавних паркинг простора у насељеним местима
 - јачање улоге јавног градског саобраћаја у урбаним подручјима у зависности од захтева корисника, што ће утицати на усмеравање развоја јавног превоза уз поштовање еколошких услова;
 - стимулисање развоја немоторних видова саобраћаја (пешачког и бициклистичког);
- У складу са условима ЈП Путеве Србије планирана је нова петља "Јагодина југ" на државном путу IA реда број 1

Железнички саобраћај

Железнички саобраћај неопходно је развијати у складу са развојним програмима Републике Србије, што подразумева реконструкцију и модернизацију железничког саобраћаја (изградњу другог колосека, електрификацију, увођење савремених сигнално-сигурносних уређаја...).

У циљу искоришћења предности оба вида саобраћаја (железничког и друмског) неопходно је користити интегрални транспорт робе до крајњих корисника.

Просторни развој железничког саобраћаја предвиђа:

- Реконструкцију и модернизацију постојеће магистралне железничке пруге Београд- Ниш као дела Паневропског мултимодалног саобраћајног коридора X, уз коришћење у највећој могућој мери постојећих коридора пруге са минимумом неопходног заузимања новог земљишта. Сва службена места на предметном подручју задржавају се на истој локацији, тј. Задржава се постојећи коридор пруге и реконструише двоколеосечна пруга. Наведеном модернизацијом биће остварено краће време путовања између службених места.
- изградњу нове пруге брзине до 220 км/ч Београд-Ниш чија је траса дата у Генералном пројекту пруга за велике брзине.
- Планирана је реконструкција и модернизација комплекса железничке станице Јагодина тако да садржи станични трг са пешачком зоном, паркинг за путничке аутомобиле и такси возила као и садржаје у самој станичној згради.
- АД Железнице Србије задржава сво земљиште на којем има право коришћења као и коридоре пруга на којима је привремено обустављен саобраћај са циљем обнове уз претходно утврђену оправданост.

Концепција и принципи одрживог развоја **железничког саобраћаја** засниваће се на:

- приликом реконструкција траса максимално задржавање постојећих коридора у којима су формиране просторне целине и садржаји, са минимумом заузећа новог земљишта;
- ефикасност и безбедност, која се заснива на пројектовању и реализацији пројеката у складу са потребама корисника и економског система;
- усмереност према кориснику, односно прилагођавање пројектованих решења крајњем кориснику железничког саобраћаја;
- избалансирани развој мреже са просторног, техничког и технолошког аспекта;
- интегрисаност са окружењем и осталим видовима саобраћаја;

- усклађеност планова развоја са плановима развоја железничке мреже Европе, Међународне железничке уније (УИЦ) и већ ратификованим споразумима;
- усмереност ка заштити животне средине кроз све фазе реализације саобраћајних пројеката.

Реализација **ваздушног саобраћаја** на подручју просторног плана заснива се на формирању спортско-рекреативног аеродрома Јагодина са планираном локацијом. Аеродром би био ваздушно пристаниште, доминантно у функцији спорта, и евентуралног путничког саобраћаја мањих авиокомпанија, као и за потребе интервентних служби. Потенцијална локација изградње спортско-рекреативног аеродрома је летиште Барутана КО Винорача. Летиште је у процесу добијања дозволе за коришћење. Уколико се у току процеса утврди да предложена локација није адекватна могуће је ову намену планирати на другој површини али искључиво према Закону о ваздушном саобраћају (Сл. Гласник РС бр. 73/10 и 57/11) условима и сагласностима надлежних институција, Министарстава и Директората цивилног ваздухопловства РС.

Принципи развоја **интермодалног саобраћаја** заснивају се на:

- припреми планова развоја основне мреже терминала интермодалног саобраћаја;
- усклађености развојних програма са програмима развоја осталих видова саобраћаја;
- стимулсању интермодалних транспортних технологија;
- дефинисању приоритета узимајући у обзир ресурсе и очекиване транспортне токове;
- планирању, пројектовању и обезбеђивању финансијских средстава за развој.

1.7.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Водоснабдевање

На основу планираног броја становника и процењене норме потрошње воде просечна потребна дневна количина воде за пиће на крају планског периода износи око 250 л/с а максимална дневна око 350 л/с.

Просторним планом РС и Водопривредном основом РС предвиђено је трајно решење водоснабдевања Града Јагодине са Расинско-поморавског регионалног система. Поред експлоатације локалних изворишта површинских и подземних вода, потребне количине воде добиће се из постојеће акумулације „Ђелије“ на реци Расини и планираних акумулација на рекама Ресави и Црници. За потребе индустрије је обавезно коришћење речне воде. Реализација регионалног система водоснабдевања временски није дефинисана, па ће се Јагодина у ближој будућности првенствено ослонити на своја локална изворишта водоснабдевања.

За потреба решавања проблема водоснабдевања урађен је "Генерални пројекат снабдевања водом насеља општине Јагодина". У овом плану дат је сажет приказ предлога техничког решења.

До краја планског периода потребне количине за водоснабдевање Града Јагодине могу се задовољити из локалних извора водоснабдевања и то проширењем постојећег изворишта „Рибаре“ за око 100 л/с.

У коначној фази развоја система водоснабдевања Града Јагодине са њега ће се снабдевати: Јагодина, Бресје, Буковче, Винорача, Вољавче, Мајур, Драгоцвет, Кончарево, Кочино село, Ракитово, Рибаре, Рибник, Трнава, Коларе, Драгошевац, Дубока, Мали Поповић, Глогова, Дражимировац, Старо и Ново Ланиште, Сиоковац, Међуреч, Рачник, Багрдан, Ловци и Милошево. Да би се систем реализовао потребно је проширити извориште, изградити око 60 км магистралних цевовода, 7 црпних станица и 12 резервоара укупне запремине 25.400 м³, као и разводну мрежу у селима. Реализација система водоснабдевања обавиће се у више фаза. Приоритетно је проширење постојећег изворишта „Рибаре“, изградња новог резервоара на Ђурђевом брду и почетак радова на изградњи магистралних цевовода ка сеоским насељима.

Остала сеоска насеља снабдеваће се водом преко локалних сеоских водовода.

За сва изворишта водоснабдевања, као и објекте дистрибутивног система спровести мере санитарне заштите дефинисане Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (Сл. Гласник РС бр. 92/2008).

Одвођење отпадних вода

Канализација насеља је конципирана по сепаратно систему.

У циљу решавања проблема санитарних отпадних вода, који је веома изражен, урађен је "Генерални пројекат са претходном студијом оправданости сакупљања, одвођења и пречишћавања отпадних вода насеља општине Јагодина". У овом плану дат је сажет приказ предлога техничког решења.

На читавој територији Града потребно је оформити укупно 15 канализационих система и то:

- централно ППОВ, које би било у систему града Јагодине са пратећим насељима (Вољавче, Трнава, Винорача, Деоница, Сиоковац, Драгоцвет, Ковачевац, Мајур, Бресје, Главинци, Коларе, Буковче, Рибник, Међуреч, Шљуковац, Шантаровац, Бунар, Врба, Белица, Мишевић, Драгошевац, Ивковачки Прњавор, Медојевац и Топола) и индустријом. Постојеће ППОВ треба реконструисати и доградити до капацитета 2 x 43.000 ЕС, изградити 8 црпних станица, 6,3 км потисних цевовода, главних одвода и примарних колектора у укупној дужини око 184,5 км и секундарних колектора у укупној дужини око 195 км.
- 14 система који би обухватили укупно 28 сеоских насеља
Потребно је изградити 14 пакет постројења капацитета од 15 ЕС до 2 x 7.500 ЕС, 4 црпне станице, 1,5 км потисних цевовода, 155,5 км примарних колектора и 163 км секундарних колектора.

Реализација овог програма изискује огромна финансијска средства, па ће се реализовати у више фаза. У првој фази би се започело прикључивање насеља која гравитирају канализационом систему Јагодине и изградња канализационих система који обухватају Кончарево, Ракитово, Глоговац, Кочино село и Рибаре, Старо и Ново Ланиште у циљу заштите изворишта водоснабдевања „Рибаре“.

До реализације система санитарне отпадне воде уводити у прописне септичке јаме.

Технолошке отпадне воде пречистити у комплексу предузећа.

За одвођење атмосферских отпадних вода планирана је даља изградња система атмосферске канализације, тамо где постоје услови. У осталим насељима атмосферске воде одводити површински.

Регулација водотокова

У наредном периоду потребно је регулисати водотокове кроз насељена места са усвојеним критеријумом заштите. Планира се наставак регулације Лугомира у дужини око 4,0 км, Вољевачког потока у дужини око 0,8 км и осталих водотокова у укупној дужини око 14,0 км.

На целој територији општине треба применити интегрално уређење бујичних сливова са антиерозионим (грађевинско-техничким) радовима за уређење бујичних водотокова са изградњом преграда за задржавање наноса и биолошко-ретенционим радовима, комбинованих са административно-пропагандним мерама.

1.7.3. ТЕРМОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

1.7.3.1. Гасификација

Планирани објекти гасоводне инфраструктуре.

- ГМРС „Индустријска зона“, капацитета 10 000 m³/h, у месту Утрине у МЗ Рибаре.

- ГМРС „Багдан“, капацитета 4 500 m³/h.

- Планирана дистрибутивна мрежа ниског притиска, намењена за широку потрошњу и мерно-регулационе станице

- У обухвату предметног просторног плана планирано је спровођење магистралног гасовода „Јужни ток“, високог радног притиска, пречника 1420 mm. Траса овог гасовода није коначно утврђена, и биће дефинисана посебним планским документом. Повезивање са постојећим транспортним гасоводним системом планирано је у чворишту Параћин са капацитетом 2,2 милијарде m³/god.

Кроз подручје Јагодине планирано је да пролази Систем продуктовода кроз Србију (правац Сомбор-Нови Сад-Панчево-Смедерево-Јагодина-Ниш), којим би се транспортовала моторна горива (бензин и дизел горива). Терминал „Јагодина“ планиран је у зони државног пута I реда Београд-Ниш, у оквиру индустријске зоне „Јагодина“. Траса продуктовода и локација терминала одређени су Просторним планом подручја посебне намене система продуктовода кроз Републику Србију (Уредба о утврђивању Просторног плана подручја посебне намене

система продуктовода кроз Републику Србију (Сомбор-Нови Сад-Панчево-Београд-Смедерево-Јагодина-Ниш), „Службени гласник РС“, бр. 19/2011).

1.7.3.2. Обновљиви извори енергије

За истраживање, развој и коришћење нових и обновљивих извора енергије један од основних предуслова је постојање подстицајних мера државе.

Влада Републике Србије донела је Уредбу о мерама подстицаја за производњу електричне енергије коришћењем обновљивих извора енергије и комбинованом производњом електричне и топлотне енергије „Сл. гласник РС“, бр. 99/2009.

За примену обновљивих извора енергије обавезна је израда Студија и Планова детаљне регулације

Биомаса

Обзиром на значајне потенцијале биомасе из пољопривреде, планирати њено коришћење за загревање простора сагоревањем биомасе, когенерацијску производњу енергије (топлотне и електричне), као и за самосталну производњу електричне енергије и производњу биогорива. Ово су најперспективније могућности за коришћење биомасе, препознате у Акционом плану за биомасу 2010-2012. усвојеном од Владе Републике Србије („Сл. гласник РС“, бр. 56/2010).

Планирати коришћење биомасе и из шумских остатака, али само у дозвољеним границама заштите природних добара.

Мале хидроелектране

У обухвату просторног плана не постоје потенцијалне локације дефинисане Катастром малих хидроелектрана Србије.

Мале хидроелектране је могуће градити и на другим локацијама уз сагласност надлежног министарства у погледу максималног искоришћења енергетског потенцијала водотокова.

Мале хидроелектране према Закону о заштити природе ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010 и 91/2010 - испр.), нису еколошки прихватљиве на заштићеним подручјима са режимом заштите I степена и имају ограничену могућност изградње на заштићеним подручјима са режимом заштите II и III степена, што треба имати у виду као један од критеријума приликом ревизије локација малих хидроелектрана и проглашења заштићених подручја.

Енергија ветра

За тачну оцену оправданости изградње ветроелектрана на потенцијалним локацијама неопходно је спровести детаљна мерења брзине, правца ветра.

Приликом одређивања локације за ветроелектране потребна пажња треба бити посвећена ризику по животну средину и процени прихватљивости тог ризика са становишта домаћих прописа у области заштите природе и животне средине, пре свега Закона о заштити природе, и европских стандарда и искустава у изградњи ветроелектрана (израда стратешких процена утицаја на животну средину и студија о процени утицаја на животну средину), што се посебно односи на заштићена и еколошки значајна подручја.

Закон о заштити природе ("Сл. гласник РС", бр. 36/2009, 88/2010 и 91/2010 - испр.) забрањује изградњу ветрогенератора на заштићеним подручјима са режимом заштите I и II степена, а ограничава могућност изградње на заштићеним подручјима са режимом заштите III степена. Према Закону о планирању и изградњи ("Сл. Гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 - одлука УС и 24/2011) ветроелектране и мале хидроелектране се могу градити и на пољопривредном земљишту, уз претходно прибављену сагласност министарства надлежног за послове пољопривреде.

Геотермална енергија

Планирати коришћење геотермалних извора енергије у областима нискотемпературне примене као што су загревање санитарне воде или просторија, на фармама за загревање просторија, у пољопривреди за загревање стакленика, рибњацима и др. Коришћењем технологије топлотних пумпи може се обезбедити енергетски ефикасно грејање и хлађење објеката.

Соларна енергија

Планирати коришћење соларне енергије, применом разних врста пасивних соларних система (у којима објекат представља пријемник који захвата и чува највећи део енергије) и активних соларних система (који захватају енергију инсталисањем посебне опреме). Соларну енергију могуће је користити и у соларним електранама где би се фотонапонски панели користили за производњу електричне енергије.

1.7.4. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Основна планска решења

С обзиром на старост електроенергетских објеката потребно је урадити свеобухватну реконструкцију електроенергетског система на подручју Јагодине.

Од нових објеката у току је изградња трансформаторске станице 110/20/10kV "Јагодина 3" која ће се планираним далеководом 110 kV повезати на постојећи далековод 110kV 105/2.

У захвату плана постоји разграната мрежа далековода 35kV и 110kV тако да уколико будући инвеститори искажу потребу за преузимањем веће количине енергије, трафостанице одговарајућег напонског нивоа и капацитета могу се градити по потреби. Локације будућих трафостаница као и припадајућих далековода одредиће се кроз планове нижег реда.

Потребно је наставити реконструкцију далековода средњег напона и нисконапонске мреже. У складу са Перспективном студијом развоја електроенергетског система Јагодине потребно је наставити прелазак на напон 20kV.

У циљу повећања енергетске ефикасности потребно је извршити замену светилки са живиним изворима одговарајућим, усмереним светилкама са савременијим и економичнијим изворима светлости.

1.7.5. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

У наредном периоду предвиђена је потпуна дигитализација телефонске мреже, што подразумева увођење дигиталних комутационих центара и дигиталних система преноса у свим равнима мреже. Ово подразумева и полагање каблова са оптичким влакнима, као медијумом преноса на свим нивоима.

Систем преноса треба да се одвија преко дигиталних аутоматских телефонских централа довољног капацитета, које треба поставити у свим насељима. За свако домаћинство обезбедити по један директан телефонски прикључак, као и довољан број прикључака за све привредне кориснике.

Планира се увођење широкопојасних сервиса (Internet, IP TV, VoIP) у такозване TRIPLE PLAY услуге у мрежу за све кориснике на конзумном подручју. Да би се ово омогућило планира се полагање нових оптичких каблова по трасама назначеним на графичком прилогу, што ће омогућити постављање мултисервисних приступних чворова (MSAN) у свим насељеним местима, и замену застарелих постојећих комутација. Планирана је изградња 40 нових комутација.

Потребно је проширити постојећу и изградити нову подземну приступну мрежу припадајућих планираних MSAN-ова са дужином претплатничке петље од 800-2000м. У руралним деловима планског подручја са малом густином насељености, односно расутом структуром насеља као и на брдско-планинским теренима планира се примена CDMA и/или WiMAX технологије за бежични фиксни приступ. Касније, уколико се укаже потреба и обезбеде финансијска средства на овим подручјима могу се градити кабловске приступне мреже.

Оператер кабловског дистрибутивног система даљи просторни развој планира у неколико фаза, од којих би коначна била покривање целог административног подручја града. Технолошки развој мреже мора да прати просторни развој, тако да се у коначној варијанти добије потпуно оптичка мрежа.

Изградњом антенских система и базних станица мобилне телефоније у складу са плановима развоја мобилних телекомуникација, омогућиће се рад овог система телекомуникација на целом планском подручју. На графичком прилогу уцртане су неке од потенцијалних зона за изградњу базних станица мобилне телефоније.

1.7.6. КОМУНАЛНИ СИСТЕМИ И УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

1.7.6.1. КОМУНАЛНИ СИСТЕМИ

Гробља

Сахрањивање животиња, третман анималног отпада

Пијаце

Ветеринарске станице

Концепција развоја и организације комуналне инфраструктуре заснива се на:

- уређењу и организацији комуналних објеката и зона према потребама сваког насеља, а према стандардима ЕУ,
- постојеће објекте (гробље и пијаце) у урбаној средини уредити према неопходним стандардима уз могућност проширења и изградње нових, а у селима према условима окружења и потребама становника,
- трансформацији комуналног система према савременом моделу одрживости (нема загађења воде, земљишта и ваздуха),
- ревитализацији система за пречишћавање отпадних вода кроз фазну реконструкцију и доградњу канализационог система, са тенденцијом формирања предтретмана индустријских субјеката.

1.7.6.2.УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Концепција управљана отпадом заснива се на адекватном управљању отпадом . То подразумева:

- спровођење система регионализације у сарадњи са суседним општинама од истог интереса, према одредбама Националне стратегије управљања отпадом за наредни период, као и увођење система сепарације и рециклаже на нивоу планског подручја,
- подстицај рециклаже и коришћење секундарних сировина,
- изградњу потребне инфраструктуре као подршка одрживом систему управљања отпадом,
- санацију и рекултивацију дивљих депонија,
- успостављање јединствених система управљања осталим врстама отпада (посебним токовима отпада) – медицински, електронски, амбалажни, опасан и сл.,
- увођење компостирања органског отпада у домаћинствима,
- подстицање јавности у раздвајању отпада на извору настанка.

Смернице за реализацију постављених циљева су:

израда планова управљања отпадом,

- институционо повезивање са околним општинама у систем заједничког решења проблема отпада,
- успостављање партнерског ситета са институцијама, правним лицима и организацијама који ће допринети одрживом управљању отпадом,
- изградња рециклажних трансфер станица на сеском подручју,
- постављање одређених посуда за одређене врсте отпад на наменским локацијама,
- подршка еколошким пројектима на нивоу општине и региона, укључивање невладиних организација и сл.
- подстицај у ширењу еколошке свести грађана, значају чисте животне средине и рециклаже.

1.8. ПРОПОЗИЦИЈЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

1.8.1. ПРОПОЗИЦИЈЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Концепција заштите и унапређења животне средине заснива се на:

- очувању квалитетне животну средине (чист ваздух, квалитетна вода за пиће и остале потребе, очувано пољопривредно земљиште, постојаност екосистема и биодиверзитета), очување аутохтоног предела са свим природним и културним субјектима као ближе обележје подручја,
- заштиту природних вредности и непокретних културних добара кроз адекватно управљање заштићеним подручјима;
- приоритетној заштити изворишта водоснабдевања,
- рационалном коришћењу природних ресурса - земљишта, воде, сировина и других природних ресурса уважавајући "еколошки" капацитет простора, повећање коришћења обновљивих извора енергије – ветра, воде, биомасе и учешћем у регионалним програмима за рециклажу отпада (стакло, папир, картон, метал и пластика),

- интегрисањем планских мера заштите у секторе планирања, пројектовања и изградње, кроз инструменте процене утицаја (СПУ за планове и програме, ПУ за пројекте);
- применом мера превенције за активности које могу да изазову већи еколошки ризик или неизвесност, односно формирањем заштитних зона и заштитних растојања, око објеката са повећаним загађивањем, санирањем и рекултивацијом угрожених локалитета,
- утврђивање, развој и имплементацију система за финансирање заштите животне средине,
- подизање јавне свести о значају заштите животне средине - едукација локалног становништва у циљу подизања нивоа еколошке свести људи (посебно у области пољопривредне производње – ограничена примена хемије на пољима, «Нитратна директива», адекватан третман стајњака, амбалажног отпада и сл.), како би се спречили или евентуално ублажили еколошки проблеми,
- учешће у регионалном програму управљања отпадом у складу са Директивом о депонијама 99/31/ЕЦ, Националном стратегијом, стандардима ЕУ и другим стандардима за управљање заштитом животне средине,
- израда интегралног катастра загађивача, који би чинио основу за успостављање мониторинг система, пре свега за праћење квалитета основних елемената животне средине (формирање мреже мерних станица за праћење квалитета површинских вода, земљишта и нивоа комуналне буке). Правовремене и поуздане информације о евентуалним прекорачењима максимално дозвољених концентрација загађујућих материја у животној средини омогућава ефикасно реаговање у случају акцидентних ситуација;
- унапређење система управљања заштитом животне средине у свим постојећим и планираним привредним објектима, успостављањем и одржавањем еколошких стандарда из серије ИСО 14000 ("Енвиронментал Манаџмент Систем").
- проширење и јачање капацитета у општинским службама и предузећима на пољу заштите животне средине, а у циљу пружања подршке спровођењу националних прописа на локалном нивоу.

Смернице заштите животне средине односе се на следеће конкретне задатке:

- **побољшање квалитета површинских и подземних вода (сливног подручја реке В. Мораве)** што подразумева: ревитализацију и доградњу система за прикупљање, одвођење и пречишћавање отпадних вода насеља и индустрија, увођење предtretмана и рецикулације отпадних вода (посебно у погонима кланица и месним индустријама), санацију деградираних обала (које изазивају депоније комуналног отпада, шута и сл., претерана експлоатација шљунка),
- **очување чистог ваздуха и превенција загађења ваздуха у зонама утицаја саобраћаја и из индивидуалних ложишта** што подразумева: формирање заштитних зона дуж саобраћајница и прелазак на обновљиве изворе енергије (у саобраћају и у топлификацији насеља) – еколошка горива која не загађују животну средину,
- **смањивање нивоа буке** што подразумева: идентификацију најфреквентнијих делова саобраћајне мреже који захтевају мониторинг буке и смањивање нивоа буке заштитним баријерама на угроженим локацијама, поред саобраћајница које тангирају становање;
- реализација и спровођење процеса **регионализације** у одлагању комуналног отпада,
- **успостављање мониторинга** уз идентификацију најугроженијих медијума (ваздуха, воде и тла),
- **подстицање рационалног коришћења природних ресурса, максималног коришћења секундарних сировина и увођење чистије производње** што подразумева: увођење БАТ система примена стандарда ИСО 14000 за управљање животном средином у предузећима, улагање у обновљиве изворе енергије (енергија ветра, воде и биомасе),
- **развијање еколошке свести грађана** и повећање учешћа грађана у одлучивању о питањима животне средине,
- доношење ЛЕАП-а, односно програма заштите животне средине.

унапређење предела кроз:

- **санација загађених/девастираних локација** – сметлишта, експлоатационих поља шљунка, ерозионих подручја и клизишта, огољених, девастираних станишта, плански кроз техничко - технолошке и биолошке мере и пројекте,
- **очување традиционалности и аутентичности предела, односно утврђивање процене стања угрожености предела** – као основа заштите, планирања и управљања развојем предела.

Ваздух

Концепт заштите ваздуха од загађивања заснива се на предузимању свих мера и принципа како би се заштитио квалитет ваздуха.

Смернице (конкретни задаци) подразумевају следеће активности:

- израда катастра загађивача ваздуха - пописати изворе и вредности емисије загађујућих материја у ваздух, и на основу резултата мерења донети одлуку о неопходности мерења емисије на територији општине,
- у оквиру праћења стања загађености ваздуха обавеза је успоставити сталну контролу емисије загађујућих материја у зонама емисије, а према одредбама Правилника о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података (Сл. гл. РС бр. 30/97).
- формирати заштитно зеленило уз саобраћајнице, водотокове, око радних зона, у оквиру пољопривредног земљишта – пољозащитне појасеве, око фарми, комуналних и других објеката,
- ограничена примена хемијских препарата у пољопривреди,
- очување и унапређење шумског фонда,
- одржавање комуналне хигијене на нивоу општине,
- гасификација насеља.

Вода

Концепт заштита вода, подразумева све активности које се заснивају на одрживом коришћењу, заштити и побољшању квалитета вода планског обухвата.

Смернице (конкретни задаци) заштите вода заснивају се пре свега на:

- изградњи канализационе мреже, према приоритетима, посебно за зоне и целине за које ће се радити урбанистички планови,
- за зоне и локације за које се не планира израда планске документације, при издавању локацијске дозволе, обавезна је мера канализације отпадних вода, изградња непропусних септичких јама капацитета и димензија према потрошњи воде,
- реконструкцији централног постројења за пречишћавање отпадних вода,
- за све објекте и технолошке процесе који генеришу технолошке отпадне воде неопходна је уградња предтретмана технолошких отпадних вода пре упуштања у реципијент (индустрије меса и кланице и друге нове технолошке линије, које ће заживети у планском периоду),
- канализацију површинских вода које се спирају са саобраћајница,
- изградњу катастра загађивача и катастра отпадних вода,
- мониторингу површинских и подземних вода ради потпунијег увида у квалитет вода и утврђивања потреба за предузимање мера у зависности од степена угрожености и врсте загађења.

Земљиште

Концепт заштите земљишта подразумева све активности које се заснивају на одрживом коришћењу, заштити и побољшању квалитета земљишта планског обухвата.

Смернице (конкретни задаци) заштите земљишта заснивају се пре свега на следећим мерама:

- ограничење непланског ширења урбаног подручја,
- затварање, санација и рекултивација постојеће депоније у Кабловској улици,
- санација (чишћење) свих дивљих депонија,
- санитација насеља, посебно у селима са леве и десне обале реке Лугомир, односно изградња водонепропусних септичких јама, које ће се редовно празнити преко надлежног предузећа,

- организовање система селективног прикупљања отпада, његовог разврставања и увођења у систем рециклаже,
- увођење контролисане примене хемијских средстава заштите и агромера у области пољопривреде,
- увођење "добре пољопривредне праксе" која подразумева пре свега адекватно складиштење и управљање стајњаком према Правилнику ЕУ (Regulation No1774/2002) који регулише споредне производе животињског порекла, чиме се штити земљиште и воде,
- санација - озелењавање деградираних површина, посебно еродираних,
- канализација површинских вода које се спирају са саобраћајница.

Посебне мере заштите земљишта од пољопривреде

Ради заштите земљишта од загађења применом претеране хемизације органског и неорганског порекла потребно је институционално и кроз едукацију становништва увести «добру пољопривредну праксу», напред поменути. Она би требало да обезбеди не само очување квалитета земљишта већ и производњу квалитетне органске хране. Са друге стране, ради локализације примене хемије у пољопривреди могу се дефинисати следеће зоне:

Утврђује се заштитно одстојање између култура које се интензивно третирају и :

- зоне становања од 500 м,
- зоне водотокова од 50 м.

За сточне фарме дефинише се заштитна зона од 200 м од зона становања, магистралних путева и водотокова.

Примена хемије на површинама као и изградња сточних фарми дозвољена је ван шире зоне заштите изворишта водоснабдевања.

Концепт заштите земљишта од ерозије и појаве клизишта подразумева биолошке, техничко технолошке мере санације и превенције на нестабилним теренима (потенцијално угроженим) и теренима који су већ деградирани од последица ерозије и клизишта.

Смернице за заштиту земљишта од појаве ерозије и клизишта састоји се из:

- формирања службе за водопривреду на нивоу општине, која би се бавила проблемима пољопривреде, спроводила планове општине из ове области уз синхронизацију рада свих актера и спроводила ефикасније убирање средстава уз накнаде за одводњавање,
- регулисања речних токова са циљем заустављања ерозије тла и обала,
- уређења водног земљишта и његова заштита пре свега са становишта очувања могућности несметане евакуације отпадних вода, одводњавања и очувања флоре и фауне, као и стабилизацију корита,
- предузимања антиерозивних мера у деловима насеља на падинама које су угрожене од ерозија и поплава – техничким и биолошким,
- на бујичним водотоцима, заштиту обавити активним мерама ублажавања поплава таласа,
- одбрану од поплава и бујица усагласити и интегрисати са осталим водопривредним и пољопривредним активностима,
- одржавање постојећег одбрамбеног система и објеката од спољашњих и унутрашњих вода.

Концепт заштите од буке заснива се на спровођењу мера и активности које се односе на смањење буке у животној средини – урбаној зони.

Смернице за заштиту од буке односе се на спровођењу мера заштите према зонама угрожениости од буке, што начелно подразумева, за најугроженије зоне:

- формирање заштитног појаса ширине 40 м уз ауто пут, 20 м (за државне путеве првог реда, односно 10 м за државне путеве другог реда), са заштитним зеленилом, без могућности изградње било каквих објеката,
- формирањем заштитног појаса између магистралног железничког правца и становања од 25 м, уз обавезне акустичне мере заштите, односно уколико се мере заштите не примењују ширина заштитног појаса је 12 м од спољне ивице колосека.

1.8.2. ПРОПОЗИЦИЈЕ ЗАШТИТЕ ПРЕДЕЛА, ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ И БИОДИВЕРЗИТЕТА

Концепт заштите, уређења и унапређења природних добара

Концепција заштите, уређења и коришћења природног наслеђа заснива се на:

- спровођењу процеса заштите над природним добрима и дефинисањем нових заштићених подручја која су предложена за заштиту – повећање површина под заштитом у складу са тежњом на државном нивоу – Брзанско Моравиште у поступку заштите и заштита старих стабала,
- спровођењу режима заштите (I, II или III степена) према Закону о заштити природе (Сл.гласник РС, бр.36/09), односно забрани или ограниченој активности над добрима, осим радњи којима се одржава или успоставља природна равнотежа и остварују функције природног добра, сагласно -утврђеном режиму заштите и његовом значају,
- у складу са условима надлежног Завода за заштиту споменика, покренути процедуру заштите природне околине непокретних културних добара (манастира, цркава, старих кућа, појата, археолошких локалитета и сл.

Смернице за заштиту, уређење и унапређење природни добара састоје се из:

- укључивања подручја у еколошку мрежу ЕМЕРАЛД,
- укључивања подручја у европску еколошку мрежу НАТУРА 2000,
- идентификација и укључивање подручја Брзанско Моравиште и ширег подручја В. Мораве у значајна међународна и национална подручја за птице (IBA подручје).
- спровођења планова и програма управљања и коришћења заштићених подручја, сходно Акту о проглашењу заштићеног подручја.

РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ И ПРОСТОРНА ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Предлог даљег развоја планског подручја, дат је као функционални зонинг на основу капацитета простора за прихватање нових функција, уз услов одрживог коришћења, који је прилагођен диференцијацији животне средине на републичком нивоу. Анализирано подручје је зонирано на следећи начин:

- Зоне са посебним режимом заштите,
- Зоне и локације са мерама и условима према којима ће се простор уређивати и користити – зоне квалитетне животне средине,
- Зоне угрожене животне средине и локације високог ризика са мерама санације и ревитализације.

Зоне са посебним режимом заштите:

- **зоне изворишта водоснабдевања*** – индивидуални бунари и разводна водоводна мрежа, за које важе посебни услови санитарне заштите, мере заштите квалитета воде изворишта, рада изворишта и дистрибутивне мреже,
- **подручја природних добара** који се изузимају из свих облика ненаменског коришћења и активности, сем оних који се односе на очување и унапређење природног добра,
- **станишта и локалитети од значаја за заштиту биодиверзитета**, простори осталих природних вредности (квалитетне шумске састојине, ритови и мочваре – Брзанско Моравиште, долине водотокова) као добра са већим ограничењима за комплементарне активности,
- **подручја од регионалног и међународног значаја као коридор миграције птица – долина Велике Мораве** морају бити интегрални део плана заштите и развоја подручја у складу са стандардима ЕУ и део ЕУ мреже заштићених подручја НАТУРА 2000.

* **Извориште Рибаре, је угрожено од стране објеката који се налазе у зони уже заште изворишта (објекти становања, фарме, депоније и сл) и представља високо конфликтну зону, односно зону угроженисти природних ресурса. Непоштовањем одредби санитарних услова заштите изворишта опстанак изворишта може бити доведен у питање.**

За зоне квалитетне животне средине – зоне са мерама и условима према којима ће се простор уређивати и користити су: сеоска насеља, зоне пољопривреде у залеђу, водотоци III класе, туристичка подручја, шуме. У овом подручју је неопходно спречити даљи притисак и деградирање животне средине, са ограничавањем делатности и објеката који загађују животну средину, елиминисањем или смањењем могућих загађења, односно подстицати позитивне ефекте и активности на заштити животне средине, а све остале делатности спроводити уз прописане мере заштите животне средине:

- утврдити катастар загађивача и проценити еколошки капацитет простора за даљи развој насеља који подразумева развој усклађен са природом – еко - етно туризам, пољопривреда и сточарство, шумарство и сл. компатибилне делатности,
- за планиране програме, пројекте, локације, промене намене и технологија, реконструкције, проширење капацитета, који могу утицати на животну средину обавезан је поступак Процене утицаја на животну средину;
- све планиране и постојеће објекте прикључити на канализациону мрежу, односно изградити прописне септичке јаме;
- начин коришћења пољопривредних површина у овој зони прилагодити условима терена уз обавезну примену мера заштите загађења и очувања плодности као потенцијала за производњу биолошки вредне хране;
- примењивати савремене стандарде у пољопривреди применом «добре пољопривредне праксе» и «Нитратне директиве», чиме се обезбеђује заштита земљишта и вода, одрживо чување и употреба стајњака исл.,
- утврдити стање и успоставити сталну контролу квалитета и плодности земљишта, као и пољопривредне производње,
- искључити претварање пољопривредног земљишта високог бонитета у грађевинско, осим објеката искључиво у функцији пољопривредне производње,
- очувати еколошку стабилност флористички богатих екосистема као значајних еколошких потенцијала подручја, одржим коришћењем, без штетних утицаја из пољопривреде употребом пестицида или других загађивача,
- ускалдити очување еколошке стабилности шума и развојне функције шума (шумарство, лов, туризам, гајење лековитог биља и сл);

За конфликтне зоне – зоне угрожене животне средине, над којима је детектован највећи притисак и које неповољно утичу на човека и живи свет, обезбеђују се решења и опредељења којима се спречава даља деградација и умањују негативни ефекти. То су зоне у којима је неопходно засунавити даље загађење, санирати постојеће, ограничити штетни утицај на окружење формирањем баријера или поспешивањем технолошких процеса, односно установити најбоље решење за будуће сличне објекте-загађиваче. Најбитнија ставка је унапредити живот и здравље људи које живе у зони утицаја следећих намена и подручја:

- зоне уз државне путеве I и II реда, зона железнице Београд - Ниш – зоне појачане буке и аерозагађења,
- урбани центар Јагодина,
- радне зоне у целини и појединачне локације,
- дивље депоније и сметлишта различитог типа,
- зоне интензивне пољопривреде, које укључују претерану хемизацију,
- зоне јаке ерозије и зоне клизишта,
- зоне експлоатације природних ресурса, посебно у долини В. Мораве експлоатација шљунка,
- водотоци ван класе - Лугомир и контаминирано подручје уз водоток (фарме),
- потенцијална конфликтна зона Изворишта Рибаре угрожена од стране непланске градње, неадекватне санитације и отпада.

Високо конфликтне зоне «хот спотс», захтевају посебан третман кроз процену стања и услове који ће максимално заштитити даљу деградацију и унапредити санацију простора. Реализација радова и примена мера заштите у овим зонама, може се спроводити под следећим условима:

- техничко биолошким, санационим и рекултивационим мерама успоставити бољи квалитет зона и локација које то захтевају,
- за планиране програме, пројекте, локације, промене намене и технологија, реконструкције, проширење капацитета и престанак рада објеката и технологија, који могу утицати на животну средину обавезан је поступак процене утицаја на животну средину;

- све планиране и постојеће објекте прикључити на канализациону мрежу, а у међувремену користити прописно изграђене септичке јаме које ће се редовно празнити;
- ефекате изазваних лошом пољопривредном праксом - спровођењем агромелиорација дефектних земљишта и ремедијацијом земљишта контаминираних одливом течног стајњака са сточарских фарми и неадекватним руковањем агрохемикалијама и сл.
- у зонама дуж саобраћајница, нове објекте градити тако да организација на парцели омогући садњу високог растиња према зони угрожавања,
- у зони постојећих и планираних државних путева урадити зонирање насеља са аспекта утицаја буке и на основу процене утицаја подићи заштитне коридоре, применити техничке и биолошке мере заштите,
- у све производне процесе неопходно је увођење чисте технологије и повећање енергетске ефикасности уз смањење настанка отпада и увођење предтретмана за отпадне воде из технолошких процеса који то захтевају,
- спречити даљи процес ерозије и побољшати квалитет земљишта под ерозијом применом антиерозионих мера, подизањем ветрозаштитних појасева и усклађивање начина коришћења земљишта у складу са косинама и нагибом,
- спречити даљу контаминацију зоне заштите изворишта водоснабдевања Рибаре, увођењем рестриктивних санитарних мера и чишћењем контаминираних локација.

Планирана просторна диференцијација животне средине

Применом мера заштите животне средине која доприноси одрживом развоју подручја дефинисана је просторна диференцијација животне средине, како би се планиране мере заштите спроводиле диференцирано, према еколошким зонама. Применом прописаних мера заштите животне средине на свим нивоима развоја, животна средина је унапређена те се високо конфликтне зоне и зоне угрожене живоне средине не очекују.

Према **просторној диференцијацији животне средине** (према стандардима и искуствима ЕУ, као и одредбама ППРС), просторни обухват предметног плана углавном припада **подручју квалитетне животне средине** (шумска подручја, туристичке зоне контролисаног развоја, пољопривредне ратарске и воћарске зоне, ливаде и пашњаци, ловна и риболовна подручја, водотоци II класе) са преовлађујућим позитивним утицајима на човека, живи свет и квалитет живота.

Подручја заштићених природних добара и оних подручја који су у поступку заштите у оквиру захвата плана, према наведеној категоризацији се могу сврстати у **категорију – подручја изузетно квалитетне животне средине** (подручја природних добара – Споменици природе и Специјални резерват «Брзанско Моравиште», очувани природни шумски екосистеми околних планина Црни Врх и Гледић) у којима доминирају позитивни утицаји на човека и живи свет.

Подручја претежно квалитетне животне средине одликују се присутним емитерима загађујућих материја у ваздуху, али без прекорачења граничних вредности полутаната, зоне уз државни пут и железничку трасу, рекултивациона подручја, санирана ерозиона подручја, зоне експлоатационих радова, зоне интензивне пољопривреде, урбани центар Јагодина са планираним терминалом продуктовода Јагодина.

Заштита и унапређење квалитета животне средине спроводиће се диференцирано према просторно еколошким зонама на подручја (табела бр 1.):

1. Претежно квалитетне животне средине
2. Квалитетне животне средине,
3. Изузетно квалитетне животне средине,

Табела 1. Просторна диференцијација подручја Просторног плана према квалитету животне средине,

Опис подручја према степену загађености и деградације	Карактеристике подручја	Подручје
Подручја претежно	- присутни емитери загађујућих материја, али без прекорачења	- општински центар Јагодина - позајмишта камена – зоне

квалитетне животне средине	<p>граничних вредности полутаната, -санираи простори дивљих депонија, -негативни утицаји из саобраћаја сведени на минимум уз адекватну заштиту, -изграђен, унапређен и проширен канализациони систем, -примењене мере управљања отпадом, - рационална експлоатација минералних сировина, -обезбеђена инфраструктура за туристичке потребе, - санирани терени и локације (ерозиона подручја и клизишта), - водотоци трће класе квалитета,</p>	<p>експлоатације минералних неметаличних сировина , - државни путеви првог и другог реда, - туристички локалитети и зоне, -извориште Рибаре*, -радне зоне у целини и појединачне локације, -река Лугомир и Белица.</p>
Подручја квалитетне животне средине	<p>-примењене мере управљања отпадом, - унапређен систем за одвођење отпадних вода, - органска пољопривреда као принцип развоја, -природни водотоци (друге класе)</p>	<p>- зоне саниране урбане изградње, - сеоски атари, -речни токови друге класе квалитета – Лим са притокама, - пољопривредни рејони мешовите сточарско ратарско воћарске производње -шумска подручја.</p>
Подручја изузетно квалитетне животне средине	<p>- подручја заштићених природних добара, -подручја значајна за заштиту дивње мочварне флоре и фауне, - изворишта водоснабдевања, - подручја очуване природе и пејзажа</p>	<p>-споменици природе и специјални резерват природе «Брзанско Моравиште» -изворишта водоснабдевања, - очувана шумска подручја Црног Врха и Гледићких планина</p>

1.8.3. ПРОПОЗИЦИЈЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂЕЊА КУЛТУРНИХ И ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Културна добра

Заштита НКД подразумева конзервацију, рестаурацију и ревитализацију културног наслеђа уз њихово физичко интегрисање у природне и културне пределе, интегрисање у одрживи развој подручја (приоритетно у одрживи развој туризма), као и укупни социоекономски и културни развој локалне заједнице.

Несумњив културни капитал Поморавског округа-општине Јагодина, који својим значајем, обимом, просторном дистрибуцијом, типолошком и хронолошком хетерогеношћу представља изузетан потенцијал овог подручја, има могућност да постане један од битних фактора његовог интегрисаног развоја.

На територији општине Јагодина, према достављеним подацима за израду РПП за подручје Шумадијског, Поморавског, Рашког и Расинског управног округа, налазе се следећа НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНА ДОБРА и евидентирани објекти, археолошка налазишта, сакрални објекти, споменици:

Споменик културе од великог значаја

- **Манастир Јошаница** изграђен крајем XIV века, налази се 10км од Јагодине, на обронцима планине Црни врх. Задужбина је кнеза Лазара.

Манастир Јошаница налази се на 10 км западно од Јагодине испод села Прњавора., са леве стране Јошаничке реке, на лепом и равном месту између брда Чукаре и Равног гаја у подножју Црног Врха.

- Аналитичка документација

(Храм манастира Јошаница посвећен је св. оцу Николају, а народни сабор се окупљао о Цветима, Великој Госпојини и "Младом св. Николи".

О имену манастира Јошаница, ако се изузме народно предање нема шта да се каже. Наше старе цркве и манастири обично носе имена по рекама и брдима. Поред овог манастира тече река Јошаница која му је и дала име.

Народно предање каже да је у пећини испод брда Шареника (пећина и данас постоји), живео у старо време неки испосник по имену Јоша, по коме је не само манастир него и река носе име. Испосник Јоша се ту први доселио, а одакле, о томе предање не говори ништа.

Не зна се тачно када је Јошаница подигнута. По традицији Јошаница припада времену кнеза Лазара. По народном предању : кнез Лазар је подигао Јошаницу да би се у њој венчао са кнегињом Милицом, по другом да би се у њој испитао, а венчао се у Раваници..

Данашњи храм је после већег оштећења обновљен 1786. године са извесним каснијим дограђивањима. То је истовремено и први писани податак о манастиру Јошаница.

У време рата Аустрије и Русије против Турске у манастиру Јошаница било је седиште Коче Андјелковића (Коча капетан) из Пањевца, вође устаника у тзв. Кочиној Крајини - устанку против Турске. Аустрији је било у интересу да некако спречи снабдевање Београда намирницама, па је свесрдно помогла овај устанак и изабрала је за седиште манастир Јошаницу, одакле је Коча Андјелковић са својим устаницима успешно чувао пролаз у Багрдански теснац- кроз који је ишао пут за Београд (царски друм).

После пораза устаника, Турци су у знак одмазде попалили манастир. После овог рата 1791.год. Свиставским миром Срби добијају амнестију за учешће у рату, а 1793.год. и ферман да могу да обнављају порушене цркве и манастире.

И манастир Јошаница је обновљен, а јеромонах Студенички Милентије Тошић подиже и конак. Тако обновљен манастир је служио у време I Српког устанка. Нема директних података али је сигурно да је манастир одиграо важну улогу у време устанка, а посебно у току борби које се се водиле око Јагодине 1804.год. Када је касније пала Карађорђева Србија, при повлачењу, Карађорђе је лежао од врућице неколико дана у манастиру Јошаница, а соба у којој је лежао и данас се назива "Карађорђева соба". После пада србије манастир је спаљен.

Јошаница је у центру збивања и у Хаџи-Продановој буни (јесен 1814.године), која је захватила и јагодинску нахију. У Јошаницу долази монах Ђенадије из Трнаве "да у јагодинској нахији почетак буне објави" где су га Турци и ухватили "па сњим у синцир те кроз Јагодину куд и остале у Београд"

Ни други устанак није мимоишао Јошанцу. Ту је кнез Милош 31.јула 1815. Године позвао нишког владика Милентија на договор, а 8. Августа шаље игумана ман. Јошанице Милентија истом владици са писмом и извесном поруком. У манастиру су се на први договор о миру састали изасланици кнеза Милоша и изасланици Марашли-Али-паше. Са турске стране били су ту Хаџи Јордан Кајсарлија-старешина Марашлијин, нишки владика Милентије и два три аглара (господина) Турчина. Са српске стране били су господар Јефрем Обреновић , Димитрије-тумач кнеза Милоша, кнез Милоје Теодоровић из села Црнца и калуђер Неофит из мнастира Никоља у Овчару.. Састанак је свакако одржан 10. или 11. Августа 1815, јер је 12. Августа Вујица у Јошаници саставио "Истаније" (жалбу) која је послана у Цариград, а у којој се набрајају насиља турска од 1813 - 1815. године. За све ово, ако и за ранији удео у ослобађању земље Милош се одужио Јошаници тиме сто јој је 1832. године поклонιο три звона "за чест и спомен" договора који је ту године 1815. учињен са Марашлијом. О овоме у манастирској архиви постоји податак.

У наредном периоду манастир је мало по мало обнављан. Године 1855 обновљен је и конак

Постоји податак да је манастир преправљен и препокривен лимом и 1902.године.

Године 1909. постављен је нови свети Престо од црвеног мермера Године 1923. набављена су нова звона за Јошаницу, јер су звона која је Милош поклонιο, однета за време I светског рата. Манастир је увек када је требало помагао народу. У време српско-турског рата 1876-77 уступа своје зграде за болнице.)

Према времену градње, храм манастира треба да припада Моравској школи. Најближи узор који је градитељ имао био је ман. Каленић - типичан представник ове школе. Упрошћавањем Моравског стила настала је Јошаница.

Споменик културе

- **Градско језгро Јагодине са црквом Светог Петра и Павла (1899.),**
- **Хајдук-Вељков конак,**
- **Музеј наивне уметности**
- Зграда у М. Тита 37,
- Зграда у Светозара Марковића 8,
- Зграда у Браће Милосављевића 20,
- Зграда у М. Тита 2,

- Зграда у М.Тита 8,
- Зграда у М. Тита 6,
- Зграда у М. Тита 4,
- Зграда у Хајдук Вељковој 4,
- Стара кућа у Станоја Главаша 18,
- Зграда у Максима Горког 1,
- Зграда Учитељске школе,
- кућа брвнара у Милешеву, XIX век
- вила Клефиш

Просторно и културно-историјска целина

- Сквер у центру Јагодине (Јагодина);

Претходна заштита

- Ђурђево брдо, Јагодина
- Код рампе, Јагодина
- Ул. Кнеза Милете Тодоровића, Јагодина
- Ул. Маршала Тита и Светозара Марковића, Јагодина
- Ул. Маршала Тита 143, Јагодина
- Таврићеви обори, Јагодина
- Матине циглане, Јагодина
- Сарине међе, Јагодина
- УЛ.Стевана Сремца, Јагодина
- Ул. Коче Капетана, Јагодина
- Ул. 27.марта, Јагодина
- Гробљиште, Јагодина
- Код кланице, Јагодина
- Јеринин град , Мишећив
- Јеринин град , Драгошевац
- Црквина на имању С. Миленковића, Ловци
- Манастир Ивковић, Ивковачки Прњавор
- Црква Ластавица, Ново Ланиште
- Храм посвећен Св. Илији, подигнут 1872.год., Бунар
- Храм посвећен Св.Архангелу Гаврилу (1869.год)Багрдан
- Храм посвећен рођењу пресвете Богородице(1937.год.),Доње Штипље
- Храм посвећен рођењу пресвете Богородице(1936.год.), Глоговац
- Храм посвећен Св. Николају (1906.год), Драгоцвет
- Храм посвећен Св. Јакову, Дубока
- Храм посвећен силаску Св. Духа (1892.год), Јовац
- Храм посвећен успењу Пресвете Богородице (1938.год), Ланиште
- Храм посвећен рођењу пресвете Богородице, задуџбина кнеза Лазара, Лоћика
- Храм Храм посвећен преподобном Роману (1941.год), Мајур
- Храм посвећен Св. Пророду Јеремији (1836.год.) , Милошево
- Винорача
- Храм Св. Саве (1938.год), Сиоковац
- Нова црква, Јагодина

Старе куће-претходна заштита

- Стара кућа Р. Стојановића, Горњи Рачник
- Стара кућа Г. Михаиловића, Горње Штипље
- Стара кућа Ж. Радисављевића, Горње Штипље
- Стара кућа С. Миладиновића, Колари
- Стара кућа Ж.Анђелковића, Шуљковац
- Стара кућа Д.Петровића, Шуљковац
- Стара кућа С. Трифуновића, Дубока
- Стара кућа А.Вукојевић, Драгоцвет
- Стара кућа Ј.Урошевић, Драгоцвет
- Стара кућа М.Павловић. Драгоцвет
- кућа Д. Младеновић, Дреновац

Списак археолошких локалитета

Археолошки локалитет -ЈЕРИНИН ГРАД, Белица

Археолошки локалитет -ЋЕРАНЕ, Милошево

Спомен костурница

Меморијални комплекс " РУСКО ГРОБЉЕ ",

На земљишту које данас обухвата град Јагодина, као и њеној близини и околини, још у праисторијско доба струјао је живот о чему сведоче многи фосилизирани налази који се чувају у Завичајном музеју.

- Аналитичка документација

(Пошто је већи део водене масе Панонског мора истекао Моравско-Вардарском долином или Дунавом, средње-Поморавски басен није и даље остао под пространим воденом површином Панонског језера, а у даљим фазама исушивања постао је независна водена целина, односно подручје прекривено са више самосталних баруштина. Током ових збивања упоредо се јавља и разнолики биљни и животињски свет, са данас потпуно изумрлим примерцима у чијој реконструкцији служе случајно нађени фосилни остаци, али још увек неизучени и релативне научне вредности.

Према картографском прегледу налаза фосила, најизразитију тачку представља подножје Ђурђевог брда окренуто према граду. Најзначајније познате налазе представљају фосилни остаци вилице тзв. динотериума-гигантисимуса, нађени под Ђурђевим брдом и чија се старост цени на око 1,5 милиона година, као и скелетни делови мамута нађени током ископа земље, стари око 100000 година, док се старост неких других одмиче и на пет милиона година. Међутим, иако потиче из геолошких слојева, тешко је за било који рећи да овде лежи од првих дана, јер је могуће да је нанесен са ерозивним материјалима, будући да се ради о деловима.

По свему судећи, најсигурнији аргумент у погледу фиксирања најниже просторне границе човековог кретања према котлини чине налази из старијег каменог доба (палеолита), на двадесет километара југо-западно од Јагодине. Реч је о предметима материјалне културе носилаца који се могу сматрати савременицима тзв. Крапинског човека, са старашћу од око 100.000 година, чија насеобина на овом месту индицира да је водена површина досезала до овде.

На основу бројних других показатеља, које пружају насеља млађег каменог доба, до интензивног насељавања котлинског дела долази тек пре око 8.000 година, што међутим није зависило само од услова тла, већ и од њиховог миграционог правца.

Положај праисторијских насеља условљавала су обично три фактора-да су изложена сунцу, заклоњена од ветрова и близу воде. Ово тло је обилато испуњавало све те услове, па се живот на њему рано јавља и траје у континуитету све до данас. Међутим, како прва два фактора имају исту вредност на целој површини, појединачни положај је махом зависио од воде коју је обезбеђивала Белица, а понегде и јачи извори.

Насеља млађег каменог доба се јављају на прелазу између алувијалних и делувијалних творевина, па их срећемо северније и јужније од Јагодине, вероватно отуда што је лучни венац западне косе чинило неплодно земљиште, док је дно равни често плавила Белица правећи га мочварним.

Прва насеља бронзаног доба су градинског типа смештена на вишим и неприступачним теренима. Тек пред крај овог периода живи се и на равним теренима када су заснована насеља у подножју Ђурђевог брда и код тзв. Матичне циглане.

Сличан механизам прати и гвоздено доба, па се нешто раније насеље јавља на Ђурђевом брду код Мајура, у подножју према реци Белици и на левој обали Лугомира. На тај период односи се и први запис о Поморављу који потиче од грчког историчара Херодота (484-425.г.пре нове ере), који зна за Јужну и Велику Мораву али их сматра једном и назива их Бронгос.

Пре Римљана Поморавље су насељавали Илири (западни део) и Трачани (источни део). Касније долазе Келти који насељавају средишњи део котлине, непосредно око Мораве.

Римљани су током своје управе од I до IV века оставили нешто богатије трагове разасуте на више места. Најзначајнију урбану целину чинио је њихов пут познат као ВИА МИЛИТАРИС са вазним успутним станицама: Сингидунум (Београд), Хореум Марги (Ђуприја), Наисус (Ниш) и даље према југу и истоку. Не мање значајну урбану целину чинио је и њихов пут који се пружао по линији Велика Морава-подножје Ђурђевог брда-Левач са мањим утврђењем (кастелом) у коме је боравила војничка посада и цивилно насеље, у појасу према реци у коме су живеле породице, занатлије и друго становништво. Као потврда овој тежи су и три уметнички израђене главе од теракоте, нађене у Јагодини 1960. године.)

Археолози су у средњовековној жупи Белици регистровали тридесетак археолошких извора који недвосмислено указују на постојање насеља у овом крају.

Природна добра

На основу документације Завода за заштиту природе Србије, као и увидом у централни регистар заштићених природних добара, констатовано је да се на територији која је обухваћена границама ПП града Јагодине налазе следећа **заштићена природна добра**:

Споменик природе «Парк Учитељске школе» у Јагодини, за које је скупштина општине Јагодина донела Одлуку о заштити Споменика природе «Парк Учитељске школе – Јагодина», бр. 011-19/04-01 Од 18.05.2004.,

Споменик природе «Градски парк Ђурђево брдо» у Јагодини, за који је скупштина општине Јагодина донела Одлуку о заштити Споменика природе «Градски парк Ђурђево брдо», бр. 011-21/04-01, од 18.05.2004.

Специјални резерват природе «Брзанско Моравиште» у поступку је заштите код надлежног Министарства. Укупна површина заштићеног добра (II и III зона заштите) износи 64,7 ха од је на територији општине Јагодина 49,8 ха.

На предметном подручју постоје и стара стабла – записи, која нису посебно заштићена Законом. Међутим, због својих посебних вредности ова стабла захтевају одређена мере заштите, те је неопходно планирати њихову заштиту, како појединачних стабала, тако и њихове непосредне околине. Под тим се подразумева одређивање заштитне зоне око стабала као и покретање оних активности које неће угрозити раст и развој стабла.

На предметном подручју су следећа стабла заштићена као:

Споменик природе «Храст Коче Капетана» у Кочином селу, за који је Скупштина општине Јагодина донела Одлуку о заштити стабла «Храст Коче Капетана», бр.011-12/97-01.

Природни споменик «Стабло храста лужњака (*Quercus robur. L.*), у селу Коларе, за које је СО Јагодина донела Одлуку о заштити «Стабла храста лужњака (*Quercus robur. L.*)», бр. 633-2/70-3/1.

На основу Уредбе о еколошкој мрежи (Сл.гласник РС, бр.102/10) на предметном подручју је идентификовано:

- СРП Брзанско Моравиште у поступку заштите. Због значајног мочварног подручја и станишта великог броја птица, ово подручје има потенцијал да уђе у мрежу значајних миграторних токова птица селица од националног и међународног значаја.

Природна, еколошка и естетска вредност

- Брзанско Моравиште, будући специјални резерват природе, у општини Баточина (КО Брзан) и граду Јагодина (КО Милошево).

Мере заштите НКД

За заштиту НКД на подручју Плана приоритетно је предузимање следећих **општих мера заштите**:

- предвидети планска решења која ће у највећој могућој мери истицати вредности заштићених непокретних културних добара и добара под претходном заштитом (осим добара која имају само документарни значај и неће се трајно чувати).
- заустављање даље деградације културног наслеђа;
- предвидети и створити услове за потпуну и трајну заштиту непокретних културних добара ревитализацијом и презентацијом, конзерваторско-рестаураторским радовима и другим одговарајућим методама, а пре свега укључивањем у даље развојне токове.
- створити предуслове за корекцију свих негативних појава у односу према непокретним културним добрима и добрима која уживају претходну заштиту. То се пре свега односи на елиминисање планираних и реализованих интервенција у простору, које директно или индиректно угрожавају споменичке вредности, али и на све реализоване или планиране неадекватне и непожељне интервенције на појединим заштићеним објектима.
- инсистирати на успостављању хармоничног просторног склада у амбијентима са споменичким вредностима, пројектовањем у контексту, ослањањем на споменичке

- вредности наслеђа у окружењу и другим методама које доприносе остваривању виших домета и унапређењу градитељског стваралаштва у обухваћеном простору.
- урадити посебну студију о валоризацији непокретних културних добара и добара под претходном заштитом на територији општине **Пријеполје**, која треба да садржи све релевантне податке о свим објектима или локалитетима, обрађене тако да се на основу њих могу утврдити конкретни појединачни услови и мере заштите.
 - остварити заштиту кроз документацију, као обавезни, примарни вид заштите, израдом потпуне детаљне стручне и техничке документације свих утврђених непокретних културних добара и евидентираних добара под претходном заштитом.
 - предвидети планска решења која ће у највећој могућој мери истицати вредности заштићених непокретних културних добара и добара под претходном заштитом (осим добара која имају само документарни значај и неће се трајно чувати).
 - предвидети и створити услове за потпуну и трајну заштиту непокретних културних добара ревитализацијом и презентацијом, конзерваторско-рестаураторским радовима и другим одговарајућим методама, а пре свега укључивањем у даље развојне токове.
 - предвидети обавезу сопственика, корисника и других субјеката који располажу непокретним културним добрима, да сваком заштићеном објекту посвећују пуну пажњу, прибављајући и спроводећи посебене услове и мере заштите од надлежног Завода при ма каквим интервенцијама, а у складу са Законом.
 - повећање габарита и спратности доградњама, надградњама и сличним интервенцијама на непокретним културним добрима треба планирати са највећом одговорношћу само у изузетним, оправданим случајевима и то у непосредној консултацији са надлежним Заводом.
 - створити предуслове за корекцију свих негативних појава у односу према непокретним културним добрима и добрима која уживају претходну заштиту. То се пре свега односи на елиминисање планираних и реализованих интервенција у простору, које директно или индиректно угрожавају споменичке вредности, али и на све реализоване или планиране неадекватне и непожељне интервенције на појединим заштићеним објектима.
 - инсистирати на успостављању хармоничног просторног склада у амбијентима са споменичким вредностима, пројектовањем у контексту, ослањањем на споменичке вредности наслеђа у окружењу и другим методама које доприносе остваривању виших домета и унапређењу градитељског стваралаштва у обухваћеном простору.

Мере заштите археолошких локалитета

- забрањује се неовлашћено копање, одношење камена и земље са налазишта
- извођење грађевинских радова и промене облика терена дозвољавају се само након обезбеђених археолошких истраживања, уз адекватну презентацију налаза
- забрањује се неовлашћено прикупљање археолошког материјала
- забрањује се одношење и уништавање надгробних споменика
- на парцелама које се граниче са еидентираним археолошким локалитетима обезбедити стручни надзор (стручно лице археолог) приликом извођења земљаних радова
- уколико се при земљаним радовима наиђе на до сада непознато археолошко налазиште извођач је дужан да обустави радове и обавести надлежну службу заштите
- извођач је дужан да предузме мере заштите како налазиште не би било уништено и оштећено
- трошкове ископавања, конзервације откривеног материјала сноси инвеститор

Мере техничке заштите за објекте народног градитељства

За објекте народног градитељства у овире Просторног плана утврђују се следеће мере заштите:

- очување изворног изгледа архитектуре, хоризонталног и вертикалног габарита, облика и нагиба крова, свих конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала и стилских карактеристика
- забрана радова који могу угрозити статичку безбедност добра
- забрана поправке, доградње и надградње
- очување функција и намене
- забрана складиштења материјала и стварање депонија

- забрана изградње објеката који својом архитектуром, габаритом и висином угрожавају добро
- изградња објеката инфраструктуре дозвољена је само под условима и надзором надлежне установе заштите
- извођење грађевинских радова и промена облика терена дозвољавају се само уз очување изворне матрице, вегетације и предходно обезбеђених археолошких истраживања

Мере техничке заштите градитељског наслеђа

На објектима побројаним у овом прилогу, који имају статус претходне заштите, могу се предузимати радови у циљу њихове санације, рестаурације или враћања у првобитно стање као адаптације у смислу унапређивања функција и опремљености према савременим потребама. За све радове неопходно је прибавити услове надлежног Завода за заштиту споменика културе

За објекте који нису више у функцији треба испитати могућности ревитализације, јер је то једини начин да се у датим условима физички заштите. Техничка заштита као основни услов очувања споменика не може да обезбеди њихову трајну заштиту уколико нису решени и проблеми редовног одржавања таквих споменика, а редовно одржавање могуће је решити на најповољнији начин повезивањем са одређеном функцијом. У случају промене намене неопходно је прибавити услове службе заштите.

Пошто су насеља градског и мешовитог карактера зоне текућих и очекиваних великих промена, као меру техничке заштите њихових историјских језгара предлаже се израда урбанистичких планова чији ће интегрални део бити Елаборат заштите градитељског наслеђа у ком би градитељско наслеђе било детаљно валоризовано, а мере заштите биле усклађене са начелима интегративне конзервације. Међутим, будући развој насеља не би требало планирати одвојено од потпуног сагледавања, разумевања, очувања и коришћења градитељског наслеђа. Кроз очувану културну баштину сагледава се историја наслеђа, и као таква она мора да постане и саставни део будућег развоја насеља.

Мере заштите споменика културе

- очување изворног изгледа спољашње архитектуре и ентеријера, хоризонталног и вертикалног габарита, облика и нагиба крова, свих конструктивних и декоративних елемената, стилских карактеристика, оригиналних материјала и функционалних карактеристика
- ажурно праћење стања и одржавање конструктивно-статичког система, кровног покривача, свих фасада, ентеријера и исправности инсталација у споменику културе
- забрана радова који могу угрозити статичку стабилност споменика културе
- забрана нестручних преправки, доградње, преградње, надградње
- вођење електро и ТТ водова подземним путем
- забрана постављања прикључних кутија, ормара и расхладних уређаја на фасадама
- неговање и редовно одржавање декоративне флоре

Мере техничке заштите за спомен обележја

- трајно чување и одржавање културних добара споменичког и меморијалног карактера
- споменици, спомен бисте и спомен обележја морају се адекватно одржавати обновом оштећених натписа, чишћењем споменичких подлога и површина, као и одржавањем зелених површина око споменика
- обнову оштећених и избеледлих натписа на спомен плочама на објектима, могу изводити стручна лица квалитетним материјалима и квалификованом радном снагом

Границе заштићене околине утврдиће се за сва проглашена непокретна културна добра, као и за евидентирана непокретна културна добра која уживају претходну заштиту, валоризоване објекте и регистроване археолошке локалитете једновремено са утврђивањем њиховог статуса и категоризацијом. Приликом утврђивања заштићене околине непокретних културних добара установиће се зоне са диференцираним режимима заштите и правилима изградње и уређења простора.

До утврђивања граница и зона са диференцираним режимима заштите, изградње и уређења простора, заштићеном околином утврђених и предвиђених за утврђивање непокретних културних добара, која ужива исти статус заштите као добро, сматраће се целе катастарске парцеле на којима се то добро налази.

Изузетак од претходног става представљају угрожена непокретна културна добра (радом постојећих и потенцијалним отварањем нових каменолома и копова у одобреним истражним

и експлоатационим зонама минералних сировина, и сл.). Заштићена околина за угрожена непокретна културна добра утврђује се на основу процене утицаја затеченог стања и планираних радова на животну средину и окружење. За угрожена непокретна културна добра утврђују се додатне мере заштите на основу посебног елабората њихове заштите. Програми заштите и ревитализације, садржај, начин изградње, детаљна намена и мере заштите простора зона заштите непокретних културних добара биће дефинисане одговарајућим урбанистичким плановима.

1.8.4. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ДРУГИХ НЕСРЕЋА И ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ

Концепт заштите и управљања полази од чињенице да је на свим нивоима и у свим фазама планирања потребно дефинисати прихватљив ниво **ризика од природних непогода**, па затим системом превентивних, организационих и других мера и инструмената интервенисати у циљу спречавања њиховог настанка, односно смањивања последица непогода на прихватљив ниво.

Организација простора од интереса за одбрану земље

Уређење подручја Просторног плана за потребе **одбране и заштите од ратних разарања** засниваће се важећим прописима, ставовима и Условима Министарства одбране. У складу са Условима и захтевима Министарства одбране за прилагођавање Просторног плана града Јагодина потребама одбране земље, војни комплекси третирани су као комплекси посебне намене са посебним режимом коришћења, уређења и изградње која подразумева забрану изградње објеката високоградње а за све остале интервенције у простору обавезно прибављање сагласности Министарства одбране.

Саобраћај и везе као кључни фактори развоја подручја, истовремено су и основни услови за организовање одбране и заштите од ратних разарања. диференцирана мрежа јавних државних и општинских путева представља важан елемент одбране и заштите од ратних разарања.

Подручје Просторног плана подложно је, у одређеној мери, опасностима од **елементарних непогода** и то од: временских непогода, пожара, земљотреса, поплава.

Заштита од елементарних непогода и других несрећа

На основу Закона о ванредним ситуацијама јединица локалне самоуправе на основу Процене ризика доноси План заштите и спасавања у ванредним ситуацијама.

Неопходан предуслов за адекватну заштиту је институционална организованост. Она не сме бити спроведена на локалним принципима (елементарне непогоде не познају административне границе), али територијално мора бити организована и дистрибуирана према простору који се штити. Од посебног значаја је успостављање јединственог информационог система о простору као ефикасне мере и средства за планирање, управљање и усмеравање конкретних активности у ванредним ситуацијама.

Заштита од елементарних непогода

Мере заштите од елементарних непогода обухватају: превентивне мере којима се спречава или ублажава њихово дејство; мере које се предузимају у случају непосредне опасности или када наступе елементарне непогоде; и мере ублажавања и отклањања непосредних последица и изазваних штета.

Преко зиме је предвиђена заштита од завејавања а лети од бујица и могућих поплава, у оба случаја планским уређењем насеља, саобраћајница, водорегулацијама, пошумљавањем и затрављивањем голети и других просторних елемената.

Заштита од пожара и експлозија

Заштита од пожара регулисана је Законом о заштити од пожара.

Законом је прописано да јединице локалне самоуправе доносе План заштите од пожара

Ризик од појаве пожара и експлозија умањиће се следећим просторно планским мерама заштите:

У циљу заштите од пожара на више места водотоковима обезбедити прилазе за снабдевање ватрогасних возила или пумпи и цистерни за гашење пожара. Обзиром на шумовитост подручја Просторног плана, пожар представља најопаснију елементарну непогуду која може захватити веома широк простор. На основу процене угрожености и повредивости на територији општине дефинисана су два пожарна реона обрасла шумом:

1- На североистоку – подручје планине Црни врх

2. На југозападу- подручје планине Јухор

Неопходно је урадити посебан план заштите од пожара уз уважавање следећих елемената:

- предвиђена саобраћајна приступачност шумским подручјима биће реализована изградњом мреже јавних, службених и шумских путева, рачунајући ове објекте истовремено и као противпожарне баријере које деле шуму на мање сегменте;
- при пошумљавању нових површина предвидети планске противпожарне баријере;
- служба осматрања и јављања биће организована првенствено по захтевима противпожарне заштите; и
- заштита од пожара спроводиће се уз садејство средстава и служби противпожарне заштите центара у систему насеља.
- У процесу гасификације подручја, неопходно је урадити план заштите од пожара.
- У циљу противпожарне заштите треба регулисати пролаз и заустављање возила која превозе опасне материје. Кретање ових возила кроз треба да буде искључиво дефинисаним трасама, са одређеним и уређеним местима за њихово заустављање.

Заштита од клизишта

Катастар клизишта за планско подручје не постоји. На основу ППРС, Карта ризика од природних непогода и технолошких удеса, у обухвату плана могу се уочити подручја најугроженија процесом клижења тла

Неопходна је израда катастра клизишта и санирање оних клизишта на којима ће материјална улагања бити оправдана, као и она која угрожавају значајне грађевинске и инфраструктурне објекте.

Санирање клизишта и спречавање појаве нових извршиће се применом техничких и биолошких мера

Заштита од земљотреса

У погледу одбране од земљотреса, а у складу са принципима превенције, обавезна је примена важећих сеизмичких прописа при санацији постојећих и изградњи нових објеката. Обим и садржај сеизмолошке документације дефинише се у зависности од категорије објеката (према важећим правилницима из ове области) и врсте техничке документације која се израђује за ове објекте. На сеизмолошкој карти публикованој 1987. године за повратне периоде 50, 100, 200, 1000 и 10 000 година која показује максимални очекивани интензитет земљотреса, са вероватноћом појаве 63%, подручје Јагодине се налази у зони 9 МСС⁰ скале.

Заштита од поплава и ерозија

У погледу **заштите од поплава** потребно је извести водорегулације. На основу законских одредби, надлежни орган јединице локалне самоуправе израђује план заштите и спасавања од поплава.

Заштита од временских непогода

Шуме представљају природну препреку и делимичну заштиту насеља и објеката од ветрова. Мере заштите од удара јачих ветрова треба да буду пре свега превентивне. Дендролошке мере састоје се у засађивању високог зеленила које представља баријеру ветру.

Одбрана од града оствариваће се мрежом противградних објеката као делом противградне одбране шире територије.

Како у Србији не постоји систем одбране од штетних последица мраза и поледице, неопходно је овај систем развијати у регионалним и локалним условима. Ово се пре свега односи на повећање поузданости рада инфраструктурних система, одржавања саобраћајница, као и рад јавних служби.

Заштита од временских непогода (завејавање, лед, снегоизвале, ветроизвале, олуја, бујице праћене одронима и сл.) биће остварена изградњом и уређењем планираних садржаја инфра и супраструктуре, пошумљавањем и затрављивањем голети, предвиђеним водорегулацијама, планским уређењем насеља, саобраћајница и других просторних елемената.

Заштита од техничко-технолошких несрећа (удеса)

На основу процене угрожености, извештаја о безбедности и планова заштите од удеса привредних друштава и других правних лица са територије плана надлежни органи и јединице локалне самоуправе, уз неопходну координацију и сарадњу са суседним

јединицама, сачињавају План заштите од удеса који је саставни део Плана заштите и спасавања у ванредним ситуацијама.

Неопходан предуслов за адекватну заштиту је институционална организованост. Она не сме бити спроведена на локалним принципима (елементарне непогоде не познају административне границе), али територијално мора бити организована и дистрибуирана према простору који се штити. Од посебног значаја је успостављање јединственог информационог система о простору као ефикасне мере и средства за планирање, управљање и усмеравање конкретних активности у ванредним ситуацијама.

1.8.5. МЕРЕ ЕНЕРГЕТСКЕ ЕФИКАСНОСТИ ИЗГРАДЊЕ

Планирани објекти

1. Смањење инсталисаних капацитета система грејања, вентилације и климатизације и повећање енергетске ефикасности система грејања.

а) Нови стандарди за спољашње пројектне температуре ваздуха и максимална температура ваздуха грејаног простора (Правилник о енергетској ефикасности зграда - „Сл. гласник РС“, бр. 57/2011);

б) Нова грађевинска физика; захтеване вредности коефицијента пролажења топлоте и топлотне отпорности простора (Правилник о енергетској ефикасности зграда - „Сл. гласник РС“, бр. 57/2011);

в) Минимални захтеви енергетске ефикасности (енергетског учинка) за стамбене зграде, по методи поређења са најбољим праксама (Правилник о енергетској ефикасности зграда - „Сл. гласник РС“, бр. 57/2011);

г) Сертификати о енергетским својствима зграда (Правилник о условима, садржини и начину издавања сертификата о енергетским својствима зграда - „Сл. гласник РС“, бр. 69/2012). Енергетски пасош морају имати све нове зграде, осим зграда које су наведеним правилником изузете од обавезе енергетске сертификације.

д) Редовна инспекција и одржавање котлова, система грејања и климатизације.

2. Смањење потрошње топлотне енергије обезбеђивањем појединачног мерења потрошње топлотне енергије уз могућу регулацију потрошње топлотне енергије.

3. Смањење потрошње електричне енергије за грејање коришћењем:

- опреме за грејање веће енергетске ефикасности (топлотне пумпе),
- енергетски ефикасне опреме за сагоревање биомасе,
- соларних колектора,
- ефикасних термотехничких система са напредним системима регулације.

4. Изградња пасивних и нискоенергетских објеката

Постојећи објекти

5. Смањење инсталисаних капацитета система грејања, тј. потрошње енергије за грејање и хлађење заптивањем прозора, уградњом засенчења, заменом прозора и спољних врата и топлотним изоловањем стамбених зграда.

6. Смањење потрошње електричне енергије промовисањем и подржавањем замене класичних сијалица са влакном енергетски ефикасним сијалицама.

7. Смањење потрошње електричне енергије заменом старих неефикасних уређаја ефикаснијим уређајима.

8. Енергетски пасош морају имати постојеће зграде које се реконструишу, адаптирају, санирају или енергетски санирају, осим зграда које су правилником изузете од обавезе енергетске сертификације. (Правилник о условима, садржини и начину издавања сертификата о енергетским својствима зграда - „Сл. гласник РС“, бр. 69/2012).

1.8.6. МЕРЕ ПРИСТУПАЧНОСТИ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ, ДЕЦИ И СТАРИМ ОСОБАМА

Приликом изградње нових саобраћајница неопходно је придржавати се Правилника о техничким стандардима приступачности (Службени гласник РС бр.19/2012).

За особе са посебним потребама у простору потребно је прилагодити и све јавне саобраћајне и пешачке површине, прилазе до објеката као и све објекте за јавно коришћење, омогућити несметан приступ, кретање, боравак и рад у објектима високоградње јавне и пословне намене као и у стамбеним и стамбено пословним објектима са десет и више станова. У складу са тим планирати извођење посебних рампи за омогућавање кретања особама са посебним потребама на свим пешачким токовима где постоји

денивелација у односу на путању кретања. Такође је при извођењу и обележавању

2. ПРОПОЗИЦИЈЕ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Општа правила грађења намењена су :

1. регулисању грађења и уређења пољопривредног, водног и шумског земљишта.
2. потребама грађења за делове територије за које није предвиђена израда урбанистичког плана,.

Принципи и правила грађења биће основ за израду и издавање услова за грађење објеката Ова правила грађења служиће и као основ за израду урбанистичких планова .

Утврђују се правила изградње и уређења простора на подручју Просторног плана за следеће целине:

- зоне и појасеви заштите, резервисања, изградње и уређења простора;
- грађевинска подручја насеља;
- други делови атара насеља који нису обухваћени просторним целинама из предходне две тачке, односно све намене у оквиру грађевинског, пољопривредног, шумског и водног земљишта.

Правила се примењују за изградњу и уређење целина из првог става до доношења предвиђених урбанистичких планова (поглавље II. 2.3.1. Смернице за израду планске документације и спровођење Плана), на делу подручја обухваћеног шематским приказима уређења насеља и на преосталом делу подручја Просторног плана за који се не очекује израда урбанистичког плана.

За све случајеве који се не могу подвести под правила уређења и грађења утврђена Просторним планом, примењују се одредбе Правилника о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу („Службени гласник РС”, број 50/2011).

2.1.ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА

Намена простора у захвату Просторног плана, заснована је на дугорочној пројекцији демографског и друштвено-економског развоја, могућностима које пружају природни и створени чиниоци простора и потребама насеља, а у складу са постављеним циљевима.

При планирању глобалних односа потребног земљишта за појединачне основне функције, примењени су познати нормативи и критеријуми, уз њихово прилагођавање специфичностима насеља. Правила уређења обухватају услове који се односе на уређење земљишта по специфичностима и потребама за све објекте, као и елементе инфраструктуре у делу предметног захвата.

Општи услови уређења представљају скуп правила урбане структуре, грађевинске парцеле, локације, дефинисање односа у простору и окружењу.

Правила се примењују за насеља, целине у оквиру захвата плана, а спровођење се дефинише директно кроз правила, кроз урбанистички пројекат или кроз даљу планску разраду.

2.1.1.ЦЕЛИНЕ И ЗОНЕ УТВРЂЕНЕ ПРОСТОРНИМ ПЛАНОМ

-правила уређења и изградње

Правила грађења обухватају услове који се односе на израдњу објеката у зонама и целинама подручја просторног плана града Јагодина. (Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 81/09-исправка, 64/10-УС, и 24/11), Правила се дефинишу према специфичностима и потребама насеља за све зоне и објекте становања, јавног интереса, центра насеља, пословања, привређивања као и елементе инфраструктуре у посебним зонама, комплексима у складу Правилником о садржини, изради у спровођењу урбанистичког плана

Општи услови урбанистичке регулације према овим Правилима представљају скуп међусобно зависних правила за основну урбану структуру, грађевинску парцелу, регулациону и грађевинску линију, односно положај и карактер објеката на парцели, намену објеката, физичку структуру, грађевинску структуру и обраду, урбанистичке показатеље искоришћености земљишта и изграђености на парцели, који према карактеру урбане структуре и одговарајуће зоне дефинишу односе у простору и капацитет објеката, услове за

смештај возила, уређење парцеле и прикључење на градски систем инфраструктуре, однос према суседним објектима, окружењу и заштити околине; односно одговарајуће техничке, санитарне и безбедносне услове, као и посебне услове према специфичним захтевима за изградњу и коришћење објеката на парцели и локацији, у оквиру блока, зоне или насеља.

Планом су предвиђене зоне и целине које захтевају посебна правила уређења и изградње:

Зоне, појасеви заштите и резервисање простора

Простори са посебним режимима заштите, утврђени су одредбама Закона и Одлукама донетим на основу Закона, односно планским актима:

- заштитни појасеви траса и објеката инфраструктурних система
- заштићен простор установљених културних добара
- заштићен простор комплекса посебне намене
- заштита изворишта водоснабдевања

Део Просторног плана Јагодина који је у оквиру граница обухвата неведених планова :

-ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА АУТОПУТА Е-75,ДЕОНИЦА БЕОГРАД-НИШ ("Сл. гласник РС", бр.69/03) - примењују се правила уређења и грађења утврђена предметним планом

-ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СИСТЕМА ПРОДУКТОВОДА КРОЗ РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд- Смедерево - Јагодина - Ниш ("Сл. гласник РС", бр.19/11) - примењују се правила уређења и грађења утврђена предметним планом

-Генерални урбанистички план Јагодине. (1981.год)- планови регулације у захвату овог плана -примењују се правила уређења и грађења утврђена ГУП-ом и ПДР-ом, до доношења ПГР-а.

-Генерални план насеља Јагодина-измена и допуна (1999 год)- планови регулације у захвату овог плана -примењују се правила уређења и грађења утврђена ГУП-ом и ПДР-ом, до доношења ПГР-а.

-Граница измене и допуне Генералног плана насеља Јагодина (2001 година)- планови регулације у захвату овог плана -примењују се правила уређења и грађења утврђена ГУП-ом и ПДР-ом, до доношења ПГР-а.

вршиће се на основу правила уређења и грађења дефинисаних наведеним плановима.

Просторни план подручја посебне намене транснационалног гасовода "ЈУЖНИ ТОК" у оквиру планског обухвата коридора транснационалног гасовода примењивати правила уређења и правила грађења утврђена предметним планом.

За грађевинска подручја осталих насеља и других делова атара насеља односно све намене у оквиру, пољопривредног, шумског и водног земљишта – примењиваће се правила уређења и правила грађења која су дефинисана у делу спровођење плана.

2.1.2. ДЕЛОВИ ПОДРУЧЈА ЗА КОЈЕ ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТ САДРЖИ ШЕМАТСКЕ ПРИКАЗЕ УРЕЂЕЊА

Одрживост и развој насеља, односно саобраћајна приступност, могућност развоја инфраструктурних система, јавних, централних функција услужних, привредних и др.функција, број становника, значај насеља у мрежи насеља су критеријуми на основу којих је утврђен избор насеља за које су урађени шематски прикази уређења:

Шематски прикази уређења насеља:

- Шематски прикази уређења дела насеља Коларе
- Шематски прикази уређења дела насеља Шуљковац
- Шематски прикази уређења дела насеља Бунар
- Шематски прикази уређења дела насеља Доњи Рачник
- Шематски прикази уређења дела насеља Багрдан Варош
- Шематски прикази уређења дела насеља Милошево
- Шематски прикази уређења дела насеља Дубока
- Шематски прикази уређења дела насеља Глоговац
- Шематски прикази уређења дела насеља Стрижило

Шематским приказима утврђено је задржавање изграђеног земљишта као постојећег грађевинског подручја насеља са предвиђеним границама проширења грађевинског подручја. Захтеви за изградњу који нису у границама постојећег и планираног грађевинског подручја, могућност изградње утврдиће се у складу са наменом, на основу услова и правила утврђених у поглављу – 2.2.2. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ. тј. за делове пољопривредног земљишта који имају услове да се пренамене у грађевинско.

На основу планских решења и пропозиција утврђених Просторним планом, градска управа ће издавати информацију о локацији и локацијску дозволу на подручју које је у границама утврђених шематских приказа уређења насеља.

2.1.3. УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ПРАВИЛА ЗА ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Правила се примењују у укупном обухвату плана и за уређење и изградњу површина и објеката јавне намене и за делове насеља за које плански документ садржи шематски приказ уређења.

Правила се примењују и у обухвату шематских приказа уређења насељених места.

Правила уређења и изградње површина и објеката јавне намене су смерница за дефинисање ових намена у захватима одређеним за израду нових урбанистичких планова.

2.1.3.1. ПОВРШИНЕ И ОБЈЕКТИ ЈАВНЕ НАМЕНЕ

Изградња површина и објеката јавне намене у складу са овим Планом у начелу се реализује директно на основу овог Плана, уколико се такви објекти граде на постојећем јавном земљишту.

Изградња сложенијих комплекса површина и објеката јавне намене на постојећем јавном земљишту, на површинама већим од 0,5 ха, реализује се на основу урбанистичког пројекта.

За потребе утврђивања јавног интереса у циљу изградње објеката и површина јавне намене, приступа се изради одговарајућег урбанистичког плана.

Изградња јавних објеката од општег интереса вршиће се на локацијама према планираној намени простора и потребама насеља, зонама становања и привређивања које задовољавају све услове у складу са функцијом, организацијом, планом дефинисаном наменом простора и непосредним окружењем.

Опремање насеља објектима за јавне потребе чини

1. Образовање и васпитање
2. Здравство
3. Култура и информисање, администрација и управа и социјална заштита
4. Спорт и рекреација
5. Зеленило
6. Објекти комуналних делатности
7. Инфраструктура

Поред површина јавне намене, комерцијално пословање (обданишта, одмаралишта, амбуланте, спорт итд.) се може развијати на погодним локацијама у наменама становања и привређивања, према важећим нормативима и под условом да ни по једном аспекту не угрожавају основну намену у оквиру које се развијају. Објекти ће се градити по потреби у складу са значајем и израдом програма и потребне документације.

У оквиру зона становања, могу се градити (у приватном власништву) објекти: образовања, дечје и социјалне заштите, здравства, културе, религије, информисања, али само под условом да задовоље све нормативе и критеријуме за одговарајућу делатност и услове непосредног окружења.

Могуће пратеће намене свих јавних функција могу да буду друге јавне површине, компатибилне намене и објекти услужних делатности

Општа правила за уређење и изградњу површина и објеката јавне намене:

Основна намена: површине и објекти јавне намене (образовање и васпитање, здравство, социјална заштита, култура, физичка култура, јавни сервис, ватрогасне станице, полицијске станице, зеленило)

Уређење и изградња површина и објеката јавне намене вршиће се на локацијама према планираној намени простора и потребама насеља. Изградња ће се вршити на површинама јавне намене, али и на погодним локацијама у зонама становања и пословања, према важећим нормативима за јавне објекте и под условом да ни по једном аспекту не угрожавају основну намену у оквиру које се развијају. У примарним сеоским насељима могуће је планирати простор намене мултифункционални центар. Мултифункционални центар може да садржи више јавних намена и комплементарних пратећих намена, у оквиру једног објекта као вишенаменски простор, или више објеката у насељу. Уређење и изградњу извести у свему према правилима за објекте јавне намене, у складу са дефинисаном наменом.

Могуће пратеће намене свих јавних функција могу да буду друге јавне површине и објекти, услужне компатибилне делатности и , карактеристично за сеоска насеља, у оквиру појединих намена као пратећа, јавља се и намена становање (сеоске школе, амбуланте, и сл. а по правилу су то службени станови запослених.) Пратећа намена по карактеру и капацитету не сме да угрози основну намену.

Могућа је изградња вишенаменских објеката јавних и пратећих комплементарних намена **Намене објеката чија градња је забрањена у овој зони:** све намене чија би делатност угрозила животну средину и основну намену.

Величина објеката и парцеле је условљена врстом и наменом, односно прописима за изградњу одговарајуће врсте објеката.

Тип објекта мора бити прилагођен ширини и дубини парцеле.

Минимална ширина дела грађевинске парцеле која егзистира у дубини блока или пролаза до исте треба да буде мин 3.50 метара.

Могућности изградње другог објекта: може се градити један или више објеката основне намене, као и помоћни и пратећи објекти у функцији основне намене, поштујући све услове градње дефинисане правилима, и уз анализу организације парцеле и утицаја на суседне парцеле и објекте. Постоји могућност фазне реализације.

Спратност и тип објеката зависи од његове намене, а мора бити прилагођен условима локације и функцији при чему је максимална спратност објеката П+2.

Објекти могу имати подрумске или сутеренске етаже, уколико не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе.

Хоризонтална регулација

Растојање грађевинске линије основног објекта од регулационе линије уз државне путеве I и II реда, одређује се према условима ЈП "Путеви Србија", на основу Закона о јавним путевима (Сл.гласник РС бр. 101/11 и 93/12) и Правилника.

Растојање грађевинске линије основног објекта од регулационе линије осталих путева, износи мин 5,00 m.

Помоћни објекти се постављају иза основног објекта на парцели.

Минимална међусобна удаљеност објеката је 1/2 висине вишег објекта

Минимална удаљеност објеката, односно његових делова од границе суседне парцеле је мин 3.5m.

Изградњу, надградњу и доградњу искључиво извести иза грађевинске линије

Изградња објеката и уређење комплекса врши се на основу прописа и техничких услова и норматива за одговарајућу намену

Индекс заузетости грађевинске парцеле

Параметри заузетости и изграђености проистичу из концепта предметног захвата. Код највећих параметара анализира се однос физичке структуре према степену изграђености и искоришћености земљишта при чему се реализују решења која одговарају карактеристикама захвата, намени, регулацији и критеријумима за формирање и дефинисање површине грађевинске парцеле.

Уређење комплекса (парцеле) ускладити са наменом објекта и окружењем; Основно уређење обухвата нивелацију, партер, зелену површину парцеле и одводњавање. Максимално сачувати постојећи зелени фонд на локацији. Површине за зеленило у комплексу минимално 20%. Где постоје просторни услови, неизграђене површине испред објекта партерно уредити као просторе окупљања и манифестација. Решити јавну расвету, завршну обраду партера радити комбинацијом природних и префабрикованих материјала, поставити одговарајући мобилијар и опрему, уредити зелене површине.

Обезбедити одговарајући број паркинг места на јавним паркиралиштима, или у оквиру комплекса и одговарајући саобраћајни и противпожарни приступ као и услове за одлагање комуналног отпада и др. Уколико је паркинг површина испред основног објекта, изводи се као отворено паркиралиште, затвореног типа у оквиру основног, пратећег објекта.

При пројектовању и извођењу свих јавних површина и намена обавезна је примена важећег Правилника о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица.

Парцела не мора бити ограђена уколико се утврди да није неопходно.

Архитектонско-естетско обликовање - примерено намени, условима локације и окружењу, уз савремен третман архитектонске традиције.

Јавне функције смештене у објектима градитељског наслеђа, морају да задовоље услове надлежних институција заштите споменика културе.

Пратећи програми се уклапају у основну структуру.

Препоручују се коси кровови нормалног нагиба са обавезним снегобранима.

Прикључење објеката на инфраструктуру врши се на основу правила плана и услова овлашћених комуналних предузећа и организација. Изградња ових објеката је условљена одговарајућим нивоом комуналне опремљености (минимални ниво подразумева обезбеђен излаз на јавни пут, одговарајући број паркинг места на јавним паркиралиштима или у оквиру комплекса, одговарајући саобраћајни и противпожарни приступ, услове за одлагање комуналног отпада и прикључење на електроенергетску мрежу, систем водовода и канализације).

Приступ парцели

Приступ парцели обезбеђује се исључиво са саобраћајне мреже. У оквиру парцела тј. у складу са дефинисаном наменом комплекса и даљом разрадом кроз планску документацију дефинисати и обезбедити, у складу са коефицијентом и степеном изграђености, паркинг простор.

Основни услови заштите животне средине остварују се применом мера заштите, реконструкцијом и изградњом објеката у складу са техничким и санитарним прописима, прикључењем на насељску инфраструктуру и уређењем локације и парцеле; односно уређењем јавних површина, а посебно саобраћајних и зелених површина.

Неопходно је да одговарајуће надлежне службе контролишу изградњу, уређење јавних површина, комунални отпад, снабдевање водом, канализацију и пречишћавање отпадних вода и др

Основни безбедносни услови везани су за примену сеизмичких и противпожарних прописа. Код већих радова потребно је извршити испитивања стабилности терена.

Опремање грађевинске парцеле подразумева обезбеђење:

- приступног пута
- водоснабдевања,
- прикупљања и пречишћавања отпадних вода,
- прикључка на електроенергетску и телекомуникациону мрежу,
- манипулативног простора и паркинга за различите врсте возила,
- посебне просторије или ограђеног простора са посудама за прикупљање отпада,
- заштитног растојања од суседних парцела подизањем заштитног зеленог појаса ширине мин 3,5м у границама грађевинске парцеле, према суседним парцелама са стамбеном и другом наменом.
- предвиђених мера заштите животне средине.
- приступи/улази у јединице привредног објекта морају бити одвојени од улаза у стамбени део објекта или организовани тако да не ометају коришћење стамбеног простора;
- уколико јединица малог производног погона нема директан приступ на саобраћајницу, мора имати обезбеђен колски прилаз минималне ширине 3.50м;
- паркирање за возила за обављање делатности привређивања на парцели уз обезбеђење манипулативног простора. Број паркинг места према нормативу за сваку делатност; технолошке површине, претоварно-манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила -иза основног објекта
- организација парцеле производног погона мора бити таква да не угрожава функционисање контактних парцела друге намене;
- својим изгледом, материјализацијом и волуменом објекат не сме да наруши

- архитектонски и урбанистички концепт окружења, односно не може бити изграђен као монтажни објекат или објекат изграђен од некавалитетних материјала;
- није дозвољено складиштење и депоновање материјала и робе (отпадни материјали, грађевински материјали, ауто-отпади и сл.) у отвореном простору на парцели/дворишту, већ се основни производни и пратећи процеси морају обављати у оквиру организованих делова објекта;

Посебна правила за уређење и изградњу површина и објеката јавне намене:

Образовање и васпитање:

Основна намена: образовање и васпитање прилагођена условима локације и функције;

Могуће пратеће намене: култура, зеленило, спорт и рекреација, друге јавне намене услужне комплементарне делатности и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре (паркинзи, трафо станице и др.), становање за запослене.

Објекте градити као слободностојеће

У оквиру комплекса дозвољена је изградња и помоћних објеката у циљу одлагања средстава за функционисање и одржавање комплекса.

Дозвољена је изградња нових мини спортских терена за потребе вишенаменског образовног физичког васпитања деце, отвореног или затвореног типа. Отворене спортске терене је могуће пренаменити у затворене у циљу што функционалнијег и ефикаснијег коришћења.

Површину грађевинске парцеле дефинисати у складу са наменом, функцијом објеката, окружењем

Спратност: Максимална спратност објеката је (По)+П+1+(Пк), (По)+П+2

Здравствена заштита:

Основна намена: здравствена заштита.

Изградња и формирање комплекса подразумева изградњу објеката основне намене, опремање савременим средствима (према прописаним условима) и увођење пратећих програма.

Могуће пратеће намене: зеленило, социјална заштита, услужне комплементарне делатности, и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре (паркинзи, трафо станице и др.) становање за запослене.

Објекте градити као слободностојеће. Могуће је градити два или више објекта (у функцији основне и/или пратеће намене).

Површину грађевинске парцеле дефинисати према програму, намени и концепту у складу са даљим дугорочним развојем насеља.

Остали услови и правила -према општим правилима

Социјална заштита:

Основна намена: социјална заштита (према прописаним условима и програму развоја насеља).

Могућа пратећа намена: зеленило, спорт и рекреација, здравство, друге јавне намене, становање, услужне делатности и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре, које по карактеру и капацитету не смеју да угрозе основну намену.

Остали услови и правила -према општим правилима

Култура:

Основна намена: култура (према прописаним условима и програму развоја насеља).

Објекте реконструисати или градити као вишенаменске. Могућа пратећа намена: јавно информисање, образовање, наука, зеленило, друге јавне намене, услужне делатности и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре.

Остали услови и правила -према општим правилима

Јавни сервиси,службе (локална самоуправа и управе републичких органа):

Основна намена: управа, администрација (Ватрогасни дом, полицијска станица, према прописаним условима и програму развоја насеља и републичких органа).

Могућа пратећа намена: јавно информисање, спорт и рекреација, зеленило,и друге јавне намене, услужне делатности и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре.

Површину грађевинске парцеле дефинисати према програму, намени и концепту у складу са даљим дугорочним развојем насеља.

Остали услови и правила -према општим правилима

Спорт и рекреација:

Основна намена: спорт и рекреација, чији развој подразумева мрежу терена, зона и објеката који просторним размештајем, капацитетом, уређењем и опремљеношћу, испуњавају прописане критеријуме и стандарде за бављењем спортом, активном и пасивном рекреацијом.

Могућа пратећа намена: зеленило, образовање, специјализоване школе или клубови или спортски кампуси, друге јавне намене, комплементарне услуге, одговарајући пратећи објекти инфраструктуре. Комплекси могу поред отворених спортских терена да садрже пратећи објекат и затворени спортски објекат

Спратност и висинску регулацију дефинисати према функционалној структури и намени у складу са Правилником за изградњу спортских објеката и терена.

Површине за спорт, активну и пасивну рекреацију својим капацитетом, уређењем и опремљеношћу, треба да омогуће развој различитих видова спортских и рекреативних активности.

У постојећим комплексима садржаје подићи на виши степен уређења нови садржаји за спортско-рекреативне активности морају бити комплементарни постојећим;

Услови уређења ових зона су:

- терене са завршном обрадом од бетона свести на најмању могућу меру
- травнате терене подићи од комбинације трава отпорних на гажење,
- сви терени морају бити адекватно ограђени,
- пешачким комуникацијама комплекс повезати са окружењем.
- обезбедити одговарајући број паркинг места

Озелењавање простора урадити на основу плана пејзажног уређења усклађеног са околним простором;

Правила грађења за пратеће објекте: пратећи објекат

- намена - пратеће намене у директној функцији основне намене (просторије за одржавање, техничке, санитарне и помоћне просторије, свлационице, клубске просторије и сл.)
- услужне комплементарне намене (продаја, изнајмљивање, одржавање опреме, угоститељски садржаји и сл)
- висина објекта -мах П+1

затворени спортски објекат :

намена: хала за мале спортове, према потребама насеља, са пратећим наменама

висина објекта условљена је врстом спорта,

Хоризонталну регулацију дефинисати према функционалној структури и намени, у складу са окружењем.

Зелене површине:

Изградња и уређење јавних зелених површина реализује се на основу пројеката уређења. Партерна решења ускладити са наменом и функцијом, тако да се не угрозе постојеће квалитетне зелене површине, а нивелациона решења ускладити са конфигурацијом терена. Хортикултурна решења ускладити са трасама подземних инсталација, т.ј. испоштовати потребна минимална одстојања у складу са важећим техничким прописима.

Избор врста за озелењавање усагласити са наменом и функцијом зелене површине, као и са условима окружења. Однос површина - поплочања, травњака и високог растиња, ускладити са наменом зелене површине.

У оквиру уређења јавних зелених површина могу се постављати елементи урбаног мобилијара, односно изградити мањи пратећи објекти спорта и рекреације.

2.1.3.2. КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ

Гробља

Уређење и проширење постојећих и евентуално отварање нових локација-гробља, вршиће се према важећим прописима и правилницима за ову намену.

Поред основне намене и садржаја који су јединствена наменска целина могуће је увођење пратећих намена: зеленило, услужне делатности, комплементарне намене, управа-администрација и пратећи објекти комуналне инфраструктуре.

Спратност објеката је максимално П+Пк.

Основна правила за формирање нових гробаља, су:

- локација нових гробља (и проширење постојећих) мора бити ван II зоне санитарне заштите изворишта водоснабдевања
- површина гробља - 4,0м²/становнику;
- логично формирање у односу на гравитационо подручје;
- добра саобраћајна повезаност са гравитационим подручјем;
- могућност етапне реализације;
- повољни теренски услови: добра експонираност и растреситост, терен треба да буде оцедан са нивоом подземних вода већим од 2,50м од нивоа терена;
- могућност прикључивања на мрежу комуналне инфраструктуре;
- могућност обезбеђивања појаса зеленила, уколико је удаљење од насеља мање од 500м.
- Уређење простора и изградња дефинише се Планом детаљне регулације

Пијаце

- зелена пијаца
- кванташка пијаца
- шарена пијаца

Формирање нових пијаца у грађевинским подручјима насеља дефинисати према потребама насеља и тржишта, и уређење постојећих пијаца мора бити прилагођено санитарно-хигијенским условима и прописима, као и правилницима који важе за изградњу ових објеката.

Могуће пратеће намене: услуге и пословање, откупна станица, друге јавне намене и пратећи објекти инфраструктуре

- уређење прилагодити могућностима вишенаменског коришћења простора.
- у оквиру овог простора, потребно је формирати издвојен простор за снабдевање становништва непољопривредним производима (шарена пијаца), излагање и продају производа домаће радиности, друге услуге, администрацију и сл.
- коришћења простора, према потребама развоја насеља и окружења може прерасти у дистрибутивни центар
- откупну станицу лоцирати уз кванташку пијацу.
- површину грађевинске парцеле дефинисати према програму, намени и концепту у складу дугорочним развојем насеља. Најмања функционална ширина парцеле за изградњу објекта износи 20 м.
- Максимална спратност објеката је (По)+П+1, односно (По)+ВП+1.
- Уређење простора и изградња дефинише се Урбанистичким пројектом
- Остала правила грађења преузети из општих правила грађења за површине и објекте јавне намене.

Дистрибутивни центар, изложбено продајни простор, сајам

Могуће пратеће намене: услуге и пословање, пратећи објекти инфраструктуре.

Максимална спратност објеката је (По)+П+1, (По)+ВП+1

Минимална површина парцеле је 50 ари

Уређење простора и одржавање ускладити са Законом прописаним санитарним стандардима и прописима

Основна (обавезни садржаји) опремљеност представља I фазу реализације и чини је:

- уређени плато,
- обезбеђена комунална инфраструктура,
- ограђен простор,
- вага
- простор за ветеринарску станицу,
- заштитну зону зеленила према окружењу,

Уређење простора и изградња дефинише се Урбанистичким пројектом
Остала правила грађења преузети из опшних правила грађења за површине и објекте јавне намене.

2.1.3.3. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Правила за уређење и грађење друмског саобраћаја

- регулационе линије и осовине саобраћајница представљају основне елементе за дефинисање мреже саобраћајница;
- приликом изградње саобраћајница применити "Правилник о условима које са аспекта безбедности саобраћаја морају да испуњавају путни објекти и други елементи јавног пута" (Сл.гл.РС, број 50/2011)
- приликом дефинисања регулационих линија користити постојећу регулацију и парцелацију као почетну матрицу;
- доњи строј коловозне конструкције димензионисати према меродавном саобраћајном оптерећењу, али тако да коловозна конструкција јавних путева може да прихвати осовинско оптерећење од најмање 11,5 т по осовини а за општинске путеве и улице оптерећење од најмање 6 т по осовини;
- слободни простор изнад коловоза (светли профил) за друмске саобраћајнице износи мин. 4,5м;
- у насељеним местима на правцима пешачких токова реализовати рампе за лица са посебним потребама у простору;
- државни путеви I реда не могу се укрштати у истом нивоу са железничком пругом;
- пројектну документацију саобраћајница радити у складу са законском регулативом и стандардима;
- ширина регулационих профила је у зависности од категорије саобраћајница, при чему ширину коловоза, пешачких и бициклистичких површина дефинисати према меродавном саобраћајном оптерећењу;
- пешачке стазе и тротоаре димензионисати са минималном ширином од 1,6м;
- коловозе општинских путева димензионисати мин. ширине 5,5м, а регулационе профиле колско-пешачких саобраћајница мин. ширине 5,0м, и противпожарних пролаза 3,5м;
- оријентациона ширина појаса регулације износи за јавне путеве:
 - државни пут I реда ширине око 25 м
 - државни пут II реда ширине око 20 м
 - општински пут ширине око 15 м;
- на деоницама у насељу уз коловоз државних путева изводи се аутобуско стајалиште најмање ширине 3 м, обострани тротоари са ивичњацима најмање ширине по 1,6 м, а само изузетно једнострано тротоар ширине два и више метара са прикупљањем и каналисањем атмосферских вода са коловоза, док се ван изграђеног простора насеља изводе обостране банке ширине по 1,5 м;
- бициклистичка стаза је минималне ширине 1,5 м или се у слободном профилу саобраћајнице смешта бициклистичка стаза ширине 1,5 м за једносмеран или 2,5 м за двосмеран саобраћај;
- саобраћајни прикључци на државни пут утврђују се на основу услова и сагласности управљача државним путевима, преко реконструисаних постојећих саобраћајних прикључака општинских путева или преко сервисне саобраћајнице;
- уколико постоји потреба у изграђеном простору насеља између тротоара и границе појаса регулације подиже се дрворед, тако да не омета прегледност јавног пута и не угрожава безбедност саобраћаја.
- заштитни појас утврђује се према Закону о јавним путевима и износи:
 - државни путеви I реда-аутопутеви 40,0м
 - остали државни путеви I реда 20,0м.
 - државни путеви II реда 10,0м.
 - општински путеви 5,0м
- у појасу контролисане изградње трасе и објеката постојећих и планираних инфраструктурних система – државних и општинских путева, као и који чине

саобраћајну мрежу насеља успоставља се режим ограничене и строго контролисане изградње и уређења простора тако да се забрањује изградња објеката који нису у функцији инфраструктурног система који се штити, тј. легализација, реконструкција и доградња постојећих објеката и изградња нових привредних, стамбених и других објеката док се дозвољава изградња функционалних и пратећих садржаја, објеката, постројења и уређаја у функцији инфраструктурног система као и постављање планиране паралелно вођене трасе осталих инфраструктурних система, објеката и постројења на минималном међусобном растојању на основу закона и прописа донетих на основу закона, а под условима и на начин који утврди надлежно јавно предузеће, односно управљач јавног инфраструктурног система

- легализација и реконструкција постојећих објеката у изграђеном простору насеља у појасу контролисане изградње пута може се одобрити само изузетно на основу одговарајуће техничке документације за доградњу, реконструкцију и/или рехабилитацију постојећег пута, односно техничке документације за изградњу нове деонице пута и на основу одговарајућег урбанистичког плана
- у ширем појасу заштите трасе и објеката постојећих и планираних инфраструктурних система – државних и општинских путева и железничке пруге успоставља се режим селективне и контролисане изградње и уређења простора тако да се дозвољава изградња објеката, тј. легализација, реконструкција и доградња постојећих и изградња нових објеката у зонама предвиђеним за изградњу овим просторним планом и одговарајућим урбанистичким планом, али да се за повећање густине насељености, степена изграђености и заузетости површина, првенствено за изградњу стамбених и објеката јавних служби, предузму мере заштите на основу процене утицаја и ризика од инфраструктурног система на животну средину

Правила за уређење и грађење железничког саобраћаја

- пружни појас је простор између железничких колосека, као и поред крајњих колосека, на одстојању од најмање 8 метара, а ако железничка пруга пролази кроз насељено место, на одстојању од најмање 6 метара, рачунајући од осе крајњег колосека, као и ваздушни простор изнад пруге у висини од 12 метара, односно 14 метара од далековода напона преко 220 кV, рачунајући од горње ивице шине.
- непосредни појас заштите за железничку пругу од осе најближег колосека износи 25 m
- шири појас заштите за железничку пругу од осе најближег колосека износи 200 m
- У заштитном пружном појасу, ширине 200 метара, не могу се градити зграде, постављати постројења и уређаји и градити други објекти на удаљености мањој од 25 метара рачунајући од осе крајњих колосека, осим објеката у функцији железничког саобраћаја. Изузетно, на железничком подручју могу се постављати каблови, електрични водови ниског напона за осветљење, телеграфске и телефонске ваздушне линије и водови, трамвајски и троллебујски контактни водови постројења водовода, канализације и других цевовода на основу издате сагласности ЈП Железнице Србије.
- Пре дефинисања саобраћајница у предметном плану потребно је за сваки планирани укрштај појединачно прибавити сагласност од ЈП Железнице Србије, Сектора за стратегију и развој.
- Укрштај железничке пруге са јавним путевима изводи се њиховим свођењем на најнеопходнији број, усмеравањем два или више јавних путева на заједничко место укрштања. Размак између два укрштаја пруге и јавног пута не може да буде мањи од 2000 метара. Укрштање железничке пруге са некатегорисаним путевима износи изводи се усмеравањем тих путева на најближи јавни пут, који се укршта са односном пругом. Ако то није могуће, треба међусобно повезати накатегорисане путеве и извести њихово укрштање са пругом на заједничком месту.
- У заштитном пружном појасу могу се градити зграде, постављати постројења и уређаји и градити пословни, помоћни и слични објекти на удаљености већој од 25 метара рачунајући од осе крајњег колосека. Објекти као што су рудници, циглане, кречане, каменоломи, индустријске зграде, постројења и слични објекти не могу се

градити у заштитном пружном појасу ближе од 50 метара рачунајући од осе крањег колосека

- При планирању денivelисаних укрштаја пруге и пута изградњом друмских надвожњака и подвожњака сви елементи ових објеката требало би да буду усаглашени (усклађени) са елементима пруге на којој се планирају. Висина доње ивице конструкције друмског надвожњака изнад пруге биће дефинисана у оквиру посебних техничких услова Сектора за стратегију и развој ЈП Железнице Србије.
- Минимална висина доње ивице конструкције грађевинских објеката изнад ГИШ-а, у складу са Правилником о техничким и другим условима за пројектовање и грађење железничких пруга и постројења, уређаја и објеката на магистралним пругама (Службени гласник РС број 56/2011) , зависи од ширине објекта изнад колосека, пројектне брзине и техничких решења КМ и износи:
 - У нормалним распонима контактне мреже на отвореној прузи 5.80-6.30м
 - У зонама затезања, секционисања и у станицама у зависности од размака стубова контактне мреже и системске висине до 7.30м.
- Размак између железничке пруге и пута мора бити толики да се између њих могу поставити сви уређаји и постројења потребни за обављање саобраћаја на прузи и путу , с тим да износи најмање 8 метара, рачунајући од осовине најближег колосека до најближе тачке горњег строја пута. Размак између железничке пруге и пута који нема својство ауто-пута може бити и мањи од 8 метара под условом да им се слободни профили не додирују и да се између њих могу поставити сигнално-сигурносни уређаји, телекомуникациони уређаји, стабилна постројења електровуче и други уређаји неопходни за безбедно одвијање саобраћаја, с тим да пруга буде изведена најмање 1 метар изнад нивелете пута. Ако постојећи пут не испуњава ове услове, на путу се морају поставити сигурносне ограде.
- Комплекс железничке станице чине колосеци, перони, сигнално-сигурносни уређаји, телекомуникациони уређаји и постројења, зграде, магацини, рампе, радионице, депои као и станични трг са приступном друмском саобраћајницом од јавне друмске (уличне) мреже до комплекса станице. Станични трг поред приступне саобраћајнице до железничке станице би требало да садржи одговарајући паркинг простор за кориснике железничких услуга, зелене површине, као и пратеће услужне објекте.
- При изради техничке (пројектне) документације за градњу објеката у заштитном пружном појасу пруге као и за сваки продор инфраструктуре (цевовод, гасовод оптички и електроенергетски каблови и друго), инвеститор односно његов пројектант је дужан да се обрати АД Железнице Србије , Сектору за стратегију и развој, за давање услова за пројектовање, као и због сагласности на пројектну документацију за градњу у заштитном пружном појасу у коридору железничке пруге, а у складу са Законом о железници (Службени гласник РС број 18/05) и Законом о безбедности у железничком саобраћају (Службени лист СРЈ број 60/98)

Ваздушни саобраћај-изградња аеродрома

Изградњу летишта и наменских-пратећих објеката комплекса, изводити према Закону о ваздушном саобраћају (Сл. Гласник РС бр. 73/10, 57/11 и 93/12) условима, сагласностима надлежних институција, Министарстава и Директората цивилног ваздухопловства РС.

2.1.3.4. ОСТАЛИ ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

Изградња траса и објеката инфраструктуре у складу са овим Планом реализује се директно на основу одредби Плана, под условом да се исти граде на парцелама јавног земљишта.

У случају изградње ван парцеле јавног земљишта, директно спровођење према Закону о планирању и изградњи.

Правила за изградњу водоводних инсталација

Трасе планираних магистралних цевовода и водоводних линија водити постојећим и планираним саобраћајницама и по потреби зеленим површинама. Ван урбанизованог подручја трасе водити поред саобраћајница.

Димензије нових водоводних линија одредити на основу хидрауличног прорачуна узимајући у обзир и потребну количину воде за гашење пожара како се то противпожарним прописима захтева. Минималан пречник цеви за градска насеља је је 100 мм. На водоводним линијама предвидети потребан број противпожарних хидраната, на максималном размаку од 80 м за индустријске зоне, односно 150 м за стамбене зоне. Препоручује се уградња надземних противпожарних хидраната.

Минимална дубина укопавања разводних водоводних линија је 1,2 м а магистралних цевовода 1,8 м до темена цеви.

Приликом укрштања водоводне цеви треба да буду изнад канализационих.

Минималан размак између водоводних линија и других инсталација је 1,5 м. Појас заштите око магистралних цевовода је минимум по 2,5 м са сваке стране.

Новопроектване објекте прикључити на постојеће и планиране водоводне линије.

Техничке услове и начин прикључења новопроектваних водоводних линија као и прикључење појединих објеката одређује надлежна комунална организација.

Водоводне линије затварати у прстен што омогућује сигурнији и бољи начин водоснабдевања.

Код изградње нових водоводних линија предвидети довољан број затварача и фазонских комада ради исправног функционисања мреже.

Реконструкцију разводне мреже радити по постојећој траси како би се оставио простор у профилу за друге инсталације и избегли додатни трошкови око израде прикључака.

За сва изворишта водоснабдевања, као и објекте дистрибутивног система спровести мере санитарне заштите дефинисане Правилником о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (Сл. Гласник РС бр. 92/2008).

Правила за изградњу фекалне канализације

Трасе фекалних колектора и сабирне канализационе мреже водити постојећим и планираним саобраћајницама и по потреби зеленим површинама.

Димензије нове фекалне канализације одредити на основу хидрауличног прорачуна, узимајући у обзир комплетно сливно подручје. Уколико се прорачуном добије мањи пречник од ф 200 мм, усвојити ф 200 мм. Максимално пуњење канализације је 0,7 Д, где је Д пречник цеви.

Минимална дубина укопавања треба да је таква, да канализација може да прихвати отпадне воде из свих објеката који су предвиђени да се прикључе на њу, а не мање од 1,2 м до темена цеви. За исправно функционисање фекалне канализације предвидети довољан број ревизионих окана и водити рачуна и минималним и максималним падовима. Оријентационо максимални пад је око 1/Д (см) а минимални пад 1/Д (мм).

Новопроектване објекте прикључити на постојећу и планирану фекалну канализацију. Минималан пречник кућног прикључка је ф 150 мм.

Индустријске отпадне воде се могу увести у канализацију тек после предтретмана.

У срединама где не постоји канализација, а није предвиђена овим Планом, градити прописне, водонепропусне септичке јаме.

Техничке услове и начин прикључења новопроектване фекалне канализације као и прикључење појединих објеката одређује надлежна комунална организација.

Правила за изградњу кишне канализације

Трасе кишних колектора и сабирне канализационе мреже водити постојећим и планираним саобраћајницама и по потреби зеленим површинама.

Нову кишну канализацију упоредо изводити са реконструкцијом улица.

Димензије нове кишне канализације одредити на основу хидрауличног прорачуна. За меродавну рачунску кишу обично се узима киша са вероватноћом појаве 33% или 50%.

Минимална дубина укопавања мерена од темена цеви је 1,0 м.

Воду из дренажа уводити у кишну канализацију.

Правила за извођење регулације водотокова

Трасу уређеног водотока усагласити са привредним, станбеним, инфраструктурним и саобраћајним објектима.

Меродавни протицај за димензионисање корита регулисаног водотока одређује надлежна водопривредна организација.

Са обе стране регулисаног водотока оставити заштитни појас минималне ширине 4,0 м због могућих интервенција.

Правила грађења термоенергетске инфраструктуре

За полагање полиетиленских цеви дистрибутивне гасоводне мреже ниског притиска и изградњу гасних мерних регулационих станица користити „Закон о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника“ („Сл. гласник РС“, бр. 104/2009), „Правилник о техничким нормативима за пројектовање и полагање дистрибутивног гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 бар“, („Сл. лист СРЈ“, бр. 20/92), „Правилник о техничким условима и нормативима за безбедан транспорт течних и гасовитих угљоводоника магистралним нафтоводима и гасоводима и нафтоводима и гасоводима за међународни транспорт“ („Сл. Лист СФРЈ“, бр. 26/85) и „Услове и техничке нормативе за пројектовање и изградњу градског гасовода“, („Сл. лист града Београда“, бр. 14/77, 19/77 - испр., 18/82 и 26/83)

Начин грађења сваког од објекта ове инфраструктуре се увек дефинише техничким, енергетским, и другим условима надлежног предузећа за ту комуналну инфраструктуру

Дистрибутивни гасоводи

За дистрибутивни гасовод користити полиетиленске цеви које испуњавају услове према стандарду SRPS EN 1555-2:2011

Дистрибутивни гасовод не полагају испод зграда и других објеката високоградње.

При паралелном вођењу или укрштању са цевоводима који служе за транспорт топлих флуида, дистрибутивни гасовод постављати на растојању којим се обезбеђује да температура полиетиленске цеви не буде већа од 20 °С.

При паралелном вођењу дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално растојање износи 40 см, а у изузетним случајевима може бити најмање 20 см.

При укрштању дистрибутивног гасовода са подземним водовима, минимално растојање износи 20 см, а при вођењу гасовода поред темеља 1,0 м.

Уколико се ова растојања не могу остварити, онда треба применити додатне мере (заштитне цеви, повећана дебљина цеви и сл.)

Дубина укопавања дистрибутивног гасовода износи од 0,6 до 1,0 м. Изузетно, дубина укопавања може бити и 0,5 м, под условом да се предузму додатне техничке мере заштите.

Минимална дубина укопавања при укрштању дистрибутивног гасовода са:

- железничким пругама износи 1,5 м рачунајући од горње ивице заштитне цеви до горње ивице прага,
- индустријским колосецима износи 1,0 м,
- путевима и улицама износи 1,0 м.

Укрштање дистрибутивног гасовода са саобраћајницама врши се полагањем гасовода у заштитну цев, односно канал.

Полиетиленске цеви не могу се полагају на температури нижој од 0 °С.

Сви положени водови дистрибутивног гасовода морају бити геодетски снимљени и уцртани у катастар подземних водова.

Мерно регулационе станице

Мерно регулационе станице (MPC), са инсталацијама за мерење и регулацију гаса, могу бити изграђене у грађевинском објекту или на отвореном простору и морају бити оградањене заштитном оградом.

MPC могу се изузетно изградити и на грађевинском објекту или уз његов зид, с тим што кров, односно зид грађевинског објекта, не сме да пропушта природни гас, не сме да има отворе и мора издржати један час у случају пожара.

MPC се не смеју се градити на стамбеним зградама или уз њихове зидове.

Зидови, подови, таванска и кровна конструкција објекта морају бити изграђени од негоривог материјала и материјала без шупљина.

Врата на спољним зидовима објекта морају се отворити према спољној страни, а браве са унутрашње стране морају се отворити без кључа.

Зидови просторија у којима су уграђене мерно-регулационе гасне инсталације не смеју имати отворе за прозоре

Постављање цеви и цевних елемената, арматуре, мерних и контролних и сигурносних уређаја, мора бити изведено тако да се омогући што лакше послуживање и што приступачније читавање мерних вредности.

Уколико је опрема постављена на висини од преко 2 m, морају се за послуживање поставити галерије и степенице са оградама.

Ширина основног пролаза у просторијама ради обезбеђења несметаног кретања особља и манипулације, мора износити најмање 0,8 m.

Просторије у објектима МРС у којима су уграђене гасне инсталације морају имати горње и доње отворе за природно проветравање.

Отвори за проветравање морају бити постављени тако да спречавају сакупљање гаса у просторији. Горњи отвори морају бити постављени на најмање 2,20 m од основе, а доњи отвори на 0,3 m од основе.

Сви отвори морају бити обезбеђени од потпуног затварања и заштићени од атмосферских падавина и упада страних тела, заштитним решеткама са отворима величине до 1 cm².

Мерно-регулационе станице морају бити изведене у складу са важећим техничким прописима за ову врсту објеката.

На гасоводу испред МРС, као и иза ње, на растојању од најмање 5 m, а не даље од 100 m, морају се поставити запорни органи - противпожарне славине.

Контролни и мерни инструменти повезани електричним кабловима као и телефони, у МРС морају бити изведени у противексплозивној заштити.

Простор на коме се подиже МРС мора бити ограђен металном мрежом или неком другом врстом ограде.

Ограда мора да испуњава следеће услове:

- између ограде и спољних зидова МРС мора постојати заштитна зона од најмање 2 m; ограда не сме бити нижа од 2,5 m;

- улаз у МРС као и у ограђен простор мора бити обезбеђен вратима која се отварају на спољну страну, чије су димензије најмање 0,8 x 2,0 m, са бравом која се не закључава аутоматски;

- уколико је опрема МРС постављена на отвореном простору, најмање растојање између опреме и ограде мора бити 10 m.

До сваког објекта МРС мора се обезбедити приступни пут до најближе јавне саобраћајнице, минималне ширине 3 m.

Обновљиви извори енергије

За изградњу комплекса и коридора обновљивих извора енергије обавезна је израда одговарајућих студија планова детаљне регулације за ветропаркове и соларне енергане, уз обавезне услове и сагласности надлежних институција и министарстава према Закону о планирању и изградњи ("Сл. Гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009 - испр., 64/2010 - одлука УС и 24/2011).

Правила грађења за електроенергетску инфраструктуру

Целокупну електроенергетску мрежу и трафостанице градити у складу са важећим законима, правилницима, стандардима, техничким прописима, условима надлежних предузећа, препорукама и нормативима, посебно у складу са Законом о енергетици (Службени гласник Р.С. бр 84/2004) и Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1kV до 400kV (Службени лист СФРЈ бр. 18/92).

- Планиране трафостанице 20(10)/0,4kV градити као лимене, зидане, монтажано-бетонске (МБТС) и стубне (СТС).
- Стубна трафостаница се може градити у линији постојећег надземног вода или ван ње на парцели власника (корисника)
- Високонапонска, средњенапонска и нисконапонска мрежа се може градити надземно или подземно на пољопривредном земљишту, по могућству у већ постојећим електроенергетским коридорима, уз сагласност власника - корисника парцеле
- Око надземних 110 kV далековода обезбедити коридор ширине по 25 m од осе далековод са обе стране (40m за далековод напона 400kV), у коме се не могу градити објекти без сагласности власника далековод, заштитни електроенергетски појас за

далековод 10 kV је 6м према Правилнику о општим правилима за парцелацију, регулацију и изградњу, у којем неће бити дозвољена градња, као ни засађивање високог растиња без претходне сагласности надлежног предузећа.

- У зонама заштите непокретног културног добра, зони пратећих путних садржаја, туристичким локалитетима, у централним деловима насеља, парковским површинама, у зонама са вишепородичним становањем, у радним зонама, комуналним површинама, као и зонама за спорт и рекреацију мрежу каблirati.
- Дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 м, односно 1,2м испод саобраћајница;
 - Каблове полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност мин. 1,0 м од коловоза и 0,5 м од пешачких стаза у насељима;
- Ван насеља, за потребе садржаја предвиђених Планом, електроенергетску кабловску мрежу полагати у коридорима саобраћајница, некатегорисаних путева, шумским путевима и стазама, на пољопривредном земљишту уз сагласност власника (корисника) парцеле;
- На периферним деловима насеља мрежа се може градити и као ваздушна, на бетонским и гвоздено решеткастим стубовима;
- У центру насеља, парковским површинама, зонама за спорт и рекреацију светиљке за јавно осветљење поставити на посебне стубове;
- У деловима насеља где је електроенергетска мрежа грађена надземно, светиљке јавног осветљења поставити на стубове електроенергетске мреже;
- За изворе светлости користити натријумове изворе високог притиска или савременије и економичније осим у централној градској зони где се могу применити и металхалогени извори
- При паралелном вођењу енергетских каблова напона до 10kV и теле- комуникационих каблова, најмање растојање мора бити 0,50м, односно 1,0м за каблове напона преко 10kV;
- При укрштању енергетских и телекомуникационих каблова угао укрштања треба да буде 90°;
- Није дозвољено полагање електроенергетских каблова изнад телекомуникационих сем при укрштању, при чему минимално вертикално растојање мора бити 0,5м;
 - Паралелно полагање електроенергетских каблова и цеви водовода и канализације дозвољено је у хоризонталној равни, при чему хоризонтално растојање мора бити веће од 0,50м;
 - Није дозвољено полагање електроенергетског кабла изнад или испод цеви водовода или канализације;
 - При укрштању електроенергетских каблова са цевоводом гасовода вертикално растојање мора бити веће од 0,30м, а при приближавању и паралелном вођењу 0,50м.

Правила грађења за телекомуникациону инфраструктуру

- ТТ мрежа за потребе фиксне телефоније ће се претежно градити подземно на подручју Плана;
- Дубина полагања ТТ каблова треба да је најмање 0,8 м, испод саобраћајница 1,2м;
- Каблове полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза;
- Ван насеља, за потребе садржаја предвиђених Планом, ТТ мрежу градити у коридорима саобраћајница, коридорима некатегорисаних путева на пољо-привредном земљишту, шумским путевима и стазама, на пољопривредном земљишту уз сагласност власника (корисника) парцеле;
- При паралелном вођењу телекомуникационих и електроенергетских каблова напона до 10 kV најмање растојање мора бити 0,50м и 1,0м за каблове напона преко 10 kV.
- При укрштању најмање вертикално растојање од електроенергетског кабла мора бити 0,50м, а угао укрштања око 90°;
- При укрштању телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода, канализације, вертикално растојање мора бити најмање 0,30 м;
- При приближавању и паралелном вођењу телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода и канализације хоризонтално растојање мора бити најмање 0,5м;

- Услови за грађење подземне мреже кабловског дистрибутивног система (КДС) су исти као за подземну телекомуникациону мрежу фиксне телефоније;
- Слободностојећи антенски стубови, као носачи антена за ТТ, РБС, КДС и РТВ могу се градити у насељу, у привредним зонама, зонама кућа за одмор;
- Слободностојеће антенске стубове у насељима, као носаче антена градити ван централних зона насеља, ван зона заштите заштићеног културног и природног добра (појединачни локалитети);
- Телекомуникациона опрема за потребе ТТ, РБС, КДС и РТВ може бити постављена у помоћни објект у оквиру комплекса или парцеле, или унутар објекта, тј. на неки од постојећих објеката у насељу (објект ПТТ, објект дома културе, ватрогасни дом, силос, вишеспратница и др.)
- Ако се телекомуникациона опрема поставља у засебан комплекс, исти мора бити ограђен;
- Напајање електричном енергијом обезбедити са нисконапонске мреже 0,4 kV или из трафостанице;
- До комплекса обезбедити приступни пут мин. ширине 3 м до најближе јавне саобраћајнице;
- За све радио релејне коридоре потребно је израдити Елаборате заштите слободних радио релејних коридора;
- КДС мрежа се може поставити и на постојеће стубове електроенергетске и тт мреже у сагласности са власником исте, док се не стекну услови за подземну КДС мрежу.

2.2. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА

правила грађења осталих површина и објеката

Правила грађења представљају скуп међусобно зависних правила и услова неопходних за директно спровођење Плана – издавање Локацијске дозволе, на подручју плана које је, према Рефералној карти 4-Спровођење плана, дефинисано спровођење просторног плана директно на основу планских решења и пропозиција овог плана за остале намене. Правила се примењују и за делове насеља за које план садржи шематске приказе уређења. Правила се односе на намене у оквиру грађевинског подручја, пољопривредног, шумског и водног земљишта.

Ова правила грађења су смерница за израду урбанистичких планова.

За подручје Плана обухваћено важећим урбанистичким плановима, планским документима - Шематски прикази уређења насеља, примењују се правила грађења дефинисана тим плановима.

2.2.1. ГРАЂЕВИНСКО ПОДРУЧЈЕ

Карактеристика ових зона је претежно отворена структура са слободностојећим објектима у оквиру насеља. Домаћинства су претежно дефинисана у три зоне као стамбени део, економски део и окућница. У складу са поделом дефинисаће се услови изградње.

- ОПШТА ПРАВИЛА -

Намена простора

Постојеће и планирано грађевинско подручје насеља се уређује и гради

- са претежно стамбеном наменом уз општински пут, насељске улице и некатегорисане путеве
- са вишепородичним стамбеним објектима са мах.осам стамбених јединица у насељу
- са претежно пословном наменом уз државни пут I реда,
- са мешовитом пословно стамбеном наменом уз државни пут II реда
- са економским објектима пољопривредних и мешовитих домаћинстава.

У оквиру зона становања предвиђена је претежно индивидуална стамбена градња са могућим економским и производним делом, која највише егзистира и која је дефинисана као сеоско домаћинство на парцелама са слободностојећим објектима ван регулације.

Претежна стамбена намена на постојећем и планираном грађевинском подручју насеља уз државне путеве може да се постепено трансформише, пренамењује за компатибилну мешовиту и пословну намену.

Пословање у оквиру основне намене подразумева: услуге, привређивање, јавне намене, објекте комуналне и друге инфраструктуре. Врста и капацитет намене дефинише се према карактеру зоне, ранга пута.

Јавне намене у оквиру основне намене

У оквиру осталог грађевинског земљишта, могу се градити (у јавном или приватном власништву) и објекти јавне намене: образовање, дечја и социјална заштита, здравство, култура, информисање, спорт и рекреација, али само под условом да задовоље све нормативе и критеријуме за одговарајућу делатност и услове непосредног окружења. Изградња објеката у свему подлеже правилима грађења за изградњу јавних објеката

Компатибилне намене /као пратеће /мешовите и основне на парцели/ могу се градити под условом да парцела својом величином, обликом, конфигурацијом терена и условима за прикључак на саобраћајну и комуналну инфраструктуру пружа те могућности, уз услов обезбеђења свих функција објекта у оквиру основне парцеле као и намена у окружењу. Компатибилне намене дате су у посебним правилима.

Није дозвољена намена објеката који могу да угрозе основну намену са било ког аспекта. Забрањене су све делатности које би угрозиле изворишта водоснабдевања и животну средину буком, вибрацијама, гасовима, мирисима, отпадним водама, и другим штетним дејствима, као и објекти који по архитектонско грађевинском склопу не одговарају карактеру захвата.

Основни тип изградње

Грађевинске линије према суседним парцелама дефинишу тип објеката:

- слободностојећи, слободностојећи двојни
- у непрекинутом низу и
- у прекинутом низу или једнострано узидани ("двојни") - објекат на парцели додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле.

Општа правила парцелације

Грађевинска парцела мора имати излаз на јавну површину односно улицу, непосредно или преко приступног пута, минимална ширина приступног пута 3.5м..

Грађевинска парцела (планирана и постојећа) има површину и облик који омогућава изградњу објекта у складу са правилима о грађењу и техничким прописима.

Положај објекта на парцели

Положај објекта на парцели дефинише се грађевинском линијом у односу на:

- регулацију улице;
- границу суседне парцеле.

Удаљеност грађевинске линије објекта од регулационе линије:

Растојање грађевинске од регулационе линије државних путева I и II реда, одређује се према условима ЈП "Путеви Србија, на основу Закона о путевима („Сл.гласник РС“, бр. 101/11 и 93/12).

Растојање грађевинске од регулационе линије општинских путева, износи мин 5,0м.

Растојање грађевинске од регулационе линије осталих путева, износи мин 3,0м,

Уколико постојећи објекат (квалитетан) делом излази испред планом дефинисане грађевинске линије (односи се на објекте уз општинске и остале путеве), задржава се уз могућу реконструкцију, адаптацију и санацију, уколико не омета саобраћајну прегледност или суседа на планираној грађевинској линији, а доградња, изградња и надоградња су могуће само иза планом дефинисане грађевинске линије.

За објекте који имају индиректну везу са јавним путем преко приватног пролаза грађевинска линија се утврђује кроз Локацијску дозволу

Положај објекта у односу на границе суседне парцеле је мин 2.5м

Све грађевинске линије у границама парцеле морају бити постављене тако да не ометају функционисање објекта на парцели, инфраструктурну мрежу, као и објекте на суседним парцелама.

Индекс заузетости

Индекс заузетости дефинишу површине свих објеката на парцели.

Обзиром на неуједначену изграђеност у оквиру постојећих домаћинстава, а у случају да постојећи проценат изграђености парцела (или други урбанистички параметар) већи од

датих максималних вредности, задржава се постојећа изграђеност без могућности повећања.

Висинска регулација

Кота пода приземља је мин 0,3м а мах 1,2м од најниже коте терена уз објекат.

Висина етажа се одређује према намени простора, а према Правилнику.

Објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије ако не постоје сметње геотехничке и хидротехничке природе, искључиво за помоћни или пословни простор.

Правила за постојеће објекте

За изграђене објекте чија су међусобна удаљења и растојања од граница парцеле мања од вредности утврђених овим правилима, у случају реконструкције, на странама ка суседу није дозвољено постављати отворе ниског парапета.

Уколико је постојећи објекат мањи од могућег планираног на основу индекса датих овим Планом, могућа је доградња, односно надградња, уколико се може обезбедити потребан број паркинг места на парцели, уз поштовање следећих услова:

- надградња и доградња мора бити изведена у складу са постојећим објектом (грађевинске линије ка регулацији и суседу)

Други објекат на грађевинској парцели

На парцели се може лоцирати два или више објеката основне и пратеће намене у оквиру индекса изграђености и искоришћености земљишта, поштујући сва остала правила грађења, уколико правилима за појединачне намене није другачије прописано.

Минимална удаљеност објеката на истој парцели износи најмање 1/2 висине вишег објекта.

Положај објекта у односу на границе суседне парцеле је мин 2.5м

Приступ и смештај возила

Смештај возила за основну и пратећу намену искључиво на парцели, уз препоруку да се претежни капацитет реализује у оквиру објекта (основног или помоћног) према намени.

Правила за позиционирање грађевинских елемената објеката

Позиционирање отворених спољних степеница:

Отворене спољне степенице могу да се поставе на предњи део објекта ако је грађевинска линија 3,0м увучена у односу на регулациону линију и ако савлађују висину до 0,90м. Уколико овакве степенице савлађују висину преко 0,90м онда улазе у габарит објекта.

Правила за архитектонско обликовање објеката

Објекти који су у режиму заштите непокретних културних добара или се налазе у зони заштите, усклађују се са условима надлежног Завода за заштиту споменика културе

Објекти се раде квалитетно од стандардних материјала и носе обележја своје намене.

Уређење парцеле

Основно уређење обухвата нивелацију, зелене површине, партер и одводњавање.

Парцела се уређује у свему према намени поштујући обликовне вредности предела уз употребу аутохтоног зеленила и максималну примену природних материјала у обради партера.

Минимални проценат зелених површина на парцели прописан је у оквиру посебних правила грађења за сваку намену.

Терен се уређује уз максимално очување конфигурације, а у случајевима неопходног каскадирања примењивати терасе, шарпе, насипе и потпорне зидове обрађене природним материјалима уз услов да не мењају природно отицање воде на штету суседних грађевинских парцела и објеката. Одводњавање са грађевинске парцеле вршити слободним падом или риголама према улици. Површинске воде са једне парцеле не могу се усмеравати према другој.

Изградња објеката подразумева уређење парцеле према основној и пратећој намени.

Реализација зона становања, тј. изградња објеката је условљена одговарајућим нивоом комуналне опремљености (минимални ниво подразумева обезбеђен излаз на јавни пут, прикључење на електроенергетску мрежу, систем водовода и канализације).

Правила за ограђивање грађевинске парцеле

Грађевинске парцеле могу се ограђивати зиданом оградом до максималне висине од 0,90м (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40м.

Ограда грађевинских парцела привредних и комерцијалних објеката (радни и пословни објекти привредно-радних зона, складишта, радионице и сл.) може бити зидана или транспарентна до максималне висине 2,20м.

Парцеле чија је кота нивелете виша од 0,90м од суседне, могу се оградавати транспарентном оградом до висине од 1,40м која се може постављати на подзид чију висину одређује надлежна општинска служба.

Суседне грађевинске парцеле могу се оградавати "живом" (зеленом) оградом која се сади у осовини границе грађевинске парцеле или транспарентном оградом до висине 1,40м (или евентуално пуном зиданом оградом до висине 1,40м уз сагласност суседа).

Оградавање грађевинских парцела за намене које се по закону оградају врши се на начин који је утврђен одређеним правилником.

Основни безбедносни услови везани су за примену сеизмичких и противпожарних прописа. Код већих радова потребно је извршити испитивања стабилности терена.

Опремање грађевинске парцеле подразумева обезбеђење:

- приступног пута
- водоснабдевања,
- прикупљања и пречишћавања отпадних вода,
- прикључка на електроенергетску и телекомуникациону мрежу,
- манипулативног простора и паркинга за различите врсте возила,
- посебне просторије или оградавог простора са посудама за прикупљање отпада,
- заштитног растојања од суседних парцела подизањем заштитног зеленог појаса ширине мин 3,5м у границама грађевинске парцеле, према суседним парцелама са стамбеном и другом наменом.
- предвиђених мера заштите животне средине.
- приступи/улази у јединице привредног објекта морају бити одвојени од улаза у стамбени део објекта или организовани тако да не ометају коришћење стамбеног простора;
- уколико јединица малог производног погона нема директан приступ на саобраћајницу, мора имати обезбеђен колски прилаз минималне ширине 3.50м;
- паркирање за возила за обављање делатности привређивања на парцели уз обезбеђење манипулативног простора. Број паркинг места према нормативу за сваку делатност; технолошке површине, претоварно-манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила -иза основног објекта
- организација парцеле производног погона мора бити таква да не угрожава функционисање контактних парцела друге намене;
- својим изгледом, материјализацијом и волуменом објекат не сме да наруши архитектонски и урбанистички концепт окружења, односно не може бити изграђен као монтажни објекат или објекат изграђен од некавалитетних материјала;
- није дозвољено складиштење и депоновање материјала и робе (отпадни материјали, грађевински материјали, ауто-отпади и сл.) у отвореном простору на парцели/дворишту, већ се основни производни и пратећи процеси морају обављати у оквиру организованих делова објекта;

- ПОСЕБНА ПРАВИЛА-

1. СТАНОВАЊЕ у сеоским насељима (ван општинског центра)

основна намена:

становање

- породични стамбени објекти пољопривредних, мешовитих и непољопривредних домаћинстава са мах. четири стамбене јединице.

компатибилне намене: (које се могу наћи као пратеће и доминантне на парцелама) су:

Пословање: услужне делатности, туристичке услуге, занатске услуге, верски објекти, мешовито пословање, привређивање- производни погони који су еколошки и функционално могући према законским прописима који регулишу заштиту животне средине тј. производња најнижег нивоа (мала привреда, производно занатство, мали производни погони, тзв. "породична предузећа" - посебно делатности прилагођене захтевима пољопривредне производње, у оквиру развоја заснованих на коришћењу локалних ресурса). Дозвољене делатности, врста и капацитет, дефинишу су у зависности од карактера целине, услова за прикључак на инфраструктуру, заштите животне средине.

Јавне намене (у јавном или приватном власништву): образовање и васпитање, социјална заштита, здравство, култура, информисање, спорт и рекреација, зеленило под условом

да задовоље све нормативе и критеријуме за одговарајућу делатност и услове непосредног окружења.

- комунални и саобраћајни објекти у функцији становања компатибилних намена

Врста и намена објеката који се могу градити:

породични стамбени или стамбено-пословни објекти

вишепородични стамбени или вишепородични стамбено пословни објекти са мах.осам стамбених јединица у насељу

-породични стамбено-производни објекти;

-економски објекти

-пословни објекти (из домена дозвољених делатности за грађевинска подручја насеља);

производни објекти (из домена дозвољених делатности за ова подручја);

објекти инфраструктуре, јавни објекти и површине.

На једној грађевинској парцели се може градити више објеката различите намене, као и помоћни и пратећи објекти у функцији основне намене, с тим да морају да буду испоштовани услови дефинисани правилима за изградњу појединих врста објеката.

Није дозвољена намена објеката који могу да угрозе животну средину буком, вибрацијама, гасовима, мирисима, отпадним водама, и другим штетним дејствима, као и објекти који по архитектонско грађевинском склопу не одговарају карактеру захвата и по захтеву за инфраструктурно опремање могу угрозити основну намену на парцели и окружењу

1.1. Правила за породичне стамбене објекте

Основни тип изградње

Објекти се граде као слободностојећи или двојни

Непрекинути низ могућ уз државне путеве.

Величина парцеле

- за непољопривредна домаћинства - мин. 4,0ара

- за мешовита домаћинства - мин. 6,0ара

- за пољопривредна домаћинства - мин. 10,0ари

Ширина фронта грађевинске парцеле

- за непољопривредна домаћинства - мин. 10,0m.

- за мешовита и пољопривредна домаћинства - мин. 15,0 m

- минимална ширина економског приступног пута на парцели је 3,5m.

- најмања ширина приступног стамбеног пута је 3,5m

Код препарцелације и парцелације по дубини минимална ширина пролаза је3,5 m.

Постојеће парцеле које имају мању ширину од 10 метара , а неправилног су облика (ка регулацији уже, а у дубини шире) задржавају се уколико је минимална постојећа ширина парцеле 6 метара.

Положај објекта на парцели

Растојање грађевинске од регулационе линије путева -према општим правилима грађења

Међусобна удаљеност спратних сеоских стамбених објеката је пола висине вишег објекта а не мање од 6,0m, а приземних слободностојећих мин 4,0m. За изграђене сеоске објекте који су међусобно удаљени мање од 3,0m не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

Растојање основног габарита (без испада) слободностојећег стамбеног објекта (на делу бочног дворишта северне оријентације) и линије суседне грађевинске парцеле је 2,5m, а двојних 4,0m. За изграђене стамбене објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од ових вредности, не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

За сеоске објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, међусобна удаљеност, растојање од суседне парцеле, као и удаљење грађевинске од регулационе линије, утврђује се Локацијском дозволом, према врсти изградње и применом претходних правила.

Индекс заузетости

- индекс заузетости

мах 40% уз општинске путеве, насељске улице и некатегорисане путеве

мах 50% уз државне путеве I и II реда

- зелене површине мин 30% површине парцеле

Спратност објекта

мах П+1+Пк уз општинске путеве и насељске улице
мах П+2 уз државне путеве I и II реда

Други објекат на грађевинској парцели

На парцелама већим од 6,0 ари може се градити више објеката. Други објекат гради се као слободностојећи објекат или двојни. Обавезно обезбедити прилаз ка јавној површини минималне ширине 3,5м за стамбене намене, мин 3,5м за остале (пратеће) намене. Максимална висина објекта у дубини парцеле је П+1.

Приступ и смештај возила

Смештај возила за основну и пратећу намену искључиво на парцели, уз препоруку да се претежни капацитет реализује у оквиру објекта (основног или помоћног) према:

1 паркинг место /2 стамбене јединице,

за возила за обављање пољопривредне делатности – у помоћном објекту у економском делу дворишта

Паркинг просторе радити комбиновано са високим зеленилом

Овај објекат не сме угрозити квалитет намене на суседним парцелама

Архитектонско-грађевинска структура и обрада

Сви програми и објекти морају носити одлике своје намене уз примену традиционалних елемената архитектуре и природних материјала у завршној обради.

Пратећи објекти привређивања треба да буду функционално и савремено опремљени, уз примену савремене технологије.

Заштита животне средине, технички, санитарни и безбедоносни услови

Код увођења програма пословања, обавезно се дефинише карактер програма и мере заштите на локацији, са свим елементима заштите у оквиру објекта, инсталација, опреме, парцеле и захвата. са искључењем из програма реализације свих оних који по условима коришћења и заштите, односно намени, не одговарају карактеру целине, односно према потреби се ради документација са аспекта заштите животне средине.

1.2. Правила за вишепородичне стамбене објекте у насељу

Основни тип изградње

Објекти се граде као слободностојећи

Непрекинути низ могућ уз државне путеве.

Величина парцеле

- за вишепородичне стамбене објекте - мин 1.000 m²

Ширина фронта грађевинске парцеле

- за вишепородичне стамбене објекте - мин 18,0 m

- минимална ширина економског приступног пута на парцели је 3,5m.

- најмања ширина приступног стамбеног пута је 3,5m

Положај објекта на парцели

Растојање грађевинске од регулационе линије путева -према општим правилима грађења

Растојање грађевинске од регулационе линије уз државне путеве I и II реда, одређује се према условима ЈП "Путеви":Србија.

Међусобна удаљеност спратних објеката је пола висине вишег објекта а не мање од 6,0m. За изграђене објекте који су међусобно удаљени мање од 3,0m не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

Растојање основног габарита (без испада) слободностојећег стамбеног објекта (на делу бочног дворишта северне оријентације) и линије суседне грађевинске парцеле је 3,5m. За изграђене објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од ових вредности, не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

За објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, међусобна удаљеност, растојање од суседне парцеле, као и удаљење грађевинске од регулационе линије, утврђује се Локацијском дозволом, према врсти изградње и применом претходних правила.

Индекс заузетости

- индекс заузетости - максимално 40%.

Спратност објекта

Максимална спратност објеката П+2+Пк

Приступ и смештај возила

Смештај возила за основну и пратећу намену искључиво на парцели, уз препоруку да се претежни капацитет реализује у оквиру објекта (основног или помоћног) према:

1 паркинг место /1 стамбена јединица,

Паркинг просторе радити комбиновано са високим зеленилом

Архитектонско-грађевинска структура и обрада

Сви програми и објекти морају носити одлике своје намене уз примену традиционалних елемената архитектуре и природних материјала у завршној обради.

1.3. Правила за изградњу помоћних и економских објеката на парцели и организацију дворишта пољопривредног домаћинства

Парцеле пољопривредног домаћинства садрже:

- стамбено двориште садржи: објекте за становање и помоћне објекте уз стамбени објекат (летња кухиња, гаража, остава, радионица, надстрешница и сл.).
- економско двориште уређује се према врсти пољопривредне производње садржи економске и помоћне објекте. Економски објекти су објекти за смештај стоке, производни објекти, објекти за прераду пољопривредних производа, објекти за складиштење пољопривредних производа, а помоћни гараже и надстрешнице за пољопривредну механизацију, машине и возила. Економско двориште се обавезно ограђује
- економско двориште се може постављати уз јавни пут, а економски објекти на грађевинској линији (ако су на нижој коти од стамбеног дворишта), чије се растојање од регулационе линије утврђује општим правилима урбанистичке регулације, увећаним за најмање 3,00m зеленог појаса.
- најмања ширина приступног економског пута на парцели је 3,5м;
- могуће је формирати посебну грађевинску парцелу за економски део и посебну грађевинску парцелу за стамбени део уз услов да се обезбеди прилазни пут и да у економском делу егзистира објекат привређивања.
растојање грађевинске од регулационе линије путева -према општим правилима грађења
- растојање грађевинске од регулационе линије уз државне путеве I и II реда, одређује се према условима ЈП "Путеви":Србија.
- на парцели са нагибом терена према јавном путу (навише), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти; економски објекти се постављају на грађевинској линији, чије се растојање од регулације повећава за најмање 3,0м зеленог појаса у односу на правила за положај грађевинске линије стамбених објеката.
- на парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже), у случају нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти, уз јавни пут.
- помоћни објекат се гради иза грађевинске линије основног објекта, са удаљеношћу од суседне парцеле мин. 3.5м. Изузетно: када је природни терен у нагибу већем од 12% од нивелете саобраћајнице, помоћни објекат (гаража са мах. 2 паркинг места), може се градити између регулационе и грађевинске линије, на коти саобраћајнице, а на мин. 3м од регулационе линије
- партерни објекат је специфичан, отворени или затворени објекат партерног програма: баштенски павиљон, трем и сл. Може се градити на грађ. линији основног објекта. Отворени објекат површине до 25м² се не обрачунава у индекс изграђености.

Спратност објекта

- економски објекти - максимална спратност је (По)+П(ВП)+Пк. Висина ових објеката је стандардна по Правилнику за предвиђену намену. Објекти за држање стоке и нужници морају да имају санитарно исправну септичку јаму, уз обезбеђено одвођење воде или њено биолошко пречишћавање. Ђубришне јаме морају, осим санитарно исправне септичке јаме, да имају и осочару. Површинске или отпадне воде из економског дела дворишта одводе се регулисано до ђубришне јаме, обавезно у случају када се економско двориште налази уз јавни пут.

Међусобна удаљеност објеката:

- растојање ђубришта и пољског клозета од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде је минимално 20м, и то само на нижој коти;
- минимално удаљење септичке јаме од стамбеног и других објеката на парцели, од објеката суседних парцела објекта је мин 6м, а од границе суседне парцеле мин 3м,

- међусобна растојања економских објеката различите врсте зависе од организације економског дворишта, с тим да се прљави објекти могу постављати само низ ветар у односу на чисте објекте;
- ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле је минимално 2.5м;
- ако се економски део једне парцеле непосредно граничи са стамбеним делом друге парцеле, растојање нових економских објеката у односу на стамбени објекат на другој парцели се утврђује: за сточну стају мин. 15м, за ђубриште и пољски клозет мин. 20м, и то само на нижој коти;

Приступ и смештај возила

Возила за обављање пољопривредне делатности сместити у помоћном објекту у оквиру економског дворишта.

Архитектонско-грађевинска структура и обрада

Основну грађевинску структуру за све зоне у захвату предметног плана извести стандардно, прилагодити је урбаној структури стамбене зоне, пословним објектима, програму и локацији.

1.4. Правила за услуге-комерцијалне намене у стамбеном ткиву

Услуге се организују:

- Као самостални објекат на парцели
- У оквиру стамбеног дела дворишта у оквиру основног и /или других објеката

За комерцијалне објекте у стамбеном ткиву важе иста правила урбанистичке регулације и парцелације (индекс заузетости, спратност, парцелација, позиционирање објекта на парцели, итд.) као за стамбено ткиво у складу са типологијом изградње. Поред општинских и правила за становање, важе и следећа правила:

- приступи /улази у јединице комерцијалног објекта морају бити одвојени од улаза у стамбени део објекта или организовани тако да не ометају коришћење стамбеног простора;
- уколико јединица комерцијалног објекта нема директан приступ на саобраћајницу, мора имати обезбеђен колски прилаз минималне ширине 3.50м;
- паркирање на парцели: 1 паркинг место на 70м² нето површине,
- организација парцеле комерцијалног објекта мора бити таква да не угрожава функционисање контактних парцела друге намене;
- својим изгледом, материјализацијом и волуменом, комерцијални или привредни објекат не сме да наруши архитектонски и урбанистички концепт окружења; објекат не може бити изграђен као монтажни објекат или изграђен од некавалитетних материјала;
- није дозвољено складиштење и депоновање материјала и робе у отвореном простору на парцели/дворишту, већ се основни и пратећи процеси морају обављати у оквиру организованих делова објекта;

Реализација:

За изградњу објекта услуга/комерцијалне намене у стамбеном ткиву на парцелама већим од 0,5ха ради се урбанистички пројекат

1.5. Правила за услуге туризма у стамбеном ткиву

Самостални објекат на парцели -према. правилима за ТУРИЗАМ

У оквиру стамбеног дела дворишта у оквиру основног и /или других објеката :

- површина парцеле минимум 10,0ари, уз примену норматива 70м² површине парцеле/1 лежај,
 - врста туристичке услуге:
 - собе за издавање у оквиру основног или посебног објекта на парцели
 - или куће/станови за одмор.
 - паркирање на парцели према нормативу, категорији и Правилнику о општинским правилима за парцелацију, регулацију и изградњу (СЛ.гласник РС, број 50/2011)
- Остало у свему према правила урбанистичке регулације и парцелације (индекс изграђености, степен заузетости, спратност, парцелација, позиционирање објекта на

парцели, итд.) као за стамбено ткиво у складу са типологијом изградње.

Реализација:

За изградњу објекта туризма у стамбеном ткиву на парцелама већим од 0,5ха ради се урбанистички пројекат

1.6. Правила за привређивање (производне делатности) у стамбеном ткиву

Појединачни привредни садржаји у склопу стамбеног ткива могу се организовати као:

- самостални објекат на парцели - на парцели површине мин 10,0 ари
- у оквиру другог (других) објекта на парцели, у стамбеном или економском делу
 - на парцели површине мин 10,0 ари
- Ширина фронта грађевинске парцеле - мин 15,0 м.

Могућа је етапност реализације, према сагледавању концепта целине.

Положај објекта на парцели

- Растојање грађевинске од регулационе линије – према општим правилима
- Удаљење грађевинских линија новоизграђених објеката или доградњи од границе суседних парцела је 1/2 висине објекта, а мин 4,0 м уз обезбеђење противпожарног пута и заштитног зеленог појаса
- Минимално удаљење објеката на истој парцели је 1/2 висине објекта а мин 4,0 м.

Спратност објекта

- максимално П+1

Индекс заузетости

- индекс заузетости - максимално 50%
- технолошке и саобраћајне површине - максимално 30%.
- зеленило - мин. 20%.

Опремање грађевинске парцеле привређивања подразумева обезбеђење:

- приступног пута
- водоснабдевања,
- прикупљања и пречишћавања отпадних вода,
- прикључка на електроенергетску и телекомуникациону мрежу,
- манипулативног простора и паркинга за различите врсте возила,
- посебне просторије или ограђеног простора са посудама за прикупљање отпада,
- заштитног растојања од суседних парцела подизањем заштитног зеленог појаса ширине мин 3,5м у границама грађевинске парцеле, према суседним парцелама са стамбеном и другом наменом.
- предвиђених мера заштите животне средине.
- приступи/улази у јединице привредног објекта морају бити одвојени од улаза у стамбени део објекта или организовани тако да не ометају коришћење стамбеног простора;
- уколико јединица малог производног погона нема директан приступ на саобраћајницу, мора имати обезбеђен колски прилаз минималне ширине 3.50м;
- паркирање за возила за обављање делатности привређивања на парцели уз обезбеђење манипулативног простора. Број паркинг места према нормативу за сваку делатност; технолошке површине, претоварно-манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила -иза основног објекта
- организација парцеле производног погона мора бити таква да не угрожава функционисање контактних парцела друге намене;
- својим изгледом, материјализацијом и волуменом објекат не сме да наруши архитектонски и урбанистички концепт окружења, односно не може бити изграђен као монтажни објекат или објекат изграђен од некавалитетних материјала;
- није дозвољено складиштење и депоновање материјала и робе (отпадни материјали, грађевински материјали, ауто-отпади и сл.) у отвореном простору на парцели/дворишту, већ се основни производни и пратећи процеси морају обављати у оквиру организованих делова објекта;

Реализација:

За изградњу објекта привређивања, на парцелама већим од 0,5ха ради се урбанистички пројекат, а по потреби и процене утицаја на животну средину

1.7. Правила за комплексе верских објеката у стамбеном ткиву

Основна намена православна хришћанска верска заједница, са могућим пратећим програмом услужних делатности.

Изградњу и уређење комплекса спроводити искључиво по посебном програму и условима за ову намену.

2. ПРИВРЕЂИВАЊЕ

На простору намене привређивање могу се градити пословни, производни објекти, објекти управе и администрације и одговарајући објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре.

Реорганизација постојећих просторних целина увођењем јавног саобраћаја по дубини постојећих парцела и одговарајући степен инфраструктурног опремања спроводиће се кроз израду планова детаљне регулације

Могућа је и пренамена ових комплекса у комерцијалне делатности. Планирање реализације таквих програма одвијала би се кроз обавезну израду планова детаљне регулације (уколико није формирана регулација) за просторно-функционалну целину, а према правилима грађења за одговарајућу намену, општим стандардима за поједине функције као и условима контактних зона.

Комерцијални и привредни објекти могу бити организовани као:

- појединачни садржаји у стамбеном ткиву;
- комплекси у привредним-радним зонама/ комплексима / локалитетима

2.1. Правила за појединачне комерцијалне и привредне садржаје у стамбеном ткиву дата је у поглављу СТАНОВАЊЕ

2.2. Привредни комплекси у привредним-радним зонама/комплексима/ локалитетима на површинама овим планом доминантно намењеним за ову намену, и у иницираним зонама градње овом врстом објеката:

Намена

Комерцијално-пословни комплекси су комплекси различите величине са доминантном комерцијалном наменом. Они могу бити у оквиру осталих компатибилних намена, самостално или најчешће су то комерцијални и пословни објекти у склопу привредних зона: трговина, занатство, пословне, финансијске услуге, велетржнице, складишта, дистрибутивни центри и други видови пословања.

Производни комплекси су већи производни погони или локације намењене разноврсним привредним активностима: индустријски погони, складишта, робно-транспортни центри, објекти саобраћајне привреде и др.

Комплекси у привредним зонама углавном су организовани као вишефункционални мешовити производно-комерцијални комплекси. Дозвољене су све групе делатности осим оних које угрожавају људе и животну средину (земљиште, ваздух и воду). и извориште водоснабдевања

Компатибилне намене: пословање, зеленило, површине и објекти јавне намене, објекти пратеће саобраћајне и комуналне инфраструктуре, а за комерцијално пословне комплексе и становање

Основни тип изградње

Објекти су најчешће слободностојећи

Дозвољена је изградња више објеката основне и пратеће намене на парцели. Дозвољена је изградња помоћни објекти и то: гараже, оставе, настрешнице, тремови и слично иза основног објекта

Могућа етапност реализације према сагледавању концепта целине.

Правила парцелације

- За комерцијално пословне: минимална величина парцеле 16,00ари
минимална ширина фронта према улици = 20,00м
- За производне комплексе: минимална величина парцеле = 20,00ари
минимална ширина фронта према улици = 24,00м

Код препарцелације по дубини минимална ширина пролаза је 3,5м

Положај објекта на парцели

- растојање грађевинске од регулационе линије –према општим правилима.

- растојање грађевинских линија од бочних и задњих граница парцеле је мин 1/2 висине објекта, а мин 6,0м, уз обезбеђење противпожарног пута и заштитног зеленог појаса
- минимално удаљење објеката на истој парцели је 1/2 висине објекта, уз задовољење технолошких, противпожарних и осталих услова а мин 6.0 м.
- према јавној површини (саобраћајници) - комерцијални објекти, административна или управна зграда или садржаји којима приступају посетиоци (изложбени салони, продајни простори, изложбени плато и сл.)
- у залеђу парцеле - производни објекти (производне хале, магацини, складишта и сл.).

Спратност објекта

- максимална спратност комерцијално-пословних објеката у комплексу је П+2.
- максимална висина привредних- производних објеката је 16,0м. Ово ограничење се не односи на технолошке и посебне објекте комплекса (чија се површина не урачунава у корисну БРГП: димњаци, торњеви и сл.).

Индекс заузетости

- Индекс заузетости парцеле	мах 50%
- Технолошке и саобраћајне површине	мах 30%
- Зелене површине	мин. 20%

Приступ и смештај возила

- приступни пут за везу са јавним путем је минималне ширине 5,5 м с радијусом кривине прикључка од минимум 10-12 м, с тим да се приступ парцели поставља с једним улазом-излазом;
- смештај возила (теретних и путничких) је на парцели уз обезбеђење манипулативног простора. Постоји могућност формирања заједничког паркинга. Број паркинг места према нормативу за сваку делатност.

Уређење парцеле

- минимални проценат озелењених површина у комплексу је 20%.
- у оквиру комплекса предвидети подизање појасева заштитног зеленила минималне ширине појаса заштитног зеленила:
 - 2.0м од бочних и задње границе парцеле; и
 - 5.0м према путу
 - 5,0м на контакту са изграђеним или планираним стамбеним зонама
- сва неопходна заштитна одстојања - од суседа, појасеви санитарне заштите и др., морају се остварити унутар саме парцеле.
- у оквиру комплекса није дозвољено планирање и уређење површина за отворене депоније већ је неопходно предвидети посебне просторе за сакупљање, примарну селекцију и одношење комуналног и индустријског отпада.
- складиштење материјала и робе на отвореном делу парцеле не сме бити организовано у делу парцеле према јавној површини (улици), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом.
- технолошке површине, претоварно-манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила -иза основног објекта
- оградавање парцеле према карактеру комплекса и намени објекта

Обавезно опремање грађевинске парцеле привређивања подразумева обезбеђење:

- приступног пута,
- водоснабдевања,
- прикупљања и пречишћавања отпадних вода,
- прикључка на електроенергетску и телекомуникациону мрежу,
- манипулативног простора и паркинга за различите врсте возила,
- посебне просторије или оградањеног простора са посудама за прикупљање отпада,
- заштитног растојања од суседних парцела и објеката и подизање заштитног зеленог појаса у границама грађевинске парцеле, према зонама и суседним парцелама са стамбеном и другом наменом.
- предвиђених мера заштите животне средине.

За скупне локације (комплекси и локалитети) могу се предвидети заједнички сервиси као што су: техничко одржавање и опслуживање инфраструктурних, складишних и производних објеката, служба обезбеђења и надзора, логистичка подршка и др.

Потребна је процена о потреби израде одговарајућег елабората заштите

Реализација:

- за комплексе површине до 1,0 ха – директно на основу Просторног плана
- за комплексе површине преко 1,0 ха – на основу урбанистичког пројекта
- за сложене програме и велике комплексе где је потребно увођење јавних површина /саобраћајних и објеката комуналне инфраструктуре/ ради се план детаљне регулације

3. ТУРИЗАМ , ЕТНО-НАСЕЉА

Намена објеката

Туристички објекти и комплекси у складу са Законом о туризму

Објекти намењени туризму могу бити:

- смештајни: хотели, мотели, кампинг плацеви, етно насеља и сл.;
- комерцијални: продајни објекти за снабдевање корисника туристичких зона и сл.
- угоститељски: ресторани, кафеи и сл.;
- рекреативни и спортски: отворени и затворени базени, игралишта итд.

Могуће пратеће намене: компатибилне услуге и јавне намене

Правила парцелације

Смештајни објекат

- Парцела се формира тако да се обезбеди нормативни однос површине парцеле и смештајног капацитета , а према важећем Правилнику
- Према просторним могућностима, парцела се формира (увећава или дели) првенствено у циљу прилагођавања правилима грађења и трансформације у вишу категорију објеката туризма.

Угоститељски објекат, површина парцеле - мин 4,0ара

Код препарцелације по дубини минимална ширина пролаза је 3,5м

Положај објекта на парцели

- Грађевинска линија у односу на регулацију - према општим правилима
- Удаљеност објекта од суседне парцеле - половина висине објекта, а не мање од 4,0м
- Међусобна удаљеност слободностојећих објеката је најмање половину висине вишег објекта.

Индекс заузетости

- индекс заузетости мах 50%
- зелене површине мин 30%.

Спратност објеката

Максимална спратност објеката П+1, за веће комплексе П+1+Пк,

Други објекти на парцели

Могућа је изградња више објеката основне и пратеће намене на парцели.

Дозвољена је изградња помоћних објеката у функцији основне намене (помоћни простор за огрев, одлагање смећа и сл.) иза основног објекта

Сви објекти морају бити стилски усклађени.

Пристап и смештај возила

Паркирање на парцели.

Нормативи за паркирање у складу са категоријом објекта према важећем Правилнику.

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Објекат намењен туризму треба интегрисати са природним окружењем у коме се налази.

Обрада партера -природним материјалима

Реализација

- за парцеле/ комплексе површине до 0,5 ха – директно на основу Просторног плана
- за парцеле/ комплексе површине преко 0,5 ха – на основу урбанистичког пројекта
- за сложене програме и велике комплексе различитих намена где је потребно увођење јавних површина /саобраћајних и објеката комуналне инфраструктуре/ ради се план детаљне регулације

ЕТНО-објекти

Архитектонско-грађевинска структура и обрада-ЕТНО објеката

Изградња етно објеката предвиђа примену традиционалних материјала у изградњи, а то подразумева основне услове којих се треба придржавати:

-цоклу објеката и евентуално степениште обложити грубо ломеним гранитним каменом ливеним у бетону

-зидове градити -комбиновати дрвене талпе правих линија и зидне површине

-кровни покривач извести - покрити ћерамидом са стрехом од мин 0.5м

-прозоре и врата извести дрвене

-испод прозора је могуће поставити дрвену полицу

-на прозорским отворима поставити раздвојене летвице украсно овликоване, стаклену површину могуће је поставити са унутрашње стране објекта.

-завршни премаз талпи извести у браон-орах боји

Правила за слободне и зелене површине на парцели

-плато око објеката поплочати гранитним плочама грубо обрађеним и заливеним у бетон.

Саставни део су и пешачке стазе које такође треба поплочати гранитним каменом грубо ломљеним или гранитним коцкама

Површине око објеката се уређују растињем изразито декоративних својстава у парковском стилу, јер су репрезентативног карактера.

4. КУЋЕ ЗА ОДМОР

Реализују се директно на основу овог Просторног плана у зонама инициране градње овом врстом објеката, у зонама претежне намене становања ниских густина ван појасева државних путева.

- Објекти не подразумевају пратећу намену

- Објекти се граде као слободностојећи

- Минимална површина новоформиране парцеле је 4,0ара.

- Код препарцелације по дубини минимална ширина пролаза је 3,5м

- Минимална ширина грађевинске парцеле је 10,0м;

- Објекат се поставља

- у односу на регулацију- према општим правилима

- у односу на суседну парцелу – према працилима за породичне стамбене објекте

- Индекс заузетости мах 25%

- Зелене површине –минимум 50%површине парцеле

- Максимална спратност објеката је П+Пк

- Примењује се традиционалан архитектонски стил градње.

- Не постоји обавеза оградавања парцела

- Могућа је изградња помоћних објеката: радионице, гараже, оставе, партерни објекти, стаклене баште и сл. максимална површина 50м². Остало у свему према правилима за помоћне објекте

2.2.2. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Коришћење обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, вршиће се према условима утврђеним Законом о пољопривредном земљишту ("Сл. гласник РС", бр. 62/06,65/08-др.Закон, 41/09).

На пољопривредном земљишту је, начелно, забрањена изградња. Дозвољено је изузетно изградња објеката компатибилних основној намени, који не угрожавају изворишта водоснабдевања и то:

- појединачни економски објекти у функцији пољопривреде - реализује се директно на основу овог Плана и Закона

- пословни објекти у функцији пољопривреде - објекти складиштења и прераде пољопривредних производа, магацини репроматеријала (семе, вештачка ђубрива, саднице), објекти за смештај пољопривредне механизације, објекти за производњу воћа и поврћа у затвореном простору (стакленици, пластеници), објекти за производњу гљива, сушаре за воће и поврће, хладњаче, објекти за финалну прераду пољопривредних производа, објекти намењени за интензиван узгој стоке, перади и крзнаша (фарме, кланице.) и сл., на пољопривредном земљишту ниже бонитетне класе;

- изградња објеката инфраструктуре, јавних објеката или јавних површина, и то првенствено на земљишту ниже бонитетне класе, у складу са правилима уређења и грађења за ту врсту објеката. Изградњу објеката инфраструктуре на пољопривредном земљишту могуће је реализовати директно на основу одредби овог Плана, под условом да се трасе инфраструктуре воде парцелама некатегорисаних пољопривредних или јавних путева у складу са Законом.
- изградња објеката/комплекса за коришћење обновљивих извора енергије (биомасе и сл.) на пољопривредном земљишту реализује се у складу са правилима, стандардима и нормативима за ову врсту објеката и уз претходно прибављену сагласност министарства надлежног за послове пољопривреде.
- Ако је започета изградња стамбених, пословних и стамбено-пословних објеката заокруживањем постојећих грађевинских подручја, по правилима уређења и грађења за суседну зону у грађевинском земљишту, и то уколико на парцели постоје услови за минимални стандард комуналне опремљености, који подразумева приступ на пут, електроенергетску мрежу интерни систем водовода и канализације, могуће је то земљиште прогласити за грађевинско -реализује се директно на основу овог Плана и Закона.
- Стамбени објекти у функцији пољопривредне производње изван грађевинског подручја, могу да се граде само за властите потребе и у функцији обављања пољопривредне делатности, по правилима уређења и грађења за ову намену-реализује се директно на основу овог Плана и Закона о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", бр. 62/06, 65/08-др. Закон, 41/09).
- изградњу објеката из члана 133. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011), издаје надлежно Министарство кроз израду Просторног плана подручја посебне намене,
- Потребна је процена одговарајуће општинске службе о потреби израде елабората заштите животне средине.

Општа правила:

- На пољопривредном земљишту је у начелу забрањена парцелација мање површине од 0.5 ха
- Изузетно је могућа парцелација, у циљу изградње објеката у складу са овим Планом, при чему парцеле не могу бити мање површине од 0,5 ха. уколико пољопривредно земљиште није уређено комасацијом
- На постојећим катастарским парцелама површине мање од 0,5 ха, уколико испуњавају све услове прописане овим принципима и правилима, дозвољена је изградња у складу са одредбама Плана.
- Величина парцеле (комплекса) на којој је могућа изградња објеката у функцији примарне пољопривредне производње утврђује се зависно од врсте и интензитета производње.
- За позиционирање производних објеката који су у функцији пољопривреде примењују се минимална заштитна одстојања у складу са наменом.
- заштитно одстојање између култура које се интензивно третирају
 - за зоне становања 500 м,
 - за зоне водотокова 50 м.
 - од изворишта водоснабдевања 510м
- заштитна зона за сточне фарме
 - 200 м од зона становања, магистралних путева и водотокова
 - 510м од изворишта водоснабдевања.

Правила за изградњу појединачних економских објеката у функцији пољопривреде:

- објекти за смештај пољопривредних машина и алатки, репроматеријала и сл.
- реализација директно на основу одредби овог Плана, издавањем локацијске дозволе, уколико објекти не захтевају посебне инфраструктурне услове,
- максимална бруто површина објеката утврђује се према односу изградње 1:50 (1,0м² бруто површине објекта на 50,0м² парцеле);
- могућа је изградња стамбеног простора у оквиру објеката, површине до 50% укупне бруто развијене површине објекта;
- спратност објекта – П (приземље);

-

Правила за изградњу објеката у функцији пољопривреде

- реализација директно на основу одредби овог Плана, издавањем локацијске дозволе, уколико објекти не захтевају посебне инфраструктурне услове, за парцеле веће од 1,0ха ради се урбанистички пројекат
- могућа је изградња, поред пословних објеката у функцији пољопривреде и пратећих објеката који су у њиховој функцији;
- могућа је изградња стамбеног/смештајног простора у оквиру горе наведених пословних објеката, и то максималне површине до 100,0м²;
- минимална површина парцеле за пословне објекте у функцији пољопривреде или је 0,5 ха; изузетно, ове објекте је могуће градити и на постојећој парцели мање површине, али не мање од 0,25 ха;
- максимални индекс заузетости парцеле је 40%,
- минимална заступљеност уређених зелених површина на парцели је 25%;
- спратност објеката – максимално П (приземље), изузетно П+Пк (приземље и поткровље) за управне објекте / делове објекта у оквиру комплекса;
- минимални ниво комуналне опремљености за ове садржаје је: приступ јавном путу, прикључење на електроенергетску мрежу, интерни систем водовода и канализације (бунар и водонепропусна септичка јама);
- у оквиру комплекса је неопходно обезбедити услове за приступ и паркирање возила за сопствене потребе;
- у оквиру комплекса је неопходно обезбедити услове за одлагање комуналног и другог отпада, у складу са прописима и планираном наменом.

2.2.3. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

На шумском земљишту изградња је начелно забрањена осим за објекте компатибилне намене и то :

- изградња објеката за газдовање шумама, у смислу Закона о шумама - реализује се директно на основу овог Плана и Закона.
- изградња објеката инфраструктуре, у складу са правилима уређења и грађења за ту врсту објеката. Изградњу објеката инфраструктуре на шумском земљишту могуће је реализовати директно на основу одредби овог Плана, под условом да се трасе инфраструктуре воде парцелама некатегорисаних шумских или јавних путева, у складу са Законом,
- изградња објеката/комплекса за коришћење обновљивих извора енергије (постројења биомасе и сл.) на шумском земљишту реализује се у складу са правилима, стандардима и нормативима за ову врсту објеката и уз претходно прибављену сагласност министарства надлежног за послове шумарства.
- реконструкција и доградња и надградња постојећих стамбених, спортских и смештајних објеката у складу са Законом о шумама
- изградња отворених садржаја у функцији рекреације на шумском земљишту (шумске пешачке или трим-стазе, видиковци, пунктови за одмор, настрешнице и сл.) може се реализовати директно на основу одредби овог Плана, издавањем локацијске дозволе, и то уколико такви објекти не захтевају посебне инфраструктурне услове.
- За формирање ветрозаштитних појасева у коридорима саобраћајница и пољозаштитних појасева на пољопривредном земљишту, препоручује се минимална ширина од 10м на угроженим локалитетима.

2.2.4. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

На водном земљишту је забрањена градња.

На водном земљишту дозвољена је изузетно:

- Изградња објеката у функцији водопривреде и одржавања водотокова у складу са Законом о водама и водопривредним условима.
- Изградња објеката инфраструктуре у складу са планом у складу са Законом о водама и водопривредним условима.
- Изградња објеката друге намене (туризма, спорта и рекреацију) изузетно и у складу у складу са Законом о водама и водопривредним условима.

Водно земљиште намењено водоснабдевању представља зону са посебним режимом, чије су зоне санитарне заштите одређене према Закону о водама. Границе зона санитарне заштите, статус објеката и активности у зонама, одредиће се израдом Плана детаљне регулације заштите изворишта водоснабдевања. У зони акумулације уређење и изградња ће да се врши на основу Просторног плана подручја посебне намене усклађеног са урбанистичким планом зона санитарне заштите.

2.3. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Просторни план града Јаодина представља плански документ за подручје насеља у његовим административним границама, и то за плански период до 2025. године са могућим приоритетима за остварење до 2015. године. Овај план представља плански и правни основ за израду урбанистичких планова и урбанистичких пројеката на територији општине Јагодина, као и за директну примену правила уређења и правила грађења на подручју за које није предвиђена израда урбанистичког плана.

2.3.1. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА И СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Надлежни органи јединица локалне самоуправе донеће, на основу овог Просторног плана и података катастра непокретности, акт о границама грађевинског подручја, тј. грађевинског земљишта за постојеће изграђено земљиште, за сва насеља и делове насеља у обухвату Просторног плана, у року од 12 месеци од дана ступања на снагу овог Просторног плана.

1. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ОСНОВУ ПОСТОЈЕЋИХ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА

Спровођење дела Просторног плана града Јагодина који је у оквиру граница обухвата **ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА АУТОПУТА Е-75, ДЕОНИЦА БЕОГРАД-НИШ** ("Сл. гласник РС", бр.69/03) и **ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СИСТЕМА ПРОДУКТОВОДА КРОЗ РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ** Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд- Смедерево - Јагодина - Ниш ("Сл. гласник РС", бр.19/11) вршиће се на основу правила уређења и грађења наведених планова. Спровођење Просторног плана вршиће се и на основу постојећих планских докумената који нису у супротности са решењима Просторног плана:

- **Планови донети пре доношења Закона о планирању и изградњи (Сл.гл.РС бр. 47/03 и 34/06):**

- **Генерални урбанистички план Јагодине. (1981.год)-** планови регулације у захвату овог плана -примењују се правила уређења и грађења утврђена ГУП-ом и ПДР-ом, до доношења ПГР-а.

- **Генерални план насеља Јагодина-измена и допуна (1999 год)-** планови регулације у захвату овог плана -примењују се правила уређења и грађења утврђена ГУП-ом и ПДР-ом, до доношења ПГР-а.

- **Граница измене и допуне Генералног плана насеља Јагодина (2001 година)-** планови регулације у захвату овог плана -примењују се правила уређења и грађења утврђена ГУП-ом и ПДР-ом, до доношења ПГР-а.

У захвату ових планова примењују се правила грађења утврђена наведеним плановима, допуњена правилима за јавне површине и објекте утврђене Просторним планом

- **Планови донети након доношења Закона о планирању и изградњи ("Службени.гласник РС" бр. 47/03 и 34/06)**

- **ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА АУТОПУТА Е-75, ДЕОНИЦА БЕОГРАД-НИШ** ("Сл. гласник РС", бр.69/03)

- **ПРОСТОРНИ ПЛАН ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СИСТЕМА ПРОДУКТОВОДА КРОЗ РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ** Сомбор - Нови Сад - Панчево - Београд- Смедерево - Јагодина - Ниш ("Сл. гласник РС", бр.19/11)

2. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ИЗРАДОМ УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА

Спровођење Просторног плана града Јагодина вршиће се и израдом нових урбанистичких планова који ће да се раде на основу овог Просторног плана. Израда ових планова вршиће

-План генералне регулације насељеног места Рибаре- Одлука о изради Плана генералне регулације на целом грађевинском подручју насељеног места Јагодина "Службени гласник града Јагодина " број 13/1/2009 (члан 216 став 4 Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011),).

-План генералне регулације насељеног места Винорача- Одлука о изради Плана генералне регулације на целом грађевинском подручју насељеног места Јагодина "Службени гласник града Јагодина " број 13/1/2009 (члан 216 став 4 Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011),).

-План генералне регулације насељеног места Кончарево- Одлука о изради Плана генералне регулације на целом грађевинском подручју насељеног места Јагодина "Службени гласник града Јагодина " број 13/1/2009 (члан 216 став 4 Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011),).

-План генералне регулације насељеног места Драгоцвет- Одлука о изради Плана генералне регулације на целом грађевинском подручју насељеног места Јагодина "Службени гласник града Јагодина " број 13/1/2009 (члан 216 став 4 Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011),).

-План генералне регулације насељеног места Трнава- Одлука о изради Плана генералне регулације на целом грађевинском подручју насељеног места Јагодина "Службени гласник града Јагодина " број 13/1/2009 (члан 216 став 4 Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011),).

-План генералне регулације насељеног места Кочино село- Одлука о изради Плана генералне регулације на целом грађевинском подручју насељеног места Јагодина "Службени гласник града Јагодина " број 13/1/2009 (члан 216 став 4 Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011),).

Рок за израду наведених планова генералне регулације је 2015 год- прва фаза која разматра могућности остварења стратешких приоритета и пројеката (хоризонт реалне извесности)

Границе Плана генералне регулације дате су оријентационо (Реферална карта 4-Спровођење плана). Тачне границе биће утврђене Одлуком о изради урбанистичког плана у складу са стручним мишљењем Комисије за планове.

Израда урбанистичких планова могућа је и за друге зоне и насеља, односно делове насеља, у оквиру шематских приказа насеља, као и за инфраструктурне коридоре и објекте, подручја потенцијалних привредно-радних зона као и у зонама туристичким, производним, услужним, комуналним, заштитним, и др. а у складу са потребама и одлукама града Јагодина и надлежних Министарстава. Врста планског документа се одређује према Закону о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011),.

Израда урбанистичких планова радиће се за одобрена истражно експлоатациона поља, а према подацима о регистрованим и потенцијалним лежиштима минералних сировина.

Израда урбанистичких планова радиће се за зоне експлоатације воде-пијаће, геотермалне, као и у другим случајевима вишенаменског коришћавања подземних вода, према истражним радовима и елаборату о резервама.

Планирано грађевинско подручје уз државне путеве I реда разрађивати урбанистичким плановима уз сарадњу са управљачем тих државних путева ЈП «Путеви Србије».

Израда урбанистичких планова радиће се за површине-објекте ваздушног саобраћаја-изградњу аеродрома, уређење простора, према условима надлежних институција и Министарстава.

За изградњу комплекса и коридора обновљивих извора енергије обавезна је израда планова детаљне регулације, уз обавезне услове и сагласности надлежних институција и министарстава

За објекте хидролошког наслеђа који су дефинисани као природна добра ради очувања и унапређења, мере заштите и уређења простора разрађивати урбанистичким планом, према условима надлежног Завода за заштиту природе Србије.

За изградњу комплекса комуналних објеката, манастирских комплекса који су ван граница предвиђених изградом ГУП-а потребна је израда ПГР-а.

Израда урбанистичких планова радиће се за површине-комплексе соларних електрана и ветрогенератора

За изградњу инфраструктурних комплекса и коридора обавезна је израда плана детаљне регулације, уз обавезне услове и сагласности надлежних институција и министарстава
Правила уређења и грађења утврђена овим Планом су основ и смерница за израду наведених планова.

У току имплементације Просторног плана а на основу Закона о заштити животне средине (чл. 35 и 36), Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину (чл. 5, 6 и 9) за урбанистичке планове који се раде на територији града Јагодина доноси се одлука о приступању или не приступању изради Стратешке процене утицаја на животну средину ако, према критеријумима прописаним овим законима, утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину.

Закон о процени утицаја на животну средину (Сл. Гл.РС.број 135/04 и 36/09) и Уредба о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена на животну средину (Сл.Гл.РС број 144/2008) -примењују се за израду пројектне документације.

До доношења акта о границама грађевинског подручја, тј грађевинског земљишта за постојеће изграђено земљиште, на основу просторног плана за грађевинска подручја осталих насеља и других делова атара насеља- спровођење је кроз израду ПГР-а
Просторним планом подручја инфраструктурног коридора аутопута е-75,деоница Београд-Ниш ("Сл. гласник РС", бр.69/03), условима ЈП Путеви Србије планирана је нова петља "Јагодина југ" на државном путу IА реда број 1. Петља је у обухвату ГУП-а Јагодина и ПГР-а за насељено место Кончарево. Израдом наведених планова дефинисаће се саобраћајно решење и резервисати простор заштите.

3. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ИЗРАДОМ УРБАНИСТИЧКОГ ПРОЈЕКТА

Урбанистичким пројекти раде се у складу са обавезама датим кроз правила грађења за одређене зоне и намене и за друге намене сложеног програма у складу са потребама општине Јагодина.

4. СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ДИРЕКТНО НА ОСНОВУ ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ОВОГ ПЛАНА

4.1.Шематски прикази уређења:

1. Шематски прикази уређења дела насеља Коларе
2. Шематски прикази уређења дела насеља Шуљковац
3. Шематски прикази уређења дела насеља Бунар
4. Шематски прикази уређења дела насеља Доњи Рачник
5. Шематски прикази уређења дела насеља Багрдан Варош
6. Шематски прикази уређења дела насеља Милошево
7. Шематски прикази уређења дела насеља Дубока
8. Шематски прикази уређења дела насеља Глоговац
9. Шематски прикази уређења дела насеља Стрижило

Критеријуми за избор насеља за које ће се радити шематски прикази уређења били су следећи:

- заступљеност намене у насељу;
- одрживост насеља, што подразумева саобраћајну приступност, могућност развоја инфраструктурних система, јавних, централних функција услужних, привредних и др.функција;

4.2.Зоне директне примене Просторног плана:

Након доношења акта о границама грађевинског подручја, тј грађевинског земљишта за постојеће изграђено земљиште, на основу просторног плана за грађевинска

подручја осталих насеља и других делова атара насеља спровођење је кроз директну примену плана -правила уређења и правила грађења

Преостали део планског подручја који није убухваћен наведеним начинима спровођења, представља зону директне примене Плана. Ово подразумева издавање локацијске дозволе на основу Просторног плана општине (према чл. 57, ст.1 Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/2009, 81/2009-испр., 64/2010-одлука УС и 24/2011),). Кроз правила уређења и грађења биће дефинисани параметри за изградњу, односно критеријуми за забрану грађења на одређеном простору или за одређене врсте објеката. Овим нису обухваћене намене за које Закон прописује обавезну израду планских докумената

2.3.2. ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И ПРОЈЕКТИ

Приоритетне активности на имплементацији Просторног плана утврђују се за прву етапу реализације планских решења до **2015.** године, то јест до приспећа рока за преиспитивање планских решења.

Полазећи од планских концепција, циљева и решења Просторног плана општине Јагодина, приоритетне активности јесу:

1. Заштита, уређење и развој природних система и ресурса

Заштита и одрживо коришћење пољопривредног земљишта

- Спровођење антиерозивних мера и радова,
- Стимулативним мерама из разних фондова, образовањем земљорадника и применом савремених стандарда у пољопривреди укоренити органску пољопривреду која ће имати тренд производ без конкуренције на тржишту,
- Обавезну санитацију објеката спровести као неопходну меру у приоритетној заштити земљишта од загађења.
- Поправљање аграрних карактеристика обрадивог земљишта након детаљних истраживања,
- Пилагођено диференцијално узгајање биљака, са приоритетним пошумљавањем земљишта ниске бонитетске класе и са нагибом већим од 40⁰, односно подршци узгајању воћарства и виноградарства,

Заштита и одрживо коришћење шума

- Унапређење стања свих шума, посебно стања приватних шума, према газденским јединицама,
- Пошумљавање терена под нагибом, ерозионих терена и земљишта слабије бонитетске структуре,
- Обезбеђивање сталне и адекватне неге – сече ради прореда, лечење и сл.,

Заштита и одрживо коришћење вода

- Регулација бујичних токова према приоритетима и чишћење обала,
- Успоставити одбрамбени система одбране од поплава према плану управљања сливног подручја,
- Успостављање осматрачке мреже подземних вода
- Утврђивање и овера резерви подземних вода за сва јавна изворишта
- Спровести антиерозионе мере у функцији заштите водног земљишта, према приоритетима.

Минералне сировине

- Извођење истражних радова ради процене резерви метала и неметала у циљу њиховог даљег експлоатисања (израда техничко аналитичке документације и истражних радова),
- Наставак експлоатације минералних сировина на евидентираним локалитетима у свему према принципима заштите животне средине у свим фазама експлоатације, са обавезном рекултивацијом и условима заштите природе.

2. Просторни развој, дистрибуција становништва и мрежа насеља и јавних служби

Становништво

- Задржавање младог становништва на руралном подручју општине
- Израда и реализација програма запошљавања и samozapoшљавања радно способног и

женског дела популације у сектору МСП, туризма, услуга, заштити животне средине и водопривреди.

Израда и реализација посебног сегмента за обезбеђење допунских извора прихода породичним газдинствима у склопу програма запошљавања, интегралног руралног развоја и развоја микро-бизниса.

Организовање програма доживотног учења, стицања нових знања и вештина и других облика образовања одраслих.

Мрежа насеља

- и уређења изграђеног простора центара у мрежи насеља и насеља са туристичким функцијама

Развој одрживе мреже услуга и објеката јавних служби

- Изградња објеката дечјих вртића у центрима заједнице насеља и сеоским центрима
- Организовање припремне предшколске наставе у објектима дечјих вртића и основних школа да би се остварио обухват од 100% контингента деце узраста 5,5-6,5 година
- Увођење нових смерова у средње образовање у складу са потребама општине (приоритетно пољопривредне и туристичке струке)
- Подизање нивоа квалитета, опремљености и организације активности пружања услуга примарне здравствене заштите у постојећој мрежи објеката у центрима у мрежи насеља
- Развој и организација пружања мреже услуга интегралне социјалне заштите, приоритетно за најосетљивије групе корисника. Организовање дневних центара приоритетно у центрима заједница насеља и сеоским центрима. Развој услуга мобилних служби проширене социјалне заштите (пројекат помоћи у кући старима, немоћнима и инвалидима).
- Развој локалних установа културе, локалних програма културе и понуде културних активности на руралном подручју. Реконструкција објеката домова културе за вишенаменско коришћење
- Прилагођавање објеката јавне намене за несметано кретање деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица

3. Просторни развој и дистрибуција привредних делатности

Индустрија и МСП

Развијати инвестиционе потенцијале општине путем унапређења економске инфраструктуре и стварањем ефикасних комуналних система:

Убрзати (подстаћи) развој сектора МСП промоцијом предузетништва и стварањем ефикасних локалних система за подршку

Створити услове за интензиван развој сектора производње и прераде хране

Пољопривреда

Доношење секторске Стратегије развоја пољопривреде

- Унапређење примарне пољопривредне производње уз развој прерадних и складишних капацитета
- обука пољопривредника
- Заштита производа са географским пореклом
- Формирање централне задруге за подручје општине
- Формирање откупних станица

Туризам

- Осавременавање постојећих и проширење нових туристичких капацитета, Израда и постављање туристичке сигнализације
- унапредити туристичку понуду из области сеоског, спортског, рекреативног, излетничког и ловног туризма

4. Просторни развој саобраћаја и инфраструктурних система и повезивање са регионалним инфраструктурним мрежама

Саобраћај

У наредном периоду неопходно је повећати првенствено безбедност саобраћаја на мрежи (посебно у насељеним местима). а потом и капацитет мреже што ће утицати на побољшање нивоа услуге као и створити предуслове (израда планске и техничке документације) за

надградњу постојеће саобраћајне инфраструктуре и изградњу нових коридора. У том смисли у првој фази реализације плана неопходне су следеће активности:

- активности усмерене према надлежним републичким институцијама и предузећима у циљу унапређења саобраћајних услова на позицији прикључка према планираном аутопуту, а према претходно спроведеним истраживањима у циљу избора одговарајуће позиције прикључка
- појачано одржавање, рехабилитација и реконструкција државних путева I реда, првенствено у погледу промене регулационих профила (проширења коловозних површина, додавања саобраћајних површина за друге видове саобраћаја у насељеним подручјима, проширења за стајалишта јавног превоза...)
- за државне путеве II реда у границама просторног плана неопходно је проширење коловоза, изградња недостајућих саобраћајних површина за пешачки саобраћај, комплетирање објеката за прихватање и каналисање атмосферских вода и др. у првој фази у насељима и на деоницама на којима је у највећој мери умањена безбедност саобраћаја
- дефинисање методологије вредновања, рангирање и реконструкција и/или изградња општинских и некатегорисаних путева према утврђеним приоритетима према вредновању
- на мрежи општинских путева потребно је реконструисати трасу у зонама минималних хоризонталних и вертикалних кривина за ову категорију путева повећањем радијуса ових кривина, проширити попречне профиле, обезбедити зоне прегледности и несметано попречно и подужно одводњавање ових путева
- на приоритетним општинским правцима, посебно на деоницама кроз насељена места, изградња минимално са једне стране издвојене пешачке површине
- израда неопходне планске и техничке документације у сарадњи са надлежним републичким институцијама и предузећима за дефинитивно утврђивање развоја железничке пруге

Водопривредна инфраструктура

Приоритетна планска решења до 2015. године су:

- Водоснабдевање:

- Проширење изворишта "Рибаре".
- Изградња новог резервоара на Ђурђевој брду.
- Изградња магистралних ценовода ка сеоским насељима.

- Одвођење отпадних вода:

- Реконструкција и доградња постојећег ППОВ.
- Прикључивање насеља која гравитирају канализационом систему Јагодине.
- Почетак радова на изградњи канализационих система који обухватају Кончарево, Ракиново, Глоговац, Кочино село и Рибаре, Старо и Ново Ланиште у циљу заштите изворишта водоснабдевања „Рибаре“

- Регулација водотокова:

- Регулација Лугомира у дужини око 4,0 км.

Термоенергетска инфраструктура

- Изградња планиране дистрибутивне мреже природног гаса
- Планско и систематско повећање учешћа обновљивих извора енергије у укупној потрошњи примарне енергије
- Изградња продуктовода који би повезао простор у обухвату плана са рафинеријама нафте у Новом Саду и Панчеву

Електроенергетика

Завршетак изградње и пуштање у рад трансформаторске станице 110/20/10 kV "Јагодина 3".

Телекомуникације

Изградња нове-савремене приступне мреже по планираним трасама која ће омогућити увођење савремених широкопојасних услуга.

Комунални објекти

- Адекватно опремање и уређење гробалја,
- Учешће у регионалном систему управљања комуналним отпадом – изградња регионалне депоније,
- Успостављање рециклаже на свим нивоима,
- Прикупљање отпада са сеоског подручја,
- Санација сметлишта.

5. Заштита животне средине, природних вредности, предела и биодиверзитета

- Израда и спровођење плана заштите и управљања квалитетом ваздуха, воде и земљишта,
- Дефинисање Плана мониторинга животне средине на подручју општине,
- Израда и доношење ЛЕАП-а, односно програма заштите животне средине,
- Израда СПУ и ПУ за ниже хијерархијске нивое, чиме се мере заштите имплементирају у плански и пројектну документацију,
- Доношење Плана за проглашење и санацију ерозионих подручја,
- Пошумљавање еродираних и других земљишта најслабијег производног потенцијала и предузимању других мера заштите од ерозије на основу Плана за проглашење ерозионих подручја и редоследа приоритета,
- Израда и реализације пројеката санације клизишта на подручју општине,
- Санитација насеља са приоритетом у зони заштите изворишта водоснабдевања,
- Чишћење и рекултивација дивљих сметлишта,
- Партиципација у регионалном систему управљања отпадом,
- Формирање заштитног зеленила дуж државних путева и других саобраћајница и дуж зона и објеката који емитују загађење,
- Спровођење планова заштите природних добара, њихово ажурирање и контрола примена заштите.

6. Заштита, презентација и контролисано коришћење културних добара

- Унапређење уређења и презентације споменика културе и њихово интегрисање у туристичку понуду општине.
- Спровођење категоризације и мера заштите за евидентирана непокретна културна добра и валоризовано грађевинско наслеђе.
- Утврђивање граница заштићене околине и зона са диференцираним режимима заштите, изградње и уређења простора за категорисана непокретна културна добра.
- Израда и спровођење програма археолошких истраживања целокупне територије општине и категоризације највреднијих и угрожених археолошких локалитета, као и локалитета који могу да се интегришу у туристички понуду општине.
- Спровођење комплетних мера техничке заштите са обновом категорисаних објеката културе према утврђеним и верификованим конзерваторским елаборатима и уклањање објеката који девестирају квалитет културног наслеђа и пејзажне/амбијенталне вредности њихове заштићене околине.

7. Заштита од елементарних непогода и других несрећа

- Доношење План заштите и спасавања у ванредним ситуацијама
- Регулација водотокова
- Спровођење антиерозионих мера и радова у сливовима.
- Израда катастра клизишта за целу територију.
- Урадити карту сеизмичке микрорејонизације за целу територију просторног плана.
- Доношење Плана заштите од пожара и редовно спровођење превентивних мера заштите од пожара

2.3.3. МЕРЕ ЗА ПОДСТИЦАЊЕ РАВНОМЕРНОГ РЕГИОНАЛНОГ РАЗВОЈА И КООПЕРАЦИЈЕ СА СУСЕДНИМ ЈЕДИНИЦАМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Повољан географски и саобраћајни положај омогућује интегрално повезивање како самих насеља на територији општине, тако и успостављање међуопштинских и међурегионалних функцијских односа и веза са суседним центрима у окружењу и шире, и активирање потенцијала општине.

Јавни и приватни сектор и локалне акционе групе општине оствариваће континуалну сарадњу на јачању веза са суседним општинама и развоју регионалних веза у оквиру функционалног урбаног подручја (ФУП националног значаја), приоритетно у процесу припреме и реализације планова, програма и пројеката у домену:

- повољан географски и саобраћајни положај омогућује интегрално повезивање како самих насеља на територији општине, тако и успостављање међуопштинских и међурегионалних функцијских односа и веза са суседним центрима у окружењу и шире, и активирање потенцијала општине
- усклађивањем планских решења и намена у контактним зонама
- Интензивирањем функционалне и инфраструктурне везе
- Усклађивањем развоја и унапређења путне мреже
- Заједничким одржавањем, развојем и унапређењем инфраструктурних система
- Развојем комплементарних делатности, дефинисањем компатибилних садржаја, ради заједничког наступања на тржишту
- Повезивањем туристичких потенцијала и капацитета општине, повезивањем туристичко рекреативних зона у циљу заједничке понуде
- успостављањем социолошких, социјалних и културолошких веза
- разменом искустава у реализацији истих или сличних програма
- успостављањем економско финансијских односа у виду партнерских веза и заједничког улагања у иновацију и техничка достигнућа
- Формирањем заједничког мониторинга за праћење коришћења и заштите животне средине
- Координацијом програма заштите, унапређењем природне и животне средине, природних и културних вредности и специфичности територије као и формирањем заједничких културних програма
- Координацијом и сарадњом у области заштите од елементарних и дугих непогода

Успешан процес међуфункцијских локалних/регионалних повезивања зависи од начина управљања. У том смислу потребна је национална подршка у одређивању институционалних надлежности, како на регионалном тако и на локалном нивоу, као и повезивање са спољним партнерима при интеррегионалној и интрарегионалној координацији.

2.3.4. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ

Кључни учесници у спровођењу Просторног плана су, у складу са својим надлежностима и делокругом рада:

- органи управљања општине и општинска управа,
- републички ресорни органи и фондови,
- републичка и општинска јавна предузећа,
- јавне установе и посебне организације;
- регионалне и локалне пословне асоцијације,
- домаће и стране банке,
- заинтересовани пословни субјекти,
- цивилни сектор (невладине организације), и
- становништво општине.

Кључни учесници на републичком нивоу управљања су:

- министарства са одговарајућим управама, дирекцијама и агенцијама за послове пољопривреде, шумарства, водoprивреде, рударства, саобраћаја, енергетике, телекомуникација, привредног и регионалног развоја, туризма, услуга, просвете, здравствене заштите, социјалне заштите, културе, спорта, изградње објеката и заштите животне средине;
- јавна предузећа надлежна за послове водoprивреде, електропривреде, шумарства, државне путеве, железничке пруге и телекомуникације;
- заводи надлежни за заштиту природе и споменика културе, и
- други републички ресорни органи, организације, агенције и фондови.
- Кључни учесници на регионалном нивоу управљања су
- регионална и привредна комора.
- различите агенције, фондови и пословне асоцијације

Кључни учесници на локалном нивоу управљања су:

- органи општине и суседних општина,
- општинска јавна комунална предузећа, дирекције, агенције, фондови, јавне установе и месне заједнице с подручја општине.

Поред наведених учесника неопходно је анимирати и организовати учешће других актера у спровођењу овог просторног плана, у првом реду пословне (привредне) субјекте, пословне асоцијације, невладине организације, удружења грађана и становништво општине.

2.3.5. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ

Ефикасност спровођења Просторног плана условљена је обезбеђењем координације предвиђених активности и различитих актера/учесника. Полази се од искустава земаља ЕУ да се успешна координација може обезбедити применом мултисекторског приступа - комбинације мера и инструмената различитих политика према тематским областима и проблемима који се планом решавају, као и успостављањем институционално-организационих аранжмана и партнерства на различитим релацијама (јавни-приватни сектор, јавне-независне институције/организације, ниво управљања-јавност и др.).

Основне мере и инструменти различитих политика за имплементацију решења Просторног плана за период до 2015. године базирани су на постојећем систему управљања у Србији, а у одређеној мери се сугеришу мере и инструменти који ће у овом периоду бити дефинисани и примењивани током процеса приступања ЕУ.

Предприступни инструмент ЕУ (IPA - Instrument for Pre-accession Assistance) садржи пет основних компоненти:

1. подршка у транзиционом процесу и изградња институција;
2. регионална и прекогранична сарадња;
3. регионални развој;
4. развој људских ресурса; и
5. рурални развој, туризам

где ће за сваку од наведених компоненти бити обезбеђени посебни фондови. Компоненте 1. и 2. намењене су земљама потенцијалним кандидатима, док су компоненте од 1. до 5. намењене земљама кандидатима. Земљама потенцијалним кандидатима за чланство у ЕУ биће омогућено коришћење средстава из фондова прве две компоненте, уз отворену могућност да се из тих средстава финансирају и програми/пројекти из преостале три компоненте.

Један од задатака у ефикасној употреби фондова ЕУ и Републике Србије јесте успешно програмирање и предлагање пројеката за финансирање из средстава ЕУ.

Полазећи од претходних ставова, мере и инструменти за имплементацију Просторног плана су отворени за усклађивање са променама система управљања и планирања у Србији у току спровођења овог плана.

Мере и инструменти опште економске политике

Значајним се сматра установљавање мера и инструмената опште економске политике, и то повољних дугорочних кредита и пореских подстицаја за:

- приватан сектор и власнике непокретности, за улагања у спровођење мера заштите и програме комплексног уређења пољопривредно-шумског простора у складу са смерницама руралне рејонизације, програме антиерозионе заштите земљишта, програме прикупљања и пречишћавања отпадних вода, санитарно безбедног прикупљања, прераде и депоновања комуналног отпада, коришћења нових и обновљивих извора енергије, као и у спровођење мера заштите животне средине и природних ресурса, заштите и презентације природних и непокретних културних добара;
- развојно опредељене пољопривредне произвођаче, уз посебне додатне стимулације за младе пољопривреднике који преузимају напуштена и старачка газдинства, улажу у изградњу објеката и/или оснивање малих и микро предузећа за откуп и прераду локалних пољопривредних производа, откуп и примарну прераду шумских плодова, лековитог и ароматичног биља, ветеринарских амбуланти, станица и апотека, објеката саветодавне пољопривредне службе, сервиса за пољопривредну механизацију и других техничких сервиса; као и за пољопривредне произвођаче који уводе методе органске производње и сл.;
- изградњу и модернизацију садржаја туристичке понуде и опреме (улагања у прибављање

и уређење грађевинског земљишта, комунално опремање, изградњу и реконструкцију објеката сеоских домаћинстава за туристички смештај, изградњу туристичке опреме и др.);

- организацију и пружање услуга јавних служби у приватном сектору.

Мере и инструменти других политика

Основне мере и инструменти политике заштите и коришћења пољопривредног земљишта и развоја пољопривреде јесу:

- коришћење бесповратних средстава буџетске подршке Републике за реализацију пројеката руралног развоја од стране регистрованих пољопривредних газдинстава за укрупњавање и консолидацију земљишних поседа, пошумљавање и затрављивање ерозијом угрожених подручја, промовисање и заштиту локалних производа, развој органске производње, као и од стране локалних заједница и локалних акционих група/удружења грађана за побољшање општих услова живота на селу, кроз припрему и спровођење пројеката интегралног руралног развоја и друге модалитете подршке одрживом развоју пољопривреде и села.
- обезбеђење услова да се преко банкарског система користе повољни краткорочни и дугорочни кредити за инвестирање у:
- програме уређења пољопривредно-шумског земљишта и других посебно вредних/осетљивих екосистема;
- програме развоја органске производње, посебно за подручја заштићених природних добара, изворишта водоснабдевања и резервисане туристичке просторе.
- обезбеђење пореских стимулација - смањење пореза на пренос апсолутних права коришћења непокретности при куповини пољопривредног земљишта и напуштених стамбених и економских објеката у селима, смањење/ослобађање од пореза на закуп пољопривредног земљишта и сл; као и дестимулације - временски прогресивно повећање пореза власницима који не обрађују, односно не користе пољопривредно земљиште у складу са законом и решењима овог просторног плана.

Основне мере и инструменти политике заштите и коришћења шума, развоја шумарства и ловства јесу:

удруживање средстава јавних предузећа и јавних прихода општине у области шумарства и водопривреде с приватним сектором за финансирање:

- унапређења стања постојећих шума, повећање степена шумовитости и реализацију биолошких антиерозионих радова - Јавно предузеће за газдовање шумама „Србијашуме” и приватни шумовласници у општини;
- пошумљавања и одржавања шума заштитног карактера - Републичка дирекција за воде при Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, Јавно водопривредно предузеће „Србијаводе”, општинска управа и приватни шумовласници у општини;
- заштите и очувања природних добара и биодиверзитета - министарство и фонд за заштиту животне средине, стараоци природних добара, власници непокретности и невладине организације;
- рекреативног опремања и одржавања шуме у функционално оптималнијем стању - Министарство економије и регионалног развоја, општинска управа и заинтересовани пословни субјекти/инвеститори туристичко-рекреативне инфраструктуре.
- обезбеђење средстава корисника ловишта за улагања у заштиту, производњу и узгој дивљачи.

Основне мере и инструменти политике заштите и коришћења вода и развоја водопривреде јесу:

- свођење губитака у мрежи и мониторинг система (са мерењем протока у свим гранама система, регистровањем водних биланса регистроване и нерегистроване потрошње и контролом свих кључних тачака у мрежи), ради обезбеђења потпуне хидрауличке осмотривости система.
- усклађивање продајне цене воде са стварним трошковима просте репродукције система, трошковима заштите изворишта и покрићем дела трошкова проширене репродукције (око 30%) за даљи развој система; наредо са доношењем и применом пакета мера за рационализацију потрошње воде и заштиту вода од загађивања - успостављањем реалне висине накнада за коришћење воде и упуштање употребљене воде и др., у складу са законом и Стратегијом дугорочног развоја водопривреде Републике Србије.

- обезбеђење средстава јавних прихода Републике Србије и општине у области водoprивреде и заштите животне средине и бесповратних републичких средстава за рурални развој, као и конкурисање за коришћење средстава предприсупног инструмента ЕУ и донација за финансирање заштите изворишта воде, развој локалних водовода и канализационе мреже, пречишћавање отпадних вода општинског центра и санитацију насеља на руралном подручју.

Основне мере и инструменти политике развоја и размештаја индустрије и МСП јесу:

- развој локалног финансијског и банкарског система и интензивније коришћење текућих подстицајних мера за развој приватног предузетништва.
- предузимање низа подстицајних мера на општинском нивоу у поспешивању развоја приватног предузетништва (пореске олакшице, обезбеђивање локација, стимулативне мере комуналне политике и политике цена грађевинског земљишта, организовање обуке и курсева за заинтересоване предузетнике и друге мере).
- обезбеђење услова за привлачење инвестиција/извора финансирања (домаћих и страних) - банкарских кредита, финансијских зајмова, стратешких партнера и инвеститора (уз повољну локалну регулативу); стварање активне, стабилне и сигурне климе за инвестиције и налажење стратешких партнера за реструктурирање великих система.
- обезбеђење координације, мониторинга и управљања привредним развојем на општинском и регионалном нивоу кроз оснивање и сарадњу општинских и регионалних канцеларија/развијних институција; подршка samozапознавању и развоју МСП, развој сарадње јавног и приватног сектора; контактирање потенцијалних финансијера (државни фондови и агенције, локални привредници и предузетници и инострани стратешки партнери за финансирање атрактивних пројеката од интереса за локалне заједнице и суседне општине); организација израде потребне планске и техничке документације и истраживања, програма, пројекција и бизнис планова који ће конкурисати за средства различитих фондова, као што су НИП, СИЕПА, укључујући и средства предприсупног инструмента ИПА Европске уније и европских институција (Европска банка за обнову и развој - ЕБРД, Европска агенција за реконструкцију - ЕАР, и др); ефикасно руковођење буџетом локалне заједнице, локалним економским развојем, инвестицијама у развојне пројекте, интересним повезивањем локалних заједница на регионалном и националном нивоу.

Основне мере и инструменти политике развоја туризма јесу:

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко Министарства економије и регионалног развоја, агенција и фондова (за развој туризма, за развој и др), јавних прихода општине у области туризма и приватног сектора, уз конкурисање општине за коришћење средстава предприсупног инструмента ИПА Европске уније за припрему и спровођење програма развоја туризма и комплементарних делатности, изградње туристичке инфраструктуре и уређења простора.
- интензивнији развој маркетиншких активности за организацију туристичке понуде и презентацију свих туристичких активности и садржаја, а нарочито тематских итинерера намењеним различитим циљним групама туриста - рурални и еко туризам, путеви културе, спортско-рекреативни, ловни и други садржаји и активности у простору општине и суседних општина.
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко Министарства економије и регионалног развоја и фондова (за развој туризма, заштиту животне средине и др) и из јавних прихода општине, приватног сектора и невладиних организација за реализацију програма едукације локалног становништва и њиховог укључивања у туристичку понуду домаћинског туризма и друге туристичке програме на простору локалне заједнице.

Основне мере и инструменти политике развоја линијских и комуналних инфраструктурних система јесу:

- удруживање средстава за развој државних путева из буџета Републике Србије, средстава Јавног предузећа „Путеви Србије” и кредитних средстава међународних асоцијација и Европске банке за реконструкцију и развој.
- обезбеђење средстава из јавних прихода општине, уз партиципацију Јавног предузећа „Путеви Србије” за реконструкцију планираних општинских путева.
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежног за енергетику и средстава Јавног предузећа „Електропривреда Србије” у реконструкцију

постојеће и изградњу планиране дистрибутивне мреже и електроенергетских објеката на подручју општине.

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежних за енергетику и рударство и животну средину, средстава агенција (за енергетску ефикасност), фондова (за заштиту животне средине) и средстава приватног сектора за истраживање и комерцијално коришћење локалних, обновљивих и нових извора енергије, као аутономних система за задовољавање одређених локалних енергетских потреба (у домаћинствима, пољопривреди и комерцијалним делатностима), као и подстицајних и кредитних средстава за улагања у енергетски штедљивију изградњу и коришћење објеката и нове енергетски ефикасније и еколошки прихватљивије технологије.
- обезбеђење средстава Јавног предузећа „Србијасгас“, у складу са законом, Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2015. године и Националним акционим планом гасификације, за развој система снабдевања општине природним гасом.
- обезбеђење средстава телекомуникационих оператера с лиценцом, као и Јавног предузећа „Пошта Србије“ за реализацију планираних активности на телекомуникацијама и поштанском саобраћају, уз обезбеђење партиципације средстава јавних прихода општине из буџета Републике Србије преко министарства надлежног за телекомуникације и других извора за реализацију руралног радиотелефонског система и месних (приступних) мрежа за ретко настањене делове подручја општине.
- обезбеђење средстава јавних прихода општине и приватног сектора, уз конкурисање за коришћење средстава предприсупног инструмента ИПА Европске уније (у оквиру компоненте 5) и донација за развој локалне инфраструктуре (општинских путева, водовода, канализације и/или руралне санитације насеља - санитарно безбедног третмана отпадних вода, санитацију сеоских сметлишта, руралног радиотелефонског система и месних мрежа и објеката заједничке комуналне потрошње).
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко надлежних министарстава, агенција (за заштиту животне средине и др) и фондова (за заштиту животне средине), јавних прихода општине и приватног сектора, уз конкурисање општине за коришћење средстава предприсупног инструмента ИПА Европске уније (у оквиру компоненте 3), Европске банке за обнову и развој-ЕБРД, Светске банке за инвестиционе програме и других кредитних и средстава из донација, за израду и реализацију плана управљања и развој система управљања комуналним отпадом и прикључивање општине у регионални систем управљања отпадом.
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарстава надлежних за енергетику и животну средину, агенција (за енергетску ефикасност) и фондова (за заштиту животне средине) и из јавних прихода општине за реализацију програма информисања и едукације становништва о могућностима и ефектима штедне и рационалне потрошње и супституције енергије, руралне санитације насеља и управљања отпадом (селекције, санитарно безбедног одлагања и рециклаже отпада).

Основне мере и инструменти политика политике заштите животне средине, природних и непокретних културних добара јесу:

- оснивање општинског фонда за заштиту животне средине.
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко Министарства животне средине и просторног планирања и Фонда за заштиту животне средине и из јавних прихода општине за реализацију предвиђених програма заштите животне средине, информисања и едукације становништва о могућностима и ефектима унапређења квалитета животне средине и за узимање активног учешћа у процесу доношења одлука од значаја за животну средину, нарочито у одлучивању о стратешкој процени утицаја планова и процени утицаја пројеката на животну средину.
- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарстава надлежних за животну средину и културу, јавних прихода општине, средстава приватног сектора и донација за спровођење заштите природних и непокретних културних добара.

Основне мере и инструменти политике заштите, резервисања и уређења простора јесу:

- прибављање земљишта за планиране трасе и објекте линијских и комуналних инфраструктурних система, инициране зоне изградње, туристичку инфраструктуру и локалитете за смештај индустрије и МСП куповином и експропријацијом земљишта у

јавну/државну својину и/или укључивањем приватног сектора (власника земљишта, девелопера, предузетника и сл) применом различитих модалитета јавно-приватног партнерства.

- целовита трансформација система управљања грађевинским земљиштем - од утврђивања грађевинског земљишта за јавне и остале намене, преиспитивања и диференцијације постојећих накнада за коришћење грађевинског земљишта у односу на стварне погодности коришћења локација и накнада за уређивање грађевинског земљишта у односу на подстицање или ограничавање појединих намена и активности и изградње простора, као и одговарајуће пореске олакшице и субвенције за финансирање саобраћајне и комуналне инфраструктуре. У склопу трансформације система управљања изграђеним, тј. грађевинским земљиштем утврђиваће се и примењивати дестимулативне (повећавања) или стимулативне (умањења) мере наплате разних такса (нпр. локалних комуналних такси и др.) и висине накнаде за коришћење грађевинског земљишта за власнике непокретности у зависности од тога да ли граде и уређују изграђено земљиште у складу или са одступањима од правила утврђених овим просторним планом и одговарајућим урбанистичким планом.
- припрема и постепено увођење система компензација и нагодби с власницима земљишта и титуларима својине над земљиштем за настале штете, ускраћивање и умањење добити, као и компензационих програма (за развој пољопривреде и села, локалних инфраструктурних система, јавних служби, туризма и др) за ограничења у развоју локалних заједница на подручју Просторног плана насталих услед спровођења режима и мера заштите изворишта водоснабдевања, природних и непокретних културних добара.

III ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Градска управа града Јагодина ће пратити примену Просторног плана и подносити Скупштини извештај о спровођењу Просторног плана, посебно прве етапе имплементације плана. Саставни део тог извештаја је оцена спровођења Просторног плана, с евентуалним предлогом допуне и измене плана.

На основу извештаја из претходног става, Скупштина града Јагодина ће утврђивати потребу да се приступи допуни и измени Просторног плана.

Члан 3.

Просторни план града Јагодина урађен је у два примерка оригинала за потребе Скупштине Града, као доносиоца плана и четири примерка копије (два за потребе Одељења за урбанизам градске управе града Јагодина и два за потребе обрађивача плана), у аналогном и исто толико у дигиталном облику.

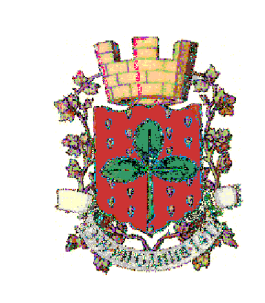
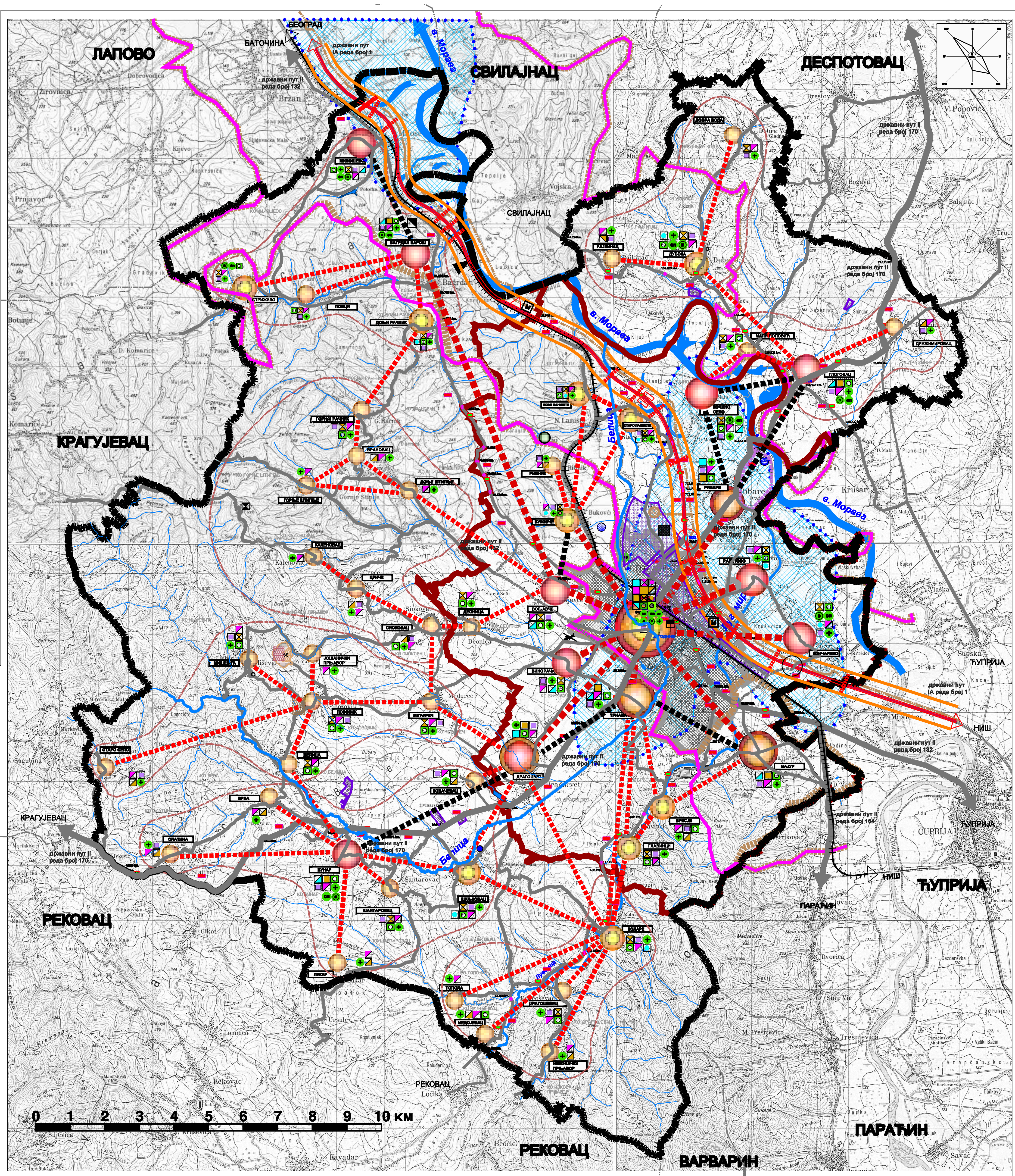
Члан 4.

Просторни план града Јагодина ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику града Јагодине".

Број: 350-20/13-01-1

СКУПШТИНА ГРАДА ЈАГОДИНА

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ,
Драган Марковић, с.р.

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ЈАГОДИНА

МРЕЖА НАСЕЉА ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

РЕФЕРАЛНА КАРТА 2

ЛЕГЕНДА:

- ГРАНИЦА ОБУХВАТА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
- ГРАНИЦЕ КАТАСТАРСКИХ ОПШТИНА
- ГРАНИЦЕ СУСЕДНИХ ОПШТИНА
- ГРАНИЦА ГЕНЕРАЛНОГ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА ГРАДА ЈАГОДИНА
- ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СИСТЕМА ПРОДУКТОВОДА КРОЗ СРБИЈУ
- ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА АУТОПУТА Е-75, ДЕОНИЦА БЕОГРАД-НИШ
- ГРАД ЈАГОДИНА
- ДРЖАВНИ ПУТ I РЕДА - АУТО ПУТ
- ДРЖАВНИ ПУТ II РЕДА
- ОПШТИНСКИ ПУТ
- МАГИСТРАЛНА ЖЕЛЕЗНИЧКА ПРУГА БЕОГРАД-НИШ (2 колосека)
- ОБЛАСТИЦА
- ОЗНАКА ПУТА-РЕФЕРЕНТНИ СИСТЕМ
- ОЗНАКА ДЕОНИЦЕ ПУТА
- ОЗНАКА ЧВОРА ПУТА
- ОЗНАКА ПРЕСЕКА ПУТА СА ГРАНИЦОМ КАТАСТАРСКЕ ОПШТИНЕ
- БРОЈ ЧВОРА ПУТА
- СТАЦИОНАЖА ПУТА
- ПЛАНИРАНА ПЕТЉА
- ПОСТОЈЕЋА ПЕТЉА
- ДЕНВЕЛИСАНО УКРПАЊЕ
- ПОСТОЈЕЋА БЕНЗИНСКА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНА БЕНЗИНСКА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНИ МОТЕЛ
- ПУТНА БАЗА
- ПЛАНИРАНО ПАРКИРАЛИШТЕ
- АЕРОДРОМ ЗА СПОРТСКО ВАЖУХОТСТВО
- ЖЕЛЕЗНИЧКО СТАЈАЛИШТЕ
- АУТОБУСКА СТАНИЦА
- ИЗВОРИШТЕ ПОДЗЕМНИХ ВОДА
- ВОДОТОКОВИ
- ПОСТОЈЕЋА АКУМУЛАЦИЈА МРТВАЈА
- МИВИ АКУМУЛАЦИЈА
- ГРАНИЦА ЗОНЕ ЗАШТИТЕ ИЗВОРИШТА ПОДЗЕМНИХ ВОДА
- ИЗВОРИШТЕ ВОДОСНАБДЕВАЊА ЈАГОДИНЕ
- ИЗВОРИШТЕ
- ХИПОТЕРМАЛНА ВОДА
- ХИДРОЛОШКА СТАНИЦА
- РАДИО И ТВ ПРЕДЛНИК
- КОМПЛЕКС ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ
- КОМПЛЕКС ТЕРМИНАЛА ПРОДУКТОВОДА ЈАГОДИНА
- ПРОДУКТОВИД ЈАГОДИНА
- РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР за сакупљање, селекцију и одлагање комуналног чврстог отпада, грађевинског отпада и неопасног отпада-локација ГИГОШ
- РЕЦИКЛАЖНИ ЦЕНТАР

НАСЕЉА У СИСТЕМУ ЦЕНТАРА

- ГРАДСКИ ЦЕНТАР
- СУБГРАДСКИ ЦЕНТАР
- ЦЕНТАР ЗАЈЕДНИЦЕ НАСЕЉА
- СЕКУНДАРНИ ЦЕНТАР НАСЕЉА-РАЗВОЈНИ ЦЕНТАР
- СЕОСКИ ЦЕНТАР
- ПРИМАРНО СЕОСКО НАСЕЉЕ
- ЗАЈЕДНИЦЕ НАСЕЉА

ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ

- ПРАВИ ГРАВИТАЦИЈЕ
- ВЕЗЕ ПРИМАРНИХ НАСЕЉА СА ЦЕНТРОМ
- ВЕЗЕ ИЗМЕЂУ ЦЕНТРА
- ВЕЗЕ СА ОПШТИНСКИМ ЦЕНТРОМ

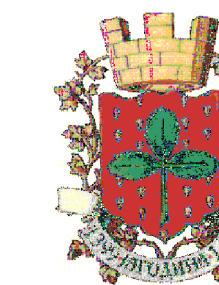
ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ

- ЕКСПЛОАТАЦИОНА ПОЉА
- МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ-ОРЕЊА
- ЗОНА ИСТРЖИВАЊА - МИНЕРАЛНА СИРОВИНА
- ЗОНА РЕЗЕРВЕ
- МИНЕРАЛНА СИРОВИНА КРЕЧНАК
- ХИПОТЕРМАЛНА ВОДА
- ВЕТИ ПРОИЗВОДНИ КАПАЦИТЕТИ ПРЕМА ПП ЈАГОДИНА
- ВЕТИ ПРОИЗВОДНИ КОМПЛЕКСИ

ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ ПО НАСЕЉИМА

- МУЛТИФУНКЦИОНАЛНИ ЦЕНТАР
- СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА
- ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД, ДЕЧЈА ЗАШТИТА
- ГЕРОНТО ЦЕНТАР
- ДНЕВНИ ЦЕНТАР
- ОБРАЗОВАЊЕ
- ВИШЕ И ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ
- СРЕДЊА ШКОЛА
- МАТИЧНА ОСМОРАЗРЕДНА ШКОЛА
- ПОДРУЧНА ОСМОРАЗРЕДНА ШКОЛА
- ПОДРУЧНА ЧЕТВОРАЗРЕДНА ШКОЛА
- ДЕЧЈА УСТАНОВА
- ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА
- ПРИМАРНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА (болница)
- ПРИМАРНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА (дом здравља)
- ПРИМАРНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА (здравствена станица)
- ПРИМАРНА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА (амбуланта)
- КУЛТУРА
- ОБЈЕКТИ КУЛТУРЕ
- СПОРТ, СПОРТСКИ ОБЈЕКТИ И РЕКРЕАЦИЈА
- СПОРТСКО РЕКРЕАТИВНИ ЦЕНТАР
- СПОРТ, РЕКРЕАЦИЈА
- КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ
- ГРОБЉЕ
- ЗЕЛЕНА ПИЈАЦА
- СТОЧНА ПИЈАЦА
- ВЕТЕРИНАРСКА СТАНИЦА И АМБУЛАНТА
- ВАТРОГАСНА СТАНИЦА
- ТРАНСФЕР СТАНИЦА
- ПОСТРОЈЕЊЕ ЗА ПРЕЧИШЋАВАЊЕ ОТПАДНИХ ВОДА

ИЗВОЈИШТЕ	ИП ДИРЕКЦИЈА ЗА УРБАНИЗАЦИЈУ КРАГУЈЕВАЦ
ЕЛАЗОРАТ	ГРАД ЈАГОДИНА
ПРИЛОГ	МРЕЖА НАСЕЉА ЈАВНЕ СЛУЖБЕ
ОД ОБЈЕКТИ	МРЕЖА НАСЕЉА ЈАВНЕ СЛУЖБЕ
ПЛАНИРА	МРЕЖА НАСЕЉА ЈАВНЕ СЛУЖБЕ
ОБРАЗОВАЊЕ	МРЕЖА НАСЕЉА ЈАВНЕ СЛУЖБЕ
НАЧЕЛНИК	МРЕЖА НАСЕЉА ЈАВНЕ СЛУЖБЕ
ДИРЕКТОР	МРЕЖА НАСЕЉА ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ЈАГОДИНА

МРЕЖА НАСЕЉА И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ РЕФЕРАЛНА КАРТА 2А

САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

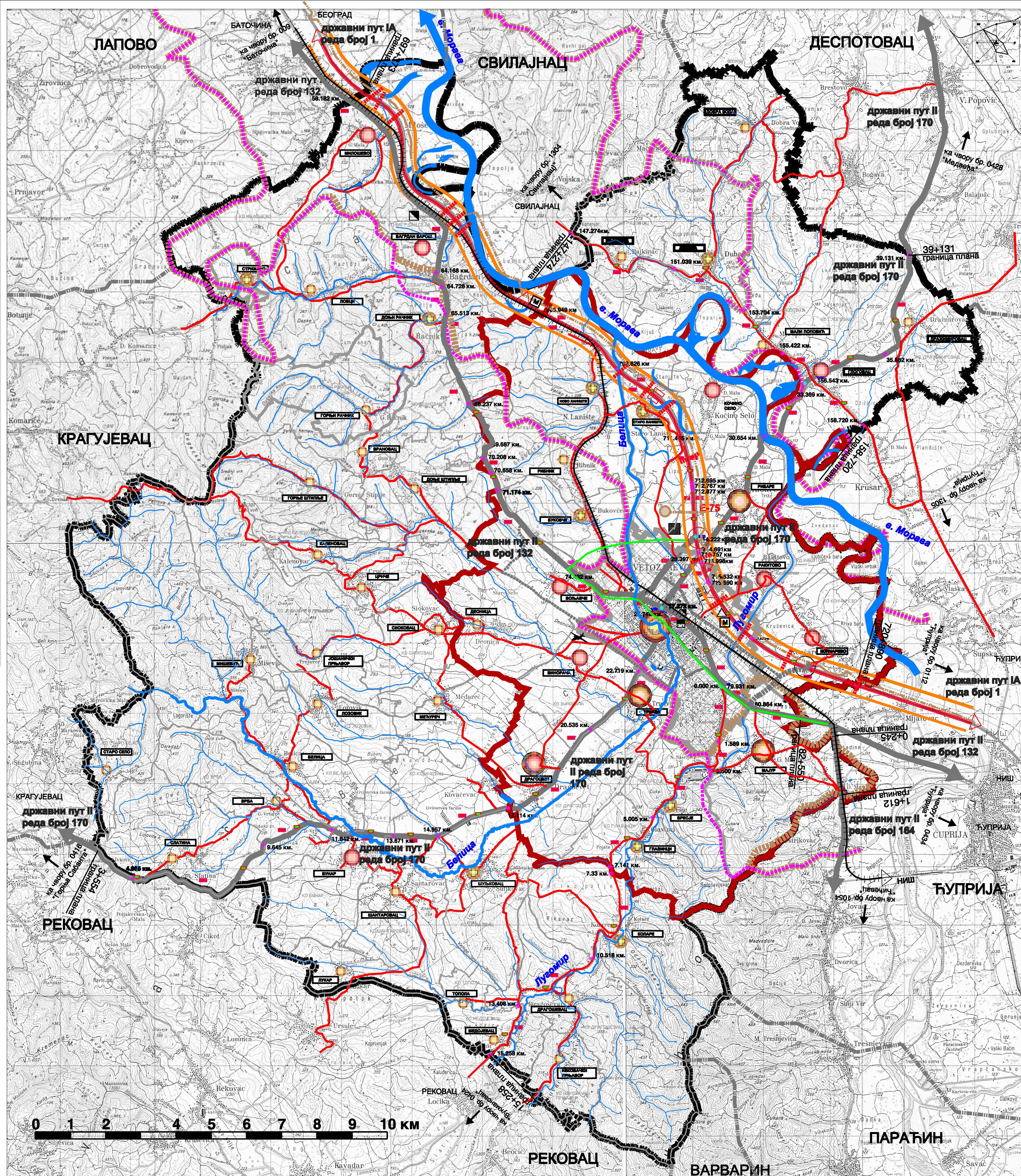
ЛЕГЕНДА:

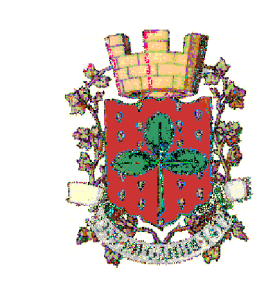
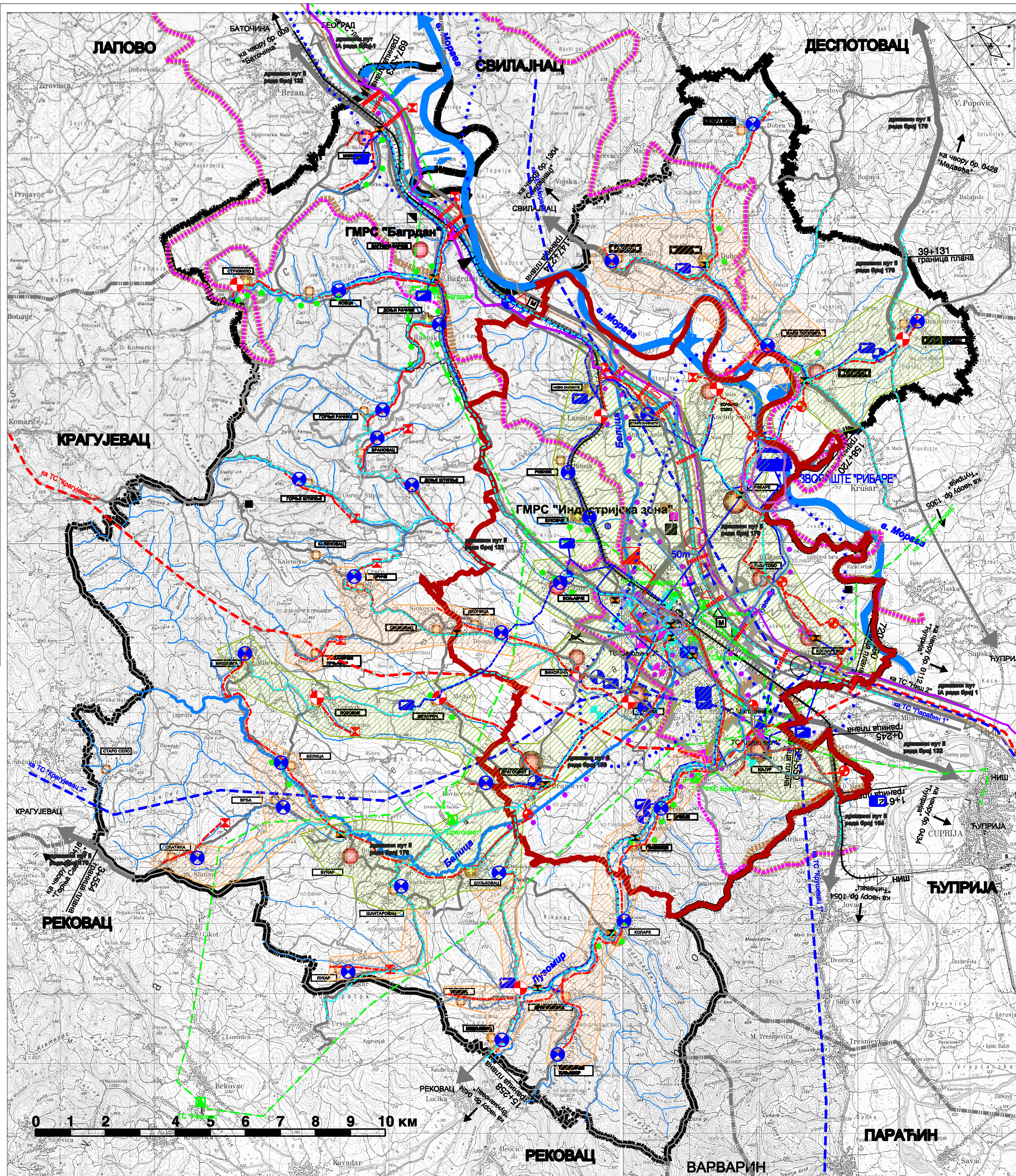
- ГРАНИЦА ОБУХВАТА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
- ГРАНИЦЕ КАТАСТАРСКИХ ОПШТИНА
- ГРАНИЦЕ СУСЕДНИХ ОПШТИНА
- ГРАНИЦА ГЕНЕРАЛНОГ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА ГРАДА ЈАГОДИНА
- ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СИСТЕМА ПРОДУКТОВОДА КРОЗ СРБИЈУ
- ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА АУТОПУТА Е-75, ДЕНИЦА Београд-Ниш
- ГРАД ЈАГОДИНА
- ДРЖАВНИ ПУТ I РЕДА - АУТО ПУТ
- ДРЖАВНИ ПУТ II РЕДА
- ОПШТИНСКИ ПУТ
- МАГИСТРАЛНА ЖЕЛЕЗНИЧКА ПРУГА БЕОГРАД-НИШ (2 колосека)
- ОБИЛАЗНИЦА
- ОЗНАКА ПУТА-РЕФЕРЕНТНИ СИСТЕМ
- ОЗНАКА ДЕОНИЦЕ ПУТА
- ОЗНАКА ЧВОРА ПУТА
- ОЗНАКА ПРЕСЕКА ПУТА СА ГРАНИЦОМ КАТАСТАРСКЕ ОПШТИНЕ
- БРОЈ ЧВОРА ПУТА
- СТАЦИОНАЖА ПУТА
- 24.714 km.
- ПЛАНИРАНА ПЕТЉА
- ПОСТОЈЕЋА ПЕТЉА
- ДЕНИВЕЛИСАНО УКРШТАЊЕ
- ПОСТОЈЕЋА БЕНЗИНСКА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНА БЕНЗИНСКА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНИ МОТЕЛ
- ПУТНА БАЗА
- ПЛАНИРАНО ПАРКИРАЛИШТЕ
- АЕРОДРОМ ЗА СПОРТСКО ВАЗДУХОПЛОВСТВО
- ЖЕЛЕЗНИЧКО СТАЈАЛИШТЕ
- АУТОБУСКА СТАНИЦА
- ВОДОТОКОВИ
- ПОСТОЈЕЋА АКУМУЛАЦИЈА МРТВАЈА
- КОМПЛЕКС ТЕРМИНАЛА ПРОДУКТОВОДА ЈАГОДИНА
- ПРОДУКТОВОД ЈАГОДИНА

НАСЕЉА У СИСТЕМУ ЦЕНТРА

- ГРАДСКИ ЦЕНТАР
- СУБГРАДСКИ ЦЕНТАР
- ЦЕНТАР ЗАЈЕДНИЦЕ НАСЕЉА
- СЕКУНДАРНИ ЦЕНТАР НАСЕЉА-РАЗВОЈНИ ЦЕНТАР
- СЕОСКИ ЦЕНТАР
- ПРИМАРНО СЕОСКО НАСЕЉЕ

ИНВЕСТИТОР	ЈП ДИРЕКЦИЈА ЗА УРБАНИЗАМ КРАЈУВЕВАЦ
ЕЛАБОРАТОР	ГРАД ЈАГОДИНА, ИМПУЛС ИНЖИЊЕРСКИ ПРОЈЕКТ, РИДАРСКИ И ПРОСТОРНИ ПЛАНИРАЛЦИ
ПРИЛОГ	ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ЈАГОДИНА
ОДГОВОРНИ ПЛАНИРАЛЦИ	МРЕЖА НАСЕЉА И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ
ОДГОВОРНИ ПЛАНИРАЛЦИ	САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА
ОБРАЂИВАЧ	САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА
НАЧЕЛНИК	САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА
ДИРЕКТОР	САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ЈАГОДИНА

МРЕЖА НАСЕЉА И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ РЕФЕРАЛНА КАРТА 2Б

**ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА И
ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА
ИНФРАСТРУКТУРА**

ТЕРМОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

ЛЕГЕНДА:

- ГРНИЦА ОБУХВАТА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
- ГРНИЦА КАТАСТАРСКИХ ОПШТИНА
- ГРНИЦА СУСЕДНИХ ОПШТИНА
- ГРНИЦА ГЕНЕРАЛНОГ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА ГРАДА ЈАГОДИНА
- ГРНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЕНЕ СИСТЕМА ПРОДУКТОВОДА ИПОС СРЕДЉИ
- ГРНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРДИЗОРА АУТОПУТА Б-7А, ДВОИЦА БЕОГРАДНИЦИ
- ГРАД ЈАГОДИНА
- ДРЖАВНИ ПУТ I РЕДА - АУТО ПУТ
- ДРЖАВНИ ПУТ II РЕДА
- ОПШТИНСКИ ПУТ
- МАГИСТРАЛНА ЖЕЛЕЗНИЧКА ПРУГА БЕОГРАДНИЦИ (2 колосека)
- ОБЛАКАВИЦА
- ПЛАНИРАНА ПЕТЉА
- ПОСТОЈЕЋА ПЕТЉА
- ДЕФИНИРАНО УКРИЋАЊЕ

- ПОСТОЈЕЋА БЕНЗИНСКА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНА БЕНЗИНСКА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНА МОТЕЛ ПУТНА БАВА
- ПЛАНИРАНО ПАРКИРАЛИШТЕ
- АЕРОДРОМ ЗА СПОРТСКО ВОДОРОДНОПОСТВО
- ЖЕЛЕЗНИЧКО СТАЈАЛИШТЕ
- АУТОБУСКА СТАНИЦА
- ХИДРОЛОШКА СТАНИЦА
- ВОДОТОКОВИ
- ПОСТОЈЕЋА АКУМУЛАЦИЈА МРТВАЦА

НАСЕЉА У СИСТЕМУ ЦЕНТРА

- ГРАДСКИ ЦЕНТАР
- СУБГРАДСКИ ЦЕНТАР
- ЦЕНТАР ЗАЈЕДНИЧКЕ НАСЕЉА
- СЕОДНАРНИ ЦЕНТАР НАСЕЉА-РАЗВОЈНИ ЦЕНТАР
- СЕОСКИ ЦЕНТАР
- ПРИМАРНО СЕОСКО НАСЕЉЕ

ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА И ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

- ПОСТОЈЕЋА ТРАНСФОРМАЦИЈА 400/110KV
- ПОСТОЈЕЋА ТРАНСФОРМАЦИЈА 110/10KV
- ПОСТОЈЕЋА ТРАНСФОРМАЦИЈА 35/10 KV
- ПОСТОЈЕЋИ ДАЛЕКОВОД 400KV
- ПОСТОЈЕЋИ ДАЛЕКОВОД 110KV
- ПЛАНИРАНИ ДАЛЕКОВОД 110KV
- ПОСТОЈЕЋИ ДАЛЕКОВОД 35KV
- ПОСТОЈЕЋИ КАБЛ 35KV
- ПОСТОЈЕЋИ ОПТИЧКИ КАБЛ
- ПЛАНИРАНИ ОПТИЧКИ КАБЛ
- ПОСТОЈЕЋА ТЕЛЕФОНСКА ЦЕНТРАЛА
- ПЛАНИРАНА ТЕЛЕФОНСКА ЦЕНТРАЛА
- ПОСТОЈЕЋА БАЗНА СТАНИЦА МОБИЛНЕ ТЕЛЕФОНИЈЕ
- ПЛАНИРАНА БАЗНА СТАНИЦА МОБИЛНЕ ТЕЛЕФОНИЈЕ
- ПОСТОЈЕЋИ ОБЈЕКТ ПОШТЕ СА ТЕЛЕФОНСКОМ ЦЕНТРАЛОМ
- РАДИО И ТВ ПРЕДАЈНИК

ТЕРМОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

- ПОСТОЈЕЋИ МАГИСТРАЛНИ ГАСОВОД МГ 08
- ЗОНА ПОСТОЈЕЋЕ ТОПИЛИКАЦИЈЕ
- ЗОНА ПОСТОЈЕЋЕ ДИСТРИБУТИВНЕ ГАСОВИЧНЕ МРЕЖЕ НИСКОГ ПРТИСКА
- ЗОНА ПЛАНИРАНЕ ДИСТРИБУТИВНЕ ГАСОВИЧНЕ МРЕЖЕ НИСКОГ ПРТИСКА
- ПОСТОЈЕЋА ПЛАВНА МЕРНО-РЕГУЛАЦИОНА СТАНИЦА ГПС "ЈАГОДИНА"
- ПЛАНИРАНА ПЛАВНА МЕРНО-РЕГУЛАЦИОНА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНИ ПРОДУКТОВОД
- ПЛАНИРАНИ ТЕРМИНАЛ ПРОДУКТОВОДА

ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

- ПОСТОЈЕЋИ ЦЕВОВОД
- ИЗВОРИШТЕ ВОДОСНАБДЕВАЊА ЈАГОДИНЕ
- ИЗВОРИШТА ИНДУСТРИСКОГ ВОДОВОДА
- ПОСТОЈЕЋИ РЕЗЕРВОАР
- ПОСТОЈЕЋА ЦРПНА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНИ ЦЕВОВОД
- ПЛАНИРАНИ РЕЗЕРВОАР
- ПЛАНИРАНА ЦРПНА СТАНИЦА
- ПОСТОЈЕЋИ ФЕКАЛНИ КОЛЕКТОР
- ПОСТОЈЕЋЕ ПОСТРОЈЕЊЕ ЗА ГРЕЧ. ОТПАДНИК ВОДА
- ПЛАНИРАНО ПОСТРОЈЕЊЕ ЗА ГРЕЧ. ОТПАДНИК ВОДА
- ПЛАНИРАНА ЦРПНА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНИ ФЕКАЛНИ КОЛЕКТОР
- ПОСТОЈЕЋА ВОДОРЕГУЛАЦИЈА
- ПЛАНИРАНА ВОДОРЕГУЛАЦИЈА
- ПОСТОЈЕЋА АКУМУЛАЦИЈА МРТВАЦА
- ИЗВОРИШТЕ
- ГРНИЦА ЗОНЕ ЗАШТИТЕ ИЗВОРИШТА ПОДЕЛНИК ВОДА
- ГРНИЦА И ЗОНЕ САНИТАРНЕ ЗАШТИТЕ ИЗВОРИШТА РИВАРЕ
- ГРНИЦА И ЗОНЕ САНИТАРНЕ ЗАШТИТЕ ИЗВОРИШТА РИВАРЕ

ИЗВОЈИТОР	РЕПУБЛИКАНИ ИНВЕСТИЦИОНИ АГЕНЦИЈА
ЕЛАБОРАТОР	ИЗВОЈИТОРНИ ИНВЕСТИЦИОНИ АГЕНЦИЈА
ПРИЈОМ	РЕПУБЛИКАНИ ИНВЕСТИЦИОНИ АГЕНЦИЈА
ОД СВОЈИХ ПЛАНИРАНИХ	Влада Јужног Моховца, Јагодина
ОД СВОЈИХ ПЛАНИРАНИХ	Планирање, Јагодина
ОД СВОЈИХ ПЛАНИРАНИХ	Планирање, Јагодина
ОД СВОЈИХ ПЛАНИРАНИХ	Планирање, Јагодина
ОБРАЗЛОЖЕЊЕ	Планирање, Јагодина
НАЧЕЛНИК	Влада Јужног Моховца, Јагодина
ДИРЕКТОР	Планирање, Јагодина

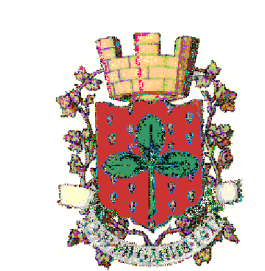
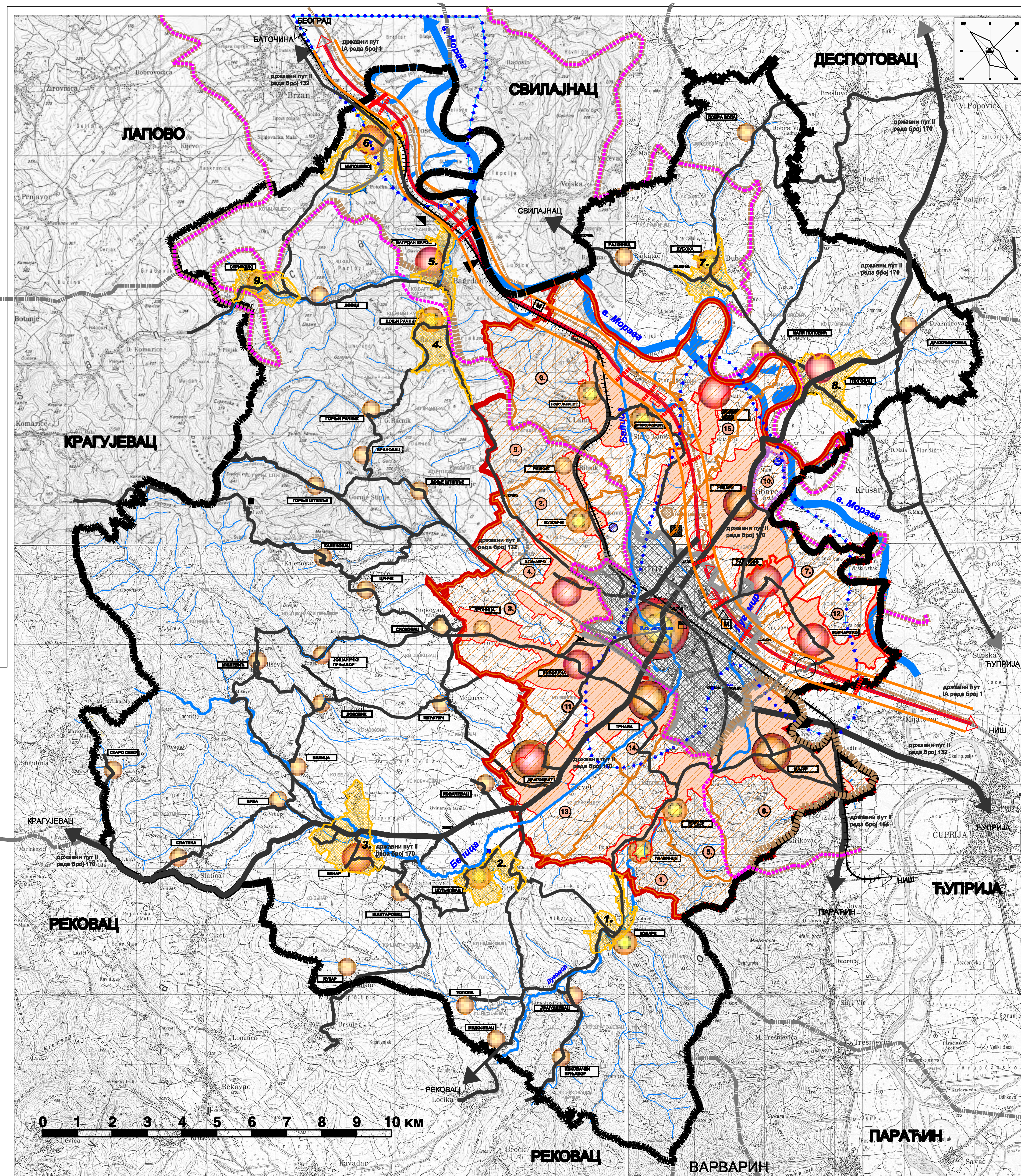
REPUBLIC OF SERBIA FINANCIAL ZONES

STRUCTURE OF FINANCIAL ZONES
2014

Zone Name	Color	Area (km ²)	Population (thousands)
Belgrade	Orange	1,000	1,200
Novi Sad	Green	1,000	1,000
Nis	Blue	1,000	1,000
Kragujevac	Purple	1,000	1,000
Subotica	Light Green	1,000	1,000
Zrenjanin	Light Blue	1,000	1,000
Stara Pazova	Light Purple	1,000	1,000
Novi Pazar	Light Orange	1,000	1,000
... (many more zones)

Zone Name	Color	Area (km ²)	Population (thousands)
... (many more zones)

ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ЈАГОДИНА

КАРТА СПРОВОЂЕЊА РЕФЕРАЛНА КАРТА 4

ЛЕГЕНДА :

- ГРАНИЦА ОБУХВАТА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА
- ГРАНИЦЕ КАТАСТАРСКИХ ОПШТИНА
- ГРАНИЦЕ СУСЕДНИХ ОПШТИНА
- ГРАД ЈАГОДИНА
- ДРЖАВНИ ПУТ I РЕДА-АУТО ПУТ
- ДРЖАВНИ ПУТ II РЕДА
- ОПШТИНСКИ ПУТ
- МАГИСТРАЛНА ЖЕЛЕЗНИЧКА ПРУГА БЕОГРАД-НИШ (2 колосека)
- ОБИЛАЗНИЦА
- ПЛАНИРАНА ПЕТЉА
- ПОСТОЈЕЋА ПЕТЉА
- ДЕНВЕЛИСКО УРШТАЊЕ
- ПОСТОЈЕЋА БЕНЗИНСКА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНА БЕНЗИНСКА СТАНИЦА
- ПЛАНИРАНИ МОТЕЛ
- ПУТНА БАВА
- ПЛАНИРАНО ПАРКИРАЛИШТЕ
- АЕРОДРОМ ЗА СПОРТСКО ВАЖНОСТИ
- ЖЕЛЕЗНИЧКО СТАЈАЛИШТЕ
- АУТОВОСНА СТАНИЦА
- ГРАНИЦА ЗОНЕ ЗАШТИТЕ
- ИЗВОРИШТА ПОДЗЕМНИХ ВОДА
- ВОДОТОКОВИ
- ПОСТОЈЕЋА АКУМУЛАЦИЈА МРТВАЈА
- МИНИ АКУМУЛАЦИЈА
- ИЗВОРИШТЕ ВОДОСНАБДЕВАЊА ЈАГОДИНЕ
- ИЗВОРИШТЕ
- ХИПОТЕРМАЛНА ВОДА
- ХИДРОЛОШКА СТАНИЦА
- РАДИО И ТВ ПРЕДАЈНИК
- КОМПЛЕКС ТЕРМИНАЛА ПРОДУКТОВОДА ЈАГОДИНА
- ПРОДУКТОВИД ЈАГОДИНА

НАСЕЉА У СИСТЕМУ ЦЕНТАРА

- ГРАДСКИ ЦЕНТАР
- СУБГРАДСКИ ЦЕНТАР
- ЦЕНТАР ЗАЈЕДНИЦЕ НАСЕЉА
- СЕКУНДАРНИ ЦЕНТАР НАСЕЉА-РАЗВОЈНИ ЦЕНТАР
- СЕОСКИ ЦЕНТАР
- ПРИМАРНО СЕОСКО НАСЕЉЕ

СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА

1. СПРОВОЂЕЊЕ ППО НА ОСНОВУ ПОСТОЈЕЋИХ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА

- ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧА ПОВЕЋЕ НАМЕНЕ СИСТЕМА ПРОДУКТОВОДА КРОЗ СРБИЈУ
- ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧА ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА АУТОПУТА Б-У, ДЕСНИЦА БЕОГРАД-НИШ

2. СПРОВОЂЕЊЕ ППО ИЗРАДОМ НОВЕ ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

- ГРАНИЦА ГЕНЕРАЛНОГ УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА ГРАДА ЈАГОДИНА
- ПЛАНИ ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ
- ГРАНИЦА ПЛАНА ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ГРАДА ЈАГОДИНА

ГРАЂЕВИНСКО ПОДРУЧЈЕ НАСЕЉА	ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА МАЈУР
ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА ПЛАВИЊИ	ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА РИБНИК
ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА ДЕСНИЦА	ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА ВИНОРАЧА
ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА БРЕДНЕ	ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА РИЖИЧЕВО
ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА ВОЉИЧАЊЕ	ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА КОМНАРЕВО
ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА ПАРИШТЕ	ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА ТРАВА
ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА РАКИТОВО	ПЛАН ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ НАСЕЉА КОЧИНО СЕЛО

3. СПРОВОЂЕЊЕ ППО ДИРЕКТНО НА ОСНОВУ ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

3.1 ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА

- 1 ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА ДЕЛА НАСЕЉА КОЛАРЕ
- 2 ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА ДЕЛА НАСЕЉА ШУЉКОВАЦ
- 3 ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА ДЕЛА НАСЕЉА БУНАР
- 4 ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА ДЕЛА НАСЕЉА ДОЊИ РАЧНИК
- 5 ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА ДЕЛА НАСЕЉА БАТРСАН ВАРОШ
- 6 ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА ДЕЛА НАСЕЉА МИЛОШЕВО
- 7 ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА ДЕЛА НАСЕЉА ДВБОКА
- 8 ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА ДЕЛА НАСЕЉА ПЛОТОВАЦ
- 9 ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ УРЕЂЕЊА ДЕЛА НАСЕЉА СТРИЖИЛО

3.1. ЗОНЕ ДИРЕКТНЕ ПРИМЕНЕ ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ППО

- ЗОНЕ КОЈЕ НИСУ ОБУХВАТЕНЕ ПРЕТХОДНИМ КАТЕГОРИЈАМА ОСИМ ОНИХ ЗА КОЈЕ ЗАКОН ПРОГНОСУЈЕ ОБАВЕЗНУ ИЗРАДУ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА

ИНВЕСТИТОР	ГРАД ЈАГОДИНА
ЕЛАСРАТ	ПРОСТОРНИ ПЛАН ГРАДА ЈАГОДИНА
ПРИЛОГ	РЕФЕРАЛНА КАРТА 4
ОД ОСНОВНОГ ПЛАНА	КАРТА СПРОВОЂЕЊА
ОБРАЗЛЖАВ	1:5000
НАЧЕЛНИК	Др. Јованка Милошевић, др. Јованка Милошевић, др. Јованка Милошевић
ДИРЕКТОР	Др. Јованка Милошевић, др. Јованка Милошевић, др. Јованка Милошевић